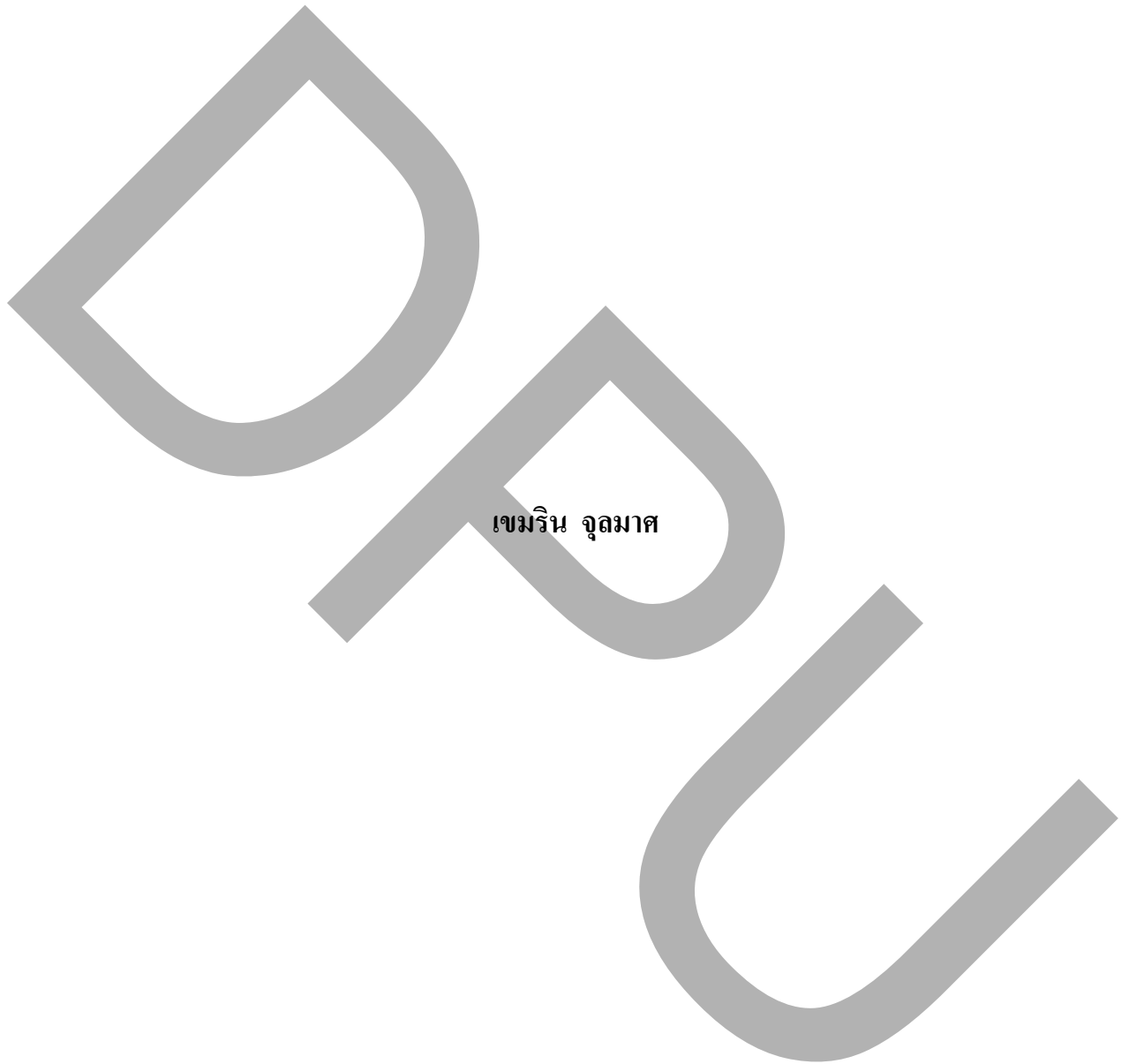

การสร้างความเป็นจริงทางสังคมของรายการ “เรื่องจริงผ่านจอ” และการรับรู้ของผู้ชม

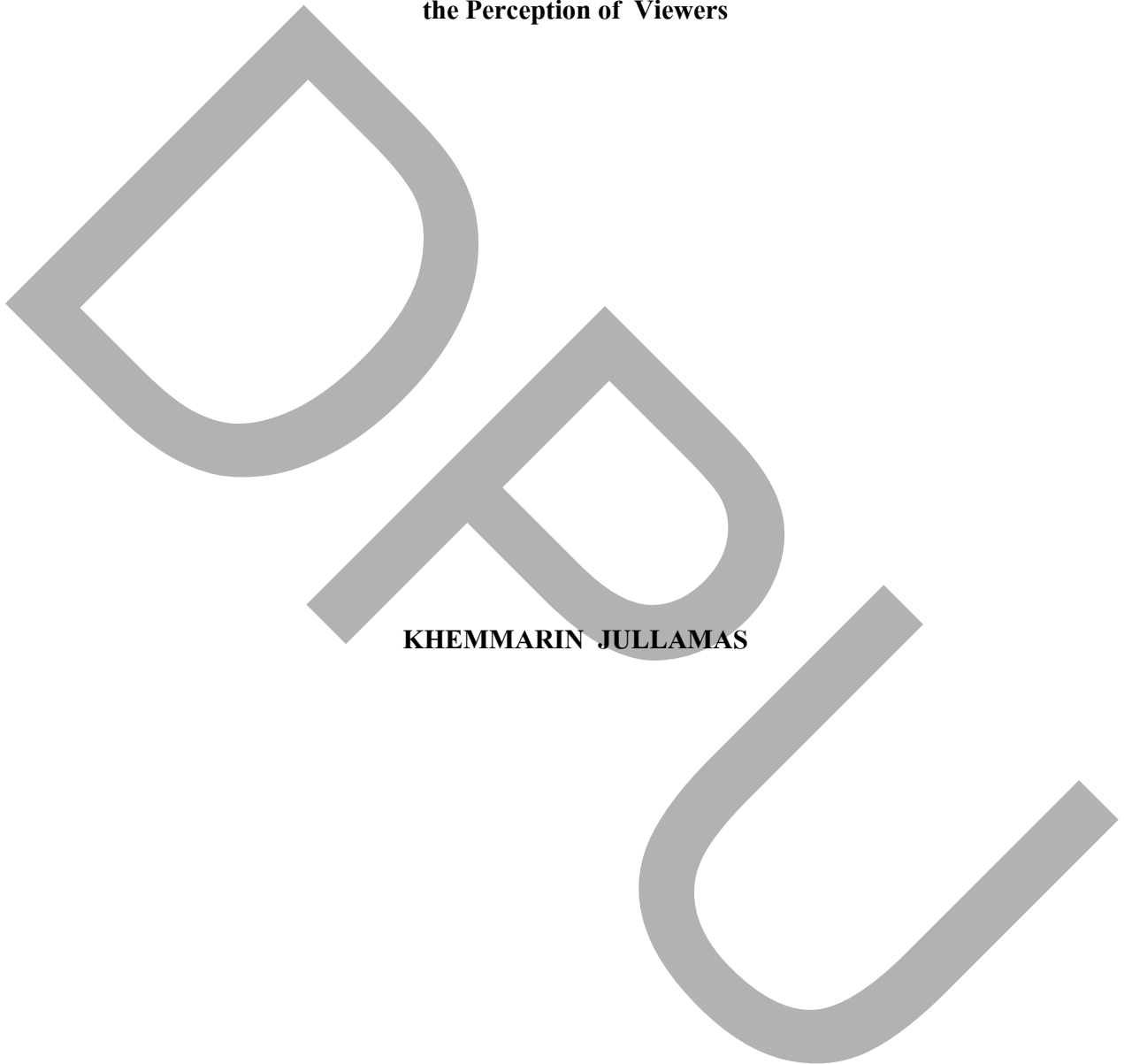

เขมรินทร์ จุลมาศ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทสาขาสถาปัตยกรรมมหาบัณฑิต
สาขาวิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์ธุรกิจ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

พ.ศ. 2551

**Social Construction of Reality by TV Program Called “Ruang Jing Pan Jor” and
the Perception of Viewers**

KHEMMARIN JULLAMAS

A Thesis Submitted in partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Arts (Communication)

Department of Business Communication

Graduate School, Dhurakij Pundit University

2008

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อศวิณ เนตรโพธิ์แก้ว อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ สำหรับการเสียสละเวลาให้ความรู้ตลอดที่เรียนปริญญาโทและการให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่องานวิจัย ทำให้ข้าพเจ้าได้รับการเปิดโลกทัศน์ให้กว้างกว่าเดิม สามารถคิดและสื่อสารอย่างเป็นระบบได้ดียิ่งขึ้น “จนในวันนี้ ที่วิจัยได้เสร็จสมบูรณ์ คงไม่ใช่ลูกศิษย์คนแรกที่กล่าวขอบคุณและชื่นชมในคุณค่าความเป็นครูที่อาจารย์มีอยู่อย่างเต็มเปี่ยม เหนือสิ่งอื่นใดนั้นอยากบอกว่าการทำวิจัยร่วมกับอาจารย์และการได้เจอผู้คนต่างๆ เป็นประสบการณ์ที่สวยงามและล้ำค่าจริงๆ ค่ะ”

ขอขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ สุกัญญา สดขรรค์ทัด ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กุลทิพย์ ศาสตราวุฒิ ดร. รุ่งทิพย์ โชติณภักดิ์ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบคุณในความใจดีของทีมงานรายการเรื่องจริงผ่านจอ พี่หลา พี่รอง พี่ออย พี่เปิ้ล พี่นุ้ย พี่เป้ พี่บอยวี พี่บอยจักร พี่เต๋ล พี่โจ้ พี่ออยหญิง น้าโน้ต พี่นิด และเจตน์ ที่เปิดโอกาสให้ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์และเรียนรู้การผลิตรายการสารคดีเชิงข่าว ทำให้ได้ผลการวิจัยออกมาตามที่ต้องการ

ขอบคุณในความมีน้ำใจของ พี่มิ่ง พี่นัท พี่นิว ป๊อบ โย ตัวเล็ก และชมพู ที่ให้ความช่วยเหลือให้คำแนะนำก้าวต่อก้าวตลอดการเรียนปริญญาโท

ขอบคุณจากหัวใจ อู๋ เพื่อนสนิทที่คอยรับอารมณ์แห่งความท้อแท้และให้กำลังใจเสมอมา เจน เพื่อนที่คอยแนะนำและไม่เคยบั่นทอนใจให้ท้อถอยเลย ตึก ตู๋ แวงค์ กาลิม เพ็ญ จอย สำหรับกำลังใจและความห่วงใย

สำคัญที่สุด ขอกราบขอบพระคุณ แม่มูมู และปะป๊า ที่ให้ความรัก ความห่วงใย และให้โอกาสด้านการศึกษาเสมอมา ทำให้รักการเรียนและตั้งใจเรียนให้ได้ภูมิใจ แตร น้องสาวที่น่ารัก พี่ตะโพน ปี่ ที่คอยถามไถ่และให้กำลังใจเสมอมา ทำยสุดขอบคุณ คู่กาย สำหรับกำลังใจและความช่วยเหลือ และการสนับสนุนทุกด้าน

เขมรินทร์ จุลมาศ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	๗
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	๖
กิตติกรรมประกาศ.....	๗
สารบัญตาราง.....	๘
สารบัญภาพ.....	๘
บทที่	
1. บทนำ.....	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 ปัญหานาวิจัย.....	10
1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	10
1.4 ขอบเขตการวิจัย.....	10
1.5 นิยามศัพท์.....	11
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	12
2. แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	13
2.1 แนวคิดเรื่องกระบวนการผลิตรายการสารคดีโทรทัศน์.....	13
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชน.....	23
2.3 ทฤษฎีการสร้างความเป็นจริงทางสังคม.....	29
2.4 แนวคิดเรื่องการเข้ารหัสและถอดรหัส.....	40
2.5 แนวคิดเกี่ยวกับสัญวิทยา.....	44
2.6 แนวคิดเกี่ยวกับการรับรู้ข่าวสารจากสื่อมวลชน.....	48
2.7 ทฤษฎีเกี่ยวกับการเปิดรับข่าวสาร	56
2.8 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	61
3. ระเบียบวิธีวิจัย.....	65
3.1 แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย.....	65
3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	67
3.3 ระยะเวลาในการเก็บข้อมูล.....	72

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	72
3.5 การทดสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	73
3.6 การตรวจสอบข้อมูล	73
3.7 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	73
3.8 การนำเสนอข้อมูล.....	74
3.9 กรอบแนวคิดในการวิจัยเชิงคุณภาพ.....	75
4. ผลการวิจัย.....	76
4.1 ขั้นตอนการผลิตเนื้อหารายการเรื่องจริงผ่านจอ.....	80
4.2 เนื้อหารายการเรื่องจริงผ่านจอ.....	91
4.3 การรับรู้ของผู้ชมที่ได้รับจากการสร้างความเป็นจริงทางสังคมในรายการเรื่อง จริงผ่านจอ.....	124
5. สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	147
5.1 สรุปผลการวิจัย.....	147
5.2 การอภิปรายผลการวิจัย.....	159
5.3 ข้อเสนอแนะ.....	178
5.4 แนวทางการศึกษาในอนาคต.....	178
บรรณานุกรม.....	180
ภาคผนวก.....	185
ภาคผนวก ก รายชื่อทีมงานรายการเรื่องจริงผ่านจอ.....	186
ภาคผนวก ข รายชื่อการสนทนากลุ่ม.....	191
ภาคผนวก ค ความนิยมของผู้ชมที่มีต่อรายการเรื่องจริงผ่านจอ.....	196
ภาคผนวก ง ภาพประกอบที่เกี่ยวกับรายการเรื่องจริงผ่านจอ.....	199
ประวัติผู้เขียน.....	206

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2.1 ตารางแสดงบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนต่อสังคม.....	25
3.1 ตารางแสดงกรอบแนวคิดในการวิจัยเชิงคุณภาพ.....	75
4.1 ตารางแสดงเนื้อหาที่ศึกษาในช่วงเรื่องจริงไม่น่าจริง.....	92
4.2 ตารางแสดงเนื้อหาที่ศึกษาในช่วงเรื่องจริงเตือนภัย.....	97
4.3 ตารางแสดงเนื้อหาที่ศึกษาในช่วงนาฬิกา.....	102
4.4 ตารางแสดงเนื้อหาที่ศึกษาในช่วงข่าวเจาะ.....	109
4.5 ตารางแสดงเนื้อหาที่ศึกษาในช่วงสื่ूपพิเศษ.....	116
4.6 ตารางแสดงสรุปรายละเอียดเนื้อหาในรายการเรื่องจริงผ่านจอ.....	123

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
2.1 ภาพมิติที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการผลิตรายการโทรทัศน์.....	17
2.2 ภาพความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นจริงทางกายภาพและความเป็นจริงทางสังคม..	31
2.3 ภาพความสัมพันธ์ระหว่างโลกแห่งความเป็นจริงกับโลกแห่งความหมาย	32
2.4 ภาพโมเดลกระบวนการทางการรับรู้.....	50
2.5 ภาพกระบวนการเลือกสรร 3 ชั้น.....	58
4.1 ภาพโครงสร้างการบริหารงานของรายการเรื่องจริงผ่านจอ.....	79
4.2 ภาพช้อนแผน ผศ. หิ้น ที่ได้มาจากทีมงานเฉพาะกิจ.....	83
4.3 ภาพเด็กไม่มีหน้า ที่ทางทีมงานรายการเรื่องจริงผ่านจอถ่ายทำ.....	84
4.4 ภาพแกะรอยพระปลอม ที่ทางทีมงานรายการเรื่องจริงผ่านจอถ่ายเพื่อเก็บภาพ เหตุการณ์.....	85
4.5 ภาพมายาจิต ที่ทางทีมงานรายการเรื่องจริงผ่านจอสัมภาษณ์ วิน เอี่ยมอ่อง นัก มายาจิต.....	86
4.6 ภาพผู้ดำเนินรายการเรื่องจริงผ่านจอ.....	87
4.7 ภาพคนรู้ใจจากการถ่ายทำของทีมงานรายการเรื่องจริงผ่านจอ.....	89
5.1 ภาพกรอบการนำเสนอรายการเรื่องจริงผ่านจอ.....	165
5.2 ภาพความเป็นจริงของรายการ “เรื่องจริงผ่านจอ” จากแหล่งประกอบสร้างต่างๆ...	172
5.3 ภาพการสร้างความเป็นจริงทางสังคมของรายการเรื่องจริงผ่านจอและการรับรู้ของ ผู้ชม.....	177

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การสร้างความเป็นจริงทางสังคมของรายการ “เรื่องจริงผ่านจอ” และการรับรู้ของผู้ชม
ชื่อผู้เขียน	เจมริน จุลมาศ
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อศวิณ เนตรโพธิ์แก้ว
สาขาวิชา	นิเทศศาสตร์ธุรกิจ
ปีการศึกษา	2551

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์เรื่อง การสร้างความเป็นจริงทางสังคมของรายการ “เรื่องจริงผ่านจอ” และการรับรู้ของผู้ชม เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย เพื่อศึกษากระบวนการสร้างความเป็นจริงทางสังคมในเนื้อหาของรายการเรื่องจริงผ่านจอ และเพื่อศึกษาการรับรู้ของผู้ชมที่ได้รับจากการสร้างความเป็นจริงทางสังคมในรายการเรื่องจริงผ่านจอ

ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการเก็บข้อมูล ด้วยการศึกษารายการเรื่องจริงผ่านจอ การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกทีมงานผู้ผลิตรายการเรื่องจริงผ่านจอ และจากการสนทนากลุ่ม ผู้รับสารที่ได้รับชมรายการเรื่องจริงผ่านจอ โดยมีจำนวน 20 คน แบ่งเป็นกลุ่มนิสิตนักศึกษาจำนวน 10 คน และกลุ่มวัยทำงานตอนต้นจำนวน 10 คน เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการวิจัย

จากการศึกษา พบว่า

กระบวนการสร้างความเป็นจริงทางสังคมในเนื้อหาของรายการเรื่องจริงผ่านจอ ประกอบไปด้วยขั้นตอนการผลิตรายการโดยมีการประกอบสร้างความจริง 3 ขั้นตอน คือ (1) ขั้นตอนก่อนการผลิตรายการ (Pre - Production) (2) ขั้นตอนการผลิตรายการ (Production) (3) ขั้นตอนหลังการผลิตรายการ (Post - Production) ส่วนเนื้อหาของรายการเรื่องจริงผ่านจอ มีรูปแบบการนำเสนอเนื้อหาทั้งหมด 5 ช่วง คือ ช่วงเรื่องจริงไม่น่าจริง ช่วงเรื่องจริงเตือนภัย ช่วงนาทีระทึก ช่วงข่าวเจาะ และช่วงสกุ๊ปพิเศษ โดยเนื้อหาของรายการจะแบ่งออกได้เป็น 4 ประเภท คือ เนื้อหาที่เกี่ยวกับความแปลก เนื้อหาที่เกี่ยวกับการเตือนภัย เนื้อหาที่เกี่ยวกับอาชญากรรม และเนื้อหาที่มีผลกระทบต่อสังคม

การรับรู้ของผู้ชมที่ได้รับจากการสร้างความเป็นจริงทางสังคมในรายการเรื่องจริงผ่านจอ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นด้วยว่าเนื้อหาที่นำเสนอในรายการเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในสังคม เปรียบเสมือนกระจกที่สะท้อนปัญหาของสังคม โดยนำเสนอเนื้อหาอย่างตรงไปตรงมาและเจาะลึกกับทุกประเด็นที่นำเสนอ เมื่อชมรายการแล้วทำให้รู้สึกตื่นตัวไปกับเหตุการณ์ที่รายการ

นำเสนอ ทำให้เกิดอารมณ์ร่วมไปกับเหตุการณ์และรู้สึกเหมือนเป็นส่วนหนึ่งของรายการ ในส่วนความเชื่อในการสร้าง “ความเป็นจริง” ทางสังคมในรายการเรื่องจริงผ่านจอ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะเชื่อว่าข้อมูลจะน่าเชื่อถือก็จะต้องมีภาพก่อน ซึ่งภาพกับข้อมูลต้องมีความสอดคล้องกัน และมีความเชื่อว่าการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเป็นการยืนยันถึงข้อเท็จจริงในสิ่งที่รายการนำเสนอ โดยเป็นการช่วยเสริมความรู้ แนะนำแนวทางหรือหาทางออกให้กับสิ่งที่เกิดขึ้น ในด้านการทำหน้าที่ของสื่อมวลชนผู้ผลิตรายการเรื่องจริงผ่านจอ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ เห็นด้วยกับการนำเสนอเนื้อหาในรายการว่ามีความเป็นกลางทางรายการได้เปิดโอกาสให้หลาย ๆ ฝ่ายมาแสดงความคิดเห็นในเรื่องที่เกิดขึ้น โดยการนำเสนอของรายการนั้นจะไม่เข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ในส่วนการเกิดพฤติกรรมการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน อันเนื่องจากการชมรายการเรื่องจริงผ่านจอ พบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดชมรายการแล้วนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ไม่ว่าจะเป็นการเตือนภัย อุบัติเหตุ ไว้เป็นอุทาหรณ์ในการใช้ชีวิต ใช้สนทนาในวงเพื่อน การบอกต่อ เป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน เพื่อให้รู้เท่าทันกับเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้น

Thesis Title	The Social Construction of Reality by TV Program Called “Ruang Jing Pan Jor” and the Perception of Viewers
Author	Khemmarin Jullamas
Thesis Advisor	Assistant Professor Dr. Asawin Nedpogaeo
Department	Business Communications
Academic Year	2007

ABSTRACT

The thesis entitled The Social Construction of Reality by TV Program Called “Ruang Jing Pan Jor” (True Story on Screen) and the Perception of Viewers is a qualitative research with objectives to study the process of Social Reality Construction presented through the content of a TV program called “Ruang Jing Pan Jor” (True Story on Screen”), and to study the Perception of Viewers who received messages from the program.

The researcher collected data and information by viewing video tapes of recorded programs, conducting an in- depth interview with members of the production team, and having a discussion with the focused group who were 20 viewers that received messages from the program. The group comprised 10 university students, and 10 young professional workers. Data and information from those 20 people were used for this research.

The study found that :-

The Social Construction of Reality by TV Program “Ruang Jing Pan Jor” consisted of the production process in which three steps were involved. They were (1) Pre-Production, (2) Production, and (3) Post-Production. The program content was made up of five segments consisting of the followings : True Story that is Unlikely to be True, Danger Warning from True Story, Frightened Moment, Exclusive News, and Special Scoops. The program ’s content is divided into four categories. They were the content with Strangeness, the content for Danger or Disaster Warning, the content on Crimes, and the content that examined effects on society.

The viewers' perception on the Social Construction of Reality by the program "Ruang Jing Pan Jor" showed that the majority of sample group agreed that the content presented by the program were real social problems. The program acted as the mirror that reflected on social problems by making a direct presentation with investigative reports on every issue. Viewers felt excited with the situation shown in the program resulting in having the same mood and having the feeling that they were part of the program. For the creation of belief in the construction of "reality" in society through "Ruang Jing Pan Jor", it was found that the majority of sample group thought that the information would be more accountable and believable if there were pictures or video to be shown first. They specified that pictures and information had to have relevance. They believed that interviews given by experts would give confirmation on the facts presented by the program.

Moreover, experts' interview would also give additional information, and suggestion or guidance for the solution of what happened. As for the media performance in the production of this program, The majority of viewers agreed that content presented in the program was unbiased and balanced. The program had given opportunity to various parties concerned to express their views in issues that were presented in the program. Viewers agreed that the program was presented with impartiality. As for viewers' behavior regarding the usage in daily life after watching the program, it was found that sample group used information from the program in their daily life such as the warnings for dangers /crimes, and accidents. They used the information as lessons in life, as topics for discussion among colleagues, as something to be spread by words of mouth, to be exchanged for different ideas, and to keep up and be alert with situations that might happen.

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

โลกของสื่อในคริสต์ศตวรรษที่ 21 เป็นยุคแห่งการสื่อสารแบบไร้พรมแดนที่กำลังก้าวหน้าไปด้วยจังหวะที่เร็วขึ้น นี่คือจุดหมุนเปลี่ยนทางเทคโนโลยีการสื่อสารและเป็นปัจจัยกำหนดที่โดดเด่นที่สุดที่เอื้ออำนวยให้การไหลเวียนข่าวสารของโลกเป็นไปอย่างรวดเร็ว ในปริมาณที่มหาศาลและคุณภาพดี ตลอดจนทำให้เกิดมีช่องทางในการสื่อสารมากขึ้น ซึ่งในปัจจุบันมีสื่อมวลชนอยู่หลายประเภทด้วยกัน ได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อวิทยุกระจายเสียง สื่อวิทยุโทรทัศน์ และสื่อภาพยนตร์ รวมทั้งสื่อใหม่ทางอินเทอร์เน็ต ซึ่งสื่อมวลชนเหล่านี้มีบทบาทหน้าที่สำคัญในการสื่อสารถ่ายทอดและนำเสนอข่าวสาร การรายงานเหตุการณ์ เรื่องราว และความเป็นไปในแง่มุมต่างๆ ที่เกิดขึ้นให้ผู้คนภายนอกหรือให้กับผู้คนในสังคมได้รับรู้ เนื่องจากมีคุณสมบัติพิเศษเรื่องความฉับไว ทันต่อเหตุการณ์ (วิสุทธิ มั่งมี, 2549 : 1)

ความสามารถของสื่อในปัจจุบันที่สามารถจะใช้ประโยชน์จากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีเพื่อ “สร้าง” และ “เผยแพร่” ข้อมูลข่าวสารออกไปได้อย่างรวดเร็ว มากมายและกว้างไกล จัดเป็นหนึ่งในกระบวนการโลกาภิวัตน์ร่วมสมัย นอกเหนือไปจากสถานะโลกไร้พรมแดนทางการเงินของระบอบเศรษฐกิจโลก สิ่งนี้อาจเรียกได้ว่าเป็นมิติทางสื่อทัศน์ (Mediascapes) คือการสื่อสารผ่านสื่อสมัยใหม่ที่ก้าวข้ามผ่านข้อจำกัดทางเวลาและสถานที่ จนการรับรู้ของผู้คนในสังคมมีความสลับซับซ้อนมากขึ้น (อัศวิน เนตรโพธิ์แก้ว, 2546 : 99)

สื่อมวลชน เป็นตัวกลางที่เชื่อมโยงระหว่างผู้รับสารกับสิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบตัวผู้รับสาร ทำให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล องค์กร เหตุการณ์ หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ ความสัมพันธ์เหล่านี้เกิดมาจากสื่อมวลชน ดังนั้นสื่อมวลชน (Mass Media) จึงมีอิทธิพลอย่างมากต่อผู้รับสาร

ทุกคน ทั้งยังมีอิทธิพลต่อการสร้างกระแสความเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นในสังคมทั้งเปลี่ยนแปลงทัศนคติ วิธีการดำเนินชีวิต พฤติกรรมของผู้คน รวมถึงวิถีคิดและสำนึกรวมของคนในสังคม จนกลายเป็นการเปลี่ยนแปลงทางสังคมอีกด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งขณะนี้ สังคมไทยซึ่งเป็นยุคที่ผู้รับสารในสังคมต่างตื่นตัวที่จะเปิดรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ รอบตัวในเรื่องการดำเนินชีวิต และการติดตามความเคลื่อนไหวของคนในสังคม และประเทศต่างๆ ทั่วโลกจากสื่อมวลชนตลอดเวลาเพื่อนำข้อมูลข่าวสารที่ได้รับนั้นมาใช้ประโยชน์ตามความพึงพอใจ และทำให้เกิดการสื่อสารระหว่างบุคคลในสังคมอีกด้วย กอปรกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีการสื่อสารในปัจจุบัน ที่มีการพัฒนารูปแบบและช่องทางการสื่อสารทำให้การไหลของข้อมูล (Information Flow) มีความคล่องตัวและรวดเร็ว เกิดการถ่ายทอดความรู้ เกิดการเปลี่ยนแปลง ปรับปรุงสิ่งต่างๆ ให้ดีขึ้น ดังนั้นความต้องการบริโภคข่าวสารที่เกิดขึ้นรอบๆ ตัวของผู้รับสารจึงมีมากขึ้น ซึ่งความต้องการบริโภคข่าวสารของผู้บริโภคนั้นมีทั้งลักษณะของความรู้ (Knowledge) ข่าวสาร (Information) และรวมไปถึงสิ่งที่ให้ความบันเทิง (Entertainment) ต่างๆ อีกด้วย

สื่อมวลชนกับโทรทัศน์

“โทรทัศน์” ถือเป็นสื่อหนึ่งที่เข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันของมนุษย์เป็นสื่อที่มีประสิทธิภาพสูง เปรียบเสมือนการรวมสื่อหนังสือพิมพ์วิทยุกระจายเสียงและภาพยนตร์ เข้าด้วยกัน เป็นสื่อที่ได้รับความนิยมสูงสุด สามารถชักจูงโน้มน้าวใจให้คล้อยตามได้ง่ายที่สุด และเป็นสื่อที่เข้าถึงประชาชนได้กว้างขวาง อีกทั้งเป็นสื่อที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงสังคมอย่างสูง และเป็นสื่อที่ได้เปรียบมากกว่าสื่ออื่น ๆ กล่าวคือเป็นสื่อที่ผู้รับสามารถได้รับข้อมูล หรือข่าวสารที่มีลักษณะเป็นภาพเคลื่อนไหว แสง สี และเสียงเหมือนเหตุการณ์จริงได้มากกว่าสื่ออื่นๆ (อนุชิต มุรธาพิทย์, 2542 : 1) ดังนี้

1. เป็นสื่อที่สามารถเข้าถึงประชาชนเป็นจำนวนมากได้ในเวลาเดียวกัน
2. มีภาพที่เหมือนจริง จึงทำให้ประชาชนเกิดความรู้ ความเข้าใจ และสามารถสร้างความรู้สึกและพฤติกรรมที่ต้องการเป็นอย่างดี
3. สามารถเสนอข่าวสารได้รวดเร็วสามารถถ่ายทอดเหตุการณ์จริงไปยังผู้รับสารหลายๆ คนในเวลาเดียวกัน
4. สามารถนำเสนอข่าวสารให้น่าสนใจ น่าเชื่อถือ หรือสร้างความทรงจำ และโน้มน้าวใจได้เป็นอย่างดี

ด้วยลักษณะดังกล่าวนี้เองสื่อมวลชนประเภทวิทยุโทรทัศน์จึงได้เปรียบมากกว่าสื่อประเภทอื่นๆ ในการเข้าถึงผู้รับสารได้อย่างรวดเร็วมีประสิทธิภาพก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจได้อย่างกว้างขวางไม่จำกัดเวลา ดังนั้น เราสามารถกล่าวได้ว่า สื่อวิทยุโทรทัศน์ มีหน้าที่สำคัญหลักๆ (มารีญา ไชยเศรษฐ์, 2546 : 4) ดังนี้ คือ

- หน้าที่ในการเสนอข่าวสาร : จากความต้องการที่ต้องมีผู้คอยเฝ้ายาม คอยดูแลความปลอดภัยในการเฝ้าคอยดูแลเหตุการณ์ต่างๆ นั้น โทรทัศน์ต้องมีหน้าที่รายงานเหตุการณ์หรือส่งข่าวสารให้ผู้อื่นได้ทราบด้วย

- หน้าที่ในการเสนอความคิดเห็น : มนุษย์ต้องมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ซึ่งโทรทัศน์สามารถตอบสนองความต้องการนี้ได้เป็นอย่างดี

- หน้าที่บริการบันเทิง : ความรื่นเริงบันเทิงใจ ความสนุกสนาน เป็นสิ่งที่ทุกคนแสวงหากันอย่างมาก เพื่อเป็นการพักผ่อนหย่อนใจจากการทำกิจกรรมการงานต่างๆ ให้แก่ทุกคนในหลายรูปแบบ

- หน้าที่บริการการศึกษา : โทรทัศน์จะทำหน้าที่ส่งเสริมความรู้และการศึกษา เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ศิลปะวิทยาการต่างๆ ในการนำไปใช้ประกอบอาชีพและเพื่อการอยู่ดีมีสุข

หากจะกล่าวถึงวิธีที่คนในสังคมปัจจุบันเลือกใช้เพื่อผ่อนคลายความเครียดที่เกิดขึ้นจากสภาพแวดล้อมและภาระที่ต้องแบกรับอยู่ วิธีต่างๆ สะดวกสบายและเสียค่าใช้จ่ายน้อยวิธีหนึ่งคือการรับชมรายการบันเทิงที่นำเสนอผ่านทางสื่อมวลชน ดังนั้นสื่อมวลชนมีหน้าที่ให้ความบันเทิงรื่นรมย์เพื่อผ่อนคลายความตึงเครียดในชีวิตประจำวันและยังทำหน้าที่ในการให้ความบันเทิงเพื่อตอบสนองความต้องการดังกล่าว

สถานการณ์ของโทรทัศน์ในประเทศไทย

สำหรับประเทศไทย “โทรทัศน์” เป็นสื่อมวลชนที่มีอิทธิพลมากที่สุดประเภทหนึ่ง ที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนอย่างมาก ดังจะเห็นได้จากอัตราการชมโทรทัศน์ของประชากรทั่วประเทศในปี พ.ศ. 2546 ที่มีอายุตั้งแต่ 6 ปีขึ้นไป โดยแยกเป็นเพศชาย ร้อยละ 49.89 เพศหญิง ร้อยละ 50.11 โดยประชากรในเขตกรุงเทพมหานครเปิดรับสื่อวิทยุโทรทัศน์มากที่สุด คือ ร้อยละ 95.92 รองลงมาคือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ร้อยละ 94.99 ภาคกลาง ร้อยละ 94.42 ภาคเหนือ ร้อยละ 93.61 และภาคใต้ ร้อยละ 92.93 ทั้งนี้เมื่อเทียบจากการศึกษาแล้ว พบว่า ผู้ที่มีการศึกษา

ระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่าเปิดรับสื่อชนิดนี้น้อยที่สุด คิดเป็น ร้อยละ 91.61 มากที่สุดคือระดับอุดมศึกษา ร้อยละ 98.83 และมัธยมศึกษา ร้อยละ 97.36 โดยประเภทรายการที่รับชมมากที่สุด พบว่า ประชาชนทุกภาคและทุกเขตทั่วประเทศมีสัดส่วนการรับชมรายการบันเทิงมากที่สุด ถึง ร้อยละ 51.62 รองลงมาคือ รายการข่าว ร้อยละ 47.18 นอกจากนั้นคือ รายการประเภทสารคดี ความรู้ ความคิดเห็นและโฆษณาธุรกิจ คิดเป็นร้อยละ 1.20 ซึ่งสัดส่วนของประชากรเพศหญิงจะเลือกรับชมรายการประเภทบันเทิงมากกว่าเพศชายที่รับชมรายการข่าวมากกว่ารายการบันเทิง (สุกัญญา บุรณเดชาชัย, 2549 : 56-57)

การใช้สื่อโทรทัศน์นำเสนอเรื่องราวต่างๆ ในสังคม สามารถสร้างบรรยากาศของความสนุกสนานได้เสมือนร่วมอยู่ในเหตุการณ์นั้นด้วย ดังนั้น สื่อโทรทัศน์จึงเป็นสื่อมวลชนประเภทหนึ่งที่ถูกนำมาใช้ในการให้ความบันเทิงแก่ประชาชนอย่างแพร่หลาย และไม่น่าแปลกใจเลยที่เรื่องราวที่นำเสนอผ่านทางสื่อโทรทัศน์มักจะกลายเป็นหัวข้อสนทนาของคนในสังคมไป (Talk of the town)

รูปแบบรายการทางโทรทัศน์

โดยทั่วไปรายการของสถานีวิทยุโทรทัศน์จะอยู่ภายใต้ขอบเขตของ รายการ 4 ประเภทหลัก คือ ประเภทข่าวสาร ประเภทความรู้ ประเภทบันเทิง และประเภทโฆษณาและบริการธุรกิจ รายการประเภทข่าวสารเป็นรายการที่มีความหมายครอบคลุมและกว้างขวางไปจากรายการข่าวรวมถึงสารคดีเชิงข่าว สรุปลวิเคราะห์ข่าว วิจารณ์ข่าว ซึ่งโดยปกติแล้วเป็นเนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ที่ผ่านมาแล้วเล็กน้อยจนถึงเหตุการณ์ปัจจุบัน หรือคาดการณ์ไปถึงอนาคต ซึ่งเกี่ยวข้องกับสังคม เศรษฐกิจ การเมือง ตลอดจนชีวิตประจำวันของประชาชน และเป็นเหตุการณ์ที่ประชาชนให้ความสนใจ ประกอบกับในปัจจุบันความกระหายใคร่รู้ข่าวสารของประชาชนมีมากขึ้น ทำให้เกิดกระแสเรียกร้องต่อรายการโทรทัศน์ให้เพิ่มรายการสารคดีเชิงข่าวมากขึ้น ไม่ใช่รายงานแบบฉาบฉวยตามกระแสแต่เป็นการเจาะข่าวลงไปในแนวลึกให้ถึงเบื้องหลังข่าว (ตระหนักจิต ยุตยรรยง, 2541 : 3)

รายการสารคดีเชิงข่าวเป็นรายการที่ผู้ผลิตสามารถเข้าถึงแหล่งข่าวแรก ซึ่งเป็นต้นตอเหตุการณ์จนค้นหาข้อเท็จจริงแล้วนำมาตีแผ่จนสาธารณชนได้รู้อย่างถูกต้องและกว้างขวางและเนื่องจากรายการสารคดีเชิงข่าวเป็นการแสวงหาข้อเท็จจริงทุกแง่มุมทั้งด้านลึกและด้านกว้างจึง

ถือเป็นรายการที่แสดงถึงการทำหน้าที่ บทบาทและอิทธิพลของสื่อมวลชนได้อย่างชัดเจนที่สุด ความมีเจตนา ความซื่อสัตย์ และตอบสนองต่อความสนใจของมนุษย์ เป็นคุณสมบัติสำคัญของ รายการสารคดีเชิงข่าว ซึ่งจากคุณสมบัติเหล่านี้เองทำให้รายการสารคดีเชิงข่าวน่าสนใจและชวนติดตามเพราะมีการค้นหาข้อเท็จจริงที่ซ่อนเร้นอยู่แล้วนำมาตีแผ่ต่อสาธารณะ

ความเป็นมาของรายการ “เรื่องจริงผ่านจอ”

จากการดำเนินงานของบริษัท กันตนา กรุ๊ป จำกัด (มหาชน) รับผิดชอบผลิตงานทาง โทรทัศน์ประเภทต่างๆ โดยมีทีมงาน บริษัท กันตนา มูฟวี่ ทาวน์ (2002) จำกัด, บริษัท กันตนา เอ็ดดูเทนเมนท์ (อินเทอร์เน็ตเนชั่นแนล) จำกัด, บริษัท กันตนา โมชั่น พิคเจอร์ จำกัด, บริษัท กันตนา แลปบอลาทอรี่ จำกัด, บริษัท กันตนา พับลิชชิ่ง จำกัด, บริษัท กันตนา ออร์กาไนเซอร์ แอนด์ เมเนจเม้นท์ จำกัด, บริษัท กันตนา ไอ-แมค จำกัด, บริษัท กันตนา วิดีโอ โปรดักชั่น จำกัด, บริษัท กันตนา เอนิเมชัน จำกัด, บริษัท กันตนา กรุ๊ป พับบริค จำกัด, บริษัท กันตนา ดิสโทรบิวชัน จำกัด, บริษัท โอเรียนทัล पोส์ท์ จำกัด, บริษัท สารคดี จำกัด ซึ่งผลิตรายการโทรทัศน์หลากหลายประเภท เช่น รายการบันเทิง ประกอบด้วย ละครหลังข่าว วาไรตี้ เรียลลิตี้ เกมส์โชว์ การ์ตูน สารคดี นอกจากนี้ยังผลิตภาพยนตร์ (ข้อมูลจาก www.kantana.com/corporate/tv_relate.htm สืบค้น วันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2550)

รายการ “เรื่องจริงผ่านจอ” เป็นรายการในเครือบริษัท กันตนา กรุ๊ป จำกัด (มหาชน) ภายใต้ชื่อบริษัท สารคดี จำกัด ที่ตั้ง 333/3 รัชดาภิเษก ซอย 19 ถนนประชาอุทิศ เขตห้วยขวาง กรุงเทพฯ 10320 โทรศัพท์ (แฟกซ์) 0-2691-7446 E-mail : thairealtv@kantana.co.th เป็นบริษัท ผลิตรายการสารคดีเชิงข่าว ออกอากาศทุกวันพฤหัสบดี เวลา 22.20 - 23.50 น. ทางสถานีวิทยุ โทรทัศน์กองทัพบกช่อง 7 โดยรายการเริ่มออกอากาศตั้งแต่วันที่ 15 สิงหาคม 2542 พิธีกรคนแรกคือ สุภวัฒน์ อ่ำประสิทธิ์ ปัจจุบันพิธีกร คือ สรณยู วงษ์กระจ่าง ที่จะทำหน้าที่นำเสนอ เรื่องราวและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงจากทั้งในประเทศและต่างประเทศ ไปสู่สายตาประชาชนและ สามารถร่วมแสดงความคิดเห็นหรือแนะนำเรื่องจริง ผ่าน SMS ทางโทรศัพท์มือถือพิมพ์ RJ เว้นวรรค ตามด้วยข้อความส่งมาที่ 4890011 หรือโทร. (แฟกซ์) 0-2691-7446 หรือทาง E-mail : thairealtv@kantana.co.th และทางจดหมาย 333/3 ถ.ประชาอุทิศ ห้วยขวาง กทม. 10320 เป็นประจำทุกสัปดาห์ ซึ่งเรื่องที่ได้ถูกคัดเลือกออกอากาศจะได้รับหมวกจากรายการเรื่องจริงผ่านจอ พร้อมเงินสดอีก 1,500 บาท รายการเรื่องจริงผ่านจอมีรูปแบบการนำเสนอสารคดีเชิงข่าวที่

ประชาชนสนใจและนำเสนอเนื้อหาที่สร้างสรรค์เป็นประโยชน์และตีแผ่เรื่องจริงสู่สังคม (ข้อมูลจาก www.thairealtv.com สืบค้นวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2550)

รายการเรื่องจริงผ่านจอ เป็นรายการที่นำเสนอปัญหาสังคมในด้านต่างๆ ดังนั้นทีมงานผลิตรายการจึงมีบทบาทสำคัญในการผลิตและสร้างสรรค์ผลงาน โดยประกอบด้วย โปรวีเซอร์ ผู้ช่วยโปรวีเซอร์ ครีเอทีฟ ช่างภาพ ตัดต่อ ฝ่ายประสานงานข้อมูล ซึ่งแต่ละหน้าที่ล้วนมีความสำคัญในการผลิตผลงาน นอกจากนี้ทีมงานผลิตยังมีบทบาทที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ เป็นกระบอกสะท้อนให้ประชาชนเห็นถึงสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม และยังให้ความรู้ ความบันเทิง สู่สายตาประชาชน

เนื้อหาของรายการเรื่องจริงผ่านจอ จะเกี่ยวกับข่าวสารปัจจุบันที่อยู่ในความสนใจของประชาชน ไม่ว่าจะเป็นข่าวแปลก ข่าวเดือนก๊วย ข่าวอาชญากรรม ข่าวที่มีผลกระทบต่อสังคม ไม่เพียงเน้นสภาพปัญหาทางด้านใดด้านหนึ่งเท่านั้น แต่รวมถึงปัญหาสังคมในแง่ต่างๆ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในด้านการให้ข่าวสาร ความรู้ ประสบการณ์ การรู้เท่าทันบุคคลหรือสภาพสังคมในปัจจุบัน สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันหรือแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เพื่อให้ผู้ชมรายการได้มุมมองที่กว้างไกลและมีอิสระทางความคิดมากยิ่งขึ้น ดังเช่นเรื่อง รวมนาที่ชีวิตรถ (ออกอากาศ 11 มกราคม 2550) เรื่องพี่เลี้ยงโหด (ออกอากาศ 1 กุมภาพันธ์ 2550) หรือเรื่อง สลัดทอง (ออกอากาศ 22 กุมภาพันธ์ 2550)

นอกจากนั้นแล้ว ทางรายการยังหยิบยกประเด็นปัญหาหรือสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในสังคม ซึ่งอาจไม่ใช่ประเด็นที่เป็นกระแสของสังคมในขณะนั้น มาเจาะลึก ตีแผ่ เพื่อให้หลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมไปถึงประชาชนทั่วไปได้เกิดความตระหนัก เข้าใจสภาพของปัญหาและเป็นส่วนหนึ่งที่ก่อให้เกิดความร่วมมือในการแก้ไขสภาพปัญหาร่วมกัน ดังเช่นเรื่อง CAMFROG โปรวีแกรมคอมพิวเตอร์ (โปรวีแกรมดีๆ ที่พวกมิจจาชีพล่อลวงเด็กสาว)ที่กำลังระบาคอยู่ในสังคมไทย โดยมีการนำเสนอผ่านทางรายการหลายครั้ง

จากผลการวิจัยจากบริษัทเอจีบี นีลเส็น ในเดือนกุมภาพันธ์ 2550 ในรายการประเภทเดียวกัน รายการเรื่องจริงผ่านจอ เรตติ้งพุ่งไปถึง 5.4 ห่างจากรายการย้อนรอย ซึ่งได้ 2.7 จากนั้นรายการคนค้นคน 1.7 และรายการถอดรหัสได้ 1.5 (ข้อมูลจาก AGB Nielsen Media Research วันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2550)

นอกจากจะได้รับการตอบรับที่ดีจากกลุ่มผู้ชมรายการและการจับตามองจากสื่อมวลชนด้วยกันแล้ว สิ่งหนึ่งที่จะสามารถยืนยันได้ถึงความสำเร็จและคุณภาพของรายการได้เป็นอย่างดีก็คือรางวัลจากสถาบันหรือสมาคมต่างๆ ดังนี้

1. รางวัลสื่อมวลชนดีเด่น ที่มีผลงานในการรณรงค์ประชาสัมพันธ์การป้องกันอุบัติเหตุ ปี 49 จาก พล.อ.เลิศรัตน์ รัตนวานิช ประธานอนุกรรมการประชาสัมพันธ์การป้องกันอุบัติเหตุแห่งชาติ
2. รางวัลโล่ประกาศเกียรติคุณจาก พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร รายการเรื่องจริงผ่านจอที่ได้ดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด ด้านการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์อย่างดียิ่ง ให้ไว้ ณ วันที่ 24 มิ.ย. 45
3. รางวัลรายการปกิณกะบันเทิงดีเด่น (ผลงานบันเทิงดีเด่น) ปี 45 โดยสมาคมนักข่าวบันเทิง
4. รางวัลเมขลา สาขาส่งเสริมข่าวสถานการณ์ปัจจุบันและบันเทิงดีเด่น 44
5. STAR ENTERTAINMENT AWARDS 2004

เริ่มแรกรูปแบบการนำเสนอของรายการเรื่องจริงผ่านจอ ส่วนใหญ่แล้วจะเป็นประเด็นข่าวโดยจะเจาะลึกถึงประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมไทย ซึ่งแต่ละช่วงจะนำเสนอภาพเหตุการณ์ต่างๆ โดยจะแบ่งเป็นช่วง ได้แก่ ช่วงเรื่องจริงเตือนภัย เป็นช่วงที่นำเสนอเรื่องราวที่เกิดขึ้นจริงจากอุบัติเหตุหรือความประมาท จนทำให้ตัวเองหรือผู้อื่นได้รับอันตราย และช่วงข่าวเด่น 1 เป็นช่วงที่นำเสนอข่าวสถานการณ์ที่ประชาชนให้ความสนใจหรือเป็นที่กล่าวถึงมากในแต่ละสัปดาห์ และช่วงข่าวเด่น 2 เป็นช่วงที่นำเสนอสถานการณ์หรือข่าวเจาะ ซึ่งทางรายการจะสร้างเหตุการณ์ขึ้นมาใหม่ โดยจะมุ่งประเด็นไปในจุดที่คนในสังคมมองข้าม พร้อมกับเสนอแนวทางแก้ไขและช่วงเรื่องจริงไม่น่าจริง เป็นช่วงที่นำเสนอเรื่องราวหรือปรากฏการณ์ที่แปลก พิศดารหรือเป็นเรื่องที่ไม่น่าเกิดขึ้นจริงและช่วงนาทึระทึก เป็นช่วงที่นำเสนอภาพเหตุการณ์ในเสี้ยววินาทีที่เกิดขึ้นจริง ซึ่งเป็นภาพ เหตุการณ์ที่น่าตื่นเต้นหรือหวาดเสียวและช่วงล่าทรชน เป็นช่วงที่นำเสนอภาพเหตุการณ์การติดตามจับกุมตัวผู้ต้องหาจากคดีต่าง ๆ ซึ่งอาจจะเป็นภาพเหตุการณ์จำลองจากเบาะแสที่ได้รับแจ้งจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ หรืออาจจะเป็นภาพเหตุการณ์จริงในขณะที่ติดตามเจ้าหน้าที่ตำรวจไปจับกุมผู้ต้องหาและช่วงสุดท้ายเป็นช่วงเรื่องจริงรอบโลก เป็นช่วงที่นำเสนอเรื่องราวแบบไม่จำกัดไม่ต้องมีประเด็น เป็นช่วงที่มีฟรีสไตล์ เช่น ภาพจากโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ

สำหรับรูปแบบการนำเสนอรายการในปัจจุบันได้มีการพัฒนาให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในสังคมมากขึ้น โดยการนำเสนอเนื้อหาจะเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงจากทั้งในประเทศและต่างประเทศ ซึ่งจะแบ่งเป็นช่วงต่างๆ ดังนี้

ช่วงที่ 1 เรื่องจริงเตือนภัย ไม่ว่าจะเป็นเรื่องสังคม อุบัติเหตุ เตือนภัย เรื่องแปลก หรือภาพแปลก การนำเสนอคล้ายกับ Home video จากที่บ้าน ซึ่งผู้ที่ส่งเข้ามาจะได้รับเงิน 1,500 บาท พร้อมหมวกที่ระลึกจากรายการเรื่องจริงผ่านจอ เช่น ลูกหมู 2 ขา, รั้วกินหมา เป็นต้น ต่อท้ายเบรกด้วยสฎีป รีเจนซี่ เรื่องจริงเตือนภัย คือ เป็นการนำเสนอเกี่ยวกับเรื่องจริงเตือนภัยในสังคม ส่วนใหญ่จะเน้นเรื่องใกล้ตัวประชาชน เรื่องที่เคยเกิดขึ้นกับคนในสังคม ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของ ผู้หญิง ผู้ชาย เด็ก สตรี นักเรียน นักศึกษา เช่น ทีวีมรณะ ภูมิแพ้แมลงอย่างรุนแรง แท็กซี่หั่น เป็นต้น ซึ่งช่วงนี้ใช้เวลาในการนำเสนอประมาณ 15 นาที

ช่วงที่ 2 เรื่องจริงไม่น่าจริง เป็นเรื่องเกี่ยวกับความแปลก เรื่องหลือเชื่อ เรื่องที่ไม่ธรรมดา เรื่องที่คนไม่เคยเห็นไม่เคยรู้จัก ความแปลกของเรื่องหรือความแปลกของภาพ เพื่อนำเสนอในแนวของรายการเรื่องจริงผ่านจอ เช่น ตี้อัจฉริยะเชียงใหม่ เด็กลิง เด็กสองเพศ เป็นต้น ซึ่งช่วงนี้ใช้เวลาในการนำเสนอประมาณ 10 นาที

ช่วงที่ 3 ข่าวเจาะ เป็นเรื่องที่มาจากข่าวต่างๆ ทั้งข่าวโทรทัศน์ ข่าวหนังสือพิมพ์ ฯลฯ แล้วทางทีมงานตั้งหัวข้อประเด็นขึ้นมาแล้วทำการหาข้อมูลในเชิงลึก เพื่อนำเรื่องดังกล่าวมาเสนอให้ครอบคลุม ครบถ้วนทุกด้าน พร้อมทั้งหาคำตอบของเรื่องดังกล่าวด้วย เช่น นักล่าต่อหัวเสือหญิงท้องโต เป็นต้น ต่อท้ายเบรกด้วยสฎีป สิงห์ (โครงการ สิงห์ สร้างสรรค์ คนทีวี) คือโครงการของผลิตภัณฑ์ตราสิงห์ที่ให้นักศึกษาคณะนิเทศศาสตร์ทุกสถาบันทั่วประเทศ ส่งผลงานการผลิตรายการในรูปแบบของรายการเรื่องจริงผ่านจอเข้ามาออกอากาศในรายการ ซึ่งสำหรับผลงานที่ได้รับคัดเลือกให้ออกอากาศแล้วนั้น จะได้ทุนในการผลิตจำนวน 10,000 บาท ซึ่งช่วงนี้ใช้เวลาในการนำเสนอประมาณ 15 นาที

ช่วงที่ 4 สฎีปพิเศษ เป็นเรื่องที่ทางทีมงานคิดประเด็นขึ้นมาเอง แล้วขยายเนื้อหาให้มากขึ้น ครอบคลุมขึ้น ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับสังคม ชีวิตประจำวันหรือเทคโนโลยีก็ตาม เช่น ปราบฎการณ์ลานัญญา เด็กเร่ร่อน เป็นต้น ต่อท้ายเบรกด้วยสฎีป กรุงเทพประกันภัย คือเป็นการนำเสนอเรื่องของดารา นักแสดงหรือผู้ที่มีชื่อเสียงที่เคยเกิดอุบัติเหตุ ในด้านต่างๆ มานำเสนอเพื่อ

เป็นการเตือนว่า อุบัติเหตุเกิดขึ้นได้ทุกเมื่อ เช่น โธ่ รุ่งนภฏติคคิฟท์ อิม อชิตะจมน้ำ เป็นต้น ซึ่งช่วงนี้ใช้เวลาในการนำเสนอประมาณ 16 นาที

ช่วงที่ 5 นาทีระทึก เป็นเหตุการณ์ที่มีความตื่นเต้น เลี่ยงตาย การแอบถ่ายต่างๆ เช่น การจับตัวประกัน ระเบิดคลังแสง ลอบค้ำกาม เป็นต้น ซึ่งช่วงนี้ใช้เวลาในการนำเสนอประมาณ 8 นาที

จะเห็นได้ว่ารายการเรื่องจริงผ่านจอ จะนำเสนอเรื่องราวทั่วไปที่เกิดขึ้นจริง ดังนั้นรายการเรื่องจริงผ่านจอมีส่วนในการสร้างภาพความเป็นจริงทางสังคมให้กับผู้ชมได้รับรู้ และมีบทบาทในการเป็นสื่อกลางระหว่างสมาชิกในสังคมกับโลกแห่งความเป็นจริง โดยผลิตและแพร่ภาพสถานการณ์ความเป็นจริงของโลกที่แวดล้อมตัวเรา ซึ่งทางรายการรับหน้าที่เป็นตัวเชื่อมโยงให้ผู้ชมมีประสบการณ์ทางอ้อมกับสถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น ทำให้คนในสังคมสามารถรับรู้และเข้าใจสถานการณ์ความเป็นจริงทางสังคมได้โดยไม่ต้องมีประสบการณ์ด้วยตัวเอง ด้วยเหตุนี้เองทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจในรายการเรื่องจริงผ่านจอ ซึ่งเป็นรายการที่นำเสนอเรื่องราวเหตุการณ์หรือปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจริงทางสังคม ซึ่งกว่าที่รายการจะนำมาเสนอได้นั้นต้องผ่านกระบวนการตัดสินใจ ตั้งแต่ผ่านการรับรู้และตีความของผู้นำเสนอเหตุการณ์หรือปรากฏการณ์นั้นๆ ทั้งในแง่คุณค่าของความเป็นข่าว ความน่าสนใจของเหตุการณ์ที่เลือกนำมาเพื่อสู่สายตาประชาชนทุกระดับ และรูปแบบการนำเสนอเนื้อหาที่เจาะลึกและชัดเจน ซึ่งจะสะท้อนความเป็นจริงในสังคม โดยถือว่าสื่อได้ทำหน้าที่ให้กับสังคมจึงเป็นที่มาในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

1.2 ปัญหาวิจัย

1.2.1 กระบวนการสร้างความเป็นจริงทางสังคมในเนื้อหารายการเรื่องจริงผ่านจอเป็นอย่างไร

1.2.2 ผู้ชมรับรู้การสร้างความเป็นจริงทางสังคมในรายการเรื่องจริงผ่านจออย่างไร

1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.3.1 เพื่อศึกษากระบวนการสร้างความเป็นจริงทางสังคมในเนื้อหารายการเรื่องจริงผ่านจอ

1.3.2 เพื่อศึกษาการรับรู้ของผู้ชมที่ได้รับจากการสร้างความเป็นจริงทางสังคมในรายการเรื่องจริงผ่านจอ

1.4 ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มุ่งวิเคราะห์การสร้างความเป็นจริงทางสังคมของรายการ “เรื่องจริงผ่านจอ” และการรับรู้ของผู้ชม โดยมีขอบเขตในการศึกษา คือ ศึกษาข้อมูลจากเทปรายการเรื่องจริงผ่านจอ ตั้งแต่ 1 กุมภาพันธ์ - 30 เมษายน 2550 จำนวน 3 เดือน รวมทั้งหมด 13 เทป ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกศึกษาเทปรายการช่วง 3 เดือนนี้ เนื่องจากมีเรตติ้งรายการสูงและเนื้อหาแต่ละตอนมีความโดดเด่น (ข้อมูลจาก AGB Nielsen Media Research New update 2007) และทำการศึกษาข้อมูลประเภทบุคคลโดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกที่ทีมงานผู้ผลิตรายการเรื่องจริงผ่านจอ จำนวน 5 คน คือ โปรดิวเซอร์ ผู้ช่วยโปรดิวเซอร์ ครีเอทีฟ และช่างภาพ ในส่วนของ “ผู้ชมรายการ” ผู้วิจัยได้ใช้การวิจัยแบบการสนทนากลุ่ม (Focus Group Research) โดยผู้วิจัยได้จำแนกกลุ่มตัวอย่างจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งกำหนดกลุ่มตัวอย่างเป็น 4 กลุ่ม คือ กลุ่มนิสิตนักศึกษาเพศชายและเพศหญิงที่มีอายุไม่เกิน 25 ปี จำนวน 10 คน และกลุ่มวัยทำงานตอนต้นเพศชายและเพศหญิงที่มีอายุไม่เกิน 25 ปี จำนวน 10 คน เหตุผลที่เลือกกลุ่มตัวอย่าง 4 กลุ่มนี้ เพราะเป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุอยู่ในกลุ่มเดียวกันกับกลุ่มเป้าหมายหลักของรายการเรื่องจริงผ่านจอคือเป็นกลุ่มวัยรุ่นจนถึงวัยทำงาน

1.5 นิยามศัพท์

รายการเรื่องจริงผ่านจอ หมายถึง รายการโทรทัศน์ประเภทสารคดีเชิงข่าวที่ ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 พุทธศักราช 2561 เวลา 22.20 - 23.50 น. ซึ่งเผยแพร่ ออกอากาศเป็นประจำทุกวัน

เนื้อหารายการ หมายถึง เรื่องที่นำเสนอเพื่อขยาย หรือเจาะลึกแสดงประเด็นที่ซ่อนเร้นไม่ว่าจะเป็น ข่าวใดข่าวหนึ่งที่เลือกมานำเสนอในเวลานั้น เรื่องลึกลับ เรื่องเหลือเชื่อ เรื่องพิศวง เรื่องไสยศาสตร์ เรื่องตลกขบขัน เรื่องแนวสังคม ปัญหาสังคม และเรื่อง Unseen ทั่วโลก เพื่อให้ผู้ชมได้ทราบเบื้องหลังหรือรายละเอียดเพิ่มเติม และให้ได้ธรรมะมากขึ้น โดยที่เรื่องนั้นยังเป็นที่สนใจในหมู่ประชาชน ซึ่งมีลักษณะเฉพาะอาจขยายความหรือเสนอเบื้องหลังเรื่องนั้นๆ หรือประเด็นที่หยิบยก มักเป็นเรื่องเกี่ยวข้องกับบุคคลโดยชี้จุดที่ไม่มีใครคาดคิด

รูปแบบการนำเสนอ หมายถึง รายการเรื่องจริงผ่านจอมีวิธีการนำเสนอที่หลากหลาย ซึ่งนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยละเอียดตั้งแต่ต้นจนจบ โดยยึดหลักของความเป็นจริง ในขณะที่เดียวกันก็ได้อาศัยเทคนิคต่างๆ หลายรูปแบบมาผสมผสานกัน ไม่ว่าจะเป็นการใช้เทคนิคแอบถ่าย การบรรยาย บทสัมภาษณ์ บทสนทนา การใช้ดนตรีและเสียงประกอบอื่นๆ เพื่อกระตุ้นอารมณ์ความรู้สึกของผู้ชมให้คล้อยตามเนื้อหารายการ

กระบวนการสร้างความเป็นจริงทางสังคม หมายถึง ขั้นตอนต่างๆ ในการผลิต รายการโทรทัศน์ โดยผ่านการประกอบสร้าง “ความเป็นจริง” ของผู้ผลิตรายการเรื่องจริงผ่านจอ เพื่อให้เกิดความหมายตามความต้องการ โดยคัดเลือก “ความเป็นจริง” บางอย่างมานำเสนอและอาศัยกลวิธีการนำเสนอของสื่อโทรทัศน์ อันได้แก่ เหตุการณ์ เรื่องราว ประเด็น แหล่งข่าว สถานที่ สภาพแวดล้อมที่ปรากฏในข่าว หรือแม้กระทั่งการใช้เทคนิคการถ่ายทำ ด้านภาพและด้านเสียง

การรับรู้ หมายถึง ความรู้สึก ความรู้ความเข้าใจ และความเชื่อของผู้ชมที่มีต่อการนำเสนอ “ความเป็นจริง” ทางสังคมของรายการเรื่องจริงผ่านจอ ในแง่การนำเสนอเนื้อหา ภาพที่นำเสนอ ผู้ดำเนินรายการ และผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ที่ได้เห็น ได้ยิน ได้ฟัง หรือได้สัมผัส โดยอาศัยการอ้างอิงจากความรู้หรือประสบการณ์ตรง หรือประสบการณ์ผ่านสื่อมวลชน รวมทั้งการทำ

หน้าที่ของสื่อมวลชนผู้ผลิตรายการ และการเกิดพฤติกรรมการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งจากทัศนะของ Stuart Hall การรับรู้และตีความหมายของผู้รับสารมี 3 รูปแบบ ได้แก่

- การถอดรหัสตามที่ผู้ส่งสารต้องการ (Preferred Reading)
- การถอดรหัสที่ผู้รับสารจะต่อรองความหมายกับผู้ส่งสาร (Negotiated Reading)
- การถอดรหัสที่คัดค้านหรือปฏิเสธความหมายของผู้ส่งสาร (Oppositional Reading)

ผู้ชมรายการ หมายถึง ประชาชนที่รับชมรายการ “เรื่องจริงผ่านจอ” ในเขตกรุงเทพมหานคร

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.6.1 ทำให้ทราบถึงกระบวนการผลิตรายการเรื่องจริงผ่านจอรายการประเภทสารคดีเชิงข่าว ซึ่งจะเป็นแนวทางให้เกิดการผลิตรายการประเภทสารคดีเชิงข่าวที่มีคุณภาพเหมาะสมกับสภาพสังคม

1.6.2 ทำให้ทราบถึงกระบวนการสร้างความเป็นจริงทางสังคมที่ถูกนำเสนอผ่านรายการเรื่องจริงผ่านจอ

1.6.3 สามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนา สาระเนื้อหาของรายการให้ถูกต้องเหมาะสมและสามารถตอบสนองความต้องการของผู้ชมมากยิ่งขึ้น

1.6.4 เป็นการเพิ่มพูนข้อมูลความรู้ทางวิชาการเกี่ยวกับรายการโทรทัศน์ประเภทสารคดีเชิงข่าวให้แก่ผู้ที่สนใจ ซึ่งอาจเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวิจัยในเรื่องที่เกี่ยวข้องต่อไป

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเรื่อง การสร้างความเป็นจริงทางสังคมของรายการ “เรื่องจริงผ่านจอ” และ การรับรู้ของผู้ชม ผู้วิจัยได้นำแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเพื่อมาเป็นกรอบในการวิเคราะห์ ดังนี้

- 2.1 แนวคิดเรื่องกระบวนการผลิตรายการสารคดีโทรทัศน์
- 2.2 แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชน
- 2.3 ทฤษฎีการสร้างความเป็นจริงทางสังคม (Social Construction of Reality)
- 2.4 แนวคิดเรื่องการเข้ารหัสและถอดรหัส (Encoding & Decoding)
- 2.5 แนวคิดเกี่ยวกับสัญวิทยา (Semiology)
- 2.6 แนวคิดเกี่ยวกับการรับรู้ข่าวสารจากสื่อมวลชน (Media Perception)
- 2.7 ทฤษฎีเกี่ยวกับการเปิดรับข่าวสาร
- 2.8 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดเรื่องกระบวนการผลิตรายการสารคดีโทรทัศน์

ความหมายของสารคดี

Joseph T. Browne (1971 อ้างถึงใน พรพรรณ สมบูรณ์บัณฑิต, 2549 :42) สารคดีโทรทัศน์ หมายถึง รายการประเภทหนึ่งซึ่งนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยละเอียดตั้งแต่ต้นจนจบ โดยยึดหลักของความเป็นจริงในขณะเดียวกันก็ได้อาศัยเทคนิคต่าง ๆ หลายรูปแบบมาผสมผสานกัน เพื่อให้เกิดจินตนาการที่ดีและดึงดูดใจผู้ชมให้สนใจอาทิ รูปแบบการบรรยาย บทสัมภาษณ์ บทสนทนา การให้ดนตรีและเสียงประกอบอื่นๆ เพื่อเสริมความหมายที่สมบูรณ์ให้แก่

ภาพที่ปรากฏทางจอโทรทัศน์ เป็นต้น นอกจากจะมุ่งเสนอข้อเท็จจริงแก่ผู้ชมแล้ว ยังมีความพยายามในการสร้างจินตนาการปะปนอยู่ด้วย ชีรภาพ โลहितกุล (2544 : 125 อ้างถึงในพรพรรณ สมบูรณ์ บัติ, 2549 : 43) จอโทรทัศน์ เป็นต้น กล่าวว่าสารคดีคือ การนำเสนอข้อมูลหรือข้อเท็จจริงมานำเสนอ โดยผ่านกระบวนการสร้างสรรค์ ดังนั้นเมื่อคิดจะเขียนสารคดีจะต้องคำนึงถึงข้อมูลและกลวิธีการนำเสนอในสัดส่วนที่เท่ากัน

นอกจากนี้ ชีรภาพ โลहितกุล ยังมองว่า สารคดีมีมิติ เหมือนภาพนิ่ง ภาพที่มีครบทั้งเรื่องราว การจัดวางองค์ประกอบ (Composition) แสงเงา ให้ความหมายลึกซึ้งกินใจ ก่อให้เกิดอารมณ์ความรู้สึกในทางสร้างสรรค์ด้านใดด้านหนึ่งแก่ผู้ชม มิติในทางสารคดี มีดังนี้

มิติที่ 1 รูปแบบการนำเสนอที่ดี ผู้ชมได้รับบรรณรส ความบันเทิง ความเพลิดเพลินอันเกิดจากการวางพล็อต การดำเนินเรื่องดี การใช้ภาษาสละสลวยกินใจ การเคลื่อนไหวของกล้องได้อารมณ์สอดคล้องกับเนื้อหา การลำดับภาพที่ดี คนตรีประกอบสอดคล้องกับภาพและเนื้อหาย่างกลมกลืนเป็นหนึ่งเดียว ผู้ให้เสียงบรรยายได้อารมณ์ มีความน่าเชื่อถือ

มิติที่ 2 เนื้อหาที่ดี ผู้ชมได้รับสาระทางปัญญา ได้รับความรู้ใหม่ๆ อันเกิดจากความคิดสร้างสรรค์ในการจับประเด็นของผู้เขียนบท ข้อมูลถูกต้องแม่นยำ ไม่มั่วหรือเดาๆ เอา และมีข้อมูลรอบด้าน ไม่คว่นสรุปในประเด็นที่มีข้อโต้แย้ง

มิติที่ 3 แง่คิดมุมมองดี ผู้ชมได้รับแง่คิดใหม่ๆ หรือชมแล้วได้แง่คิดอันก่อให้เกิดสำนึกในทางสร้างสรรค์ เช่น สำนึกที่รักและหวงแหนแม่น้ำอันเป็นเส้นเลือดหล่อเลี้ยงชีวิตและวัฒนธรรมทั้งนี้มิได้หมายความว่าต้องมีการสรุป หรือชี้นำความคิดผู้ชมไปทางใดทางหนึ่งแน่นอนตายตัวในสารคดีเรื่องหนึ่งตอนหนึ่ง อาจจะมีหลายแง่คิดมุมมองที่จะให้ผู้ชมได้ใช้วิจารณญาณเอาเองได้

ความหมายของสารคดีอาจมีหลากหลายและแตกต่างกันไปตามการนำเสนอผ่านสื่อ เช่น เมื่อนำเสนอผ่านสื่อวิทยุหรือสื่อสิ่งพิมพ์ก็จะเป็นการเล่าเรื่องผ่านบทความหรือความเรียงต่าง ๆ ส่วนสื่อโดยสรุปแล้ว สารคดี หมายถึง การนำเสนอเรื่องราวหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นบนพื้นฐานความเป็นจริงอย่างเป็นกลาง โดยเรื่องราวที่นำเสนอมักเป็นเรื่องราวแปลกใหม่ มีเนื้อหาที่ดีให้

ความรู้และเป็นประโยชน์แก่คนในสังคม สารคดีที่ดีนั้นจะต้องผสมผสานความรู้ ความบันเทิงและความเพลิดเพลินในการรับชมรายการให้อยู่ในสัดส่วนที่พอเหมาะและกลมกลืน

องค์ประกอบในการนำเสนอรายการสารคดี

องค์ประกอบในการนำเสนอรายการสารคดีที่สอดคล้องกันจะทำให้รายการสารคดีน่าสนใจมากขึ้น โดยสามารถแยกให้เห็น(อ้างถึงใน พรพรรณ สมบูรณ์ปัติ, 2549 :46-47) ดังต่อไปนี้

1) เนื้อหาความคิดและการดำเนินเรื่อง

รายการสารคดีที่น่าสนใจนอกจากจะให้ความกระจ่างในเรื่องที่น่าสนใจต่อผู้ชมแล้ว ก็ควรจะดำเนินเรื่องราวได้อย่างน่าสนใจและชวนติดตามด้วย ในส่วนของเนื้อหาความคิดผู้ผลิตรายการจะต้องมีความรู้ความเข้าใจประเด็นที่จะนำเสนออย่างรอบด้าน ชัดเจน และลึกซึ้ง ส่วนการดำเนินเรื่องก็คือการพาผู้ชมเข้าสู่เรื่องราวที่น่าสนใจในลักษณะต่าง ๆ ซึ่งจะส่งผลต่อความเข้าใจและวางอารมณ์ของคนดูที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งก็จะขึ้นอยู่กับเทคนิคและกลวิธีในการนำเสนอตนเอง

2) รูปแบบการนำเสนอ

การบอกเล่าเรื่องราวกับผู้ชมด้วยเสียงบรรยายประกอบภาพแต่เพียงอย่างเดียวจะทำให้ขาดความน่าสนใจ เรื่องราวจะดำเนินไปอย่างราบเรียบ ไม่มีชีวิตชีวา ดังนั้น จึงควรใช้รูปแบบการนำเสนอที่มีความหลากหลายและเหมาะสมกับเนื้อหา ซึ่งจะช่วยให้รายการน่าสนใจติดตามมากขึ้น อีกทั้งรูปแบบการนำเสนอที่แตกต่างกันจะสามารถเปลี่ยนบรรยากาศให้คนดูไม่รู้สึกเบื่อหน่ายหากรายการสารคดีนั้นมีระยะเวลาการนำเสนอที่ยาวนาน

รูปแบบการนำเสนอมีอยู่หลากหลายวิธี เช่น การนำเสนอด้วยภาพข่าวก็จะสามารถบอกเล่าที่มาของเหตุการณ์นั้น ๆ ได้ การใช้เสียงเพลงประกอบในเรื่องช่วยให้ผู้ชมรายการรู้สึกผ่อนคลายหรือช่วยกระตุ้นอารมณ์ความรู้สึกของผู้รับชมรายการให้คล้อยตามเนื้อหารายการ การสอบถามความคิดเห็นบุคคลทั่วไปเพื่อนำเสนอทัศนคติของคนในสังคม การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญหรือผู้เกี่ยวข้องก็จะช่วยให้ทราบข้อเท็จจริงจากผู้รู้ซึ่งส่งผลให้เนื้อหามีความน่าเชื่อถือมากขึ้น เป็นต้น

3) การใช้ภาษา

ภาษาเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดความคิดและเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอีกองค์ประกอบหนึ่งที่ทำให้รายการสารคดีมีความน่าสนใจ ภาษาที่ใช้ในสารคดีควรเป็นภาษาที่ใช้

พูดคุยอย่างเป็นธรรมชาติ เข้าใจง่าย สั้นกระชับ ให้ความหมายที่ชัดเจน กินใจ และช่วยสร้างจินตภาพให้แก่ผู้ชมรายการ การใช้ภาษาในรายการสารคดีจะต้องคำนึงถึงรูปแบบรายการที่นำเสนอด้วย

4) การนำเสนอภาพ

การนำเสนอภาพในรายการสารคดีโทรทัศน์ถือเป็นสิ่งสำคัญที่สามารถดึงดูดความสนใจจากผู้ชมรายการได้เป็นอย่างดี ในบางครั้งภาพเพียงหนึ่งภาพก็สามารถสื่อความหมาย แสดงความรู้สึกออกมาได้โดยไม่ต้องใช้คำบรรยาย

การนำเสนอภาพที่แตกต่างกัน เช่น มุมภาพ ขนาดภาพ หรือเคลื่อนไหวต่าง ๆ ก็ย่อมจะให้ความรู้สึกที่แตกต่างกัน ดังนั้น ผู้ผลิตจึงต้องตระหนักและพิถีพิถันในการถ่ายภาพ ตัดต่อและลำดับภาพให้สอดคล้องกลมกลืนกับเนื้อหาที่ต้องการนำเสนอ เพื่อเป็นการชักชวนให้ผู้ชมรายการรู้สึกสนใจและติดตามดูไปจนจบรายการ

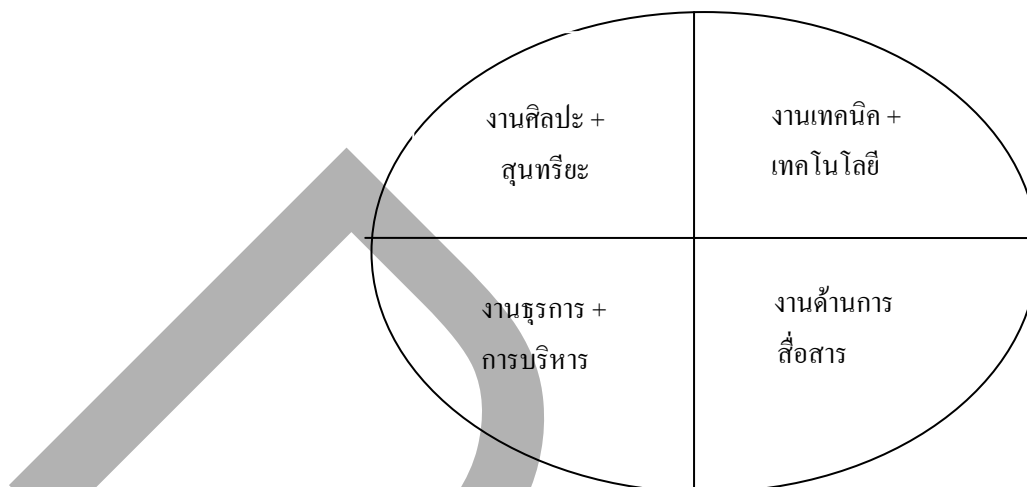
5) การนำเสนอเสียง

เสียงเป็นองค์ประกอบสำคัญอีกองค์ประกอบหนึ่งในการสร้างอารมณ์และความรู้สึกของผู้ชมรายการให้คล้อยตามเนื้อหาที่นำเสนอ นอกจากเสียงบรรยายและเสียงสัมภาษณ์แล้ว เสียงดนตรีและเสียงประกอบยังช่วยเพิ่มสีสันให้กับรายการและเสริมอารมณ์คนดูได้อีกวิธีหนึ่งด้วย

เสียงดนตรีจะช่วยกระตุ้นอารมณ์ความรู้สึกของผู้ชมรายการ และสร้างการรับรู้ความหมายของเรื่องราวต่าง ๆ ผ่านบทเพลง ส่วนเสียงประกอบจะช่วยให้ผู้ชมรายการรู้สึกเหมือนได้อยู่ในเหตุการณ์จริง หรือไปสัมผัสเหตุการณ์ด้วยตนเอง

องค์ประกอบของการนำเสนอรายการสารคดีตามที่ได้กล่าวมาแล้วทั้งหมดต่าง ก็มีความสำคัญและส่งผลต่อความน่าสนใจในรายการสารคดีด้วยกันทั้งสิ้น องค์ประกอบแต่ละองค์ประกอบจะต้องมีความสัมพันธ์สอดคล้องและกลมกลืนกันเพื่อความเป็นเอกภาพในการนำเสนออันจะนำมาซึ่งสารคดีที่ดี มีคุณภาพ และน่าสนใจติดตามอีกรายการหนึ่ง

นอกจากนี้กาญจนา แก้วเทพ (2541 อ้างถึงใน อรรถัย รุจิราธร, 2541 :15-16) ได้ให้ข้อสังเกตเกี่ยวกับกระบวนการผลิตรายการโทรทัศน์ว่าเป็นงานลงแขกที่มีหลายมิติ (Multi - Dimension) อย่างน้อยที่สุด งานโทรทัศน์จะมีมิติที่เกี่ยวข้องอยู่ 4 มิติด้วยกันคือ

ภาพที่ 2.1 : มิติที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการผลิตรายการโทรทัศน์

มิติที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการผลิตรายการโทรทัศน์ อธิบายดังนี้

- 1) มิติที่เป็นงานศิลปะและสุนทรียะ ได้แก่ การนำเสนอเรื่องราวให้น่าสนใจ เช่น การใส่เสียงประกอบ, การเขียนตัวหนังสือให้สวยงาม
- 2) มิติที่เป็นงานเทคนิคและเทคโนโลยี เช่น ประสิทธิภาพของกล้องถ่ายภาพเครื่องบันทึกเทป ฯลฯ
- 3) มิติที่เป็นงานธุรการ การเงินและการบริหาร เช่น งบประมาณการทำข่าว การจัดระบบภายใน ฯลฯ
- 4) มิติที่เป็นงานด้านการสื่อสาร เช่น ตัวนักข่าว การเขียนข่าว การถ่ายภาพ และการตัดต่อ ฯลฯ

ทั้งนี้ ผู้วิจัยจะนำแนวคิดนี้ไปใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์วิวัฒนาการของกระบวนการผลิตรายการในพัฒนาการของรายการสารคดีโทรทัศน์ ทั้ง 4 มิติดังกล่าวข้างต้นโดยผู้วิจัยได้รับแนวคิดนี้บางส่วนเพื่อให้การวิเคราะห์เป็นไปอย่างชัดเจนยิ่งขึ้น ดังนี้

- 1) มิติที่เป็นศิลปะและสุนทรียะ หมายถึง เทคนิคการนำเสนอรายการให้น่าสนใจการให้ความเพลิดเพลินในการครุ่นคิด ให้ผู้ชมได้ร่วมจินตนาการและเคลิบเคลิ้มไปกับเรื่องราวที่นำเสนอ
- 2) มิติที่เป็นเทคนิคและเทคโนโลยี หมายถึง การนำเทคโนโลยีสมัยใหม่ต่าง ๆ มาใช้ในการผลิตรายการสารคดีโทรทัศน์

3) มิติที่เป็นงานธุรการและการบริหาร หมายถึง งานด้านการจัดการธุรกิจการผลิต รายการสารคดีโทรทัศน์ การตลาด ตลอดจนการบริหารองค์กรผู้ผลิตเอง เพื่อให้สามารถอยู่รอด และแข่งขันได้ในอุตสาหกรรมสื่อโทรทัศน์

4) มิติที่เป็นงานด้านการสื่อสาร หมายถึง งานด้านกระบวนการผลิตรายการโทรทัศน์ โดยภาพรวมทั้งหมด ได้แก่ ขั้นตอนการผลิต ขั้นตอนผลิต ขั้นตอนหลังการผลิต

ในการผลิตรายการ “สารคดีโทรทัศน์” นั้น นอกจากจะต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคคลต่าง ๆ หลายฝ่าย รวมถึงการใช้ปัจจัยการผลิตหรือเทคโนโลยีต่าง ๆ มากมายแล้ว ยังจำเป็นต้องมีลำดับขั้นตอนของการทำงานที่ “เป็นระบบ” ทั้งนี้ก็เพื่อให้การผลิตรายการดำเนินไปได้ อย่างราบรื่นที่สุดนั่นเอง

สำหรับ “กระบวนการผลิตรายการสารคดีโทรทัศน์” โดยทั่วไปนั้นมีลำดับขั้นตอน (อ้างอิงใน ลัดดาวัลย์ กำแพงแก้ว, 2539 :10-11) ดังนี้คือ

1) ขั้นตอนก่อนการผลิต (Pre-Production)

หมายถึง ขั้นตอนการเตรียมการทั้งหมด ซึ่งเริ่มต้นตั้งแต่การเกิดแนวความคิด, การประชุมกำหนดแนวทางต่าง ๆ การมอบหมายงาน, การเลือกเรื่องที่จะนำเสนอ, การกำหนดโครงเรื่อง, การหาข้อมูลและหลักฐาน, อ้างอิง, การเขียนบท, การจัดเตรียมสถานที่, การติดต่อประสานงานกับฝ่ายต่าง ๆ รวมถึงการกำหนดวันและเวลาในการถ่ายทำ

2) ขั้นตอนการผลิต (Production)

หมายถึง ขั้นตอนการถ่ายทำ ประกอบไปด้วยการเดินทางและการเคลื่อนย้ายทีมงานถ่ายทำ, การติดตั้งอุปกรณ์การถ่ายทำ, การเลือกมุมภาพ, การบันทึกมุมภาพและเสียง ซึ่งรวมถึงการสัมภาษณ์แหล่งข้อมูลด้วย โดยในขั้นตอนนี้ต้องอาศัยความพร้อมและความสามารถของทีมงานมากที่สุด

สำหรับโครงร่าง หรือโครงเรื่อง ที่กำหนดขึ้นก่อนการถ่ายทำนั้นไม่จำเป็นต้องสมบูรณ์ร้อยเปอร์เซ็นต์ และในขั้นตอนการปฏิบัติงานจริงนั้นก็เป็นการยากอีกเช่นกันที่จะทำให้โครงเรื่อง / โครงสร้างนั้นสมบูรณ์ร้อยเปอร์เซ็นต์การเปลี่ยนแปลงสามารถเกิดขึ้นได้ตลอดเวลาในระหว่างการถ่ายทำ ผู้ผลิตบางคนไม่ได้เขียนสคริปต์ แต่เขาใช้วิธีการคิดไว้ในหัวว่าสิ่งที่เขาต้องการมีอะไรบ้างก่อนถ่ายทำ เมื่อไปถึงที่ถ่ายทำจริงเขาก็จะทำการถ่ายทำตามที่เขาคิดไว้หรือ

บางครั้งเขาอาจจะมีการปรับเปลี่ยน เมื่อเขาไปถึงสถานที่ถ่ายทำแล้วก็เป็นไปได้ ซึ่งแน่นอนว่าความคิดหรือภาพในหัวของผู้ผลิตสารคดีนั้น สามารถเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา อาจกล่าวได้ว่าการถ่ายทำสารคดีนั้นมีความยืดหยุ่นมากก็เป็นไปได้ ทั้งนี้เพราะเงื่อนไขสำคัญของรูปแบบรายการที่เป็นรายการที่เสนอความจริง ดังนั้นจึงขึ้นอยู่กับว่าเหตุการณ์หรือเรื่องราวที่เกิดขึ้นจริงนั้นเป็นไปอย่างไร (อ้างถึงใน ธนาอนุช สงวนศักดิ์, 2546 :27)

3) ขั้นตอนหลังการผลิต (Post-Production)

หมายถึง ขั้นตอนการนำภาพและเสียง ที่ได้บันทึกไว้ในขั้นตอนการผลิตนั้น มาเรียบเรียงขึ้นใหม่ ให้เป็นเรื่องราวที่สมบูรณ์ตามบทที่กำหนด หรือ การนำมาประกอบสร้างอีกครั้งหนึ่ง (การประกอบสร้างไม่ได้เกิดขึ้นในขั้นตอนนี้เพียงขั้นตอนเดียว ในขั้นตอนการถ่ายทำก็เป็นการประกอบสร้างเช่นเดียวกัน เช่น การเลือกใช้มุมกล้องต่าง ๆ) โดยอาศัยวิธีตัดต่อลำดับภาพและการบันทึกเสียง ซึ่งบางกรณีอาจตัดตอนบทบางส่วนออกบ้าง เพื่อความกระชับ หรือเพื่อให้มีความยาวตามกำหนด

ในขั้นตอนนี้หากผู้ผลิตสารคดีเลือกใช้วิธีการเขียนบทตั้งแต่ก่อนที่จะมีการออกไปถ่ายทำในขั้นตอนของการตัดต่อนี้ก็จะเป็นการตัดต่อตามบทที่มีการเขียนไว้ก่อน หากผู้ผลิตเลือกใช้วิธีการเขียนบทหลังจากที่มีการถ่ายทำแล้ว ก่อนที่จะมีการตัดต่อก็จะมีการเขียนบทให้เรียบร้อยก่อน อย่างไรก็ตามมีผู้ผลิตสารคดีบางส่วนเลือกใช้วิธีการในลักษณะที่ว่าเมื่อกลับมาจากการถ่ายทำแล้ว จะทำการตัดต่อก่อนแล้วค่อยเขียนบททีหลัง การตัดต่อที่ว่าพวกเขาจะใช้การตัดต่อตามโครงเรื่อง/โครงสร้างของสารคดีตามที่ได้จัดทำขึ้นก่อนถ่ายทำ และ/หรือมีการปรับเปลี่ยนในระหว่างถ่ายทำ ในขณะที่บางครั้งโครงร่าง/โครงสร้างของสารคดีก็เกิดขึ้นหลังจากที่มีการถ่ายทำเสร็จเรียบร้อยแล้ว การตัดต่อโดยใช้วิธีการตัดต่อก่อนแล้วเขียนบททีหลังนั้น ผู้ผลิตจะใช้การตัดต่อหยาบ (first cut) ขึ้นมาก่อนในลักษณะของการเรียงภาพเคลื่อนไหว (shot) ให้ออกมาเป็นชุดภาพและฉาก (Sequence and Scene) ต่อเนื่องกันไป จากนั้นค่อยเขียนบทตามชุดภาพและฉากที่ได้ตัดต่อแบบหยาบไว้ จากนั้นค่อยมีการนำไปตัดต่อแบบละเอียดอีกครั้ง

นอกจากนี้ Alan Wurtzel (1985 อ้างถึงในชาลิสา มากแผ่นทอง, 2538 : 10) ได้แบ่งขั้นตอนกระบวนการผลิตรายการโทรทัศน์ที่ชัดเจนง่ายต่อการทำความเข้าใจ ซึ่งได้แบ่งขั้นตอนการผลิตไว้ดังนี้

- 1) ^{ขั้น}วางแผนก่อนการผลิตรายการ (Pre-Production Planning)
- 2) ^{ขั้น}เตรียมการผลิต (Setup and Rehearsal)
- 3) ^{ขั้น}ผลิตรายการ (Production)
- 4) ^{ขั้น}หลังการผลิต (Post-Production)

1) ^{ขั้น}วางแผนก่อนการผลิตรายการ (Pre-Production Planning)

โดยทั่วไปแล้วขั้นตอนนี้มีความสำคัญต่อการผลิตรายการทุกประเภท โดยเฉพาะสำหรับการถ่ายทำนอกสถานที่แล้วขั้นตอนนี้จะขาดหายไปไม่ได้ เพื่อที่ว่าความพร้อมในการถ่ายทำจะได้มีความสมบูรณ์เต็มที่เมื่อถ่ายทำจริง ประสบการณ์ผลิตรายการจะช่วยให้ขั้นตอนวางแผนก่อนการผลิตรายการง่ายขึ้น เพราะผู้ผลิตสามารถอาศัยประสบการณ์ที่มีอยู่คาดเดาเหตุการณ์หรือวาดภาพชิ้นงานที่ผลิตออกมาได้ ทำให้การเตรียมพร้อมมีมากขึ้น มองเห็นรายละเอียดและสิ่งของที่ต้องการได้ชัดเจนขึ้น

ในขั้นตอนวางแผนก่อนการผลิตนี้จะประกอบด้วย 3 ส่วน คือ Developing Concept, Remote Surveying และ Production Meeting

1.1 Developing Concept การพัฒนาความคิดรวบยอด คณะผู้ผลิตรายการจะมาประชุมกันเพื่อปรึกษาหารือถึงเรื่องที่จะผลิต วางแนวคิดและวัตถุประสงค์ และศึกษาลักษณะของเรื่องหรือเหตุการณ์ที่จะถ่ายทำ (Kind of Remote)

1.2 Remote Surveying การสำรวจสถานที่ที่มีความจำเป็นมากเพราะจะทำให้ผู้ผลิตทำความรู้จักและได้ข้อมูลที่จำเป็น ในขั้นตอนนี้จะเป็นหน้าที่ของฝ่ายสำรวจที่จะออกเดินทางเพื่อมาสำรวจสถานที่ถ่ายทำ หลังจากการสำรวจแล้วฝ่ายสำรวจข้อมูลต้องหาคำตอบได้ว่าวางกล้องโทรทัศน์ไว้จุดใด มีแสงพอถ่ายทำหรือไม่ การถ่ายทำในช่วงเวลาใดบ้างในสถานที่นั้นมีไฟฟ้าหรือไม่ เป็นต้น

1.3 Production Meeting เมื่อการสำรวจเสร็จสิ้นลงแล้ว คณะผู้ผลิตรายการจะกลับมาประชุมกันอีกครั้ง ผู้อำนวยการผลิตหรือผู้กำกับจะเป็นผู้สรุปรายละเอียดจากการสำรวจพูดคุย ตกลงตารางการถ่ายทำอย่างชัดเจนและมอบหมายการเขียนบทโทรทัศน์

2) **ขั้นเตรียมการผลิต (Setup and Rehearsal)** ในขั้นตอนนี้จะประกอบด้วย 2 ขั้นตอนคือ

2.1 **การติดตั้งอุปกรณ์ (Setup)** ในการถ่ายทำนอกสถานที่นั้นการติดตั้งอุปกรณ์ต้องกระทำอย่างรวดเร็วและแม่นยำ ผู้ผลิตรายการจะต้องมีความรับผิดชอบในงานของตนเองเพื่อช่วยประหยัดเวลาและทำให้มีเวลาในการถ่ายทำมากขึ้น กล้องจะถูกนำมาให้ติดตั้งและจัดเตรียมเทปบันทึกและเปิดสวิทช์เพื่ออุ่นเครื่องให้พร้อมใช้งาน ขณะเดียวกันผู้รับผิดชอบฝ่ายจัดเสียงต้องติดตั้งไมโครโฟนที่เหมาะสมกับการใช้งานในจุดต่างๆที่กำหนดไว้ การทดสอบไมโครโฟนจะต้องทำอย่างรอบคอบและปรับเสียงให้ชัดเจน สำหรับฝ่ายจัดแสงนั้นโดยปกติแล้วจะต้องมติดั้งก่อนเนื่องจากจะต้องใช้เวลาในการจัดแสงมาก และฝ่ายจัดแสงจะต้องทราบจุดที่จะถ่ายทำทุกจุด เมื่อการติดตั้งพร้อมเสร็จผู้กำกับรายการจะทำการทดสอบทั้งระบบ เพื่อตรวจสอบความพร้อมของอุปกรณ์ และคณะผู้ผลิตรายการ

2.2 **การฝึกซ้อม (Rehearsal)** ในขั้นตอนนี้ผู้กำกับรายการจะฝึกซ้อมกล้องโดยจะตั้งให้กล้องแต่ละตัวจับภาพและบันทึกเทป เมื่อได้ภาพที่พอใจแล้วจะสั่งให้จับภาพต่อไปและบันทึกเทป การนัดคิวกล้องจะช่วยให้การถ่ายทำง่ายมากขึ้นและทำให้การตัดต่อรายการไม่ยุ่งยาก

3) **ขั้นผลิตรายการ (Production)**

ในขั้นตอนนี้การผลิตรายการนี้จะแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ การถ่ายทอดรายการสด (live) และการถ่ายทำรายการแบบบันทึกเทป (Video Tape Recording)

3.1 **การถ่ายทอดสด (live)** ในอดีตที่ผ่านมารายการจะจัดขึ้นในลักษณะรายการสดในห้องผลิตรายการ(Live Program in Studio) เมื่อการแสดงเริ่มต้นขึ้นการถ่ายทำจะเกิดขึ้นต่อเนื่องกันไปจนจบการแสดงไม่มีการหยุดกล้องเพื่อแก้ไขข้อบกพร่อง ต่อมาเทคโนโลยีใหม่ๆได้เข้ามา ระบบเทปโทรทัศน์ (Video) เกิดขึ้น ทำให้การจัดรายการสดหมดความจำเป็นลง ผู้ผลิตรายการใช้วิธีการบันทึกเทปแล้วจึงนำมาตัดต่อภายหลัง ทำให้รายการมีความสมบูรณ์มากขึ้น อย่างไรก็ตามเหตุการณ์บางอย่างก็ยังคงต้องการการถ่ายทำแบบรายการสด เช่น การแข่งกีฬา การปราศัย หรือการประกวดต่างๆ แต่การจัดรายการสดในปัจจุบันแตกต่างไปจากอดีตมาก เทคโนโลยีใหม่ๆเปิดโอกาสให้ผู้ผลิตเล่นภาพเทคนิคได้มากขึ้น เช่น ภาพช้า(Slow) การย้อนภาพ(replay) เป็นต้น

3.2 **การบันทึกเทปโทรทัศน์ (Video Tape Recording)** การผลิตรายการโดยใช้วิธีบันทึกเทปนี้ จะถ่ายทำตามบทโทรทัศน์ที่กำหนดไว้ จะช่วยให้การถ่ายทำไม่ยุ่งยาก การถ่ายทำตลอดเหตุการณ์โดยไม่มีการหยุด การถ่ายทำเป็นช่วงๆจะเป็นผลดีต่อรายการมีโอกาสควบคุมเสียง

และแสงมากขึ้น และยังง่ายต่อการกำหนดภาพและโครงเรื่อง อย่างไรก็ตามการถ่ายทำด้วยวิธีนี้จะต้องใช้เวลามากขึ้นและต้องมีค่าใช้จ่ายมากขึ้น ดังนั้นจึงต้องมีการคำนึงถึงค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นด้วย

4. ขั้นหลังการผลิต (Post-Production)

เมื่อการถ่ายทำสิ้นสุดลงผู้ร่วมผลิตรายการจะหยุดการทำงาน อุปกรณ์ต่างๆถูกจัดเก็บและตรวจนับจำนวน นอกจากนี้ผู้ผลิตรายการจะต้องตรวจสอบความเรียบร้อยของสถานที่และตกลงกับผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อป้องกันการเกิดปัญหายุ่งยากในภายหลัง

ในขั้นตอนนี้สำหรับการถ่ายทอดสด(Live)แล้ว ผู้ผลิตรายการจำเป็นต้องนำเทปที่ถ่ายทอดออกไปแล้ว นำกลับมาฉายดูซ้ำและทำการประเมินผลเพื่อจะเป็นข้อมูลในการแก้ไขจุดบกพร่องต่างๆและจะเป็นประโยชน์ต่อการถ่ายทำครั้งต่อไป

สำหรับการถ่ายแบบบันทึกเทปโทรทัศน์ ในขั้นตอนนี้จะเป็นการรวบรวมเทปที่ถ่ายทำมาตัดต่อ (Editing) ให้ได้รายการตามที่วางโครงเรื่องไว้แต่แรก ในขั้นนี้เทคนิคพิเศษทางภาพและคอมพิวเตอร์จะมีบทบาทอย่างมากในการสร้างสรรค์รายการ ประโยชน์ของการตัดต่อรายการนี้คือ ทำให้ผู้กำกับรายการมีโอกาสเลือกภาพที่ดีที่สุดและเหมาะสมที่สุดและยังสามารถแก้ไขจุดบกพร่องต่างๆได้

การตัดต่อรายการจะลำดับเรื่องไปตามบทโทรทัศน์ เครื่องมือการตัดต่อที่ทันสมัยในปัจจุบันก่อให้เกิดการตัดต่อแบบต่างๆ เช่น ภาพซ้อน (Dissolve) ภาพพลิก ภาพหมุน รวมทั้งเทคนิคพิเศษอื่นๆ กว่าร้อยรูปแบบให้เลือก ทำให้ภาพที่ออกมามีความกระชับจับใจราวกับในการชม เมื่อตัดต่อภาพเสร็จแล้วจะนำไปซ้อนตัวอักษรหรือภาพกราฟฟิกต่างๆ ใต้เด็ลรายการ ชื่อรายการ พิธีกร ผู้ร่วมรายการและผู้ผลิตรายการรวมทั้งข้อความอื่นๆ แล้วจึงนำไปตัดต่อลงเสียงประกอบต่างๆ เช่น เพลงประจำรายการ ดนตรีหรือเสียงบรรยากาศต่างๆ หลังจากตัดต่อแล้วต้องนำมาทบทวนหาข้อบกพร่อง หากได้ความสมบูรณ์ตามต้องการแล้วจึงนำไปออกอากาศ

หลังจากตัดต่อรายการเรียบร้อยแล้ว จะต้องตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตัดต่อและความยาวของรายการให้ได้ทำการเผยแพร่ (Distribution) ออกไปสู่ผู้รับสารแล้ว ดังนั้นต้องทำการอัดสำเนา (Dubbing) เทปรายการเพื่อส่งให้สถานีโทรทัศน์ที่ออกอากาศและอัดสำเนาเก็บไว้เป็นเทปสำรองอีกชุดหนึ่ง เพื่อเก็บไว้เป็นแหล่งข้อมูลในการค้นคว้าหรือหลักฐานต่างๆ

การดำเนินงานทั้ง 3 ขั้นตอนดังกล่าว ล้วนมีความสำคัญทัดเทียมและเชื่อมโยงกันในลักษณะที่เป็น “กระบวนการต่อเนื่อง” จึงทำให้ไม่อาจละเลย จุดใดจุดหนึ่งไปได้ เช่นเดียวกับกระบวนการผลิตรายการโทรทัศน์ทุกรูปแบบ ซึ่งในส่วนของรายการ “เรื่องจริงผ่านจอ” ผู้วิจัยจะนำมาเป็นกรอบในการศึกษาว่า มีกระบวนการผลิตรายการเป็นอย่างไร และมีรูปแบบเฉพาะของรายการหรือไม่

2.2 แนวคิดที่เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชน

เนื่องจากสื่อมวลชนมีคุณลักษณะพิเศษในการที่จะส่งสารได้คราวละมาก ๆ ถึงมวลชนให้รับรู้เหมือนกัน สื่อมวลชนจึงสามารถสร้างวัฒนธรรมของกลุ่มชนได้ (Mass Culture) สื่อมวลชนจึงเป็นสถาบันที่มีความสำคัญต่อสังคม และประชาชนในสังคม ฮาโรลด์ ดี ลาสเวลล์ Harold D. Lasswell (กาญจนา แก้วเทพ, 2547 : 266-267) กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนที่มีต่อสังคมไว้ 3 ประการ ดังนี้

- 1) หน้าที่ในการสังเกตและรายงานสภาพแวดล้อมทางสังคม (Surveillance of the Environment) หมายถึง การดูแลสอดส่อง สังเกตการณ์ ตลอดจนแสวงหาข่าวสารเรื่องราวหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทั้งภายในและภายนอกสังคม แล้วรายงานให้สมาชิกในสังคมได้ทราบ
- 2) หน้าที่ในการช่วยประสานเชื่อมโยงส่วนต่าง ๆ ของสังคมให้สัมพันธ์กัน (Correlation of the part of Society) หมายถึง การศึกษารายละเอียดของเหตุการณ์และเรื่องราวที่เกิดขึ้นอย่างรอบคอบ ตลอดจนตีความข่าวสารนั้นและอธิบายให้สมาชิกในสังคมมีความเข้าใจที่ดียิ่งขึ้นซึ่งจะเป็นการกระตุ้นให้สังคมมีปฏิกิริยาได้ตอบสนองต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ เพื่อสร้างความเข้าใจก่อเกิดความร่วมมือ นำมาซึ่งความสันติของสังคม
- 3) หน้าที่ในการถ่ายทอดมรดกทางสังคมและวัฒนธรรมจากสมาชิกในสังคมรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง (Transmission of the Social Heritage) หมายถึง การกระจายความรู้ เผยแพร่ค่านิยมและบรรทัดฐานของสังคม เพื่อเป็นการอบรมให้สมาชิกใหม่ได้เรียนรู้บทบาทและสถานภาพทางสังคม ไม่ให้ค่านิยม บรรทัดฐานและวัฒนธรรมเหล่านั้นสูญหายไป

หากสรุปหน้าที่และบทบาทของการสื่อสารมวลชนตามแนวคิดของลาสเวลล์โดยย่อคือ ทำหน้าที่ในการให้ข่าวสาร (to inform) หน้าที่ในการโน้มน้าวใจ (to persuade) และหน้าที่ในการให้การศึกษา (to educate) ซึ่งนอกจากหน้าที่หลักดังกล่าว วิลเบอร์ แชรรมม์ (Wilbur Schramm) และชาร์ลส์ อาร์ไรส์ (Charles R. Wright) ได้เพิ่มบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนขึ้นมาอีกประการหนึ่ง คือ หน้าที่ในการให้ความบันเทิงและนันทนาการ (to entertain) เนื่องจากเล็งเห็นว่าสื่อมวลชนนำเสนอเนื้อหาที่ช่วยให้ผู้ชมมีความผ่อนคลายได้

แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ของสื่อมวลชนที่นักสื่อสารมวลชนทั้ง 3 ท่าน ได้กล่าวไว้ สามารถสรุปเป็นหน้าที่หลักของสื่อมวลชนได้ 4 ประการ ได้แก่

- 1) หน้าที่ในการแจ้งข่าวสาร (To inform)
- 2) หน้าที่ในการให้ความรู้ (To educate)
- 3) หน้าที่ในการโน้มน้าวใจ (To motivate)
- 4) หน้าที่ในการให้ความบันเทิง (To entertain)

นอกจากนี้ ชาร์ลส์ อาร์ไรท์ (Charles R. Wright อ้างถึงใน พิมพิดา โยธาสมุทร, 2549 : 30-31)(manifest function) ได้เปรียบเทียบบทบาทหน้าที่ในทางปฏิบัติที่ให้ผลที่เป็นไปตามหน้าที่ (function) กับบทบาทหน้าที่ที่ล้มเหลวของสื่อมวลชน(latent function) ที่ก่อให้เกิดผลที่ไม่เป็นไปตามหน้าที่ (dysfunction) ไว้ดังนี้

ตารางที่ 2.1 แสดงบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนต่อสังคม

บทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชน	บทบาทหน้าที่ในทางปฏิบัติ	บทบาทหน้าที่ที่ล้มเหลว
1. เผื่อสังเกตการณ์และ รายงานสภาพแวดล้อม	<ul style="list-style-type: none"> - เตือนภัย บอกข่าว การเมืองเศรษฐกิจ และสังคม - ลงข่าวให้คนระมัดระวังตัวอยู่ในกรอบของศีลธรรม 	<ul style="list-style-type: none"> - ทำให้กลัวภัยโดยใช่เหตุ - ทำให้รู้สึกว้า ชีวิตในสังคมไม่มั่นคง - ลงข่าวให้คนชินชากับความชั่วจนเอาเยี่ยงอย่างและนำไปสู่สภาพไร้ศีลธรรม
2. ประสานสัมพันธ์ส่วน ต่าง ๆ ในสังคมเข้า ด้วยกัน	<ul style="list-style-type: none"> - ระดมสรรพกำลังลดความรู้สึกไม่มั่นคง ไม่ปลอดภัยลดความแตกตื่น โกลาหล 	<ul style="list-style-type: none"> - เพิ่มความเหมือนกันตรงกันในสังคม(Social Conformism) - ลดความเปลี่ยนแปลงทางสังคม (Social Charge)
3. การถ่ายทอดมรดก ทางวัฒนธรรม	<ul style="list-style-type: none"> - เพิ่มเอกภาพทางสังคมลดความผิดปกติ เพิ่มสังคมการณ์ 	<ul style="list-style-type: none"> - ทำให้สังคมเป็นสังคมมวลชนและมีวัฒนธรรมมวลชนมากขึ้น
4. การบันเทิงและ นันทนาการ	<ul style="list-style-type: none"> - เพิ่มโอกาสพักผ่อนหย่อนใจ 	<ul style="list-style-type: none"> - ลดความสำนึกต่อส่วนรวม (Public Sense) ทำให้หึงงายอมเมมา - ลดการปฏิบัติ หรือนำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม

ดังนั้น อาจสรุปได้ว่า หน้าที่ของสื่อมวลชนดังที่กล่าวมา มีบทบาทเป็น

1. เพื่อแจ้งข่าว (to inform) หรือเฝ้าดูเตือนภัย หรือเป็นกระจกสะท้อนให้เห็นถึงสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นสังคมที่ควรรู้
2. เพื่อตีความ (to interpret) หรือโน้มน้าวชักจูงใจ (to persuade) เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งที่เกิดขึ้นรอบ ๆ ตัวให้กับสมาชิกส่วนต่าง ๆ ในสังคมรับรู้ไปในทิศทางเดียวกัน เกิดการสมานฉันท์เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน
3. เพื่อให้ความรู้ (to educate) หรืออบรมขัดเกลาให้เรียนรู้และถ่ายทอดทางสังคมในเรื่องประเพณี วัฒนธรรม ศีลธรรม จรรยาบรรณ มารยาท ค่านิยม ฯลฯ ในสังคม
4. เพื่อให้ความบันเทิง (to entertain) จรรโลงให้จิตใจผ่อนคลายในสภาวะกดดันของสังคม
5. เพื่อพัฒนา (to develop) หรือเปลี่ยนแปลงให้เกิดความก้าวหน้าในสังคม

โดยหน้าที่ต่าง ๆ อาจก่อให้เกิดผลของกิจกรรมการสื่อสารมวลชนใน 2 ด้าน คือ

- ผลที่เป็นไปตามหน้าที่ (function) ผลตามที่เจตนา เช่น เมื่อนำเสนอข่าวให้คนระมัดระวังตัว ก็เกิดผลตามที่สื่อมวลชนเจตนาเสนอข่าว
- ผลที่ไม่เป็นไปตามหน้าที่ (dysfunction) เช่น จากข่าวที่เสนอถึงความรุนแรงที่เกิดขึ้นมากไป อาจทำให้ผู้รับสารรู้สึกว่าการใช้ชีวิตในสังคมไม่มั่นคง เกิดความหวาดกลัว หวาดระแวงได้

จากกรอบพื้นฐานของ ลาสเวลล์ ซีไรท์ ยังได้เพิ่มเติมการแบ่งระดับของป้ายที่สื่อมวลชนได้ทำหน้าที่ ดังนี้

1. ระดับสังคม
2. ระดับปัจเจกบุคคล
3. ระดับกลุ่มย่อยในสังคม
4. ระดับวัฒนธรรม

นอกจากนี้ Wilbur Schramm (อ้างถึงใน วรวรรณ ณะมงคล, 2546 :14-16) ได้สรุปบทบาทของสื่อมวลชนในการพัฒนาประเทศไว้ในหนังสือ Mass Media and National Development ดังนี้

1. เป็นยามตรวจสอบ : การให้ข่าวสารและคอยบอกว่าเหตุการณ์ต่าง ๆ ว่าได้รุดหน้าไปเพียงใด หน้าที่นี้สื่อมวลชนต่าง ๆ ก็ได้ทำหน้าที่นี้คืออยู่แล้ว ซึ่งในการพัฒนาประเทศก็เช่นกัน ถ้าขาดสื่อมวลชนข่าวสารการพัฒนาประเทศก็จะถึงหมู่ประชาชนได้ช้ากว่ากำหนด ซึ่งผลอาจทำให้แผนการพัฒนาต่าง ๆ ล้มเหลวได้

2. กระตุ้นให้เกิดความรู้สึกนึกคิดอย่างกว้างขวางในการวิเคราะห์และการตัดสินใจ : สื่อมวลชนได้ทำหน้าที่สนับสนุนประชาชนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านความคิด ทศนคติ และการตัดสินใจ ในการสร้างเป็นอยู่ของตนเองและสังคมให้ดีขึ้น โดยมีบทบาทในการนำสิ่งใหม่ ๆ มาให้กับประชาชนได้รู้จักและทราบว่าผู้อื่นและสังคมเป็นอย่างไร

3. เป็นผู้ก่อให้เกิดความน่าสนใจขึ้น : หมายถึงว่า สื่อมวลชนจะเป็นผู้นำเอาสิ่งต่าง ๆ มาทำให้เป็นที่น่าสนใจขึ้น ซึ่งในประเทศกำลังพัฒนาสามารถสร้างสื่อมวลชนให้มีบทบาทที่สำคัญที่ทำให้การพัฒนาประเทศเป็นสิ่งที่น่าสนใจแก่ประชาชน

4. สื่อมวลชนสามารถสร้างความทะเยอทะยานให้กับประชาชนได้ : โดยเป็นผู้สร้างความทะเยอทะยานทั้งในส่วนตัวและชาติให้เกิดความอยากอยู่ดีกินดี หรือการแสวงหาชีวิตที่ดีกว่า

5. เป็นผู้สร้างบรรยากาศของการพัฒนาให้เกิดขึ้น : ในที่นี้คือสื่อมวลชนได้กระตุ้นและให้มโนภาพและความรู้สึกแก่ประชาชนในด้านการพัฒนาต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง ซึ่งก่อให้เกิดความสนใจในสิ่งต่าง ๆ ก่อให้เกิดการเปรียบเทียบสิ่งที่เป็นอยู่ในปัจจุบันและสิ่งที่ดีควรเป็นในอนาคตว่าจะดีขึ้นได้อย่างไร

6. ช่วยให้เกิดกระบวนการตัดสินใจในทางอ้อมทั้งในแง่ทัศนคติและค่านิยมต่าง ๆ : สื่อมวลชนเป็นตัวกระตุ้นในทางอ้อมให้ประชาชนเกิดการเปลี่ยนทัศนคติและค่านิยมเดิม แม้จะยังไม่มีใครพิสูจน์ได้แน่ชัดว่าสื่อมวลชนสามารถเปลี่ยนค่านิยมฝังแน่นของประชาชนได้ แต่สื่อมวลชนก็เข้ามามีบทบาทในการเปลี่ยนแปลงทางอ้อม

7. ช่วยส่งเสริมการตัดสินใจโดยผ่านข่าวสารไปทางสื่อบุคคล : หมายถึง การกระจายข่าวสารผ่านสื่อมวลชนไปเพื่อวัตถุประสงค์ให้ประชาชนหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องรับเอาข่าวสารไปถ่ายทอดอีกต่อ มีผลต่อการตัดสินใจได้ดีขึ้น

8. สื่อมวลชนสามารถสร้างสถานภาพให้บุคคลได้ : หมายถึง สื่อมวลชนสามารถสร้างชื่อเสียงให้บุคคลได้ โดยอาจใช้วิธียกย่อง กล่าวถึงเสมอ เท่ากับว่าช่วยสร้างความสนใจให้เกิดขึ้นแก่ตัวบุคคล

9. สามารถขยายนโยบายของรัฐให้เป็นที่เข้าใจหรืออภิปรายกันกว้างขวางได้ : ความคิดเห็นหรือนโยบายของรัฐในการบริหารประเทศย่อมเป็นที่สนใจแก่ประชาชน เมื่อสื่อมวลชนได้

ช่วยถ่ายทอดขยายไปสู่กว้างแล้ว ประชาชนย่อมจะแสดงความเข้าใจและพร้อมจะปฏิบัติตาม โดยง่าย

10. สื่อมวลชนสามารถควบคุมหรือบังคับให้สังคมปฏิบัติตามบรรทัดฐานทางสังคมได้ : สิ่งใดที่ผิดไปจากบรรทัดฐานของสังคม หากยังไม่มีหรือนำมาตีแผ่อย่างกว้างขวางแล้ว ทุกคนในสังคมก็จะมีอาการขัดแย้งไม่เห็นด้วยเก็บไว้ในใจเท่านั้น หากสื่อมวลชนทำหน้าที่ตีแผ่ผู้สาธารณชน เท่ากับว่าได้ช่วยตีกรอบบรรทัดฐานที่วางไว้ได้

11. สื่อมวลชนช่วยสนับสนุนการมีระสนิยมที่ดี : ในการพัฒนาประเทศ สื่อมวลชนเป็นผู้ช่วยให้การตัดสินใจในการเลือกในสิ่งที่ถือว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องควร บางสิ่งบอกได้ว่าเป็นเอกลักษณ์ของชาติ เป็นสิ่งที่มีวัฒนธรรม

12. สื่อมวลชนสามารถเปลี่ยนแปลงทัศนคติที่ไม่พึงแน่นหรือค่อย ๆ เปลี่ยนทัศนคติบางอย่างให้มั่นคงขึ้น : จริงอยู่ว่ายังไม่มีการพิสูจน์ว่าสื่อมวลชนโดยลำพังสามารถเปลี่ยนแปลงทัศนคติของประชาชนได้ แต่ก็มีหลักฐานบางอย่างที่แสดงให้เห็นว่า บางครั้งสื่อมวลชนก็สามารถเปลี่ยนแปลงทัศนคติที่ไม่พึงแน่นนั้นได้ โดยเข้ามามีส่วนร่วมให้เกิดสถานการณ์ตัดสินใจ ซึ่งหากสื่อมวลชนเสนอแนวทางที่ดีกว่า มีเหตุผลมีน้ำหนัก ก็อาจมีผลเปลี่ยนแปลงทัศนคติได้

13. สื่อมวลชนทำหน้าที่เป็นครู : หมายความว่า สื่อมวลชนได้ทำหน้าที่ในการให้การศึกษา ให้ความรู้แก่ประชาชนทั้งทางตรงและทางอ้อมในการดำเนินชีวิต หรืออาจช่วยเสริมการสอนของครูให้ดีขึ้น เท่ากับว่าเป็นการพัฒนาสังคมทางหนึ่ง

จากแนวความคิดนี้ ได้กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ที่สำคัญของสื่อมวลชนก็คือ การให้ข่าวสารต่าง ๆ ทั้งความรู้ และความบันเทิงเพื่อเป็นการให้ประสบการณ์ให้กับคนในสังคม และความสำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ สื่อมวลชนสามารถที่จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมคนในสังคมได้ ซึ่งในส่วนของรายการ “เรื่องจริงผ่านจอ” ผู้วิจัยจะนำมาเป็นกรอบในการศึกษาว่ารายการ “เรื่องจริงผ่านจอ” ในฐานะเป็นสื่อมวลชนมีบทบาทหน้าที่อย่างไรต่อสังคม

2.3 ทฤษฎีการสร้างความเป็นจริงทางสังคม (Social Construction of Reality)

นักวัฒนธรรมศึกษามีความเชื่อว่า สิ่งที่เราเรียกว่า “ความเป็นจริง” (Reality) นั้นมิใช่สิ่งที่มีอยู่แล้วและรอให้นักวิชาการเข้าไปค้นพบแต่ “ความเป็นจริง” เป็นสิ่งที่ประกอบสร้างขึ้นมา (Construct) โดยในกระบวนการสร้างความเป็นจริงนั้น สื่อมวลชนจะเป็นสถาบันที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการสร้างความจริง ในการศึกษาเรื่อง การสร้างความเป็นจริงทางสังคม ของรายการ “เรื่องจริงผ่านจอ” และการรับรู้ของผู้ชม ได้อาศัยทฤษฎีการสร้างความเป็นจริงทางสังคม (Social Construction of Reality) มาเป็นกรอบในการวิเคราะห์รูปแบบการนำเสนอเนื้อหาของรายการว่ามีลักษณะอย่างไรในการสร้างความเป็นจริง โดยทางรายการ “เรื่องจริงผ่านจอ” จะทำหน้าที่สะท้อนสิ่งที่เป็นอยู่ ในสังคมให้บุคคลในสังคม ได้รับรู้ร่วมกัน

ความหมายของการสร้างความเป็นจริงทางสังคม

เบอร์เกอร์ และลักแมน (Berger & Luckman, 1967 อ้างถึงใน อภิรัตน์ รัตนานนท์, 2547 :17) ได้กล่าวถึงการรับรู้ความจริงไว้ว่ามนุษย์ไม่สามารถรับรู้ “ความจริง” ของโลกภายนอกตัวเขาได้โดยตรง แต่ต้องกระทำผ่าน “ตัวกลาง” คือประสาทสัมผัสและกระบวนการรับรู้ทางจิตของมนุษย์ซึ่งถูกหล่อหลอมโดยกระบวนการทางสังคม

อัลเฟรด ชูทซ์ (Schutz, อ้างถึงใน อภิรัตน์ รัตนานนท์, 2547 : 17) เห็นว่าชีวิตประจำวันของคนเราไม่ได้เป็นโลกส่วนตัวของเราแต่เป็นอัตวิสัยร่วม (Intersubjective) เราสามารถรับรู้ร่วมกันกับเพื่อนมนุษย์โดยอาศัยประสบการณ์และความหมายซึ่งอาจจะแตกต่างกันไปในสถานการณ์หนึ่งที่เราพบว่าตัวเราเองอยู่ในโลก ณ เวลาใดเวลาหนึ่งนั้นก็เพียงขอบเขตเล็กๆ ที่เราสร้างขึ้นมานั่นเอง หากจะกล่าวโดยสรุปคือ ความหมายและความเข้าใจทั้งหลายของมนุษย์นั้นเกิดจากการสื่อสารระหว่างตนเองกับบุคคลอื่น

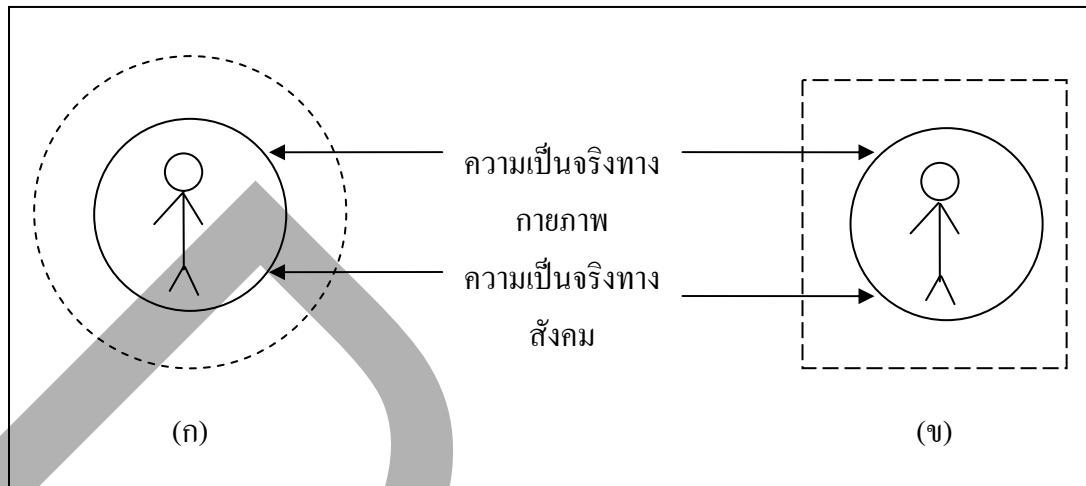
จากการประมวลความหมายเกี่ยวกับความเป็นจริงทางสังคม อาจกล่าวได้ว่า ความหมายของสิ่งต่างๆ ในสังคม ความเชื่อ แนวทางปฏิบัติ ตลอดจนกระทั่งความจริง (Reality) เป็นสิ่งที่มนุษย์เป็นผู้สร้างขึ้นโดยอาศัยประสบการณ์และการสื่อสารกับบุคคลอื่น และใช้ภาษาเป็นเครื่องมือถ่ายทอดความหมายหรือความเป็นจริงเหล่านั้น

ระดับและประเภทของความเป็นจริงทางสังคม

กาญจนา แก้วเทพ (2541 : 259 อ้างถึงในพรพรรณ สมบูรณ์บัติ, 2549 :39-40) “ความเป็นจริง” โดยแยกความเป็นจริงออกเป็น 2 ระดับ คือ

ระดับแรก ความเป็นจริงทางกายภาพ (Physical Reality) หรือ โลกแห่งความเป็นจริง (World of Reality) โลกส่วนนี้จะเป็นโลกที่เราสามารถสัมผัสได้ด้วยตนเอง อาจเป็นได้ทั้งสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ สิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นรอบตัว แต่เราอาจไม่สามารถหาความแน่นอนชัดเจนที่แท้จริงได้เนื่องจากความจริงเหล่านั้นมีอยู่มากมาย

ระดับที่สอง ความเป็นจริงทางสังคม หรือความเป็นจริงทางสัญลักษณ์ ซึ่งเกิดจากการสร้างสรรค์ของสังคม (Social Construction of Reality) สิ่งเหล่านี้บางคนเรียกว่า “โลกแห่งความหมาย” (World of Meaning) ซึ่งเป็นโลกแห่งความรู้ (Knowledge) ที่เรารับมาเพียงบางส่วนจากโลกของความจริง ดังนั้น โลกแห่งความหมายจึงเป็นโลกที่เราสามารถอธิบายได้ให้ความหมายได้และกำหนดแบบแผนได้ โดยอาศัยการสะสมความรู้ดังกล่าวจนกระทั่งมากำหนดเป็นพฤติกรรม การแสดงออกจนเกิดการรับรู้และเข้าใจที่ตรงกันในสังคม สิ่งเหล่านี้จึงกลายเป็นความเป็นจริงทางสังคมในที่สุด เช่น มนุษย์กำหนดความหมายเกี่ยวกับความกตัญญูต่อบิดามารดาว่าคืออะไร และกำหนดว่าต้องมีพฤติกรรมการแสดงออกอย่างไรเพื่อให้สังคมรับรู้และเข้าใจตรงกัน เป็นต้น จะเห็นได้ว่า มนุษย์สร้างโลกแห่งความหมายขึ้นมาเพื่อให้มนุษย์มีความรู้สึกมั่นคงทางความรู้สึกนั่นเอง

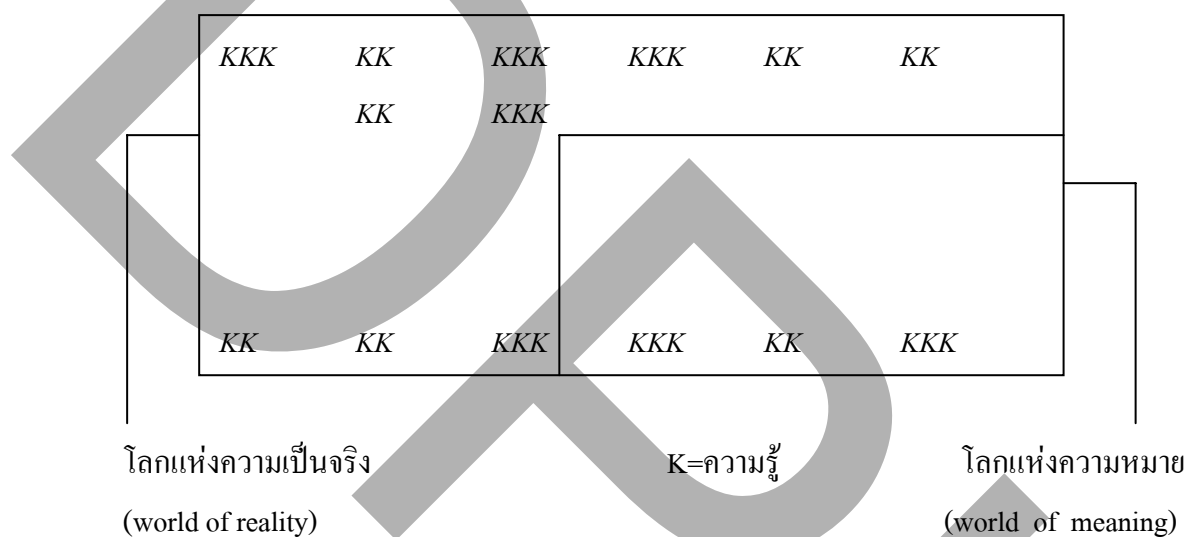
ภาพที่ 2.2 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นจริงทางกายภาพ และความเป็นจริงทางสังคม

ความเป็นจริงทั้งสองระดับจะห่อหุ้มโลกในชีวิตของบุคคล (Life - World) บุคคลสองคนอยู่ใน สังคมที่แตกต่างกัน แม้จะมีความเป็นจริงทางกายภาพอย่างเดียวกันแต่ก็อาจจะมีความเป็นจริงทางสังคมและสัญลักษณ์แตกต่างกันโดยสิ้นเชิง หรือแม้แต่ในสังคมเดียวกันหากเป็นช่วงเวลาที่แตกต่างกัน โลกทางสังคมก็อาจจะแตกต่างกันไปด้วย

ฉะนั้น โลกแห่งความหมายจึงเป็นโลกที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับมนุษย์ เพราะจะช่วยให้มนุษย์มีความมั่นคงในความรู้สึกมากขึ้น (stability) ในลักษณะของการเป็นสิ่งที่ยึดเหนี่ยว และหากข้อมูลนี้มีการเปลี่ยนแปลง ก็จะเป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างค่อยเป็นค่อยไปไม่ได้ล้มล้างสิ่งที่เรารับรู้มาโดยฉับพลัน ต่างจากวิธีคิดของทฤษฎีว่าด้วยผลกระทบของสื่อ (media impact theory) ที่เชื่อว่าข่าวสารหรือเนื้อหาที่สื่อมวลชนนำเสนอจะมีอิทธิพลในการโน้มน้าวเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ความคิด ความเชื่อ และพฤติกรรมของผู้รับสารอย่างทันทีทันใด

ด้วยเหตุที่โลกทางกายภาพหรือโลกแห่งความเป็นจริง (World of Reality) นั้น เป็นโลกที่อยู่ห่างไกลที่มนุษย์จะเข้าถึงได้ และยังเป็นโลกที่เต็มไปด้วยความซับซ้อนมากมาย โลกใบนี้จะยังคงไม่มีความหมายของสิ่งใดๆ เกิดขึ้น ต่อเมื่อมนุษย์ได้ทำการเรียนรู้หรือทำความเข้าใจโลกแห่งความเป็นจริงโดยผ่าน “ตัวกลาง” ความหมายของสิ่งต่างๆ จึงเกิดขึ้น “ตัวกลาง” ที่กล่าวถึงก็คือ สถาบันต่างๆ ทางสังคม เช่น ครอบครัว โรงเรียน ศาสนา รัฐ สื่อมวลชน ฯลฯ ต่างได้ทำหน้าที่ประกอบสร้าง (Construct) ความหมาย (Meaning) ให้แก่สิ่งต่างๆ ไม่ว่าจะป็นวัตถุ

สิ่งของ เหตุการณ์ต่างๆ แม้กระทั่งความฝัน สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็น “ความเป็นจริง” ที่ถูกประกอบสร้างขึ้นเป็นโลกทางสังคมหรือโลกแห่งสัญลักษณ์ อันเป็นโลกที่มนุษย์สามารถที่จะอธิบาย ให้ความหมาย หรือรับรู้ความหมายได้นั่นเอง (สุภา จิตติวิสุรัตน์, 2545 : 11) ซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างโลกแห่งความเป็นจริงกับโลกแห่งความหมาย สามารถแสดงได้ดังแผนภาพ ต่อไปนี้ (อภิรัตน์ รัชชายนนท์, 2547 :18-19)

ภาพที่ 2.3 ความสัมพันธ์ระหว่างโลกแห่งความเป็นจริงกับโลกแห่งความหมาย

จากแผนภาพ สามารถอธิบายได้ว่า โลกแห่งความหมายหรือความรู้ส่วนที่เราเรารู้นี้ได้มาจากการรับรู้เพียงบางส่วนจากโลกแห่งความเป็นจริง แล้วนำมาสร้างขึ้นเป็น “คลังแห่งความรู้” (stock of knowledge) ของเราขึ้น โดยคลังแห่งความรู้นี้จะช่วยเราจัดระบบทุกอย่างในโลก และช่วยตีความรูปธรรมใหม่ๆ ประสบการณ์ใหม่ ๆ ให้มนุษย์อีกด้วย และที่กล่าวว่ามีมนุษย์เราสร้างความเป็นจริงขึ้นนั้น แท้จริงแล้วก็คือ “ความเป็นจริงทางสังคม” (social reality) นั่นเอง

Berger & Luckmann (อ้างถึงในอภิรัตน์ รัชชายนนท์, 2547 :19-20) ได้กล่าวถึงการให้คำจำกัดความของคำว่า “ความรู้” (knowledge) ในเชิงสังคมวิทยาเอาไว้ว่า ความรู้ หมายถึงวิธีการที่มนุษย์ได้จัดระบบแบบแผนให้กับประสบการณ์ที่ได้พบเห็นในแต่ละวันในสังคมโลก ส่วนทางด้านการศึกษาสื่อสารนั้น “ความรู้” มีที่มาจากสองแหล่งด้วยกัน แหล่งแรก คือ ความรู้ที่มาจากประสบการณ์ตรง ซึ่งเราได้ประสบพบจากเหตุการณ์จริงในชีวิตประจำวัน เช่น ในชีวิตจริงถ้าเรามี

โอกาสได้รู้จักกับผู้หญิงที่ทำงานเป็นโสเภณี เราก็จะได้สัมผัสถึงลักษณะนิสัย การแต่งกาย กิริยาท่าทาง และการพูดจาของเธอ สิ่งที่เราได้สัมผัสพบเห็นนี้จะเป็นความรู้ที่มาจากประสบการณ์ตรง ทำให้เรารู้และเข้าใจถึงลักษณะของผู้หญิงที่ประกอบอาชีพประเภทนี้ลึกซึ้งขึ้น ส่วนที่มาของความรู้แหล่งที่สองคือ ความรู้ที่มาจากประสบการณ์ผ่านสื่อ ซึ่งเราได้พบเห็นจากการนำเสนอของสื่อมวลชน เช่น การที่เราได้เห็นวิถีชีวิต ลักษณะการแต่งกาย ความคิดความเชื่อ และท่าทีในการแสดงออกของโสเภณีจากละครโทรทัศน์ ภาพของโสเภณีที่ถูกส่งผ่านมาจากสารบบนเท็งนี้ก็จะ เป็นความรู้ที่สื่อสะท้อนออกมา ซึ่งบางครั้งอาจจะไม่ครอบคลุมและชัดเจนอย่างรอบด้าน แต่ก็ จะช่วยให้เรารู้จักและเข้าใจโสเภณีในลักษณะของประสบการณ์ผ่านสื่อ ความรู้ที่มาจากทั้งสองแหล่งนี้ จะช่วยกำหนดและตีกรอบให้มนุษย์ “รู้” (know) ว่าควรปฏิบัติตนเช่นไรในสถานการณ์ทางสังคม หนึ่ง ๆ ดังนั้น “ความรู้” นี้เองจึงเป็นสิ่งที่อธิบายและทำให้มนุษย์สร้างระเบียบแบบแผนในการ ดำเนินชีวิตตลอดจนสร้างสถาบันต่าง ๆ ขึ้นมา เพื่อจัดระบบให้พฤติกรรมของสมาชิกดำเนินไปใน ทิศทางเดียวกับที่สังคมกำหนด

ด้วยเหตุที่ความรู้ของมนุษย์มีที่มาจากประสบการณ์ตรงและประสบการณ์ผ่านสื่อจึง ส่งผลให้ “ความเป็นจริง” (reality) หรือ “ความรู้” (knowledge) ตามความคิดของคนในแต่ละ สังคมมีความแตกต่างกันออกไปตามประสบการณ์หรือแบบแผนการปฏิบัติของสังคมที่ตนเองเป็น สมาชิกอยู่ ทั้งนี้อาจจะมีเรื่องความเชื่อ ประเพณี และวัฒนธรรมที่สั่งสมในสังคมมาเป็น ตัวกำหนดอีกด้วย เช่น ความเชื่อเรื่องบาปบุญคุณโทษ ค่านิยมเรื่องความเท่าเทียมกันทางเพศ ซึ่ง ความเชื่อและค่านิยมเหล่านี้ อาจเป็นสิ่งที่คนในสังคมหนึ่งยอมรับ ขณะที่คนในอีกสังคมหนึ่ง อาจจะไม่ยอมรับก็ได้ เพราะมีประสบการณ์ มุมมอง (world views) และองค์ความรู้ที่สะสมมาใน สังคมแตกต่างกันส่งผลให้ “คลังแห่งความรู้” (stock of knowledge) มีลักษณะที่แตกต่างกันตามไป ด้วย

ในขณะที่ กาญจนา แก้วเทพ (2547 : 326) ได้อธิบายแนวคิดเรื่อง “typification” ของ A.Schutz ซึ่งอธิบายการทำงานของ “คลังแห่งความรู้ทางสังคม” ไว้ว่า

“ชีวิตประจำวันของเราเป็นคล้ายๆกับระบบคอมพิวเตอร์ ประสบการณ์ที่สัมผัสเป็น เสมือนกระบวนการป้อนข้อมูลเข้าไปใน CPU รูปธรรมแต่ละครั้งที่ป้อนเข้าไปนั้น จะเข้าไปถูก จัดระบบไว้เป็นหมวดหมู่เหมือนการจัดแฟ้มที่เรียกว่า “typification” เช่น เรามีแฟ้ม (typification) ว่า “ผู้หญิงเป็นอย่างไร” เมื่อเราพบเจอ “รูปธรรมใหม่” เราก็จะนำเอา typification ของเรามา ทาบ แล้ว “อ่าน” ออกมาว่า “รูปธรรมนี้เป็นหญิงใช่ใหม” ซึ่งเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่าง

รวดเร็วมมาก จนคล้ายเป็นอัตโนมัติ คลังแห่งความรู้ทางสังคมนี้ จะช่วยให้เราจัดการระบบทุกอย่างในโลกและช่วยตีความรูปธรรมใหม่ๆ ประสบการณ์ใหม่ๆ ไปด้วย”

กระบวนการสร้างความหมาย “ความเป็นจริงทางสังคม” ซึ่งถูกซึมผ่านเข้าไปสู่การรับรู้ของปัจเจกบุคคล ด้วยความหมายที่แตกต่างกันนี้ กาญจนา แก้วเทพ (2544 : 239-240 อ้างถึงในสุภา จิตติวสุรัตน์, 2545:13) ได้อธิบายว่าเป็นเหมือน “แผนที่ทางจิตใจ” (Mental maps) ที่ทำหน้าที่ชี้ทิศทางบุคคลในแง่มุมต่างๆกัน เช่น

- คนที่มีโลกแห่งสัญลักษณ์หรือมีแผนที่ทางจิตใจที่แตกต่างกัน จะมี “ระบบการรับรู้(perception) ที่ต่างกัน
- แผนที่ทางจิตใจจะเป็นตัวชี้ทางการกระทำ ความคาดหวัง และระบบค่านิยมของคน ตัวอย่างเช่น ภาพยนตร์จีนกำลังภายใน เรามองเห็นความคาดหวังที่จะมีชีวิตเป็นอมตะด้วยการกระทำที่กล้าหาญวิเศษ แต่ “ความเป็นจริง” ของคนในยุคปัจจุบัน ไม่ใช่ความเป็นอมตะ แต่เป็นความต้องการการมีสุขภาพที่แข็งแรงและวิถีทางที่แผนที่ทางจิตใจชี้แนะไว้ก็คือ “ต้องออกกำลังกาย”
- แผนที่ทางจิตใจ เมื่อติดตั้งลงในจิตใจของคนแล้ว กระบวนการนี้ไม่ได้หยุดทำงาน แต่ได้ดำเนินการต่อย่ออย่างต่อเนื่อง

ในทัศนะของนักวิชาการด้านวัฒนธรรมศึกษา (กาญจนา แก้วเทพ 2543 อ้างถึงในศรัณย์ รักสัตย์มัน, 2547 : 23) “โลกแห่งความหมาย” ถือเป็นโลกที่มีบทบาทและมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์เป็นอย่างยิ่ง เนื่องจาก “ความเป็นจริง” อันเป็นเครื่องมือที่มนุษย์นำมาใช้ในการเรียนรู้ ตอบสนอง และทำความเข้าใจต่อปรากฏการณ์ต่างๆ รอบตัวจะถูกประกอบสร้างขึ้นภายในอาณาเขตของโลกดังกล่าว โดยอาจพิจารณาถึงแนวคิดเกี่ยวกับวิธีสร้าง “ความเป็นจริง” ขึ้นในโลกแห่งความหมายของมนุษย์ได้จาก 3 ชุด ความคิดต่อไปนี้

1. การอธิบายทางภาษาศาสตร์ (Linguistic)

แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างความเป็นจริงจากการอธิบายทางภาษาศาสตร์เริ่มต้นด้วยคำอธิบายจากทัศนะที่สอดคล้องกันของ Whorf & Sapir และ Ferdinand de Saussure ซึ่งเชื่อว่า “ความหมายหรือความจริงต่างๆ ไม่ใช่สิ่งที่เป็นผลผลิตจากการสร้างสรรค์ของธรรมชาติ และ

เกิดขึ้นเพื่อรอคอยการค้นพบจากมนุษย์ หากแต่ความจริงในเรื่องราวต่างๆ ที่มีอยู่ในสังคมหรือโลกแห่งความหมายที่แวดล้อมตัวมนุษย์อยู่นั้น ล้วนแต่เป็นสิ่งที่เกิดจากการประกอบสร้างของมนุษย์ โดยอาศัยระบบ “ภาษา” และ “สัญลักษณ์” ทั้งสิ้น”

จากแนวคิดดังกล่าวสามารถอธิบายในแง่ของการสื่อสารได้ว่า การที่ความหมาย หรือความเป็นจริงต่างๆ จะก่อตัวขึ้นในสังคมนั้น ไม่เพียงแต่ความเป็นจริงดังกล่าวจะถูกประกอบสร้างขึ้นโดยอาศัยระบบภาษาและสัญลักษณ์ หากแต่ความหมายหรือความเป็นจริงเหล่านั้นยัง จำเป็นจะต้องได้รับการ “ถ่ายทอด” และการ “รับรู้ความหมาย” จากผู้คนในสังคมอีกด้วย ทั้งนี้ กระบวนการถ่ายทอดและการรับรู้ความหมายของความจริงที่ถูกสร้างขึ้น อาจพิจารณาได้จากแนวคิดเรื่อง “การเข้ารหัสและการถอดรหัส” (Encoding & Decoding) ซึ่ง Stuart Hall นักวิชาการด้านวัฒนธรรมศึกษาจากสำนักเบอร์มิงแฮม (The Birmingham School) ได้อธิบายถึงแนวคิดดังกล่าวว่า ในกระบวนการถ่ายทอดความหมายหรือความเป็นจริง ผู้ส่งสารจะมีการใส่รหัสความหมาย (Encode) ในรูปของภาษาและสัญลักษณ์ลงในสาร (Message) ที่จะส่งออกไปเพื่อให้ผู้รับสารทำการถอดรหัส (Decode) และรับรู้ความหมายที่ซ่อนอยู่ในเนื้อหาของสารเหล่านั้น แต่อย่างไรก็ตาม Hall ยังคงเชื่อว่า ระบบรหัส (Coding System) ของผู้ส่งสารและผู้รับสารไม่จำเป็นจะต้องมีความสอดคล้องหรือเป็นระบบรหัสชุดเดียวกันเสมอไป เนื่องจากทั้งสองฝ่ายอาจมีจุดยืนทางความคิดอันเกิดจากบริบททางสังคม / เศรษฐกิจ / วัฒนธรรม ที่แตกต่างกัน

2. การอธิบายตามทฤษฎีปรากฏการณ์นิยม (Phenomenology)

คำอธิบายเกี่ยวกับการสร้างความเป็นจริงตามทฤษฎีปรากฏการณ์นิยมเกิดขึ้นจากแนวคิดที่เชื่อว่า “การที่คนเราสามารถเข้าใจความหมายของสิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบตัว รวมทั้งตอบสนองต่อเหตุการณ์ที่พบเจอได้อย่างอัตโนมัติ โดยไม่ต้องหยุดคิดเรื่องตั้งคำถามถึงความหมายของเหตุการณ์เหล่านั้น เนื่องจากคนเรามีสิ่งที่เรียกว่า “คลังความรู้ทางสังคม” (Stock of Knowledge) ซึ่งเกิดขึ้นจากการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้รับผ่านการมีปฏิสัมพันธ์กับสังคมในอดีต จนกลายเป็น “ความเป็นจริงทางสังคม” ที่สามารถนำมาใช้เพื่อทำความเข้าใจถึงความหมายของปรากฏการณ์ต่างๆ” จากแนวคิดดังกล่าว Adoni & Mane ได้แบ่งประเภทของ “ความเป็นจริงทางสังคม” ที่อยู่ในการคลังความรู้ของมนุษย์ออกเป็น 3 ลักษณะ (พรพรรณ สมบูรณ์บัณฑิต, 2549 : 40-41) ได้แก่

2.1 Objective Social Reality หรือ “ความเป็นจริงทางสังคมที่มนุษย์ได้รับจากประสบการณ์ตรงผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 ของตนเอง” ความเป็นจริงประเภทนี้เกิดจากการที่มนุษย์ได้มีโอกาสเข้าไปสัมผัสต่อปรากฏการณ์ต่างๆ และเกิดการเรียนรู้หรือให้ความหมายต่อปรากฏการณ์เหล่านั้นด้วยตนเอง เช่น เมื่อเราพบเห็นคนพิการทางสายตากำลังเล่นดนตรีเพื่อแลกกับเงินบริจาคคนทั่วไป ก็ทำให้เรารับรู้และเข้าใจถึงวิถีทางในการประกอบอาชีพของแต่ละบุคคล ถึงแม้ว่าจะเป็นคนพิการแต่ก็ยังไม่ย่อท้อหรือนั่งรอเงินบริจาคเพียงอย่างเดียว ความจริงเหล่านี้ทำให้เราตระหนักถึงคุณลักษณะที่ดีในการต่อสู้ดิ้นรนเพื่อหาเงินมาเลี้ยงชีพ

2.2 Symbolic Social Reality หรือ “ความจริงทางสังคมที่มนุษย์ได้รับจากประสบการณ์ผ่านสื่อในรูปของภาษาและสัญลักษณ์” เช่น ศิลปะ เอกสาร หรือเนื้อหาในสื่อ ความจริงประเภทนี้มีมากมายแต่สิ่งที่สำคัญคือความสามารถของบุคคลในการรับรู้ และแยกแยะสิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง การเกิดขึ้นของความเป็นจริงประเภทนี้อธิบายได้จากแนวคิดของ Mead ที่เชื่อว่า “มนุษย์ทุกคนย่อมไม่สามารถพบเจอเพื่อทำความเข้าใจหรือให้ความหมายต่อทุกปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นบนโลกได้โดยอาศัยเพียงแค่ประสบการณ์ตรงของตนเอง ดังนั้น การที่มนุษย์จะรู้จักหรือทำความเข้าใจต่อสิ่งต่างๆ ที่อยู่นอกเหนือขอบเขตความสามารถในการรับรู้ที่มีอยู่ จึงจำเป็นจะต้องอาศัย “ประสบการณ์ผ่านสื่อ” ซึ่งแสดงออกมาในรูปของภาษาและสัญลักษณ์เพื่อการสร้างความหมายของปรากฏการณ์เหล่านั้นในคลังความรู้ทางสังคมของตนเอง” เช่น ในการนำเสนอเรื่องราวชีวิตคนทางโทรทัศน์ ก็จะมีภาพของผู้ชายที่ยืนยันมั่นเพียรในการประกอบอาชีพหาเงินมาเลี้ยงครอบครัว กับอีกภาพหนึ่งเป็นภาพของผู้ชายที่ขี้เหล้าเมายา เล่นการพนัน ไม่มีอาชีพการงาน ภาพของชายทั้งสองที่เสนอผ่านรายการโทรทัศน์จะเป็นความจริงทางสัญลักษณ์ที่เรารับรู้และเข้าใจจนกระทั่งสามารถแยกแยะได้ว่าผู้ชายที่ดีมีลักษณะอย่างไร

2.3 Subjective Social Reality หรือ “ความเป็นจริงที่เกิดขึ้นจากการผสมผสานระหว่างความเป็นจริงแบบ “Objective Social Reality” และความเป็นจริงแบบ “Symbolic Social Reality” ความเป็นจริงประเภทนี้เกิดจากการที่มนุษย์นำเอาความเป็นจริงทั้ง 2 แบบข้างต้น มาผสมผสานและสร้างความหมายของเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่งขึ้นในคลังความรู้ทางสังคมของตนเองโดยอาจมีทั้งลักษณะที่สอดคล้องหรือแตกต่างออกไปจากความเป็นจริงต้นฉบับที่นำมาใช้อาจกล่าวได้ว่าความจริงจะถูกนำเสนอได้ในรูปของสัญลักษณ์และนำไปสู่จิตสำนึกของแต่ละบุคคล เช่น เมื่อเราพบเห็นคนพิการทางสายตามีความขยันในการประกอบอาชีพ และได้รับรู้จากสื่อว่าลักษณะของผู้ชายที่ดีต้องมีความรับผิดชอบและขยันหมั่นเพียร ความจริงในรูปแบบ Objective และ Symbolic ที่เราได้สัมผัสรับรู้ก็จะมารวมกันและนำไปสู่จิตสำนึกที่ว่า ผู้ชายที่ดีจะต้อง

ขยันหมั่นเพียร ดังที่เราได้เห็นคนพิการทางสายตาหาวิถีทางในการหาเลี้ยงชีพและผู้ชายที่ทำงานหาเลี้ยงครอบครัวในรายการโทรทัศน์

3. การอธิบายแบบทฤษฎีสื่อสารมวลชน

คำอธิบายถึงวิธีการสร้างความเป็นจริงในสังคม ตามแนวทางของทฤษฎีสื่อมวลชนเกิดจากทัศนะที่เชื่อว่า “สื่อมวลชนเป็นสถาบันที่มีอำนาจในการจัดวางโครงสร้าง (Structure) ความเป็นจริงเรื่องต่างๆ ให้แก่สังคม” ดังนั้นข่าวสารหรือความเป็นจริงที่ถูกเผยแพร่จากสื่อมวลชนจะเกิดการสั่งสมจนกลายเป็นโลกแห่งความหมายที่สามารถห่อหุ้มผู้คนในสังคมให้มีโครงสร้างความคิดเช่นเดียวกับความจริงที่สื่อมวลชนนำเสนอได้ในระยะยาว เช่นเดียวกับแนวคิดของกลุ่มทฤษฎีวัฒนธรรมศึกษาที่เชื่อว่า สื่อมวลชนเป็นแหล่งกำเนิดและสร้างสรรค์วัฒนธรรมของสังคม

จากคำอธิบายของทั้ง 3 ชุดความคิด สามารถสรุปแนวคิดสำคัญของทฤษฎีการสร้างความเป็นจริงทางสังคมของสื่อมวลชนได้ว่า ในการเลือกสรรส่วนเสี้ยวของปรากฏการณ์ต่างๆ ซึ่งเกิดขึ้นอย่างมากมายจนอยู่เหนือความสามารถในการรับรู้โดยตรงด้วยสัมผัสทั้ง 5 ของมนุษย์มาสร้าง “ความหมาย” หรือ “ความจริง” เพื่อให้คนในสังคมได้นำไปใช้ทำความเข้าใจและตอบสนองต่อปรากฏการณ์ดังกล่าว “สื่อมวลชน” ในฐานะสถาบันที่มีอำนาจจัดวางโครงสร้างความเป็นจริงให้แก่สังคม จะทำหน้าที่ในการ “เลือกสรร” เฉพาะบางส่วนของปรากฏการณ์เหล่านั้นมาให้ความหมายหรือสร้างเป็นความจริง โดยอาศัยการเข้ารหัสผ่านระบบของ “ภาษา” และ “สัญลักษณ์” อันเป็นที่เข้าใจของคนในสังคม เพื่อถ่ายทอดความจริงที่ถูกสร้างซึ่งอาจเรียกได้ว่าเป็นความจริงแบบ “Symbolic Social Reality” ไปยังผู้รับสารผ่านกระบวนการถอดรหัสที่อาจเกิดขึ้นได้ใน 3 ลักษณะ โดยผลลัพธ์จากกระบวนการดังกล่าวจะเกิดการสั่งสมจนกลายเป็นความจริงแบบ “Subjective Social Reality” ในคลังความรู้ทางสังคมที่สามารถนำมาใช้ทำความเข้าใจต่อปรากฏการณ์ดังกล่าวของผู้รับสารต่อไป

กระบวนการสร้างความเป็นจริงทางสังคมของสื่อมวลชน

ทุกครั้งที่สื่อมวลชนเผยแพร่สิ่งต่างๆ ออกสู่สังคม ก็จะสร้างผลกระทบได้ในหลายระลอก คือ มีผลทั้งในระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว แต่ทั้งหมดในสามกลุ่มนี้ ส่วนที่นัก

วัฒนธรรมศึกษาให้ความสนใจมากที่สุด คือ “ผลระยะยาว” ที่เกิดจากการค่อยๆ สั่งสมและตกตะกอนทีละเล็กละน้อยจนกระทั่งแข็งตัวกลายเป็นผลึกทางวัฒนธรรมของผู้คน ดังนั้น ขณะที่ผู้รับสาร “อ่าน” (READING) หรือการถอดรหัสความหมายที่อยู่ในสารต่างๆ ที่ได้รับจากสื่อมวลชน พวกเขาจะค่อยๆ สะสมภาพต่อของชีวิตแบบต่างๆ (PICTURE OF LIFE) และได้รับแบบจำลองของพฤติกรรมแบบต่างๆ (MODEL OF BEHAVIOR) ก่อนที่จะได้มีโอกาสไปสัมผัสกับประสบการณ์นั้นอย่างจริงๆ ด้วยเหตุนี้ กลุ่มวัฒนธรรมศึกษาจึงถือว่าการสื่อสารมวลชนไม่ใช่เรื่องของการถ่ายทอดข่าวสารเท่านั้น หากแต่เป็นการสร้างระบบความหมายร่วมกันทั้งสังคม การสื่อสารไม่ได้เป็นเพียงพาหนะถ่ายทอดวัฒนธรรมเท่านั้น หากแต่ตัวการสื่อสารนั้นเป็นตัวสร้างสรรค์วัฒนธรรมสังคม โดยเฉพาะในยุคสมัยปัจจุบันที่เรากำลังมีชีวิตรอยู่ในวัฒนธรรมแบบมีสื่อมวลชนเป็นตัวกลาง (MASS – MEDIATED CULTURE) (ปกัสตรา ศิวะพิรุฬห์เทพ, 2548 : 25)

วอลเตอร์ ลิปปป์แมน (Walter Lippmann อ้างถึงใน พรพรรณ สมบูรณ์บัณฑิต, 2549 : 41) 1992 ว่า สื่อมวลชนนั้นได้ก่อให้เกิดภาพในหัวของมนุษย์ (The Picture in Our Head) ซึ่งเป็นภาพที่เกี่ยวกับโลกแห่งความเป็นจริงภายนอก (The World Outside)

สื่อมวลชนจัดเป็นสถาบันหนึ่งที่มีบทบาทในการสร้างความเป็นจริงทางสังคมเนื่องจากโลกนี้มีเหตุการณ์ต่าง ๆ เกิดขึ้นมากมายซึ่งมนุษย์ไม่สามารถที่จะเข้าไปมีประสบการณ์หรือสัมผัสกับความเป็นจริงที่เกิดขึ้นได้ทุกเหตุการณ์ ดังนั้น สื่อมวลชนจึงเป็นเสมือนช่องทางหนึ่งในการนำความจริงจากโลกภายนอกมาสู่มนุษย์ และมนุษย์ก็สร้างความหมายจากความเป็นจริงเหล่านั้นโดยความหมายอาจจะแตกต่างกันไปตามประสบการณ์ของแต่ละบุคคล หรือตามสภาพแวดล้อมสังคม และวัฒนธรรมที่บุคคลนั้น ๆ ดำรงอยู่

ในกระบวนการทางโทรทัศน์ วิธีการซึ่งทีมผู้ผลิตนำเสนอหรือภาพเฉพาะและมาตรฐานของตนเสนอการสร้างภาพที่เป็นจริงของชีวิตทางสังคมด้วย “ความเหมือนจริง” ซึ่งเกี่ยวพันหลักการด้านการสร้างความหมาย ยกตัวอย่าง รายการโทรทัศน์อาจจะถูกประเมินไปตามแง่มุมของความเป็นจริงทางสังคมที่เป็นประเด็นถูกนำมาสู่ชีวิต ถูกทำให้เป็นละคร หรือถูกจัดการอย่างสร้างสรรค์ในวิธีการที่เรารู้สึกถึงนัยของการยอมรับรายการ การวิเคราะห์ด้วยทเพื่อค้นหาความหมายของการประกอบสร้างเชื่อมโยงไปสู่ความเป็นจริงและมีพลังในการดึงดูดความสนใจจากผู้ชม

การทำความเข้าใจด้วยทั้งภาพและเสียงในสื่อโทรทัศน์ด้วยการสร้างความหมายของ “ความเหมือนจริง” อย่างรอบคอบจะช่วยให้สามารถบริโภคสื่อได้อย่างอิสระ สิ่งนี้ไม่ได้หมายความว่าภาพถ่าย ภาพยนตร์ และโทรทัศน์ ไม่สามารถพูดถึงสิ่งที่สำคัญเกี่ยวกับความเป็นจริงทางสังคมหรือถ่ายทอดนัยบางอย่างของรูปแบบประสบการณ์ทางสังคมในแต่ละวัน แต่การศึกษาสื่ออย่างรอบคอบจะช่วยให้เราเริ่มที่จะตระหนักรู้เกี่ยวกับนิเวศที่มากขึ้นในเทคนิคและระเบียบแบบแผนทางภาพที่สื่อเสนอ ดังนั้น ด้วยการนำเสนอภาพจะให้นัยเกี่ยวกับอำนาจจากภาพที่เห็นได้ด้วยตา ซึ่งทำให้เกิดความหมายของมันในเวลาเดียวกัน โดยสร้างและพยายามที่จะผูกมัด / บังคับให้เชื่อในสิ่งที่มองเห็น

ในการศึกษาวิจัยชิ้นนี้ผู้วิจัยจึงได้นำทฤษฎีเรื่องการสร้างความเป็นจริงทางสังคม มาใช้ว่าการนำเสนอภาพทางโทรทัศน์เป็นการนำเสนอภาพตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง มีความต่อเนื่องและมีการจัดเรียงเนื้อหาตามลำดับไว้แล้ว ลักษณะดังกล่าวเป็นลักษณะเหมือนจริงมากในการสนับสนุนเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น หรือกล่าวอีกอย่างหนึ่งว่าการนำเสนอดังกล่าวเป็นกระบวนการนำเสนอเนื้อหา “เสมือนจริง” เนื่องจากการนำเสนอภาพข้างดังกล่าวเปรียบเสมือนการยืนยันว่า เหตุการณ์เหล่านั้นได้เกิดขึ้นจริงๆ ด้วยการเสนอภาพของพยานผู้เห็นเหตุการณ์จริงหรือในบางครั้งอาจเป็นผู้ถ่ายทอดเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ณ ขณะนั้นจริงๆ เปรียบได้กับการรายงานสดทางโทรทัศน์ โดยปกติการรายงานข่าว ต้องนำเสนอให้เข้าใจถึงปรากฏการณ์ ที่เกิดขึ้นพื้นฐานของเหตุการณ์นั้น เห็นถึงความตื่นตัวและความฉับไวทันเหตุการณ์ เพื่อให้ผู้รับสารเชื่อถือเรื่องเหล่านั้น ด้วยวิธีการใช้ภาพในลักษณะต่างๆ อย่างหลากหลายเพื่อให้ทางเลือกแก่ผู้รับสาร ได้รับรู้ ตัดสินใจ หรือเพื่อกระตุ้นความรู้สึกผู้ชม ไม่ว่าจะเหตุการณ์นั้นจะเกิดมานานแล้ว หรือเป็นเหตุการณ์ สั้นๆ ที่เพิ่งจะเกิดขึ้นก็ตาม ประเด็นสำคัญอยู่ที่การใช้ภาพให้เกิดการรับรู้ โดยตรงต่อผู้รับสาร ในฐานะผู้เห็นเหตุการณ์ ทำให้ผู้ชมรู้สึกว่าเขา “เห็น” ว่า “กำลังเกิดอะไรขึ้น”

รายการสารคดี เชิงข่าว “เรื่องจริงผ่านจอ” ก็เช่นกัน ถึงแม้ว่ารูปแบบรายการจะเป็นสารคดีเชิงข่าวที่ต้องนำเสนอเรื่องราวเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง แต่ในทางปฏิบัตินั้นเมื่อเรื่องจริงที่เกิดขึ้นต้องอยู่ในกระบวนการผลิตของสื่อมวลชน เรื่องจริงนั้นจะยังคงเป็นเรื่องจริงเช่นเดิมหรือเป็นเรื่องจริงที่มีการประกอบสร้างขึ้นใหม่ หากความจริงที่ประกอบสร้างขึ้นใหม่ได้รับการเผยแพร่ไปยังผู้รับสารผู้รับสารสร้างความหมายจากความจริงที่ได้รับและจดจำรับรู้จนกลายเป็นภาพที่สอดคล้องกับความจริงก็จะก่อให้เกิดผลอันดีในการสร้างความเข้าใจที่ตรงกัน แต่หากภาพที่นำเสนอบิดเบือนจากความเป็นจริงก็อาจจะก่อให้เกิดภาพลบในสายตาของผู้รับสารด้วยเช่นกัน

ส่วนความสัมพันธ์ระหว่าง “รายการเรื่องจริงผ่านจอ” กับ “การสร้างความเป็นจริงทางสังคม” รายการจะมีบทบาทในฐานะการเป็นสื่อกลางระหว่างสมาชิกในสังคม (ผู้รับสาร) กับโลกแห่งความเป็นจริง ด้วยการเชื่อมโยงให้คนเราเกิดประสบการณ์ทางอ้อมกับสรรพสิ่งและปรากฏการณ์ต่าง ๆ ในโลกแห่งความเป็นจริงกล่าวคือ ได้เรียนรู้สภาพความเป็นจริงทางสังคมตามที่รายการสร้าง (construct) หรือนิยามไว้ สมาชิกในสังคมจะสามารถรับรู้และเข้าใจสถานการณ์ความเป็นจริงของสถาบันทางสังคมอื่น ๆ ได้ ทั้ง ๆ ที่ไม่ได้มีส่วนเข้าร่วมโดยตรง จึงอาจกล่าวได้ว่า รายการเปรียบเสมือนหน้าต่างที่เปิดไปสู่โลกกว้าง ทำให้คนเราได้รู้เห็นความเป็นจริงทางสังคมมากขึ้น นอกจากนั้นรายการประเภทนี้มีอิทธิพลในการถ่ายทอดความคิด ความเชื่อ อุดมการณ์ และมีบทบาทในการสร้างความเป็นจริงทางสังคมได้มากกว่าสื่อประเภทอื่น ๆ

จากทฤษฎีนี้ เมื่อนำมาอธิบาย การสร้างความเป็นจริงทางสังคมของ “รายการเรื่องจริงผ่านจอ” และการรับรู้ของผู้ชม นั่นก็หมายความว่าทุกสิ่งทุกอย่างที่ปรากฏในรายการ ก็คือ โลกที่ถูกประกอบสร้างขึ้น เป็นโลกแห่งสัญลักษณ์ ที่เราอาจเรียกว่าเป็นโลกแห่งความหมาย ทฤษฎีนี้จะช่วยเป็นกรอบในการวิเคราะห์ว่า ผู้ผลิตรายการ “เรื่องจริงผ่านจอ” ในฐานะที่เป็นกลไกหนึ่งที่ทำหน้าที่ประกอบสร้าง “ความเป็นจริง” ได้ประกอบสร้าง “ความเป็นจริง” ทางสังคมใน “รายการเรื่องจริงผ่านจอ” อย่างไร

2.4 แนวคิดเรื่องการเข้ารหัสและถอดรหัส (Encoding & Decoding)

งานวิจัยในครั้งนี้มีส่วนในการศึกษาผู้รับสาร ผู้วิจัยจึงนำแนวคิดเรื่องผู้รับสารของสจวร์ต ฮอลล์ นักวิชาการแห่งสำนักเบอร์มิงแฮม (Birmingham School) มาเป็นเกณฑ์ในการวิเคราะห์ สจวร์ต ฮอลล์ ได้แสดงถึงจุดยืนทางทฤษฎีของคนได้อย่างชัดเจนในงานชื่อ “Encoding and Decoding in Television Discourse” (กาญจนา แก้วเทพ, 2544 : 32) ดังนี้

ฮอลล์ ปฏิเสธทฤษฎีแบบจำลองกระบวนการสื่อสารที่มองเรื่องสื่อสารมวลชนเป็นระบบการถ่ายทอดข่าวสาร (Transmission Model) ที่สนใจเรื่องการสื่อสารแบบทางเดียว ซึ่งทำให้การสื่อสารกลายเป็นการครอบงำทางความคิดที่ผู้ส่งสารมีอำนาจเหนือผู้รับสาร ในขณะที่ฮอลล์เห็นว่า การสื่อสารเป็นเรื่องของการสร้าง การถ่ายทอด และการรับวัฒนธรรมมากกว่า (Theory of Cultural Production & Reception) นอกจากนี้ฮอลล์ยังปฏิเสธแนวคิดที่มีต่อผู้รับสารตามมุมมอง

เรื่องผลกระทบและทฤษฎีมวลชน (Impact Study & Mass Theory) ที่เชื่อว่าผู้รับสารมีลักษณะการตั้งรับ (Passive) ต่ออิทธิพลของสื่ออยู่เสมอ โดยเห็นว่า หากผู้รับสารจะคล้อยตามสิ่งที่ผู้ส่งสารพยายามบอกนั้น มิได้มาจากเหตุผลที่ว่าผู้รับสารมีลักษณะ Passive แต่อย่างใด หากแต่เนื่องมาจากกลยุทธ์ต่างๆ ในการใส่รหัส (Encoding) การเลือกใช้สื่อ ฯลฯ ตลอดจนความสามารถในการถอดรหัสนั้นของผู้รับสารด้วยเช่นกัน จากข้อสันนิษฐานนี้ ฮอลล์ จึงได้เสนอแนวคิดใหม่เกี่ยวกับผู้รับสาร นั่นคือ แนวคิดเรื่องการเข้ารหัสและการถอดรหัส (Encoding / Decoding) โดยมีสาระสำคัญดังนี้ (กาญจนา แก้วเทพ, 2544 : 37)

1. การเปรียบเทียบรหัสของผู้ส่งสารและผู้รับสาร ฮอลล์มีจุดยืนว่า ระบบรหัส (Code System) ของผู้ส่งสารและผู้รับสาร ไม่จำเป็นต้องเป็นรหัสชุดเดียวกันเสมอไป เพราะมีเหตุผลมากมายที่จะทำให้รหัสคู่มือในการส่งความหมายและถอดรหัสระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสารไม่สอดคล้องหรือขัดแย้งกัน เช่น ภูมิหลัง ประสบการณ์ การศึกษา อาชีพ แนวคิดแตกต่างกัน เป็นต้น ด้วยเหตุนี้จึงทำให้การตีความหมายของผู้รับสารมักจะผิดเพี้ยนไปจากความหมายที่ผู้ส่งสารเข้ารหัสไว้ โดยฮอลล์ได้แบ่งแบบแผนการถอดรหัสของผู้รับสารเป็น 3 รูปแบบ คือ

- Preferred Reading คือ ผลการถอดรหัสซึ่งเกิดขึ้นจากการที่ผู้รับสารยอมรับหรือมีการถอดรหัสที่สอดคล้องกับความหมายหรือความเป็นจริงที่ถูกสร้างขึ้น เนื่องจากผู้รับสารมีจุดยืนทางความคิดที่สอดคล้องกับความหมายหรือความเป็นจริงเหล่านั้น เช่น ในการรายงานข่าวว่าค่าน้ำมันที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่องจะทำให้ราคาสินค้าอุปโภคบริโภคขยับสูงขึ้นตามผู้รับสารก็จะคิดและเชื่อตามนั้น

- Negotiated Reading คือ ผลการถอดรหัสซึ่งเกิดขึ้นจากการที่ผู้รับสารทำการต่อรองกับความหมายหรือความเป็นจริงที่ถูกสร้างขึ้นในลักษณะของการวางเงื่อนไขสำหรับยอมรับหรือปฏิเสธความเป็นจริงดังกล่าว เนื่องจากผู้รับสารไม่ได้มีจุดยืนทางความคิดที่สอดคล้องหรือแตกต่างออกไปจากความหมายหรือความเป็นจริงที่ถูกนำเสนออย่างชัดเจน เช่น แม้จะค่าน้ำมันที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง จะทำให้ราคาสินค้าอุปโภคบริโภคสูงขึ้น แต่รัฐบาลก็ควรเข้ามาดูแลและตรึงราคาสินค้าจำเป็นบางอย่างให้อยู่ในระดับที่เหมาะสมต่อค่าครองชีพ

- Oppositional Reading คือ ผลการถอดรหัสซึ่งเกิดขึ้นจากการที่ผู้รับสารปฏิเสธหรือมีการถอดรหัสที่แตกต่างออกไปจากความหมายหรือความเป็นจริงที่ถูกสร้างขึ้น เนื่องจากผู้รับสารมีจุดยืนทางความคิดที่แตกต่างจากความหมายหรือความเป็นจริงเหล่านั้น เช่น จากตัวอย่างข้างต้นผู้รับสารที่มีจุดยืนเช่นนี้อาจตีความหมายว่าในขณะที่น้ำมันคงที่ ราคาสินค้าอุปโภคบริโภคก็ปรับตัวเพิ่มขึ้น โดยอ้างเรื่องต้นทุนอื่นๆ ที่สูงขึ้นเป็นประจำทุกปีอยู่แล้ว

2. ผู้รับสารไม่ใช่กลุ่มคนที่มีลักษณะเนื้อเดียวกันหมด (Homogeneous Group) นอกเหนือจากความแตกต่างระหว่างผู้ส่งสารกับผู้รับสารแล้ว แม้แต่ในระหว่างกลุ่มผู้รับสารเองก็ยังมี ความแตกต่างกัน ในส่วนที่เกี่ยวกับการถอดรหัสสั้น ฮอลล์มีทัศนะว่า การจับกลุ่มของผู้รับสารจะสัมพันธ์กับรูปแบบและความหมายของสาร (forms and meaning) เช่น ถ้าเนื้อหาสารเป็นประเด็นชาตินิยม ผู้รับสารจะรวมตัวเป็นกลุ่มต่างๆ ตามเกณฑ์เรื่อง “ชาตินิยม” เช่น รักชาติ คลั่งชาติ ชาตินิยมทางเศรษฐกิจ ชาตินิยมทางวัฒนธรรม จะเห็นได้ว่า แนวคิดเรื่องการจับตัวรวมกันเป็นกลุ่มของผู้รับสารนั้นมีได้มีลักษณะที่หยุดนิ่ง (Static) หากแต่เป็นการจับกลุ่มอย่างมีพลวัต (Dynamic) และแปรเปลี่ยนอย่างสัมพันธ์ไปกับรูปแบบและความหมายของสาร

3. ความสำคัญของการตีความ แนวความคิดที่ให้ความสำคัญกับการตีความนั้นเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มที่เชื่อเรื่องการเลือกการรับรู้ (Selective Perception) ซึ่งกล่าวว่าผู้รับสารนั้นจะมีกระบวนการเลือกรับรู้ตั้งแต่ขั้นตอนของการเลือกเข้าถึง เลือกเปิดรับ เลือกตีความ และเลือกจดจำ ดังนั้นเรื่องการรับรู้จึงมีปัจจัยด้านอัตวิสัย (Subjective Capacity) ของผู้รับสารเข้ามาเกี่ยวข้องอย่างมาก และสิ่งที่ผู้ส่งสารควรจะทำให้ความสนใจมากที่สุด คือเรื่องการเลือกตีความของผู้รับสาร

ในขณะที่ สจวร์ต ฮอลล์ ก็มีทัศนะที่ให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านอัตวิสัยของผู้รับสารในเรื่องการตีความเช่นเดียวกัน แต่มีความแตกต่างกันคือ กลุ่ม Selective Perception จะให้เหตุผลว่าการที่ผู้รับสารได้ตีความเนื้อหาสารแตกต่างกันนั้น เนื่องจากภูมิหลังและปัจจัยด้านจิตวิทยาของผู้รับสารแต่ละรายซึ่งเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นอย่างเป็นธรรมชาติ (หน่วยการวิเคราะห์อยู่ในระดับปัจเจกบุคคล) ในขณะที่ฮอลล์ตั้งคำถามว่า ในกรณีที่ผู้รับสารตีความเบี่ยงเบน (Distort) ออกจากความตั้งใจของผู้ส่งนั้น เพราะเหตุใดการเบี่ยงเบนดังกล่าวจึงมีลักษณะเป็นแบบเดียวกันอย่างเป็นระบบ (Systematically distorted communication) นั่นคือเพราะเหตุใดจึงมีความเข้าใจผิดเหมือนกันหมดในกลุ่มผู้รับสารบางกลุ่ม ซึ่งฮอลล์ได้อธิบายว่า กระบวนการนี้เป็นเรื่องที่ถูกรสร้างขึ้น (being constructed) จากระบบการสื่อสารในสังคมนั้นๆ ดังนั้น ความหมายที่ถูกตีความอย่างผิดๆ จึงมิใช่ความหมายที่ไร้ทิศทางแต่เป็นการตีความหมายอย่างเบี่ยงเบน (ไม่เป็นอย่างผู้ส่งสารต้องการ) ที่อาจกล่าวได้ว่าเป็นอีกทางเลือกหนึ่ง ของกลุ่มความหมายอันหลากหลายชุดหนึ่ง (Polysemic)

นอกจากนี้ Hall ให้คำอธิบายเหตุผลเบื้องหลังปรากฏการณ์ดังกล่าวว่า เพราะเหตุใดสัดส่วนของ Preferred Reading จึงมีมากกว่า การอ่านความหมายอีก 2 แบบ โดยเฉพาะในกรณี

การส่งข่าวสารของสื่อมวลชน ซึ่งมีมากกว่า การอ่านความหมายอีก 2 แบบโดยเฉพาะในกรณีการส่งข่าวสารของสื่อมวลชน ซึ่งมีกลไกอยู่ 3 ประการ คือ

(1) Institution Position ได้แก่ฐานะตำแหน่งของผู้ส่งสาร ซึ่งในกรณีของสื่อมวลชนนั้นเป็นสถาบันที่มีความชอบธรรมอย่างสูงในการนำเสนอข่าวสารเป็นสถาบันที่ถูกกฎหมาย เป็นสถาบันที่ได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่เผยแพร่ข่าวสาร ถ่ายทอดค่านิยม การเผยแพร่ข่าวทำอย่างเปิดเผยตรงไปตรงมา ตำแหน่งของสถาบันผู้ส่งสารดังกล่าวเป็นที่รู้จักกันในเรื่องความน่าเชื่อถือของแหล่งข่าว(Status Conferral) เป็นต้น

(2) Structure of Access โครงสร้างในการเข้าถึงนั้น มิได้หมายความถึงเพียงเรื่องขีดความสามารถในการเข้าถึงผู้รับสารเท่านั้น แต่ยังหมายความถึงการเข้าถึงแหล่งข้อมูลที่จะนำเอาข่าวสารมาเผยแพร่อีกด้วย ตัวอย่างง่ายๆ ก็คือ หากไม่มีสถานภาพเป็นนักข่าวก็คงไม่มีสิทธิ์จะไปตั้งคำถามกับรัฐมนตรีได้ ถ้าไม่ใช่สถานีโทรทัศน์ ก็คงจะไม่สามารถจะไปสัมภาษณ์บรรดาอดีตมือปืนรับจ้างได้ เป็นต้น

(3) กลไกในการควบคุมการผลิต ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างว่า กระบวนการสร้างสารของสื่อโทรทัศน์ มิใช่เป็นสิ่งที่เป็นไปตามธรรมชาติ แต่ทุกอย่างจะถูก “สร้าง” ขึ้น เริ่มตั้งแต่การสร้างฉาก การแต่งหน้าผู้มาออกรายการ บทสนทนาที่ปรากฏก็ต้องเป็นไปตามที่สคริปท์ที่เขียน (และสามารถควบคุมได้หากแขกรับเชิญพูดนอกบท ก็สามารที่จะตัดทิ้งได้ตอนตัดต่อ) ทั้งหมดนี้เป็นการกำหนด ทิศทางของการอ่านความหมายของผู้รับสารทั้งสิ้น

นอกจากนี้ฮอลล์ ได้เสนอทฤษฎีใหม่เกี่ยวกับแนวคิดด้านการสื่อสาร โดยปฏิเสธแนวคิดที่ว่า การสื่อสารคือกระบวนการที่ผู้ส่งเป็นคนสร้างความหมายลงในสาร แล้วส่งผ่านสื่อไปยังผู้รับสารซึ่งจะทำการถอดความหมายนั้นออกมา (Transmission Model) แต่กลับเสนอว่า การกระจายความหมายนั้นมีอยู่ 3 ขั้นตอน แต่ละขั้นตอนล้วนมีลักษณะของตนเอง (สุภา จิตติวิสุรัตน์ , 2545 : 13) ได้แก่

ขั้นตอนเตรียมการเพื่อการผลิตสื่อ เป็นขั้นตอนที่ผู้ผลิตได้คัดเลือกเอาวัตถุดิบบางอย่างเท่านั้นมานำเสนอ โดยจะถูกกำหนดจากอุดมการณ์ของผู้ผลิตเอง ถือเป็นขั้นตอนของการใส่รหัส (Encoding)

ขั้นตอนลงมือทำการผลิต เป็นขั้นตอนที่มีกระบวนการเปลี่ยนแปลง “ความเป็นจริง” ที่เป็นโลก 3 มิติอันมีโครงสร้างและกรอบของตนเอง มีความหมายอันหลากหลาย (Polysemy) ให้แปรรูปมาอยู่ในสื่อแบบต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นสิ่งพิมพ์ สื่อวิทยุ หรือสื่อโทรทัศน์ เช่น รายการทำอาหารทางโทรทัศน์ เป็นต้น ถือเป็นขั้นตอนการใส่รหัสเช่นกัน

ขั้นตอนการถอดรหัส เป็นขั้นตอนของการรับสารที่เป็นอิสระจาก 2 ขั้นตอนแรก ซึ่งเป็นอีกช่วงเวลาที่ความหมายจะถูกผลิตขึ้นมาอีกครั้ง กล่าวคือ สิ่งที่ได้รับสารกระทำไม่เพียงแต่จะ “อ่านความหมาย” ที่อยู่ในสารของผู้ส่งสารเท่านั้น หากแต่ผู้รับสารจะนำเอา “ตัวเอง” (ผู้รับสาร) เข้าไปสร้างความหมายในสารด้วย หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ช่วงเวลาแห่งการถอดรหัส (decoding) ของผู้รับสาร เป็นช่วงเวลาที่มิอิสระในตัวเอง โดยไม่จำเป็นต้องขึ้นต่อช่วงเวลาแห่งการเข้ารหัส (encoding) เสมอไป

สำหรับการรับรู้ของผู้ชมหรือการถอดรหัส การสร้างความเป็นจริงทางสังคมของรายการ “เรื่องจริงผ่านจอ” ซึ่งทางรายการได้นำ “ความเป็นจริง” จากโลกแห่งความเป็นจริง มาประกอบสร้างหรือใส่รหัสโดยการ “คัดเลือก” ของผู้ผลิตรายการ ดังนั้นจึงเป็นประเด็นที่น่าสนใจว่า ผู้ชมจะมีการรับรู้หรือถอดรหัส การสร้างความเป็นจริงทางสังคมของรายการ “เรื่องจริงผ่านจอ” ออกมาในรูปแบบใดบ้าง

2.5 แนวคิดเกี่ยวกับสัญวิทยา (Semiology)

คำว่า “sign” ในภาษาอังกฤษนั้น มีรากศัพท์มาจากภาษากรีกว่า “to semion” ซึ่งในภาษาไทยแปลว่า “สัญณะ” ในขณะที่มีผู้ให้ความหมาย “สัญณะ” เอาไว้ดังนี้

F. De Saussure (เกศยคุณธ์ โพธิ์มาศ, 2545 : 8) อธิบายความหมายของสัญณะว่า เป็นสิ่งที่สัมผัสได้ด้วยอายตนะ (ประสาทรับสัมผัสทั้ง 5) และเป็นสิ่งที่คนกลุ่มหนึ่งตกลงใช้สิ่งนั้นเป็นเครื่องหมาย (mark) ถึงอีกสิ่งหนึ่งไม่ได้ปรากฏในสัญณะนั้น

ลักษณะสำคัญของสัญณะมี 3 ประการคือ

1. จะต้องมิลักษณะทางกายภาพ
2. จะต้องมีความหมายถึงบางสิ่งบางอย่างนอกเหนือจากตัวของมันเอง
3. สัญณะนี้ จะต้องถูกนำมาใช้และรับรู้โดยผู้ที่เกี่ยวข้องว่าเป็นสัญณะ

De Saussure แบ่งสัญณะออกเป็น 2 ส่วน คือ ตัวหมาย (Signifier) กับ ตัวหมายถึง (Signified) ตัวหมาย คือ สิ่งปรากฏให้เห็นเป็นเครื่องหมาย เช่น เมื่อเราเขียนคำว่า “ม้า” โดย

มุ่งที่จะให้หมายถึงตัวม้่าจริงๆ ตัวอักษรคำว่า “ม้่า” ถือเป็นตัวหมาย ส่วนตัวม้่าจริงๆ เป็นตัวหมายถึงกระบวนการทั้งหมดนี้เราเรียกว่ากระบวนการสร้างความหมาย (Signification)

การศึกษาในเชิงสัญวิทยาให้ความสำคัญกับการหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวหมายกับ ตัวหมายถึง เพื่อดูว่าความหมายถูกสร้างขึ้นและถูกถ่ายทอดออกมาอย่างไร โดยนำเอาตัวบท (Text) มาวิเคราะห์เพื่อดูว่าตัวหมายนั้นสร้างความหมายอย่างไร ในการสื่อสารของคนเรานั้นจะมีความสัมพันธ์ระหว่างตัวหมายกับตัวหมายถึงเกิดขึ้นตลอดเวลา การวิเคราะห์ทางสัญวิทยานั้นเราจะไม่คำนึงถึงเนื้อหาเพราะเนื้อหาไม่ได้สร้างความหมายของตัวบท แต่ความสัมพันธ์ของตัวหมายและตัวหมายถึงเป็นตัวสร้างความหมาย

วิธีการวิเคราะห์สัญวิทยา

De Saussure (เกศยุคนธ์ โพธิ์มาศ, 2545 : 9) ได้แยกประเภทและระดับความหมายที่บรรจุอยู่ในสัญวิทยาออกเป็น 2 ประเภทคือ

1. การตีความตามความหมายตรง (Denotation)

Denotation เป็นความหมายขั้นแรก อธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวหมายกับตัวหมายถึงในสัญวิทยานั้น และความสัมพันธ์ของสัญวิทยา กับสิ่งที่กล่าวถึง เป็นความหมายที่เข้าใจตรงกันอย่างชัดเจน เป็นความหมายที่เข้าใจกันตามตัวอักษร เช่น ภาพวีวรูปถนนก็แสดงความหมายว่า เป็นถนนสายนั้น หรือคำว่า “Street” ก็แสดงความหมายว่าเป็นถนนชนบทที่มีอาคารบ้านเรือนเรียงรายอยู่สองฟาก ความหมายที่แสดงจากภาพที่ว่าเป็นถนนสายหนึ่งนั้นเป็นการตีความตามความตรง

2. การตีความหมายโดยนัยแฝง (Connotation)

Barthes ได้กล่าวถึงการตีความหมายโดยนัยแฝงว่า เป็นการอธิบายถึงปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นเมื่อสัญวิทยากระทบกับความรู้สึกหรืออารมณ์ และค่านิยมในวัฒนธรรมของผู้รับสาร ความหมายในขั้นนี้เกิดขึ้นจากการตีความโดย อัตตวิสัย และเมื่อผู้ตีความได้รับอิทธิพลจากผู้ให้สาร ซึ่งขึ้นอยู่กับเทคนิคการถ่ายทำ เทคนิคการถ่ายทอดไปพร้อมๆ กับได้รับจากวัตถุหรือสัญวิทยานำความรู้สึก นึกคิดของคนนั้นเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการถ่ายทำนั้น เป็นการตีความหมายโดยนัยแฝงจากสิ่งที่มนุษย์ทำขึ้น การตีความหมายตรงจึงเป็นอะไรที่กล้องถ่าย แต่การตีความหมาย

โดยนัยแฝงคือ ลักษณะที่ถ้ายิ่งทำให้เกิดความรู้สึกนึกคิดอย่างไร การตีความหมายหรือ “สัญลักษณ์” จากวัตถุเป็นอย่างไรนั้นอาจมีความหมายแตกต่างกันไปได้โดยมีสาเหตุมาจากความแตกต่างด้านวัฒนธรรมของผู้ตีความนั่นเอง ซึ่ง Barthes ก็ได้อธิบายถึงความแตกต่างในการตีความนี้มาจากสาเหตุหลัก 3 ประการ

ประการที่หนึ่ง คือ ความเชื่อดั้งเดิม Barthes กล่าวว่าความหมายประการที่ 2 ที่สัญลักษณ์แสดงในชั้นที่ 2 (Second Order) คือ ผ่านทางความเชื่อดั้งเดิม หมายถึงเรื่องเล่าที่อธิบายหรือทำให้เข้าใจธรรมชาติหรือความจริง (Reality) โดยอาศัยวัฒนธรรม เรื่องเล่าดั้งเดิมมักจะเกี่ยวกับชีวิตและความตาย คนและพระเจ้า ความดีและความชั่วร้าย เรื่องเล่าปัญญาชนมักจะเกี่ยวกับเพศชายหญิง ครอบครัว ความสำเร็จ และวิทยาศาสตร์

คุณลักษณะอีกประการหนึ่งของความเชื่อดั้งเดิมที่ Barthes ย้ำคือ พลวัต (Dynamism) มันเปลี่ยนแปลงและบางครั้งการเปลี่ยนแปลงก็เป็นอย่างรวดเร็วเพื่อสนองความต้องการและค่านิยมที่เปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรม การตีความหมายโดยนัยแฝง และความเชื่อดั้งเดิม เป็นช่องทางสำคัญที่สัญลักษณ์ได้แสดงความหมายในชั้นที่ 2 ซึ่งเป็นชั้นที่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างสัญลักษณ์กับผู้ใช้สัญลักษณ์หรือวัฒนธรรมอย่างมาก

ประการที่สอง คือ สัญลักษณ์ ในปี 1977 Barthes ได้กล่าวถึง Symbolic ว่าวัตถุจะกลายเป็นสัญลักษณ์เมื่อมันแสดงถึงประเพณีนิยมให้ความหมายแทนสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เช่น รถ Rolls Royce เป็นดัชนี (Index) ของความร่ำรวย แต่เป็นสัญลักษณ์ (Symbol) ของสถานภาพทางสังคมของเจ้าของรถ ทองเป็นดัชนีของความร่ำรวย แต่เป็นสัญลักษณ์ของอำนาจ เช่น รถ Rolls Royce เป็นสัญลักษณ์ของความมั่งคั่ง และในบทละครที่ชายคนหนึ่งถูกบังคับให้ขายรถ Rolls Royce ของเขา ก็เป็นสัญลักษณ์ของความล้มเหลวในธุรกิจและสูญเสีย หรือในบทละครเรื่อง Indiana Jones “ทอง” ได้ถูกใช้เป็นสัญลักษณ์ของความร่ำรวย อำนาจ และสถานภาพ

ประการที่สาม คือ การให้ส่วนหนึ่งแทนส่วนทั้งหมด (Metonymy) เป็นการปฏิบัติงานโดยการเชื่อมโยงความหมายในระดับเดียวกัน เป็นการถ่ายทอดความหมายโดยที่หยิบเอาส่วนเล็กๆ ส่วนหนึ่งของสัญลักษณ์ (part) มาแทนความหมายของส่วนรวมทั้งหมด (whole) ตัวอย่างที่พบบ่อยที่สุดคือ การใช้สัญลักษณ์หนึ่งแทนเมืองต่างๆ เช่น หอไอเฟล แทน ปารีส หรือนาฬิกาบิกเบน แทน ลอนดอน ต้มยำกุ้ง แทนอาหารไทยหรือความเป็นไทย เป็นต้น

Metonymy เป็นสิ่งสำคัญที่ทรงพลัง เพราะจาก Metonymy นั้น เราได้สร้างความจริงที่เหลือซึ่งเราไม่รู้จัก เช่น เวลาเราดูข่าวโทรทัศน์ เขาไม่ได้แสดงเหตุการณ์ของความจริงทั้งหมด เขาฉายให้เราดูบางส่วน แต่เราสร้างภาพพจน์ส่วนที่เหลือเอง มันทำงานอย่างเป็นเครื่องบ่งชี้ มันเป็นตัวแทนของส่วนทั้งหมด เช่น เห็นควันต้องนึกถึงไฟ เป็นต้น

จากลักษณะสำคัญทั้ง 3 ประการของทฤษฎีสัญญะวิทยานี้ Barthes ได้ใช้แนวทางวิชาสัญญะวิทยาการศึกษาตัวบท (Text) ซึ่งจะช่วยให้สามารถเข้าใจความหมาย โดยความหมายที่ดีความมาจากตัวบทเนื้อหาสื่อมวลชนไม่จำเป็นต้องเป็นความตั้งใจของผู้ส่งสาร แต่ความหมายที่ดีความนั้นถือว่าเป็นความหมายที่ปราศจากอคติ และไม่ได้มีความหมายเฉพาะความหมายที่ปรากฏในระดับพื้นผิวเท่านั้น แต่ยังเป็นความหมายโดยนัยแฝง ซึ่งผู้สร้างสารอาจจะตั้งใจหรือไม่ตั้งใจให้เกิดความหมายดังกล่าวก็ได้

เมื่อนำเรื่องระบบความหมายมาอธิบาย กล่าวได้ว่า รายการโทรทัศน์เป็นผลผลิตของสื่อสารมวลชนและอยู่ในรูปแบบสัญญะที่มีรหัสเป็นตัวเชื่อมโยงระหว่างผู้ผลิตกับผู้ชม การค้นหากฎเกณฑ์ของตัวบทที่ควบคุมจะทำให้เข้าใจความหมายของรหัสที่ควบคุมสัญญะและเข้าใจความหมายที่อยู่ในวัฒนธรรมการสร้างตัวบท โดยการศึกษาเนื้อหารายการ “เรื่องจริงผ่านจอ” หากอธิบายว่าการทำหน้าที่ของสื่อสามารถสะท้อนความจริงอย่างตรงไปตรงมา (Reflect) นำเชื่อถือ รูปแบบของการเลือกสัญญะ ก็ควรทำให้เกิดสัญญะในระดับความหมายโดยตรง (Denotation) แต่ในขณะที่การวิเคราะห์ในแนวสัญญะวิทยา ของ บาร์ตส กลับมองว่าสารที่ถูกสื่อออกมานั้นจะต้องถูกพิจารณาในฐานะที่เป็นตัวบทซึ่งถูกจัดระเบียบอย่างมีโครงสร้าง และซับซ้อนของสัญญะ แทนที่จะเป็นเพียงตัวกลางสำหรับส่งผ่านข้อมูลข่าวสาร ในทฤษฎีนี้ ความเป็นกลางของตัวบทหรือตัวสารจึงเป็นสิ่งที่ไม่มีอยู่จริงอีกต่อไป ข่าวและเรื่องราวผ่านสื่อจึงเป็นการเลือกเหตุการณ์มาประกอบสร้าง (Construct) ขึ้นมารายงาน ซึ่งเป็นความหมายโดยนัย เพื่อช่วยให้เข้าใจความหมาย จึงต้องมีการตีความจากตัวบทเนื้อหาสื่อมวลชน เพราะความหมายที่ปรากฏไม่ได้อยู่ในระดับพื้นผิวเท่านั้น แต่ยังเป็นความหมายนัยแฝง ซึ่งผู้สร้างสารอาจจะตั้งใจหรือไม่ตั้งใจให้เกิดความหมาย ซึ่งในการนำเสนอภาพโดยภาพที่เป็นตัวบทอย่างหนึ่ง ก็เหมือนกระบวนการสร้างตัวบทอื่นๆ ดังที่ เดอ โซซูร์ (De Saussure, 1959, อ้างถึงในกาญจนา แก้วเทพ, 2544 : 96) ได้เสนอว่า การจัดระบบสัญญะต้องมีกระบวนการเลือกสรร (Selection) และนำมาประกอบเข้าด้วยกัน (Combination) แต่เมื่อถูกนำเสนอผ่านสื่อมวลชนภาพเหล่านี้ก็กลับถูกนำเสนอราวกับเป็นธรรมชาติ กล่าวโดยสรุปในภาษาของ บาร์ตส ก็คือในขณะที่กำลังมีการใช้ความหมาย

ในระดับความหมายโดยนัยอย่างเต็มที่นั้น ผู้ใช้สัญญะกำลังคิดว่าเรากำลังใช้สัญญะอยู่ในระดับความหมายโดยอรรถ (ปญญา สวรรณภายิต, 2548: 25)

ผู้วิจัยนำแนวคิดเกี่ยวกับสัญญะวิทยา มาใช้เป็นกรอบในการวิเคราะห์ว่าผู้ผลิตรายการ “เรื่องจริงผ่านจอ” ประกอบสร้าง “ความเป็นจริง” โดยมีพื้นฐานสัญญะอย่างไร ซึ่งแนวคิดเกี่ยวกับสัญญะวิทยา จะสามารถนำมาอธิบายในงานวิจัยครั้งนี้ได้

2.6 แนวคิดเกี่ยวกับการรับรู้ข่าวสารจากสื่อมวลชน (Media Perception)

การรับรู้เป็นกระบวนการที่คนเราจะเข้าใจสิ่งเร้าใดสิ่งเร้าหนึ่งที่ปรากฏกับประสาทสัมผัสส่วนใดส่วนหนึ่งของเรา การรับสัมผัสเป็นเพียงข้อมูลดิบ แต่ข้อสรุปที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลดิบทั้งหมดจากอวัยวะรับสัมผัสเข้าด้วยกันนั้นเป็นการรับรู้ นอกจากนี้การรับรู้ยังเป็นสิ่งที่กำหนดความต้องการ แรงจูงใจ และทัศนคติของผู้รับสารอีกด้วย (วลัยลักษณ์ กงนิล, 2542: 22)

เสรี วงษ์มณฑา (อ้างใน ตรองจิต รุ่งหิรัญ, 2546 : 24) กล่าวว่า การรับรู้เป็นกระบวนการในการตีความข่าวสาร เพื่อให้เกิดเป็นความเข้าใจ

การรับรู้เป็นกระบวนการหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการเปิดรับ และการแปลข่าวสารของแต่ละบุคคล คนสองคนอาจเปิดรับข่าวสารเดียวกันในสถานการณ์เดียวกัน แต่มีพฤติกรรมตอบสนองที่แตกต่างกันได้ เพราะแต่ละคน “มอง” สถานการณ์ต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจากความแตกต่างของกระบวนการรับรู้ซึ่งมีได้ขึ้นอยู่กับลักษณะของสิ่งเร้าที่มาในรูปแบบของข่าวสารเท่านั้นแต่ขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งเร้ากับสิ่งแวดล้อม รวมทั้งเงื่อนไขภายในของแต่ละบุคคลอีกด้วย

การรับรู้ของบุคคลขึ้นอยู่กับอิทธิพล 3 สิ่งด้วยกันคือ (สิริโสภาคย์ บุรพาเดชะ, อ้างใน นิศากร ตันลาพูน, 2538: 49)

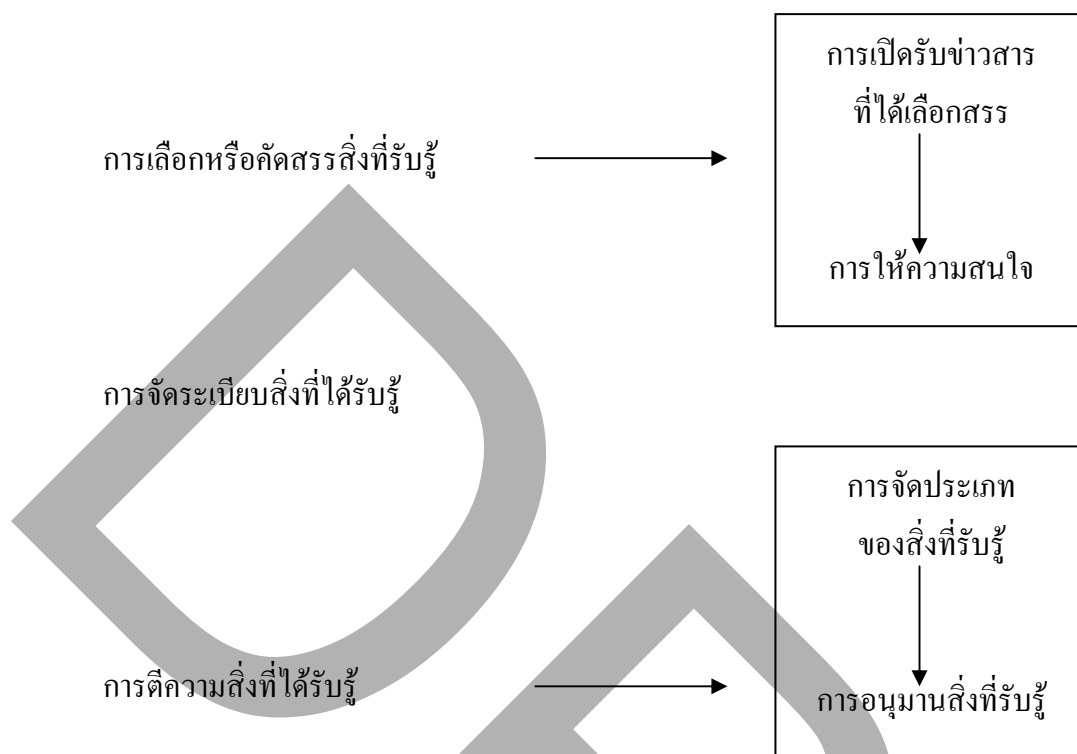
1. ลักษณะของสิ่งเร้า ได้แก่ ขนาด สี รส กลิ่น เสียง เป็นต้น ซึ่งคนเราจะสามารถรับได้โดยผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5

2. ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งเร้ากับสิ่งแวดล้อม หากสิ่งเร้าได้ขัดต่อการยอมรับทั่วไปของสังคมหรือไม่สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ หรือสิ่งต่างๆที่จะเป็นปัจจัยรอบตัวบุคคล สิ่งเร้านั้นก็จะได้ไม่ได้รับความสนใจ

3. เงื่อนไขภายในแต่ละบุคคล แต่ละคนจะรับแต่สิ่งเร้าที่สอดคล้องกับกรอบแห่งความรู้ของตนเท่านั้น ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อกรอบแห่งความรู้ คือประสบการณ์ ทัศนคติ บุคลิกลักษณะ และแนวคิดเกี่ยวกับตนเอง (Self Concept)

Schiffman และ Kanuk ,1994 (อ้างใน วราภรณ์ พงศ์ธรพิสุทธิ, 2546:8) กล่าวว่า ถึงแม้มนุษย์จะถูกโจมตีด้วยสิ่งกระตุ้นต่าง ๆ อยู่ตลอดเวลา มีสิ่งที่ย้อนเข้าสู่การรับรู้ของมนุษย์อยู่ตลอด ซึ่งสิ่งกระตุ้นต่าง ๆ จำนวนมากขึ้นอาจก่อให้เกิดความสับสนหรือความเข้าใจผิดต่อสิ่งแวดล้อมของเราได้ อย่างไรก็ตามปัญหาดังกล่าวมีแนวโน้มว่าจะไม่เกิดขึ้น เนื่องจากการรับรู้ไม่ได้มีหน้าที่ของการเปิดรับข้อมูลทางความรู้สึกทุกอย่างที่ผ่านเข้ามาทั้งหมดแต่เพียงอย่างเดียวเท่านั้น มากไปกว่านั้นการรับรู้เป็นกระบวนการที่มีการคัดเลือก กลั่นกรองเปิดรับเฉพาะสิ่งที่ต้องการเท่านั้น

ในขณะที่ Assael (1998), Schiffman และ Kanuk (2000) (อ้างใน วราภรณ์ พงศ์ธรพิสุทธิ, 2546:9-10) ได้แบ่งกระบวนการทางการรับรู้ออกเป็น 3 ขั้นตอนใหญ่ ๆ คือ หนึ่ง การเลือกหรือคัดสรรทางการรับรู้ (Perceptual Selection) สอง การจัดระเบียบทางการรับรู้ (Perceptual Organization) และสาม การตีความทางการรับรู้ (Perceptual Interpretation) ซึ่ง Assael ได้อธิบายไว้ในโมเดลของกระบวนการทางการรับรู้ ดังจะเห็นจากภาพ

ภาพที่ 2.4 โมเดลกระบวนการทางการรับรู้

ที่มา : Assael, H. (1998) Consumer Behavior and Marketing (อ้างในวารสารณ พงศ์ธรพิสุทธิ์, 2546:10)

จากภาพจะเห็นได้ว่าการเลือกทางการรับรู้ นั้น จะเริ่มจากการเปิดรับข่าวสารที่ได้เลือกสรร (Selective Exposure) จากนั้นบุคคลจะให้ความสนใจหรือเกิดความตั้งใจรับข่าวสาร (Selective Attention) ซึ่งกระบวนการเลือกสรร (Selective Attention) ของผู้รับสารเป็นปัจจัยหนึ่งในการกำหนดความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการสื่อสารไปยังผู้รับ ข่าวสารต่าง ๆ แม้ว่าจะได้รับการเตรียมมาอย่างดีโดยผู้ถ่ายทอดที่มีความสามารถสูง หรือใช้สื่อที่มีประสิทธิภาพมากเพียงใดก็ตาม ก็ไม่สามารถจะประกันความสำเร็จของการสื่อสารไปยังผู้รับสารตามที่คุณส่งสารต้องการได้ทั้งหมด ทั้งนี้เพราะว่าผู้รับสารจะมีกระบวนการเลือกรับรู้ข่าวสารที่แตกต่างกันไปตามประสบการณ์ ความต้องการ ความเชื่อ ทัศนคติ ความรู้สึกนึกคิด ฯลฯ ที่ไม่เหมือนกัน

จากทฤษฎีความแตกต่างระหว่างบุคคล (Individual Differences Theory) เป็นทฤษฎีที่ชี้ให้ผู้ส่งสาร (Sources) ได้ตระหนักถึงความแตกต่างของบุคคลที่อยู่ในฐานะผู้รับสาร ซึ่งจะมีผลกระทบต่อพฤติกรรมการใช้สื่อ ทฤษฎีความแตกต่างระหว่างบุคคล (Individual Differences

Theory) Klapper, 1969 :49 (อ้างใน ร้อยเอกหญิง วัลยศรี แก้ววิรุพ, 2547:25) ได้อธิบายว่า บุคคล (Individual) มีความแตกต่างกันหลายประการ เช่น บุคลิกภาพ ทักษะสติ สติปัญญา และความสนใจ เป็นต้น ความแตกต่างนี้ยังขึ้นอยู่กับสภาพทางสังคม และวัฒนธรรม ดังนั้น สาร (Message) จะมีอิทธิพลมากน้อยเพียงใดก็ขึ้นอยู่กับธรรมชาติของผู้รับสาร

แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับทฤษฎีนี้ คือ

1. บุคคลมีความแตกต่างกันในด้านบุคลิกภาพและสภาพจิตวิทยา
2. ความแตกต่างกันดังกล่าวนี้เป็นเพราะบุคคลมีการเรียนรู้
3. บุคคลที่อยู่ต่างสภาพแวดล้อมกันจะได้รับการเรียนรู้จากสภาพแวดล้อม

แตกต่างกัน

4. เรียนรู้สภาพแวดล้อมที่แตกต่างกัน ทำให้บุคคลมีทัศนคติ ค่านิยม ความเชื่อ และบุคลิกภาพที่แตกต่างกัน

จากโมเดลกระบวนการทางการรับรู้ของ Assael, H (1998) สามารถอธิบายว่าการเลือกทางการรับรู้จะเริ่มจาก

1. การเปิดรับข่าวสารที่ได้เลือกสรร (Selective Exposure)

เป็นการเปิดรับข่าวสารแบบรู้สึกตัว หรือแบบจิตใต้สำนึกของผู้รับสารต่อสื่อ หรือข่าวสารเฉพาะ กล่าวคือ บุคคลเลือกเปิดรับข่าวสารที่ต้องการรับรู้เท่านั้น การเปิดรับข่าวสารเป็นการรับรู้ในชีวิตประจำวันอย่างหนึ่งที่ต้องอาศัยการแลกเปลี่ยนข่าวสารความรู้ และประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ซึ่ง Atkin, 1973 (อ้างใน ร้อยเอกหญิง วัลยศรี แก้ววิรุพ, 2547:25) กล่าวว่าบุคคลที่เปิดรับข่าวสารมากย่อมมีหูตากว้างไกล มีความรู้ความเข้าใจในสภาพแวดล้อม และเป็นคนที่มีความทันสมัยกว่าบุคคลที่เปิดรับข่าวสารน้อย ดังนั้นข่าวสารจึงจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันของมนุษย์ มนุษย์เป็นสัตว์สังคมที่ต้องอาศัยการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ความรู้ และประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ข่าวสารจึงเป็นปัจจัยที่ใช้ประกอบการตัดสินใจของมนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อมนุษย์เกิดความไม่แน่ใจเรื่องใดเรื่องหนึ่งมากเท่าใด ความต้องการข่าวสารก็จะมากยิ่งขึ้นเท่านั้น ทั้งนี้ การเปิดรับสารใด ๆ นั้นย่อมมีความแตกต่างไปตามลักษณะประชากรศาสตร์ของกลุ่มผู้เปิดรับสาร ได้แก่ อายุ เพศ สถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ การศึกษา

Schramm, 1973 (อ้างใน ร้อยเอกหญิง วัลยศรี แก้ววิรุฬ, 2547:27) กล่าวเกี่ยวกับปัจจัยในการเปิดรับข่าวสารว่า ข่าวสารสามารถสร้างความสนใจแก่ผู้รับสารได้มากนั้น มีแนวโน้มว่าจะเกิดประสิทธิภาพทางการสื่อสารมากขึ้น อย่างไรก็ตามการเลือกเปิดรับข่าวสารของผู้รับสารแต่ละคนนั้นย่อมขึ้นอยู่กับปัจจัยอื่น ๆ หลายปัจจัยด้วย เช่น ประสบการณ์ทำให้การแสวงหาข่าวสารต่างกัน ภูมิหลังที่แตกต่างกันทำให้มีความสนใจแตกต่างกัน ความสามารถในการรับสารทั้งสภาพร่างกายและจิตใจทำให้เกิดพฤติกรรมการเปิดรับสารแตกต่างกัน เป็นต้น

ในขณะที่ Hunt and Ruben, 1993: 62 (อ้างใน ร้อยเอกหญิง วัลยศรี แก้ววิรุฬ, 2547:28) ได้กล่าวถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการเลือกเปิดรับของผู้รับสารว่า ได้แก่ ความต้องการทัศนคติและค่านิยม เป้าหมายของผู้รับสาร ความสามารถในการเปิดรับสาร และการใช้ประโยชน์จากการรับสาร รูปแบบการสื่อสารนั้น ๆ สถานการณ์ที่เอื้อต่อการเปิดรับสาร ประสบการณ์และนิสัยของผู้รับสารเอง

2. การจัดระเบียบทางการรับรู้ (Perceptual Organization)

Robertson Zielinski and Ward, 1984: 27 (อ้างใน ร้อยเอกหญิง วัลยศรี แก้ววิรุฬ, 2547:28) กล่าวว่า การจัดระเบียบทางการรับรู้ คือ วิธีการรวบรวมสิ่งกระตุ้นที่สนใจนำเข้าสู่กระบวนการตีความของบุคคลนั้น ซึ่ง Assael, 1998 (อ้างใน ร้อยเอกหญิง วัลยศรี แก้ววิรุฬ, 2547:28) อธิบายว่า การจัดระเบียบทางการรับรู้ คือ การจัดกลุ่มข้อมูลที่ได้เปิดรับข่าวสารจากหลาย ๆ แหล่งที่แตกต่างกัน เข้าสู่กระบวนการให้ความหมายโดยรวมของสิ่งกระตุ้นนั้น ๆ เพื่อให้เกิดความเข้าใจสิ่งกระตุ้นมากขึ้นและปฏิบัติต่อสิ่งกระตุ้นที่ได้รับรู้ได้

ศิริวรรณ เสรีรัตน์, 2538 : 49 (อ้างใน ร้อยเอกหญิง วัลยศรี แก้ววิรุฬ, 2547:28) กล่าวว่า การจัดระเบียบการรับรู้เกี่ยวข้องกับจิตวิทยาของ Gestalt (Gestalt's psychology) ซึ่งแนวคิด Gestalt Psychology นี้ กล่าวว่าบุคคลที่มีการรับรู้เกี่ยวกับสิ่งใด ๆ ในลักษณะภาพรวมมากกว่าส่วนย่อยที่จะนำมารวมกัน ทั้งนี้ Assael, 1998 (อ้างใน ร้อยเอกหญิง วัลยศรี แก้ววิรุฬ, 2547:28) ได้อธิบายหลักพื้นฐานการจัดระเบียบของ Gestalt ว่ามี 3 หลักการ คือ หลักรูปร่างลักษณะและพื้นหลัง (Figure and Ground) หลักการจัดกลุ่ม (Grouping) และหลักการต่อเติมสิ่งที่ไม่สมบูรณ์ให้สมบูรณ์ (Closure) โดยมีรายละเอียดดังนี้

หลักการปรากฏลักษณะและพื้นหลัง (Figure and Ground) ผู้รับสารมีแนวโน้มที่จะรับรู้สิ่งใด ๆ จากสภาพแวดล้อมของสิ่งนั้น ๆ ที่แสดงให้เห็นซึ่งจะช่วยให้ผู้รับสารมีความเข้าใจยิ่งขึ้น สิ่งกระตุ้นที่ติดกับสิ่งแวดล้อมจะเป็นที่สังเกตเห็นได้ง่าย

หลักการจัดกลุ่ม (Ground) ผู้รับสารมักรับรู้ข้อมูลที่มีความหลากหลายในลักษณะกลุ่มก่อนมากกว่าแยกย่อยเป็นส่วนๆ Schiffman and Kanuk, 1994: 56 (อ้างใน ร้อยเอกหญิง วัลยศรี แก้ววิรุฬ, 2547:28) กล่าวเสริมว่า บุคคลจะจัดสิ่งกระตุ้นโดยอัตโนมัติเพื่อกำหนดภาพหรือความประทับใจโดยรวม การรับรู้ของสิ่งกระตุ้นจะมีลักษณะเป็นกลุ่มหรือประเภทข้อมูลมากกว่าที่จะแยกชิ้นส่วนแล้วเข้าสู่ความทรงจำ และการระลึกได้

หลักการต่อเติมสิ่งที่ไม่สมบูรณ์ให้สมบูรณ์ (Closure) ผู้รับสารมีแนวโน้มที่จะเติมส่วนที่ขาดหายไปเมื่อสิ่งกระตุ้นนั้นมีความไม่สมบูรณ์ โดยทั่วไปคนมีธรรมชาติของความคิดที่จะสร้างความสมบูรณ์ และมีความพึงพอใจเมื่อสามารถทำให้สิ่งใด ๆ มีความสมบูรณ์ได้

3. การตีความทางการรับรู้ (Interpretation)

การตีความทางการรับรู้ของแต่ละบุคคลนั้นจะมีหลักฐานพื้นฐาน 2 หลักการที่จะช่วยผู้รับสารในการตีความหมายข้อมูลที่ได้รับ ได้แก่ หลักการจัดประเภททางการรับรู้ (Categorization) และหลักการอนุมาน (Inference) Assael, 1998 (อ้างใน ร้อยเอกหญิง วัลยศรี แก้ววิรุฬ, 2547: 29) ได้อธิบายไว้ดังนี้

หลักการจัดประเภททางการรับรู้ (Categorization) เป็นการจัดประเภทของข้อมูลที่ได้รับรู้มาใหม่ตามประเภทของสิ่งที่มีอยู่ก่อนแล้วในประสาทการรับรู้ของผู้รับสาร

หลักการอนุมาน (Inference) ผู้รับสารจะอนุมานเกี่ยวกับตราสินค้า และเชื่อมโยงเข้ากับความเชื่อเดิมที่มีอยู่ เช่น ผู้บริโภคจะเชื่อมโยงนาฬิกาโรเล็กซ์กับความมีคุณภาพ

องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้

ฉลอง ภิรมณ์รัตน์ 2521 (อ้างใน ตรองจิต รุ่งหิรัญ, 2546 : 25) ได้สรุปไว้ว่าการรับรู้หรือการวินิจฉัยต่อสิ่งเร้า ผู้รับรู้จะวินิจฉัยออกไปในรูปแบบใดนั้นขึ้นอยู่กับ

1. ประสบการณ์ของผู้รับรู้ อิทธิพลของประสบการณ์ที่มีมาก่อนจะชักจูงให้บุคคลวินิจฉัยสิ่งเร้าที่ออกไปในทิศทางที่ได้เคยพบเห็นมาก่อน
2. ความต้องการ อิทธิพลของความต้องการทั้งทางร่างกายและสังคม จะชักนำให้บุคคลมีการรับรู้ได้ดีขึ้น
3. อิทธิพลของสังคม ความเป็นอยู่ ขนบธรรมเนียมประเพณีที่แตกต่างกัน จะทำให้การรับรู้ของบุคคลในสิ่งต่างๆ แตกต่างกันด้วย
4. ความตั้งใจ การรับรู้ต่อสิ่งต่างๆ ขึ้นอยู่กับความตั้งใจหรือความสนใจของบุคคลต่อสิ่งนั้นด้วย ถ้าหากไม่มีการสนใจหรือตั้งใจต่อสิ่งเรานั้นๆ การรับรู้ก็อาจจะไม่เกิดขึ้น หรือเกิดขึ้นแต่ไม่ชัดเจน
5. ลักษณะเด่นหรือคุณค่าของสิ่งเร้า บุคคลจะรับรู้สิ่งเร้าที่มีลักษณะเด่นและมีจุดสนใจเรียกร้องให้มีการรับรู้ได้ดีกว่า สิ่งปกติธรรมดา
6. ทักษะคิด โดยปกติบุคคลที่นิยมชมชอบสิ่งอันใด หรือมีทัศนคติที่ดีต่อสิ่งใด มักจะรับรู้ต่อสิ่งนั้นได้ดี แต่อย่างไรก็ตาม บุคคลที่มีทัศนคติที่ไม่ดีต่อสิ่งใด เมื่อได้พบเห็นสิ่งนั้นก็จะได้รับรู้ได้ดีเช่นกัน จึงสรุปได้ว่าทัศนคติมีผลต่อการรับรู้ของบุคคลทั้งในแง่บวกและลบ
7. ภาษา ในชุมชนมักมีความแตกต่างกันในเรื่องของภาษา บุคคลย่อมไม่เข้าใจความหมายของภาษาอื่น หรือสำนวนการพูดที่แตกต่าง ทำให้ไม่เข้าใจความหมาย การรับรู้ในเรื่องนั้นจึงไม่เกิดขึ้น แต่ถ้าเป็นภาษาเดียวกันที่ใช้อยู่ ย่อมมีการรับรู้ได้ดีกว่า

การรับรู้ถึงประโยชน์ของสื่อ

ในการศึกษาเกี่ยวกับการรับรู้ถึงประโยชน์จากการใช้สื่อ นั้น Kippax และ Murray (1980) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับชาวออสเตรเลีย โดยพัฒนามาจากรูปแบบการศึกษาของ Katz และคณะ ในปี 1973, ของ McQuail และคณะในปี 1972 และของ Robinson ในปี 1972 (สุกัญญา เพ็ชรธวัชกิจ, 2539: 19) ซึ่งจุดประสงค์ของการศึกษครั้งนี้คือ ต้องการหาความสัมพันธ์ของการใช้สื่อมวลชนกับ

ความพึงพอใจและการใช้สื่อกับการรับรู้ถึงประโยชน์ของการใช้สื่อ ซึ่งสื่อโทรทัศน์เป็นที่ยอมรับว่าตอบสนองได้มากที่สุด

จากการศึกษาพบว่า ปริมาณการใช้สื่อมีความสัมพันธ์กับการรับรู้ถึงประโยชน์ของสื่อ นั้นๆ ยกเว้นสื่อหนังสือพิมพ์ แต่ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงตัวแปรอื่นๆ ซึ่งอาจมีอิทธิพลต่อความสัมพันธ์ดังกล่าวด้วย อาทิเช่น ตัวแปรด้านประชากรซึ่งสามารถเชื่อมโยงถึงการรับรู้ถึงประโยชน์และการใช้สื่อ และถึงแม้ว่าสื่อจะมีช่องทางเดียวที่ตอบสนองความต้องการต่างๆแต่สื่อยังมีบทบาทสำคัญในชีวิตของผู้คน

ผลจากการศึกษาได้กล่าวถึง

1. ปัจจัยทางด้านประชากร เช่น เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ เป็นตัวกำหนดการใช้สื่อและการรับรู้คุณประโยชน์ของการใช้สื่อ โดยเฉพาะปัจจัยที่เกี่ยวกับอายุปรากฏว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุมากที่สุด คือตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป จะเลือกใช้สื่อเพราะคำนึงถึงความสำคัญของสื่อมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุน้อย คือตั้งแต่ 9 – 11 ปี และกลุ่มที่มีอายุน้อยจะใช้สื่อเพื่อความบันเทิง แต่กลุ่มที่มีอายุมากจะใช้สื่อเพราะความสนใจที่จะรับรู้เรื่องเกี่ยวกับสังคมและความต้องการของตนเองเป็นต้น
2. คนที่มีระดับการศึกษาสูงจะเลือกใช้สื่อมากกว่าคนที่มีการศึกษาต่ำ
3. จากประเภทของสื่อที่ทำการศึกษา กลุ่มตัวอย่างเลือกใช้สื่อโทรทัศน์สูงที่สุดและเห็นว่าเป็นสื่อที่มีประโยชน์โดยให้ข้อมูลต่างๆที่เขาสนใจ เช่น เกี่ยวกับโลก เหตุการณ์ภายในประเทศ รวมทั้งให้ความบันเทิงได้ด้วย หนังสือพิมพ์ วิทยุและภาพยนตร์ถูกเลือกเป็นอันดับรองตามเหตุผลของการเลือกใช้
4. กลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่มีการเลือกใช้สื่ออย่างมีจุดหมาย และเข้าใจถึงประโยชน์ของสื่อที่มีต่อผู้ใช้

สรุปได้ว่าความต้องการในการใช้สื่อมีความสัมพันธ์กับการรับรู้ในคุณประโยชน์ของสื่อ และปัจจัยด้านตัวบุคคลมีอิทธิพลต่อการเลือกใช้สื่อด้วย

ดังนั้นการรับรู้ที่ได้จากทฤษฎีและแนวคิดของนักวิชาการจำนวนหลายท่านจะเห็นว่าการรับรู้เปรียบเสมือนด่านแรกที่จะทำให้บุคคล มีความรู้สึก และแสดงออกมาเป็นพฤติกรรมหรือทัศนคติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือบุคคลใดบุคคลหนึ่ง โดยมีกระบวนการและปัจจัยต่างๆ เช่น ความรู้ ประสบการณ์ ค่านิยม และความเชื่อ เป็นตัวแปรที่จะทำให้บุคคลรับรู้ไปในทางใดทางหนึ่งและแปล

ความหมายของการรับรู้ที่ออกมา เป็นพฤติกรรมหรือการแสดงออกของบุคคล นอกจากนี้การรับรู้เป็นกระบวนการและปัจจัยต่างๆ ที่เป็นตัวแปรของการรับรู้ จึงเป็นผลที่จะให้บุคคลมีการรับรู้แตกต่างกันออกไป แม้ว่าจะเป็นเรื่องเดียวหรือสิ่งเดียวกันก็ตาม จึงอาจสรุปได้ว่า การรับรู้ของบุคคลมีผลต่อพฤติกรรม การแสดงออกหรือ ทักษะคิของบุคคลนั้นๆ (ตรองจิต รุ่งหิรัญ, 2546 : 30)

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับสภาพสังคมไทย ไม่ว่าจะเป็น ข่าวเดือนกัญ ข่าวอาชญากรรม ข่าวแปลก ฯลฯ นั้น นอกจากเพื่อสนับสนุนทัศนคติและความเข้าใจที่มีอยู่เดิมแล้วยังเป็นการเลือกรับรู้ข่าวสารเพื่อการนำไปใช้ประโยชน์อื่นๆ อีกเช่น เพื่อให้มีความรู้ประสบการณ์ นำไปใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหา เพื่อตอบสนองต่อความต้องการและความสนใจส่วนบุคคล รวมทั้งเพื่อการบันเทิงด้วย ซึ่งการเลือกรับรู้ข่าวสารจากสื่อ นั้นจะแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล ขึ้นอยู่กับทัศนคติ ค่านิยม ความเชื่อและบุคลิกภาพ ที่เรียนรู้มาจากสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกัน ด้วยเหตุนี้ผู้ชมแต่ละคนอาจมีความต้องการข้อมูล ข่าวสารไม่เท่ากัน อีกทั้งมีความพยายามหรือสนใจ รับรู้ และจดจำข่าวสารที่แตกต่างกันเช่นกัน

แนวคิดเกี่ยวกับการรับรู้ข่าวสารจากสื่อมวลชน จึงเป็นแนวคิดหนึ่งในการศึกษาวิจัยว่า ผู้ชมรายการ “เรื่องจริงผ่านจอ” รับรู้การสร้างความเป็นจริงทางสังคมของรายการเรื่องจริงผ่านจอแตกต่างกันหรือไม่อย่างไร

2.7 ทฤษฎีเกี่ยวกับการเปิดรับข่าวสาร

ข่าวสารเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตมนุษย์ มนุษย์เป็นสัตว์สังคมที่ต้องการอาศัยการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ข่าวสารจะเป็นปัจจัยสำคัญที่ใช้ประกอบการตัดสินใจของมนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อมนุษย์เกิดความไม่แน่ใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่งมากเท่าใด ความต้องการข่าวสารก็จะยิ่งเพิ่มมากขึ้นเท่านั้น

โรเจอร์ และ สเวนนิ่ง (Roger and Svenning ,1969 อ้างถึงใน ศรีศรินทร์ อากาศกุล ,2543: 13) เกี่ยวกับการเปิดรับสื่อมวลชนให้กว้างขวางออกไปอีกโดยให้นิยามว่า “สื่อมวลชนนั้นคลุมถึงสื่อ 5 ประเภท คือ หนังสือพิมพ์ ภาพยนตร์ วิทยุ นิตยสาร และโทรทัศน์ เหตุนี้ดัชนีในการวัดการเปิดรับสื่อมวลชนในความหมายของเขาทั้งสอง จึงต้องประกอบด้วยจำนวนรายการวิทยุ

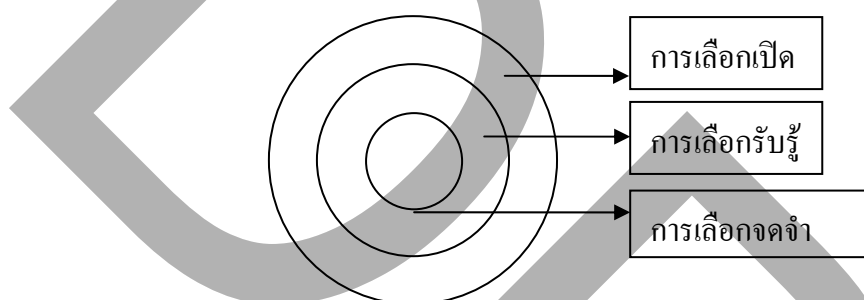
ที่รับฟังต่อสัปดาห์ การอ่าน หนังสือพิมพ์ต่อสัปดาห์ ภาพยนตร์ที่ดูต่อปี และอื่น ๆ สรุปได้ว่าการเปิดรับสื่อ คือความบ่อยครั้งในการเปิดรับ ระยะเวลา รวมถึงจำนวนสื่อในการเปิดรับอีกด้วย

ผู้รับสารมีความคาดหวังจากสื่อมวลชนว่าการบริโภคข่าวสารจากสื่อมวลชน จะช่วยตอบสนองความต้องการของเขาได้ ซึ่งจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ หรือเปลี่ยนลักษณะนิสัยและพฤติกรรมบางอย่างได้ โดยที่การเลือกบริโภคสื่อมวลชนนั้นจะขึ้นอยู่กับความต้องการหรือแรงจูงใจของผู้รับสารเอง เพราะบุคคลแต่ละคนย่อมมีวัตถุประสงค์ และความตั้งใจในการใช้ประโยชน์จากสื่อมวลชนที่แตกต่างกันไป แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการเปิดรับข่าวสารที่สำคัญได้แก่ ทฤษฎีเกี่ยวกับกระบวนการในการเลือกรับข่าวสาร (Selective Processes) ซึ่งประกอบด้วย การกลั่นกรอง 3 ชั้น ดังนี้ (Joseph T : Klapper ,1960 : 19-25 อ้างถึงใน วิภา วัฒนาศิริพานิช ,2549 :11-12)

1. การเลือกเปิดรับ หรือเลือกสนใจ (Selective Exposure or Selective) ในชีวิตประจำวันของแต่ละคน มีโอกาสที่จะรับข่าวสารจากแหล่งหรือผู้ส่งสาร (Sources) ต่าง ๆ จำนวนมากมาย แต่ประชาชนมีเวลาและความสามารถที่จำกัดในการรับสารจากแหล่งต่าง ๆ รวมทั้งประชาชนมีความพอใจหรือไม่พอใจต่อแหล่งหรือผู้ส่งสารต่าง ๆ แตกต่างกันไปดังนั้น ในการสื่อสารมวลชน ประชาชนจึงเลือกที่จะเปิดรับสารจากผู้ส่งสารที่ตนพอใจเท่านั้นเช่น ในการดูโทรทัศน์ก็มีสถานีให้เลือกดูมากมาย เมื่อถึงเวลาเสนอข่าว เราจะเลือกดูข่าวช่องไหนจะดูละครช่องไหน เมื่อฟังวิทยุจะหมุนไปฟังสถานีไหน จะอ่านหนังสือพิมพ์จากฉบับใด ในการใช้สื่อมวลชนเพื่อการแสวงหาข่าวสาร ความรู้ บันเทิง ความเห็น ตลอดจนโฆษณาสินค้า เราจะเลือกใช้สื่อใด วิทยุ โทรทัศน์ นิตยสาร หรือหนังสือพิมพ์ โดยปกติแล้วเราจะเลือกใช้สื่อมวลชนที่เสนอข่าวสารและความคิดเห็นที่สอดคล้องกับความคิดและทัศนคติของเรา ทั้งนี้เพราะโดยธรรมชาติแล้ว คนเรามีความต้องการอย่างยิ่งที่จะปกป้องรักษา และส่งเสริมความคิดเกี่ยวกับตนเอง (Self-concept)

2. การเลือกรับรู้ หรือตีความ (Selective Perception or Selective Interpretation) เป็นกระบวนการกลั่นกรองขั้นต่อมา เมื่อบุคคลเลือกเปิดรับข่าวสารจากแหล่งหนึ่งแหล่งใด ก็ใช่ว่าข่าวสารนั้นจะถูกรับรู้เป็นไปตามเจตนาธรรมณ์ของผู้ส่งสารทั้งหมด ผู้รับข่าวสารแต่ละคนอาจจะตีความหมายข่าวสารขึ้นเดียวกันที่ส่งผ่านสื่อมวลชนไม่ตรงกัน ความหมายของข่าวสารที่ส่งไปจึงมิได้อยู่ที่ตัวอักษรรูปภาพหรือคำพูดเท่านั้น แต่อยู่ที่ผู้รับสารจะเลือกรับรู้หรือเลือกตีความความเข้าใจของตนตามทัศนคติ หรือตามประสบการณ์ เป็นต้น และการที่จะเลือกรับรู้หรือเลือกตีความสารนี้ เรามักจะบิดเบือนสารเพื่อให้สอดคล้องกับทัศนคติหรือความเชื่อของเรา

3. การเลือกจดจำ (Selective Retention) เป็นแนวโน้มในการเลือกจดจำข่าวสารเฉพาะส่วนที่ตรงกับความสนใจ ความต้องการ ทักษะคติ ฯลฯ ของตนเอง และมักจะลืมในส่วนที่ตนเองไม่สนใจ หรือไม่เห็นด้วยได้ง่าย ผลการวิจัยได้แสดงให้เห็นว่า คนเราจะสามารถจดจำเรื่องที่สอดคล้องกับ/หรือสนับสนุนความคิดเห็นของคนได้ดีกว่าเรื่องที่ขัดแย้ง หรือต่อต้านความคิดของเรา ดังนั้น การเลือกจดจำเนื้อหาสาระของสารที่เราได้รับ จึงเท่ากับเป็นการช่วยเสริมให้ทักษะคติ หรือ ความเชื่อเดิมของเรามีความมั่นคงยิ่งขึ้นและเปลี่ยนแปลงได้ยากขึ้น

ภาพที่ 2.5 กระบวนการเลือกสรร 3 ขั้น

นอกจากพฤติกรรมเลือกเปิดรับข่าวสารดังกล่าวแล้ว ยังมีองค์ประกอบอื่น ๆ ดังที่วิลเบอร์ ชแรมม์ (Wilbur Schramm, 1973 อ้างถึงใน ศรีศรีรินทร์ อากาศ, 2543 : 15-17)

1. ประสบการณ์ เนื่องจากผู้รับสารย่อมมีประสบการณ์เกี่ยวกับข่าวสาร วัตถุ สิ่งของแตกต่างกันไป ประสบการณ์จึงเป็นตัวแปรที่ทำให้ผู้รับสารแสวงหาข่าวสารที่เคยเห็นแตกต่างกัน
2. การประเมินสาระประโยชน์ของข่าวสาร เนื่องจากผู้รับสารจะแสวงหาข่าวสารที่ต้องการเพื่อสนองจุดประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่ง การประเมินสาระประโยชน์ของข่าวสารจึงช่วยให้ผู้รับสารได้เรียนรู้ว่า ข่าวสารอย่างหนึ่งมีประโยชน์แตกต่างจากข่าวอีกอย่างหนึ่งด้วย จึงก่อให้เกิดพัฒนาการและปรับปรุงอุปนิสัยและรูปแบบการแสวงหาข่าวสาร
3. ภูมิหลังที่แตกต่างกัน เนื่องจากธรรมชาติของมนุษย์ที่มักจะสนใจสิ่งที่ไม่เคยพบมาก่อน รวมทั้งสนใจในความแตกต่างหรือการเปลี่ยนแปลงจากสภาพที่เป็นอยู่ขณะนั้น ไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงทางวัตถุ สิ่งของหรือเรื่องราวต่าง ๆ
4. การศึกษาและสถานภาพทางสังคม นับเป็นองค์ประกอบพื้นฐานที่ก่อให้เกิดประสบการณ์ขึ้นในตัวบุคคลและเป็นตัวชี้พฤติกรรมสื่อสารของผู้นั้น ทั้งพฤติกรรมในการเลือกรับ

สื่อและเลือกเนื้อหาของข่าวสาร โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การศึกษาจะมีส่วนช่วยให้บุคคลมีความสามารถในการอ่านและกระหายที่จะเพิ่มพูนด้วยการแสวงหาความรู้ให้กว้างขวางขึ้น

5. ความสามารถในการรับสาร ซึ่งเกี่ยวกับสภาพร่างกายและจิตใจ ที่ทำให้พฤติกรรมในการเปิดรับข่าวสารของบุคคลแตกต่างกัน โดยสภาพร่างกายในที่นี้หมายถึง สภาพร่างกายที่สมบูรณ์ ผู้รับสารที่มีอวัยวะของร่างกายครบถ้วน ประสาทสัมผัสทุกอย่างทำงานได้ปกติ ย่อมอยู่ในสภาพที่จะรับข่าวสารได้ดีกว่าผู้ที่บกพร่องทางร่างกายและประสาทสัมผัส นอกจากนี้ สภาพร่างกายยังมีส่วนสัมพันธ์กับสติปัญญาของคนอีกด้วย การเปลี่ยนแปลงอายุที่สูงขึ้น ระยะเวลาที่ได้รับการศึกษา รวมทั้งการเจริญเติบโตทางความคิดย่อมมีความสัมพันธ์ทั้งทางบวก และลบต่อการโน้มน้าวใจ

6. บุคลิกภาพ ของผู้รับสารแต่ละคนเป็นตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับข่าวสารซึ่งมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ การโน้มน้าวใจและพฤติกรรมของผู้รับสารอีกต่อหนึ่ง ทำนองเดียวกับองค์ประกอบในเรื่องความสามารถของบุคคล มีหลักฐานทางการวิจัยที่แสดงว่า ความนับถือตนเอง (Self Esteem) และความวิตกกังวล (Anxiety) ของบุคคลล้วนเป็นตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับอิทธิพลทางสังคม กล่าวคือ ผู้ที่มีความวิตกกังวลหรือตื่นเต้นมักได้รับอิทธิพลทางสังคมง่าย และมีความโน้มเอียงที่จะไม่เข้าไปเกี่ยวข้องกับค้นหาเพื่อที่จะได้หลีกเลี่ยงอิทธิพลทางสังคมนั่นเอง

7. อารมณ์ สภาพทางอารมณ์ของผู้รับสารแต่ละคนเป็นตัวแปรสำคัญที่ทำให้ผู้รับสารเข้าใจความหมายของสารหรืออาจเป็นอุปสรรคต่อความเข้าใจความหมายในข่าวสารของผู้รับ ถ้าผู้รับสารมีอารมณ์ปกติ มีความพร้อม มุ่งมั่นและมีสมาธิต่อข่าวนั้น สัมฤทธิ์ผลของการสื่อสารจะมีมากกว่าผู้รับที่ไม่มีอารมณ์กับข่าวสารนั้น

8. ทัศนคติ เป็นตัวแปรที่มีอยู่ระหว่างการรับและการตอบสนองต่อข่าวสารหรือ สิ่งเร้าต่าง ๆ ด้วยการแสดงออกทางพฤติกรรมของผู้รับที่มีต่อข่าวสารแต่ละประเภทที่พบ กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ เป็นคุณสมบัติหรือท่าทีที่ผู้รับสารแต่ละคนมีอยู่ก่อนที่จะรับข่าวสารอย่างใดอย่างหนึ่งโดยปกติทัศนคติของผู้รับสารเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงได้ เมื่อทัศนคติเปลี่ยนแปลงไป การส่งข่าวสารหรือการโน้มน้าวใจของผู้ส่งสารจะแตกต่างกันไป ในทำนองเดียวกันกับการตอบสนองของผู้รับจะเปลี่ยนไปตามสิ่งเร้าหรือข่าวสารที่เปลี่ยนแปลงไปด้วย

พฤติกรรมในการเปิดรับข่าวสารของประชาชน เป็นแรงผลักดันให้บุคคลหนึ่งบุคคลใด เลือกรับสื่อซึ่งเมอร์ริลล์ และ โรเวนสไตน์ (John C. Merrill and Ralph L. Lowenstein , 1971 : 134-

135 อ้างถึงใน มาริยา ไชยเศรษฐ์, 2546 : 21-22) ได้สรุปว่า มีปัจจัยหลายประการที่เป็นแรงผลักดันให้บุคคลหนึ่งบุคคลใดได้มีการใช้สื่อดังนี้

1. ความเหงา เป็นเหตุผลทางจิตวิทยาโดยตรงที่ว่า ปกติคนเราจะไม่ชอบที่อยู่ตามลำพัง เนื่องจากเกิดความรู้สึกสับสน วิตกกังวล หวาดกลัว และการเมินเฉยจากสังคม จึงพยายามที่จะรวมกลุ่ม เพื่อสังสรรค์กับผู้อื่นเท่าที่โอกาสจะอำนวยให้ เมื่อไม่สามารถจะติดต่อสังสรรค์กับบุคคลใดโดยตรง สิ่งที่ดีที่สุดคือ การอยู่กับสื่อต่าง ๆ ที่ใช้ในการสื่อสารและแท้จริงคนบางส่วนพอใจที่จะอยู่กับสื่อมวลชนมากกว่าที่จะอยู่กับบุคคลด้วยซ้ำ เพราะสื่อมวลชนเป็นเพื่อนแก้เหงาที่ไม่สร้างแรงกดดันในการสนทนา หรือทางสังคมให้แก่ตนเอง

2. ความอยากรู้อยากเห็น ความอยากรู้อยากเห็นในสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเป็นคุณสมบัติพื้นฐานของมนุษย์ ดังนั้น สื่อมวลชนจึงถือเอาความอยากรู้อยากเห็นเป็นหลักสำคัญอย่างหนึ่งในการเสนอข่าวสาร ปกติมนุษย์จะอยากรู้อยากเห็นโดยเริ่มจากสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวเองที่สุด ไปจนถึงสิ่งที่อยู่ห่างตัวเองมากที่สุดตามลำดับ และไม่ว่าสิ่งที่สนองความอยากรู้อยากเห็นนั้นจะเกิดจากวัตถุประสงค์ของ ความคิดหรือการกระทำของเพื่อนบ้าน หรือเพื่อนร่วมโลก ความอยากรู้อยากเห็นในสิ่งต่าง ๆ นอกเหนือจากที่เกิดขึ้นใกล้ชิดกับตนเองมากที่สุดแล้ว คงไม่มีอะไรดีไปกว่าสื่อมวลชนต่าง ๆ ทั้งนี้มีใช้เพราะว่าสิ่งเหล่านั้นจะมีผลกระทบต่อตนเองทั้งทางตรงและทางอ้อมเท่านั้น แต่เป็นความอยากรู้อยากเห็นในสิ่งที่เกิดขึ้นในแง่ต่าง ๆ เช่น สาเหตุของเหตุการณ์ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์นั้นรวมทั้งผลกระทบซึ่งอาจจะเกิดขึ้นกับตนเองหรือผู้อื่นอีกด้วย

3. ประโยชน์ใช้สอยของตนเอง โดยพื้นฐาน มนุษย์เป็นผู้เห็นแก่ตัวในฐานะที่เป็นผู้รับสารจึงต้องการแสวงหาและใช้ข่าวสารบางอย่างที่จะเป็นประโยชน์แก่ตนเอง เพื่อช่วยให้ความคิดของตนบรรลุผล เพื่อให้ข่าวสารที่ได้มาเสริมบารมี เพื่อให้ได้ข่าวสารที่จะช่วยให้อุทิศตนเองได้รับความสะดวกสบาย รวมทั้งให้ได้ข่าวสารที่ทำให้ตนเองเกิดความสุขสนุกรื่นเริง

4. ลักษณะเฉพาะของสื่อมวลชนทั่วไป สื่อมวลชนแต่ละอย่างก็มี “ลักษณะเฉพาะ” ที่ผู้รับข่าวสารแต่ละคนแสวงหาและได้รับประโยชน์ไม่เหมือนกัน “ลักษณะเฉพาะ” ของสื่อแต่ละอย่าง จึงมีส่วนทำให้ผู้รับข่าวสารจากสื่อมวลชนมีจำนวนและองค์ประกอบแตกต่างกันไป ทั้งนี้เพราะว่าผู้รับสารแต่ละคนย่อมจะหันเข้าหาลักษณะเฉพาะบางอย่างจากสื่อที่สนองความต้องการและทำให้ตนเองเกิดความพึงพอใจ

แม็คคอมบส์ และเบ็คเกอร์ (McCombs and Becker, 1979 อ้างถึงในเพชร เพ็ชรสวัสดิ์, 2548 : 19) ได้ให้ความเห็นว่าบุคคลเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชน เพื่อตอบสนองความต้องการ 5 ประการ คือ

1. เพื่อต้องการรู้เหตุการณ์ (Surveillance) โดยการติดตามความเคลื่อนไหวและสังเกตการณ์สิ่งต่าง ๆ รอบตัวจากสื่อมวลชน เพื่อจะได้รู้ทันเหตุการณ์ ทันสมัย และรู้ว่าอะไรเป็นสิ่งที่สำคัญที่ควรรู้
2. เพื่อต้องการช่วยตัดสินใจ (Decision) โดยเฉพาะการตัดสินใจในเรื่องที่เกี่ยวกับชีวิตประจำวัน การเปิดรับข่าวสารทำให้บุคคลสามารถกำหนดความเห็นของตนต่อสภาวะ หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ รอบตัวได้
3. เพื่อการพูดคุยสนทนา (Discussion) การเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชน ทำให้บุคคลมีข้อมูลที่จะนำไปใช้ในการพูดคุยกับผู้อื่นได้
4. เพื่อความต้องการมีส่วนร่วม (Participation) เพื่อรับรู้ และมีส่วนร่วมในเหตุการณ์ความเป็นไปต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมและรอบๆ ตัว
5. ต้องการเสริมความคิดเห็นหรือสนับสนุนการตัดสินใจที่ตนเองได้กระทำไปแล้ว (Reinforcement)

แนวคิดการเปิดรับข่าวสาร ซึ่งให้เห็นว่ามนุษย์มีความจำเป็นที่จะต้องติดต่อสื่อสารซึ่งกันและกัน และจะเปิดรับสารก็ต่อเมื่อต้องการข่าวสาร ข้อมูลต่าง ๆ ที่ตนเองสนใจและเพื่อตอบสนองความต้องการของตนเอง จากแนวคิดนี้จะช่วยให้เราสามารถอธิบายพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารจากรายการ “เรื่องจริงผ่านจอ” ว่า ผู้รับสารแต่ละคนจะมีจุดมุ่งหมายเพื่อเลือกเปิดรับสารอย่างไร

2.8 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ศรัณย์ รักสัตย์มัน (2547 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง วิทยุร่วมกับกระบวนการสร้างความเป็นจริงเรื่องความรักผ่านเพลงไทยสมัยนิยม พบว่า ขณะที่วิถีคิดเรื่องความรักของกลุ่มตัวอย่างระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยภาพรวมมีความแตกต่างออกไปจากภาพความรักที่ผู้นำเสนอผ่านเพลงไทยสมัยนิยม เนื่องจากวิทยุกลุ่มนี้มีการสร้างโลกทัศน์เรื่องความรักขึ้นจากวิถี

คิดของวัฒนธรรมกระแสหลักที่ได้รับการปลูกฝังผ่านสถาบันทางสังคม วิธีคิดเรื่องความรักของกลุ่มตัวอย่างระดับอุดมศึกษากลับมีลักษณะ “ผสมผสาน” ทั้งแง่มุมที่สอดคล้องและแตกต่างจากบทเพลง เนื่องจากวิธีคิดเรื่องความรักของวัยรุ่นกลุ่มนี้ถูกสร้างขึ้นทั้งจากการปลูกฝังของสถาบันกระแสหลักและการพบเห็นค่านิยมความรักแบบวัฒนธรรมย่อยในโลกแห่งความจริง สำหรับประเด็นการอภิปรายผลจากข้อค้นพบที่ได้รับ สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ข้อ ดังนี้

1. ความแตกต่างด้าน “ระดับการศึกษา” เป็นตัวแปรที่มีผลทำให้วิธีคิดเรื่องความรักของวัยรุ่นแตกต่างกันออกไปอย่างชัดเจน โดยวัยรุ่นระดับอุดมศึกษาซึ่งมีทั้ง “ช่วงวัย” และ “เสรีภาพจากการควบคุมของวัฒนธรรมกระแสหลัก” มากกว่า จะมีวิธีคิดเรื่องความรักที่เป็นอิสระจากการปลูกฝังของสังคมมากกว่าวัยรุ่นระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สำหรับความแตกต่างด้าน “เพศ” มีผลทำให้วิธีคิดเรื่องความรักของวัยรุ่นแตกต่างกันออกไปอย่างชัดเจนในกรณีของทัศนคติที่มีต่อ “การมีเพศสัมพันธ์และการใช้ชีวิตคู่ร่วมกันก่อนแต่งงาน” โดยขณะที่วัยรุ่นชายเกือบครึ่งหนึ่งเห็นด้วยกับความสัมพันธ์ในลักษณะดังกล่าว วัยรุ่นหญิงเกือบทั้งหมดกลับปฏิเสธที่จะมีความสัมพันธ์ในลักษณะนี้

2. โลกทัศน์ในเรื่องความรักของวัยรุ่นถูกสร้างขึ้นจากแหล่งอ้างอิงที่สำคัญ 2 แหล่ง ได้แก่ “สถาบันทางสังคม” และ “โลกแห่งความเป็นจริง” โดยในที่นี้ภาพความรักจากเพลงไทยสมัยนิยมจะทำหน้าที่เป็นข้อมูลที่มา “เสริมย้ำ” หรือให้คำอธิบายถึงวิธีคิดและการแสดงความรักแบบวัฒนธรรมย่อยที่วัยรุ่นได้ทำในโลกแห่งความเป็นจริง เพื่อให้วัยรุ่นรู้สึก่ววิธีคิดหรือการแสดงความรักที่ต่างออกไปจากการปลูกฝังของสังคมเหล่านั้นเป็นเรื่องปกติธรรมดา

3. สาเหตุที่วัยรุ่นให้ความสำคัญกับเพลงไทยสมัยนิยมอธิบายได้ว่า เนื่องจากสื่อชนิดนี้สามารถ “ให้คำอธิบาย” ถึงเรื่องราวความรักแบบวัฒนธรรมย่อยของวัยรุ่นในโลกแห่งความเป็นจริงนอกจากนั้นสื่อดังกล่าวยังสามารถสื่อสารเพื่อ “บอกเล่า” เรื่องราวความรักของวัฒนธรรมวัยรุ่นออกไปในสังคมได้อย่างเปิดเผยอีกด้วย

สุภา จิตติวสุรัตน์ (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การสร้างความหมายทางสังคมและการรับรู้ “ความเป็นจริง” ในภาพยนตร์อิงเรื่องจริง พบว่า กระบวนการประกอบสร้างความหมายให้แก่ “ความเป็นจริง” ในภาพยนตร์อิงเรื่องจริง เกิดจากจุดมุ่งหมายประกอบสร้างของผู้สร้างภาพยนตร์ซึ่งมีอยู่ 2 ประการ คือ เพื่อให้ดูเหมือนเป็นเรื่องจริง และเพื่อสื่อความหมายเดิมและสร้างความหมายใหม่ให้แก่ “ความเป็นจริง” โดยสำหรับวิธีการประกอบสร้างเพื่อให้ดูเหมือนเป็น

เรื่องจริงนั้น ผู้สร้างภาพยนตร์อาชีพองค์ประกอบต่างๆ 5 องค์ประกอบ ได้แก่ ตัวละคร โครงเรื่อง การสร้างความเกี่ยวพันกับผู้ชมโดยตรง ฉาก และกลวิธีการนำเสนอของสื่อภาพยนตร์ ส่วนวิธีการประกอบสร้างเพื่อสื่อความหมายเดิมและสร้างความหมายใหม่ให้แก่ “ความเป็นจริง” นั้น ผู้สร้างภาพยนตร์อาชีพองค์ประกอบต่างๆ 5 องค์ประกอบ ได้แก่ จุดยืนของผู้เล่าเรื่อง การนำเสนอ “ความเป็นจริง” ในหลายมิติแก่นเรื่อง และปมความขัดแย้ง ทั้งนี้ความหมายที่ปรากฏในภาพยนตร์จากการเข้ารหัสของผู้สร้างภาพยนตร์นั้น พบว่า มี 3 ลักษณะ ได้แก่ ความหมายที่เกิดจากการสื่อความหมายเดิมส่วนใหญ่ออก และสร้างเป็นความหมายใหม่ , ความหมายที่เกิดจากการสื่อความหมายเดิมบางส่วน และตอกย้ำความหมายเดิมบางส่วนให้ชัดเจนขึ้น และความหมายที่เกิดจากการสื่อความหมายเดิมบางส่วน และสร้างความหมายใหม่บางส่วน

สำหรับการรับรู้ความหมายของผู้รับสารนั้น ศึกษาเปรียบเทียบจากกลุ่มตัวอย่างผู้รับสาร 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีประสบการณ์ตรง และกลุ่มที่มีประสบการณ์กับ “ความเป็นจริง” ผ่านสื่อ พบว่า กลุ่มที่มีประสบการณ์ตรงจะถอดรหัสสารด้วยการปฏิเสธความหมายของผู้สร้างภาพยนตร์ ส่วนกลุ่มที่มีประสบการณ์กับ “ความเป็นจริง” ผ่านสื่อ จะถอดรหัสสารด้วยมุมมองที่หลากหลายซึ่งมีทั้งเห็นด้วย , ต่อรอง และปฏิเสธความหมายของผู้สร้างภาพยนตร์ ซึ่งความแตกต่างของการถอดรหัสสารนี้ เป็นผลมาจากการที่ผู้รับสารทั้งสองกลุ่มถูกประกอบสร้างมาจากโลกเชิงสัญลักษณ์ที่แตกต่างกัน

อภิรัตน์ รัตนานนท์ (2547 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง กระบวนการสร้างความเป็นจริงทางสังคมของตัวละครนางร้ายในละครโทรทัศน์ พบว่า ละครโทรทัศน์สื่อความหมายให้นางร้ายมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนจากกฎเกณฑ์แห่งบรรทัดฐาน 4 ประการ อันได้แก่ บรรทัดฐานทางเทคนิค (Technical Norms) วิถีประชา (Folkways) ประเพณี (Mores) และกฎหมาย (Laws) อย่างครบถ้วน โดยวิธีที่ละครโทรทัศน์นำมาใช้ในการสื่อสารความเบี่ยงเบนนั้น เป็นการลงรหัสออกมาเป็นภาพ (Visualised) ให้พฤติกรรมเบี่ยงเบนถูกสื่อออกไปในความหมายมิติต่างๆ นอกจากนี้ละครโทรทัศน์ส่วนใหญ่ยังลงรหัสให้นางร้ายมีจุดจบอันทุกข์ทรมาณ เช่น เสียชีวิต ถูกทำร้าย ถูกข่มขืน ฯลฯ การสื่อสารความหมายเช่นนี้เป็นการชี้ให้ผู้ชมว่า สุดท้ายแล้วผู้หญิงที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนจะต้องมีจุดจบอันน่าเวทนา อันเป็นการลดทอนอำนาจของผู้หญิงที่มีพฤติกรรมขัดแย้งจากกฎเกณฑ์แห่งศีลธรรม อีกทั้งยังเป็นการสร้างกรอบบรรทัดฐานให้มีความชัดเจนและแข็งแกร่งมากยิ่งขึ้น

สำหรับในประเด็นเรื่อง “การถอดรหัส” ของผู้รับสารนั้นพบว่า ผู้รับสารใช้เกณฑ์หลากหลายในการนิยามความเบี่ยงเบนของนางร้าย แต่โดยภาพรวมผู้รับสารจะใช้บรรทัดฐานและกรอบทางศีลธรรมมาเป็นเกณฑ์ในการวิเคราะห์พิจารณา เช่น ในประเด็นเกี่ยวกับการลงโทษนางร้าย กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดได้ใช้กรอบศีลธรรมมาเป็นจุดยืนในการพิจารณาว่า “นางร้ายสมควรที่จะถูกลงโทษ” ตามคตินิยมเรื่อง “ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว” ของพุทธศาสนา แต่กระนั้นก็ยังมีส่วนที่มีทัศนคติขัดแย้งแตกต่างไปจากกฎเกณฑ์ดังกล่าว เช่น ในกรณีที่กลุ่มตัวอย่างบางคนมีทัศนคติว่า “อยากเป็นเช่นนางร้ายในละคร” เพราะนางร้ายมีอำนาจและวิถีชีวิตที่สะดวกสบาย ในขณะที่นางเอกต้องโดนกลั่นแกล้งทำร้าย และมีเรื่องให้ทุกข์ใจอยู่ตลอดเวลา หากทว่าทัศนคติดังกล่าวมีสัดส่วนที่น้อยมาก ซึ่งปรากฏการณ์ข้างต้นนี้ แสดงให้เห็นว่า ผู้ชมละครโทรทัศน์ยังคงใช้บรรทัดฐานและกรอบแห่งศีลธรรมเป็นแนวทางในการนิยามความเบี่ยงเบนของนางร้าย

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง การสร้างความเป็นจริงทางสังคมของรายการ “เรื่องจริงผ่านจอ” และการรับรู้ของผู้ชม เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการสร้างความเป็นจริงทางสังคมในเนื้อหาของรายการเรื่องจริงผ่านจอและศึกษาการรับรู้ของผู้ชมที่ได้รับจากการสร้างความเป็นจริงทางสังคมในรายการเรื่องจริงผ่านจอด้วยวิธีการศึกษาเทปรายการ การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) การสนทนากลุ่ม (Focus Group Research) และศึกษาข้อมูลจากเอกสารต่างๆ โดยใช้วิธีการนำเสนอข้อมูลแบบพรรณนาเชิงวิเคราะห์ (Analytical Description)

3.1 แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย

3.1.1 แหล่งข้อมูลเทปรายการโทรทัศน์ โดยจะศึกษาเทปรายการเรื่องจริงผ่านจอ เป็นเวลา 3 เดือน ตั้งแต่วันที่ 1 กุมภาพันธ์ - 30 เมษายน 2550 รวมทั้งหมด 13 เทป ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกศึกษาเทปรายการช่วง 3 เดือนนี้ เนื่องจากมีเรตติ้งรายการสูงและเนื้อหาแต่ละตอนมีความโดดเด่น (ข้อมูลจาก AGB Nielsen Media Research, 2007) เพื่อมาวิเคราะห์รูปแบบการนำเสนอเนื้อหาของรายการในการสร้างความเป็นจริงทางสังคม

3.1.2 แหล่งข้อมูลประเภทบุคคล ซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) โดยผู้วิจัยจะแบ่งกลุ่มบุคคลผู้ให้ข้อมูลออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

3.1.2.1 ทีมงานผู้ผลิตรายการเรื่องจริงผ่านจอ โดยจะสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) ซึ่งประกอบด้วย โปรดิวเซอร์ ผู้ช่วยโปรดิวเซอร์ ครีเอทีฟ และช่างภาพจำนวน 5 คน ประกอบด้วยบุคคลดังต่อไปนี้

- (1) คุณอนิษฐ์ มาโนยวงค์ ตำแหน่ง โปรรดิเวเซอร์
- (2) คุณอดิสร เชียงทอง ตำแหน่ง ผู้ช่วยโปรรดิเวเซอร์ ทีม B
- (3) คุณมณีรัตน์ ปัญญาประเสริฐกุล ตำแหน่ง ครีเอทีฟ
- (4) คุณชานนท์ ชุมนุมธารารักษ์ ตำแหน่ง ครีเอทีฟ
- (5) คุณกิตติชัย แสงแดง ตำแหน่ง ช่างภาพ

โดยสาเหตุที่เลือกสัมภาษณ์เจาะลึกทีมงานทั้ง 5 คนนี้ เนื่องจากเป็นผู้ที่ดูแลงานทางด้านการผลิตรายการตลอดทั้งรายการ นอกจากนี้ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ครีเอทีฟ 2 คน เนื่องจากทางรายการ “เรื่องจริงผ่านจอ” ได้แบ่งทีมงานเป็น 2 ทีม ทีม A และทีม B ดังนั้นทำให้ผู้วิจัยได้ข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการสร้างความเป็นจริงทางสังคมในเนื้อหาของรายการเรื่องจริงผ่านจอ

3.1.2.2 การสนทนากลุ่ม (Focus Group Research) การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสนทนากลุ่มกับผู้ชมรายการ “เรื่องจริงผ่านจอ” ซึ่งเป็นนิสิตนักศึกษาในระดับอุดมศึกษาและบุคคลในวัยทำงานตอนต้นที่มีอายุไม่เกิน 25 ปี โดยเป็นบุคคลที่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 20 คน ซึ่งผู้วิจัยได้จำแนกกลุ่มตัวอย่างจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างเป็น 4 กลุ่ม ตามตัวแปรเรื่องเพศ ดังต่อไปนี้

กลุ่มที่ 1 กลุ่มนิสิตนักศึกษาเพศชายจำนวน 5 คน ประกอบไปด้วย		
● กิติคุณ ชุมเงิน	คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์	ชั้นปีที่ 2
● อนพัช ดวงมณี	คณะบริหารธุรกิจ	ชั้นปีที่ 2
● โกเมศ สุขชู	คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ	ชั้นปีที่ 1
● ราเชนทร์ ภูักดีพันธ์	คณะนิติศาสตร์	ชั้นปีที่ 1
● วันชัย จันทร์คล้าย	คณะเศรษฐศาสตร์	ชั้นปีที่ 2

กลุ่มที่ 2 กลุ่มนิสิตนักศึกษาเพศหญิงจำนวน 5 คน ประกอบไปด้วย		
● อรจิตรา แป้นรักษา	คณะบริหารธุรกิจ	ชั้นปีที่ 2
● วีรอนงค์ สุพรรณพงศ์	คณะบริหารธุรกิจ	ชั้นปีที่ 2
● ณัฐติกา ชัยนวัฒน์	คณะบริหารธุรกิจ	ชั้นปีที่ 2
● ศิริพร สมพอง	คณะบริหารธุรกิจ	ชั้นปีที่ 2
● ธนัชญา เกรีกุล	คณะเทคโนโลยีชีวภาพ	ชั้นปีที่ 2

กลุ่มที่ 3 กลุ่มวัยทำงานตอนต้นเพศชายจำนวน 5 คน ประกอบไปด้วย

● ศักยวัชร วังศรีรัตนกมล	อาชีพศิลปิน	อายุ 22 ปี
● สุทธิศักดิ์ ลิ้มชื่น	อาชีพธุรกิจส่วนตัว	อายุ 21 ปี
● กฤษณะ มิ่งทองคำ	อาชีพพิธีกร	อายุ 23 ปี
● บวรสรรค์ เจียดำรง	อาชีพธุรกิจส่วนตัว	อายุ 25 ปี
● มรกต เจริญทอง	อาชีพเจ้าหน้าที่(สสส.)	อายุ 22 ปี

กลุ่มที่ 4 กลุ่มวัยทำงานตอนต้นเพศหญิงจำนวน 5 คน ประกอบไปด้วย

● เจมจิรา ทรัพย์ยา	อาชีพพนักงานบริษัท	อายุ 25 ปี
● ปัทมดา ศรีพลอย	อาชีพธุรกิจส่วนตัว	อายุ 25 ปี
● ขวัญชีวา ส่างหลวง	อาชีพเจ้าหน้าที่ดูแลเว็บไซต์	อายุ 24 ปี
● ปฐมกรณ์ จันทรแก้ว	อาชีพผู้ช่วยอาจารย์	อายุ 23 ปี
● พัศวี จิตพิรวัฒนกุล	อาชีพผู้สื่อข่าว	อายุ 25 ปี

เหตุผลที่เลือกกลุ่มตัวอย่าง 4 กลุ่มนี้ เพราะเป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุอยู่ในกลุ่มเดียวกัน กับกลุ่มเป้าหมายหลักของรายการเรื่องจริงผ่านจอคือ เป็นกลุ่มวัยรุ่นถึงวัยทำงานและเกณฑ์ที่ผู้วิจัย กำหนดต้องเป็นผู้ชมที่รับชมรายการอย่างต่อเนื่องไม่น้อยกว่าเดือนละ 2 ครั้ง

3.1.3 แหล่งข้อมูลประเภทเอกสาร โดยจะใช้การสำรวจเอกสาร หนังสือ วิทยานิพนธ์ รวมทั้งสิ่งพิมพ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งข้อมูลส่วนใหญ่ได้มาจากการค้นคว้าจากห้องสมุดมหาวิทยาลัย ธุรกิจบัณฑิตย และสถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และเอกสารจากบริษัท สารคดี จำกัด (บริษัทในเครือ บริษัท กันตนา กรุ๊ป จำกัด) เพื่อนำมาใช้ประกอบการวิเคราะห์ข้อมูล

3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.2.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลประเภทเทปรายการโทรทัศน์ โดยจะใช้การเก็บรวบรวม ข้อมูลเป็นเวลา 3 เดือน ตั้งแต่วันที่ 1 กุมภาพันธ์ - 30 เมษายน 2550 รวมทั้งหมด 13 เทป ความยาวเทปละ 1.30 ชั่วโมง

ผู้วิจัยจะทำการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยอัดสำเนาเทปรายการ “เรื่องจริงผ่านจอ” ซึ่ง ผู้วิจัยต้องทำการติดต่อไปที่บริษัท สารคดี จำกัด เพื่อขออนุญาตอัดสำเนาเทปรายการ “เรื่องจริงผ่านจอ” ตั้งแต่วันที่ 1 กุมภาพันธ์ - 30 เมษายน 2550 รวมทั้งหมด 13 เทป ในส่วนของการ

วิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยเลือกศึกษาเที่ยวการที่มีตอนหรือเรื่องที่โดดเด่นโดยจะวัดจากเรตติ้งรายการแต่ละสัปดาห์ เพื่อนำมาวิเคราะห์กระบวนการสร้างความเป็นจริงทางสังคมในเนื้อหารายการเรื่องจริงผ่านจอ

3.2.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลประเภทบุคคล ซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants)
โดยผู้วิจัยจะแบ่งกลุ่มบุคคลผู้ให้ข้อมูลออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

3.2.2.1 ทีมงานผู้ผลิตรายการเรื่องจริงผ่านจอ โดยจะสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) ทีมงานผู้ผลิตรายการเรื่องจริงผ่านจอทั้ง 5 คน โดยการตั้งประเด็นคำถามผู้วิจัยจะต้องสืบหาให้ได้ก่อนว่าใครทำงานอะไร และมีหน้าที่ความรับผิดชอบในเรื่องใด จากนั้นตั้งคำถามแต่ละบุคคลโดยแบ่งตามลักษณะการทำงานที่เกี่ยวข้องกับรายการ โดยแบบสัมภาษณ์จะเป็นแนวคำถามปลายเปิด (Open – end Question) โดยใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย ไม่ชี้นำคำตอบ และใช้ความเป็นกันเองในระหว่างการสัมภาษณ์ ในการสัมภาษณ์ผู้วิจัยจะใช้เครื่องบันทึกเสียง เพื่อช่วยทำให้การเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เกิดความสะดวกและมีความสมบูรณ์ของข้อมูลยิ่งขึ้น นอกจากนี้ผู้วิจัยจะใช้วิธีการจดบันทึกในระหว่างการสัมภาษณ์ โดยบันทึกใจความสำคัญจากคำตอบของผู้ให้สัมภาษณ์เพื่อเป็นประโยชน์สำหรับการตั้งประเด็นคำถามต่อไป ซึ่งผู้วิจัยมีประเด็นคำถามสำหรับการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) ดังต่อไปนี้

ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1 คือ คุณอนิษฐ์ มาโนชวงค์ ตำแหน่ง โปรดิวเซอร์ ซึ่งเป็นผู้ที่สามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับรายการได้เป็นอย่างดี ผู้วิจัยได้ซักถามอย่างละเอียดตามประเด็นต่างๆ ดังต่อไปนี้

- ความเป็นมาของรายการเรื่องจริงผ่านจอ
- ลักษณะเด่นและวัตถุประสงค์ของรายการ
- การสร้างความน่าเชื่อถือของเรื่องที่น่าเสนอ
- รูปแบบการนำเสนอเนื้อหาของรายการ/เทคนิควิธีในการนำเสนอรายการ
- การให้ความสำคัญของประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม
- ความเหมาะสมในการเลือกช่วงเวลาที่ยออกอากาศ
- ปัญหาและอุปสรรคในการผลิตรายการรูปแบบนี้
- เรตติ้งรายการและแนวโน้มการพัฒนารายการ

ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 2 คือ คุณอดิศร เชียงทอง ตำแหน่ง ผู้ช่วยโปรดิเวเซอร์ ทีม B ผู้วิจัยได้ซักถามอย่างละเอียดตามประเด็นต่างๆ ดังต่อไปนี้

- กระบวนการผลิตรายการ
- สัดส่วนเนื้อหารายการและกฎเกณฑ์ในการเลือกเรื่องที่น่าสนใจ
- รูปแบบการนำเสนอเนื้อหาของรายการ (จุดเด่นในการนำเสนอ)
- วิธีที่ทำให้เนื้อหารายการมีความน่าเชื่อถือ
- หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการผลิตรายการ
- การนำเสนอเนื้อหา/ภาพมีผลกระทบต่อสังคม
- ปัญหาและอุปสรรคในการทำงาน

ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 3 คือ คุณมณีนรัตน์ ปัญญาประเสริฐกุล ตำแหน่ง ครีเอทีฟ ผู้วิจัยได้ซักถามอย่างละเอียดตามประเด็นต่างๆ ดังต่อไปนี้

- ขั้นตอนในการผลิตรายการ
- สัดส่วนเนื้อหารายการและเกณฑ์ในการเลือกเรื่องที่น่าสนใจ
- รูปแบบการนำเสนอเนื้อหาของรายการ
- วิธีที่ทำให้เนื้อหารายการมีความน่าเชื่อถือ
- หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการผลิตรายการ
- เทคโนโลยีหรืออุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิต
- การนำเสนอเนื้อหา/ภาพมีผลกระทบต่อสังคม
- ปัญหาและอุปสรรคในการทำงาน

ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 4 คือ คุณชานนท์ ชุมนุมธารารักษ์ ตำแหน่ง ครีเอทีฟ ผู้วิจัยได้ซักถามอย่างละเอียดตามประเด็นต่างๆ ดังต่อไปนี้

- ขั้นตอนในการผลิตรายการ
- เกณฑ์ในการเลือกเรื่องที่น่าสนใจ
- รูปแบบการนำเสนอเนื้อหาของรายการ
- วิธีที่ทำให้เนื้อหารายการมีความน่าเชื่อถือ
- แหล่งที่มาของข้อมูล/การเข้าถึงแหล่งข้อมูล
- วิธีการตรวจสอบเรื่องที่จะนำเสนอ
- หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการผลิตรายการ

- การแสดงความคิดเห็นหรือแนะนำเรื่องจริงของผู้ชม (ผลตอบรับของผู้ชม)
- ปัญหาและอุปสรรคในการทำงาน

ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 5 คือ คุณกิตติชัย แสงแดง ตำแหน่ง ช่างภาพ ผู้วิจัยได้ซักถามอย่างละเอียดตามประเด็นต่างๆ ดังต่อไปนี้

- เทคนิคในการถ่ายภาพที่นำเสนอ (การคัดเลือกมุมภาพ, การจัดฉาก)
- กระบวนการในการถ่ายทอดภาพหรือเรื่องราวที่นำเสนอ (วิธีการในการสื่อสารภาพให้ประชาชนรับรู้)
- กฎเกณฑ์ในการถ่ายภาพ (เรื่องจริงที่นำเสนอ)
- ปัญหาและอุปสรรคในการทำงาน

ในส่วนของประเด็นคำถามทั้งหมดนี้ ผู้วิจัยได้ใช้เป็นแนวทางในการสัมภาษณ์ เนื่องจาก การสัมภาษณ์จริง ผู้วิจัยอาจมีประเด็นคำถามอื่นๆ ที่เจาะลึก น่าสนใจและเกี่ยวข้องกับงานวิจัย ซึ่งคำถามที่ใช้จะเป็นคำถามปลายเปิด เพื่อให้ผู้ให้สัมภาษณ์ตอบคำถามได้อย่างเต็มที่ เมื่อผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยจึงทำการถอดเทปการสัมภาษณ์ เพื่อรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ แล้วนำไปประกอบกับข้อมูลที่ได้จากการบันทึกไว้ เพื่อทำการวิเคราะห์ต่อไป

3.2.2.2 การสนทนากลุ่ม (Focus Group Research) การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสนทนากลุ่มกับผู้ชมรายการ “เรื่องจริงผ่านจอ” ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างเป็น 4 กลุ่ม ตามที่กำหนดไว้ ในการสนทนากลุ่ม เป็นการอภิปรายที่มีมุ่งหมายหาความคิดเห็นในการรับรู้ของผู้ชมที่ได้รับจากการสร้างความเป็นจริงทางสังคมในรายการเรื่องจริงผ่านจอ โดยผู้วิจัยจะเป็นผู้ดำเนินการ (Moderator) ในการสนทนา และคอยควบคุมให้การสนทนาไม่ออกนอกประเด็น เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ดีที่สุด ตรงตามจุดมุ่งหมายของการศึกษา การเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ใช้เครื่องมือช่วยในการวิจัย คือ เครื่องบันทึกเสียง และสมุดจดบันทึก ตลอดจนการสัมภาษณ์ ทั้งนี้เพื่อช่วยในการเก็บข้อมูลไม่ผิดพลาด และได้ข้อมูลอย่างครบถ้วน นอกจากนั้นยังใช้แบบสัมภาษณ์ เพื่อเป็นกรอบในการสัมภาษณ์ ซึ่งเป็นแนวคำถามปลายเปิด (Open – end Question) โดยการสนทนากลุ่มจะทำการสนทนาเพียงครั้งละหนึ่งกลุ่ม เพื่อเป็นการลดปัญหาในการเกิดกลุ่มย่อยและเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมการสนทนาแต่ละคนสามารถแสดงความคิดเห็นของตนเองออกมาได้อย่างเต็มที่ โดยไม่เกิดความรู้สึกประหม่าหรือกังวลจากการที่ต้องแสดงความคิดเห็นร่วมกับผู้ที่มีระดับ

การศึกษา และเพศแตกต่างกันออกไปจากตนเอง โดยแต่ละกลุ่มใช้เวลาในการสนทนาประมาณ 45 นาที

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยมีการดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 : อธิบายวัตถุประสงค์ของงานวิจัย พுகุญช้คำถามแนะนำตัวเพื่อสร้างบรรยากาศของการสนทนาให้เกิดความเป็นกันเอง

ขั้นตอนที่ 2 : เปิดตัวอย่างเทพรายการ “เรื่องจริงผ่านจอ” ให้กลุ่มตัวอย่างได้รับชม เพื่อจะได้ศึกษาถึงทัศนคติ และการรับรู้การสร้างความเป็นจริงทางสังคมที่ผู้ชมได้รับจากรายการเรื่องจริงผ่านจอ

ขั้นตอนที่ 3 : ดำเนินการสนทนาซึ่งผู้วิจัยมีประเด็นคำถามสำหรับกลุ่มตัวอย่างดังต่อไปนี้

1. เหตุผลที่ท่านชมรายการ “เรื่องจริงผ่านจอ”
2. หลังจากชมเทพรายการที่ตัดต่อมาทั้งหมด ท่านเห็นว่ามี การสอดแทรกอะไรเข้ามาในรายการหรือไม่ อย่างไร
3. หลังจากที่ท่านได้รับชมรายการ “เรื่องจริงผ่านจอ” แล้วท่านมีความรู้สึกอย่างไร ต่อเนื้อหาที่ปรากฏในรายการ
4. ท่านมีความเข้าใจในเนื้อหาและเรื่องราวที่นำเสนอในรายการหรือไม่ อย่างไร
5. ท่านเชื่อหรือไม่ ในเรื่องที่รายการนำเสนอว่าเป็นเรื่องจริง
6. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรกับเรื่อง ที่นำเสนอในรายการกับปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม
7. วิธีการที่รายการนำคนที่มีความรู้มา ให้ข้อมูลมีผลต่อความเชื่อของท่านหรือไม่ อย่างไร
8. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อการนำผู้เชี่ยวชาญหรือคนที่มีความรู้เข้ามาพูดในรายการ
9. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อพิธีกร
10. ท่านเคยมีประสบการณ์หรือคนรอบข้างเคยเจอประสบการณ์ที่รายการนำเสนอหรือไม่ อย่างไร
11. ท่านชมรายการแล้วนำไปใช้ในชีวิตประจำวันหรือไม่อย่างไร

3.2.3. การเก็บรวบรวมข้อมูลประเภทเอกสาร จะทำการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งที่เป็นแนวคิด งานเขียน บทความ หนังสือ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เอกสารส่วนนี้จะเก็บรวบรวมมาจากห้องสมุด ส่วนเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการผลิตรายการเรื่องจริงผ่านจอ ซึ่งมีทั้งเอกสาร โครงร่างรายการ โครงเรื่องที่จะนำเสนอ ตลอดจนสคริปต์รายการ จะใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ผลิตรายการ “เรื่องจริงผ่านจอ” เพื่อทำความเข้าใจรูปแบบรายการ

3.3 ระยะเวลาในการเก็บข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมด ใช้เวลาทั้งสิ้น 3 เดือน คือ เดือนสิงหาคม 2550 ถึง เดือนตุลาคม 2550

3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบช่วยสัมภาษณ์ (Interview Guide) โดยแบ่งเนื้อหาการสัมภาษณ์ตามหน้าที่ลักษณะงานที่ได้รับ โดยนำไปสัมภาษณ์ผู้ผลิตรายการเรื่องจริงผ่านจอและใช้แบบสัมภาษณ์เพื่อเป็นกรอบในการสัมภาษณ์การสนทนากลุ่ม
2. สมุดบันทึก (Noted Book) ใช้เป็นเครื่องมือหลักในการเก็บข้อมูล
3. เทปบันทึกเสียง (Recorded Tape) ใช้เป็นอุปกรณ์เสริมในการเก็บข้อมูล

3.5 การทดสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการทดสอบคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ซึ่งถือว่าเป็นเครื่องมือที่สำคัญมากสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นจากรายการเรื่องจริงผ่านจอ รวมทั้งศึกษาแนวคิด ทฤษฎีต่างๆ ที่เกี่ยวข้องซึ่งได้แก่ แนวคิดเรื่องกระบวนการผลิตรายการสารคดีโทรทัศน์ ทฤษฎีการสร้างความเป็นจริงทางสังคม แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชน แนวคิดเรื่องการเข้ารหัสและถอดรหัส แนวคิดเกี่ยวกับสัญวิทยา แนวคิดเกี่ยวกับการรับรู้ข่าวสารจากสื่อมวลชน และทฤษฎีเกี่ยวกับการเปิดรับข่าวสาร เพื่อนำมาใช้ในการประกอบสร้าง

คำถาม ประกอบกับขอคำปรึกษาจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อพิจารณาว่าควรแก้ไขเพิ่มเติม หรือลดคำถามใดดังกล่าวก่อนเก็บข้อมูลจริง ซึ่งทำให้ได้คำถามที่เหมาะสมและครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษา

3.6 การตรวจสอบข้อมูล

ข้อมูลประเภทบุคคลที่ได้จากการสัมภาษณ์สามารถตรวจสอบได้คือ ตามคำถามเดียวกับหลายๆ คนคือ ตั้งคำถามเหมือนกันแต่ถามมากกว่า 1 คนและตรวจสอบว่าข้อมูลที่ให้ตรงกันหรือไม่ ถ้าข้อมูลที่ให้ไม่ตรงกันหรือขัดแย้งกัน ผู้วิจัยจะต้องวิเคราะห์ดูว่าข้อมูลของใครน่าเชื่อถือกว่ากัน

ส่วนข้อมูลประเภทเทปรายการโทรทัศน์และเอกสาร ข้อมูลประเภทนี้ไม่จำเป็นต้องตรวจสอบความถูกต้องซ้ำ เพราะเป็นรูปธรรมชัดเจนอยู่แล้ว

3.7 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้วิธีการแบบวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยศึกษาจากเทปรายการ “เรื่องจริงผ่านจอ” เป็นเวลา 3 เดือน ตั้งแต่วันที่ 1 กุมภาพันธ์ - 30 เมษายน 2550 รวมทั้งหมด 13 เทป โดยจะทำการวิเคราะห์ข้อมูลวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

ข้อที่ 1 ผู้วิจัยจะวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบวัตถุประสงค์ที่ว่าเพื่อศึกษากระบวนการสร้างความเป็นจริงทางสังคมในเนื้อหารายการ “เรื่องจริงผ่านจอ”

ขั้นตอนที่ 1 ข้อมูลประเภทเทปรายการ “เรื่องจริงผ่านจอ”

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเทปรายการ ผู้วิจัยเลือกที่จะศึกษาเทปรายการ “เรื่องจริงผ่านจอ” เป็นเวลา 3 เดือน ตั้งแต่วันที่ 1 กุมภาพันธ์ - 30 เมษายน 2550 รวมทั้งหมด 13 เทป ซึ่งเป็นการเลือกเฉพาะเทปหรือตอนที่โดดเด่นและมีเรตติ้งสูงมาประกอบการศึกษาในเรื่องกระบวนการสร้างความเป็นจริงทางสังคมในเนื้อหารายการเรื่องจริงผ่านจอ โดยใช้แนวคิดเรื่องกระบวนการผลิตรายการสารคดีโทรทัศน์ แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชน ทฤษฎีการสร้างความเป็นจริงทางสังคมและแนวคิดเกี่ยวกับสัญญาวิทยามาเป็นกรอบในการวิเคราะห์

ขั้นตอนที่ 2 ข้อมูลจากการสัมภาษณ์

ผู้วิจัยได้นำเสนอคำสัมภาษณ์บางส่วนจากทีมงานผลิตรายการซึ่งประกอบด้วย โปรติวเซอร์ ผู้ช่วยโปติวเซอร์ ครีเอทีฟ และช่างภาพ เกี่ยวกับการผลิตรายการทั้งหมด นอกจากนี้แล้วผู้วิจัยยังวิเคราะห์ข้อมูลเอกสารไม่ว่าจะเป็น สคริปต์รายการ เอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยใช้แนวคิดเรื่องกระบวนการผลิตรายการสารคดีโทรทัศน์ แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชน ทฤษฎีการสร้างความเป็นจริงทางสังคมและแนวคิดเกี่ยวกับสัญญาวิทยามาเป็นกรอบในการวิเคราะห์

ข้อที่ 2 ผู้วิจัยจะวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบวัตถุประสงค์ที่ว่าเพื่อศึกษาการรับรู้การสร้างความเป็นจริงทางสังคมที่ผู้ชมได้รับจากรายการเรื่องจริงผ่านจอ

ขั้นตอนนี้จะได้ข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม (Focus Group) จากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนของกลุ่มผู้ชมรายการเรื่องจริงผ่านจอ มาถอดเทปแล้วทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้านผู้รับสาร โดยใช้ทฤษฎีเกี่ยวกับการเปิดรับข่าวสาร แนวคิดเกี่ยวกับการรับรู้ข่าวสารจากสื่อมวลชน แนวคิดเรื่องการเข้ารหัสและถอดรหัสมา และทฤษฎีการสร้างความเป็นจริงทางสังคมเป็นกรอบในการวิเคราะห์

3.8 การนำเสนอข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยจะนำเสนอข้อมูลด้วยการบรรยายหรือพรรณนาเชิงวิเคราะห์ (Analytical Description) โดยนำเสนอข้อมูลตามลำดับของปัญหาคำถามวิจัย คือ

ข้อที่ 1 กระบวนการสร้างความเป็นจริงทางสังคมในเนื้อหาของรายการเรื่องจริงผ่านจอเป็นอย่างไร

ข้อที่ 2 ผู้ชมรับรู้การสร้างความเป็นจริงทางสังคมของรายการเรื่องจริงผ่านจออย่างไร

3.9 กรอบแนวคิดในการวิจัยเชิงคุณภาพ

ตารางที่ 3.1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัยเชิงคุณภาพ

ปัญหานำวิจัย	แนวคิดและทฤษฎี	ระเบียบวิธีวิจัย	
		กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย	วิธีวิจัย
- กระบวนการสร้างความ เป็นจริงทางสังคมใน เนื้อหารายการเรื่องจริง ผ่านจอเป็นอย่างไร	- แนวคิดเรื่องกระบวนการ ผลิตรายการสารคดี โทรทัศน์ - แนวคิดเกี่ยวกับบทบาท หน้าที่ของสื่อมวลชน - ทฤษฎีการสร้างความ เป็นจริงทางสังคม - แนวคิดเกี่ยวกับสัญญา วิทยา	- เทปรายการเรื่อง จริงผ่านจอ - โปรดิวเซอร์ รายการ - ผู้ช่วยโปรดิวเซอร์ - ครีเอทีฟ - ช่างภาพ	- ศึกษาเทป รายการเรื่องจริง ผ่านจอ - การสัมภาษณ์ เชิงลึก - การสำรวจ เอกสาร
- ผู้ชมรับรู้การสร้างความ เป็นจริงทางสังคมใน รายการเรื่องจริงผ่านจอ อย่างไร	- ทฤษฎีเกี่ยวกับการ เปิดรับข่าวสาร - แนวคิดเกี่ยวกับการรับรู้ ข่าวสารจากสื่อมวลชน - แนวคิดเรื่องการเข้ารหัส และถอดรหัส - ทฤษฎีการสร้างความ เป็นจริงทางสังคม	- ผู้ชมรายการเรื่อง จริงผ่านจอ	- การสนทนา กลุ่ม

บทที่ 4

ผลการวิจัย

ในการศึกษาเรื่อง “การสร้างความเป็นจริงทางสังคมของรายการเรื่องจริงผ่านจอและการรับรู้ของผู้ชม” เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยใช้แนวทางการศึกษาวิจัยที่ได้กำหนดไว้ในปัญหาคำถามวิจัย 2 ข้อ

1. กระบวนการสร้างความเป็นจริงทางสังคมในเนื้อหารายการเรื่องจริงผ่านจอเป็นอย่างไร
2. ผู้ชมรับรู้การสร้างความเป็นจริงทางสังคมในรายการเรื่องจริงผ่านจออย่างไร

โดยใช้วิธีการเก็บข้อมูล จากการศึกษาเทปรายการ การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) กับทีมงานผู้ผลิตรายการเรื่องจริงผ่านจอ รวมถึงการสนทนากลุ่ม (Focus Group Research) และศึกษาเนื้อหาจากเอกสาร โดยแสดงผลการวิจัยในรูปแบบพรรณนา การนำเสนอผลงานวิจัยในบทนี้ จะแบ่งเป็น 3 ส่วน ดังนี้

- 4.1 ขั้นตอนการผลิตเนื้อหารายการเรื่องจริงผ่านจอ
- 4.2 เนื้อหารายการเรื่องจริงผ่านจอ
- 4.3 การรับรู้ของผู้ชมที่ได้รับจากการสร้างความเป็นจริงทางสังคมในรายการเรื่องจริงผ่านจอ

ในการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อศึกษากระบวนการสร้างความเป็นจริงทางสังคมในเนื้อหารายการเรื่องจริงผ่านจอ โดยผู้วิจัยศึกษาข้อมูลจากเทปรายการเรื่องจริงผ่านจอ รวมถึงการสัมภาษณ์เจาะลึกทีมงานผู้ผลิตรายการเรื่องจริงผ่านจอและศึกษาเนื้อหาจากเอกสาร ผู้วิจัยขอ

นำเสนอแนวคิดหลักและรูปแบบการนำเสนอของรายการเรื่องจริงผ่านจอเพื่อให้เห็นที่มาของรายการแล้ว จึงเข้าสู่ขั้นตอนการผลิตรายการ

จากการศึกษาเอกสารรวมถึงการสัมภาษณ์ทีมงานผู้ผลิตรายการเรื่องจริงผ่านจอ ทำให้ทราบถึงแนวคิดหลักของรายการ คำขวัญของรายการ วัตถุประสงค์ของรายการ และรูปแบบรายการ โดยมีรายละเอียดดังนี้

แนวคิดหลักของรายการ

“ ภาพจริง เสียงจริง จากเหตุการณ์จริง ”

คำขวัญของรายการ

“ ทุกวิกฤตมีทางเลือก ทุกวิกฤตมีทางเลี่ยง ทุกวิกฤตมีทางรอด ”

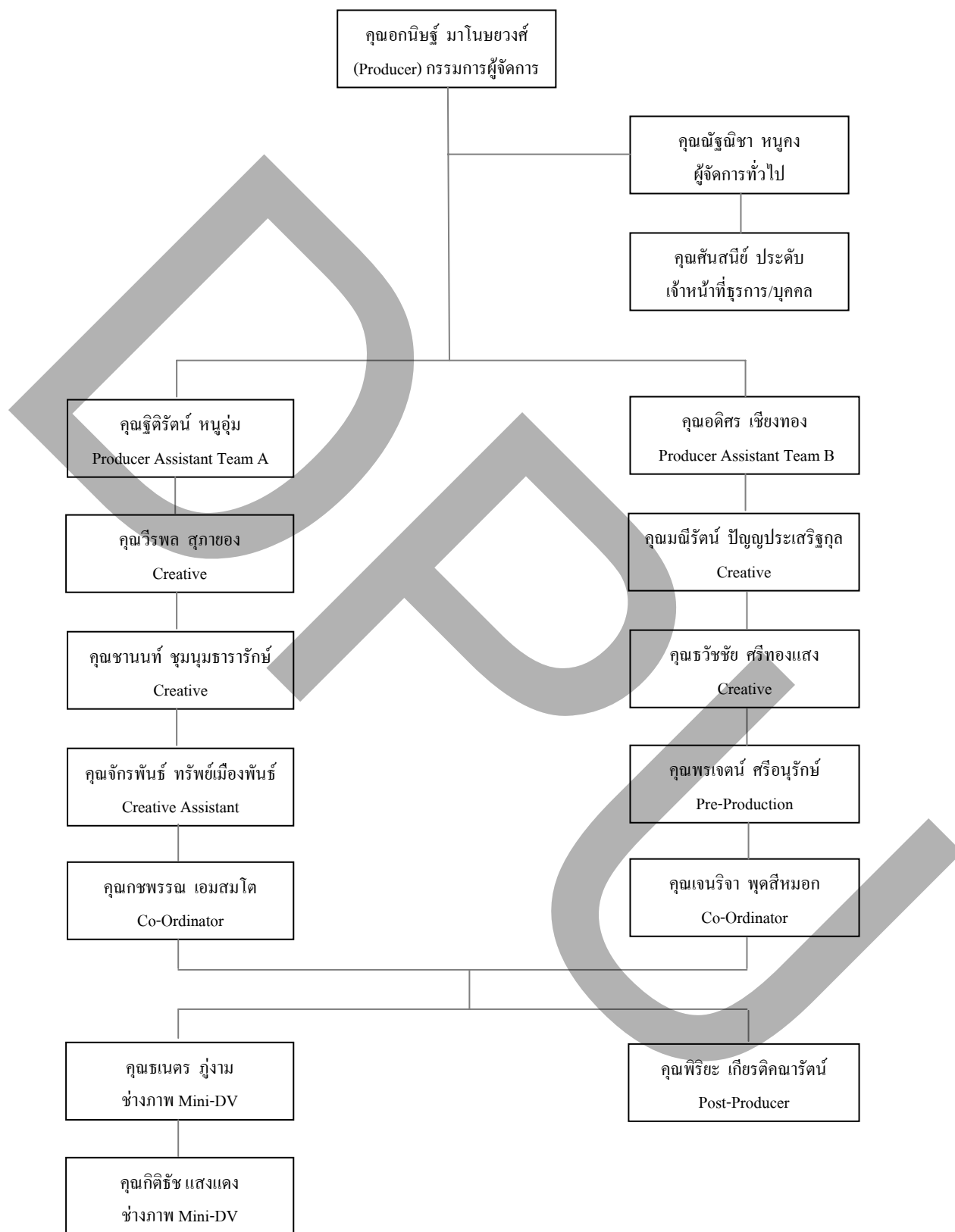
วัตถุประสงค์ของรายการ

1. ต้องการเป็นรายการเพื่อประชาชน
2. ต้องการสะท้อนความจริงที่เกิดขึ้นในสังคมผ่านทางภาพและเสียงจริงจากเหตุการณ์จริงผ่านทางจอโทรทัศน์
3. ต้องการสะท้อนปัญหาสังคมในมุมมองอีกมุมที่เสนอด้วยความตรงไปตรงมา โดยไม่มีอิทธิพลใดๆ เข้ามาเกี่ยวข้อง
4. ต้องการให้รายการทันสมัยและสอดคล้องเสมอ

รูปแบบรายการ

หากมองในแง่ของกลุ่มผู้รับสารแล้ว จะพบว่าผู้ผลิตรายการเรื่องจริงผ่านจอมีความคาดหวังว่าจะสามารถดึงดูดความสนใจจากผู้รับสารได้อย่างหลากหลาย ดังนั้นในหนทางสู่ความสำเร็จนี้จึงต้องอาศัยรูปแบบรายการที่มีความแตกต่างจากรายการสารคดีทั่วไป ซึ่งทีมงานผู้ผลิตรายการมีวิธีการนำเสนอ ดังนี้ คือ เป็นรายการที่สะท้อนความเป็นจริงของสังคมในทุกแง่ทุก

มูม รวมไปถึงประเด็นที่น่าสนใจที่เกิดขึ้นจริงนำเสนอโดยภาพจริง เสียงจริง จากเหตุการณ์จริง ซึ่งบางเหตุการณ์ก็อยู่รอบๆ ตัวเรา โดยเนื้อหาของรายการนั้นจะเข้มข้นและเจาะลึกทุกประเด็น ไม่ว่าจะ เป็นข่าวใดข่าวหนึ่งที่เกิดขึ้นมาเสนอในเวลานั้น เรื่องลึกลับ เรื่องเหลือเชื่อ เรื่องพิศวง เรื่องไสยศาสตร์ เรื่องตลึงตลึง เรื่องแนวสังคม ปัญหาสังคม และเรื่อง Unseen ทั่วโลก เพื่อให้ผู้ชมได้ทราบเบื้องหลังหรือรายละเอียดเพิ่มเติม และให้ได้ธรรมธรรมมากขึ้น โดยที่เรื่องนั้นยังเป็นที่สนใจในหมู่ประชาชน ซึ่งมีลักษณะเฉพาะอาจขยายความหรือเสนอเบื้องหลังเรื่องนั้นๆ หรือประเด็นที่หยิบยก มักเป็นเรื่องเกี่ยวข้องกับบุคคลโดยจุดที่ไม่มีใครคาดคิด นอกจากนี้พิธีกรก็มีส่วนสำคัญในรายการ โดยมีคุณศรีณยู วงษ์กระจ่าง เป็นพิธีกรที่มีบุคลิกที่น่าเชื่อถือ ซึ่งเพิ่มความน่าสนใจ ความน่าเชื่อถือให้รายการและยังเป็นผู้ที่ถ่ายทอดเรื่องนั้นๆ ให้ผู้ชมเข้าใจประเด็นง่ายขึ้น และให้น่าติดตามมากยิ่งขึ้น

ภาพที่ 4.1 โครงสร้างการบริหารงานของรายการเรื่องจริงผ่านจอ

ทีมงานรายการเรื่องจริงผ่านจอทำงานกันเป็นทีม ซึ่งทำให้รายการที่ผลิตขึ้นมา นั้นมีคุณภาพ ด้วยลักษณะการทำงานเช่นนี้จะเกิดขึ้นได้น่าจะมาจากการวางแผนการผลิตที่ดี ดังนั้นในส่วนต่อไปผู้วิจัยจะนำเสนอขั้นตอนการผลิตรายการ โดยผ่านการประกอบสร้าง “ความเป็นจริง” ของผู้ผลิตรายการ

4.1 ขั้นตอนการผลิตเนื้อหารายการเรื่องจริงผ่านจอ

จากการสัมภาษณ์เจาะลึกทีมงานการผลิตรายการรวมถึงการลงภาคสนาม ทำให้ผู้วิจัยพบว่ากระบวนการผลิตรายการเรื่องจริงผ่านจอ นั้นมีลักษณะเป็นเอกลักษณ์เฉพาะ ซึ่งเป็นรายการสารคดีเชิงข่าวจึงจำเป็นต้องมีการวางแผนการทำงาน เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมในการผลิต และเพื่อให้ทีมงานการผลิตได้ทราบแนวทางการทำงาน สามารถที่จะเตรียมความพร้อมต่างๆ ได้อย่างเต็มที่ แต่อย่างไรก็ตามการทำงานของทีมงานก็สามารถยืดหยุ่นได้เช่นกัน ซึ่งผู้วิจัยพบว่าขั้นตอนการผลิตรายการเรื่องจริงผ่านจอมี 3 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

4.1.1 ขั้นตอนก่อนการผลิตรายการ (Pre - Production)

ขั้นตอนนี้ถือว่าเป็นขั้นตอนที่สำคัญมาก เพราะข้อมูลที่ถูกต้องนั้น เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง ในการผลิตรายการ ในเมื่อชื่อรายการ “เรื่องจริงผ่านจอ” ก็บอกตัวของมันเองอยู่แล้ว ก็นำเสนอภาพจริง เสียงจริง จากเหตุการณ์จริงผ่านทางจอโทรทัศน์ เพราะฉะนั้น เรื่องของข้อมูลจึงเป็นสิ่งที่สำคัญ โดยเริ่มจากการประชุมทีมย่อยเพื่อหาประเด็นในหลายๆ แหล่งข่าว ดังต่อไปนี้

- ข้อมูลที่ทางทีมงานแสวงหาเองโดยผ่านทางอินเทอร์เน็ต โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์
- ทีมงานเฉพาะกิจ ซึ่งทีมงานเฉพาะกิจของรายการเรื่องจริงผ่านจอ นั้นจะมีอยู่ทุกภูมิภาคทั่วประเทศไทย
- เครือข่าย (CONNECTION) ต่างๆ เช่น มูลนิธิ ร่วมด้วยช่วยกัน ดำรวจ ทหาร และหน่วยงานภาครัฐและเอกชนต่างๆ
- ข้อความสั้น (SMS) จากทางบ้าน ซึ่งทางรายการได้เปิดโอกาสให้ผู้ชมทางบ้านร่วมเป็นส่วนหนึ่งในรายการ โดยการส่งข้อความสั้น (SMS) เข้ามาในรายการทุกวันพฤหัสบดี
- โทรศัพท์แจ้งเบาะแสโดยตรงกับทีมงาน

- จดหมายแจ้งเบาะแสที่ส่งตรงมายังรายการ

หลังจากทีมงานทั้ง 2 ทีมได้ประเด็นและข้อมูลบางส่วนจากการประชุมในทีมย่อยแล้ว ก็จะนำประเด็นที่ได้มาเสนอในที่ประชุมใหญ่ ซึ่งจะมีขึ้นทุกวันอังคาร โดยการประชุมใหญ่นี้จะประชุมผู้ที่เกี่ยวกับรายการเรื่องจริงผ่านจอทั้งหมด ทั้งทีม A และทีม B เจ้าหน้าที่ธุรการหรือฝ่ายบุคคลเพื่อกำหนดทิศทางของเรื่องที่จะถ่ายทำ หรือประเด็นที่จะนำเสนอในแต่ละสัปดาห์ ก่อนที่จะดำเนินการถ่ายทำในแต่ละครั้ง ซึ่งทีมงานในแต่ละทีมจะมีการจัดเตรียมข้อมูลมาเสนอเพื่อแจ้งให้ทราบถึงความเป็นไปได้ในการถ่ายทำและการวางแผนงาน ซึ่งการประชุมรวมก็จะต้องมีการแจ้งถึงความคืบหน้าต่างๆ ของรายการ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องผู้สนับสนุนรายการ หรือแม้กระทั่งปัญหาต่างๆ ในรายการ รวมถึงการระดมความคิด การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในเรื่องหรือประเด็นที่น่าสนใจ เพื่อเตรียมความพร้อมในด้านต่างๆ ให้แก่ขั้นตอนการถ่ายทำที่จะเกิดขึ้นต่อไป และหลังจากนั้นจึงจะเริ่มเดินทางไปสำรวจสถานที่ถ่ายทำ นัดสัมภาษณ์แหล่งข่าวต่างๆ หรือผู้ที่ให้ข้อมูล ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในเรื่องนั้นๆ รวมถึงการประสานงานเรื่องภาพข่าวจากทีมงานเฉพาะกิจ เพื่อให้เรื่องนั้นได้ข้อมูลครบถ้วนทุกด้าน หลังจากในที่ประชุมให้ความเห็นชอบที่จะผลิต

รูปแบบการประชุมจะเป็นไปอย่างไม่เป็นทางการ จะเป็นการประชุมในทุกๆ วัน อังคารช่วงบ่าย ไม่จำกัดเวลา เริ่มต้นการประชุมโดยโปรดิวเซอร์ จะสอบถามถึงความพร้อมเกี่ยวกับเรื่องหรือประเด็นที่จะนำเสนอในรายการของทีมงานแต่ละทีม สาเหตุที่ต้องเริ่มต้นสอบถามถึงความพร้อมของทีมงานนั้น เนื่องจากรายการเรื่องจริงผ่านจอเป็นรายการที่ใช้ระบบการถ่ายทำนอกสถานที่ การออกไปถ่ายทำตามสถานที่ต่างๆ รวมถึงการถ่ายทำในต่างจังหวัดจึงต้องใช้เวลาดังนั้นความพร้อมของทีมงานการผลิตจึงมีความสำคัญ ซึ่งหลังจากทีม A และทีม B มีการวางแผนก่อนการเข้าประชุมทีมใหญ่มาแล้วนั้น ทางผู้ช่วยโปรดิวเซอร์ของทั้งสองทีมก็จะแจ้งเรื่องที่มีให้ในที่ประชุมทราบ เพื่อขอความคิดเห็นในการวางเรื่องตามเบรก เพื่อคัดเลือกตามความเหมาะสมว่าเรื่องไหนควรจะเป็นเรื่องไฮไลท์ของสัปดาห์ และเรื่องไหนควรจะอยู่ในเบรกที่เท่าไร และจึงค่อยมาดูถึงความยากง่ายของเรื่องที่หลังจากจะวางแผนในการไปถ่ายทำอย่างไรต่อ ถึงแม้ทีมงานของรายการเรื่องจริงผ่านจอจะแบ่งออกเป็น 2 ทีมอย่างชัดเจนแล้วก็ตาม แต่บางครั้งก็อาจจะมีบางเรื่องที่ต้องช่วยกันทั้ง 2 ทีม หรืออาจจะคละทีมงานของแต่ละทีมออกไปถ่ายทำตามความเหมาะสมและความเห็นของในที่ประชุม

ตั้งตัวอย่างบทสัมภาษณ์ของทีมงาน “เรื่องจริงผ่านจอจะแบ่งเป็น 2 ทีม สลับกันทำ ทำทุกวันอังคาร 2 ทีมจะมาวางเรื่องสำหรับอาทิตย์ถัดไปว่าจะทำอะไรบ้าง เราจะมีตระกร้าข่าวตรงกลางแล้วก็เอาเรื่องมาใส่ ใส่เสร็จก็ไปทำก็จะประชุมแค่นั้น ว่าใครทำเรื่องนั้น ใครทำเรื่องนี้มา เสร็จแล้วคนที่รับงานของตัวเองไปก็ต้องมาหาข้อมูล ถ้าเรื่องยากให้ห้อง ๆ ใช้ทีมหาข้อมูลไปหา และลงพื้นที่ ทีมถ่ายไปถ่าย ขึ้นตอนคือ วันอังคารประชุมแบ่งงานเสร็จ ก็เริ่มปฏิบัติงานได้เลย” (อดิสร เชียงทอง, สัมภาษณ์, 31 มกราคม 2551)

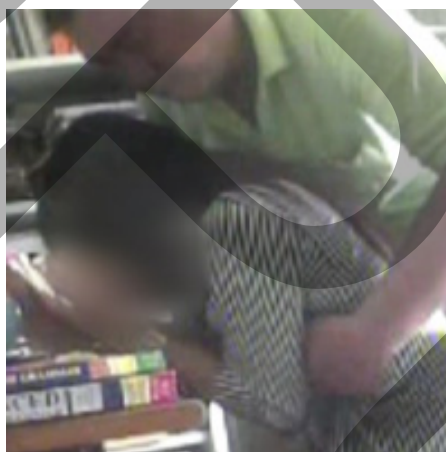
สำหรับเรื่องที่จะนำมาผลิตหรือนำมาเสนอนั้น ทีมงานผลิตรายการได้กำหนดไว้ตามแนวทางดังนี้

- เรื่องที่เราเปิดประเด็นขึ้นมาเอง
- เรื่องลึกลับ เหลือเชื่อ พิศวง ไสยศาสตร์
- เรื่องข่าวใหญ่ต่างประเทศ
- เรื่องที่ไม่เคยนำเสนอมาก่อน (Unseen) ทั่วโลก
- เรื่องเดือนกัญ
- ประเพณี วัฒนธรรม การละเล่น (แนวลึกลับ ไสยศาสตร์)
- ภาพโหด หวาดเสียว อาชญากรรม (แนวข้อความสั้น SMS)
- มนุษย์ประหลาด
- เรื่องเพศสัมพันธ์ (Sex) แอบถ่าย ล่อซื้อ ซ่อนกล้องทุกชนิด
- เรื่องแนวสังคม ปัญหาสังคม

จากการพูดคุยอย่างไม่เป็นทางการกับทีมงานผลิตรายการ ทำให้ได้ทราบว่ากรนำเสนอเนื้อหาของรายการค่อนข้างจะทันสมัย กระชับ และเข้าใจง่าย ซึ่งขึ้นอยู่กับกรออกแบบรูปแบบให้น่าสนใจ น่าติดตาม แต่ต้องอยู่ในแนวคิด (Concept) ของรายการเรื่องจริงผ่านจอ คือ ภาพจริง เสียงจริง จากเหตุการณ์จริง ถึงแม้ช่วงหลังๆ มาแล้ว ทางรายการจะเน้นขายประเด็นมากขึ้นก็ตาม แต่อย่างไรรายการก็ยังยึดถือแนวทางการดำเนินรายการตามแนวคิด (Concept) ที่ได้วางไว้เสมอ

จากการสังเกตการประชุม พบว่าเมื่อการประชุมจบสิ้นลงแต่ละทีมก็แยกย้ายกันไปทำตามแนวคิด (Concept) ที่วางไว้ จะเริ่มต้นจากการวางแผนการทำงานก่อนว่าจะทำอะไรก่อนหรือหลังอย่างไร ซึ่งในกรณีที่มีภาพจากทีมงานเฉพาะกิจ ก็จะต้องโทรศัพท์ติดต่อสอบถามรายละเอียดเกี่ยวกับภาพข่าวเหล่านั้น ว่าในที่เกิดเหตุเป็นอย่างไร โดยการใช้หลักการเขียนข่าว ใคร ทำอะไร ที่ไหน

เมื่อไหร่ อย่างไร รวมทั้งการขอเบอร์โทรศัพท์ของผู้เสียหายและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในเรื่องด้วย หลังจากนั้นทางทีมงานก็จะดูเทปบันทึกภาพ (Foot Tape) ที่ได้มาจากทีมงานเฉพาะกิจที่ประสานงานไปเพื่อตรวจสอบว่ามีครบถ้วนหรือไม่ ถ้าไม่ครบก็จะต้องมีการวางแผนถ่ายทำเพิ่มเติม และยังต้องหาข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับเรื่องนั้นๆ รวมทั้งหาบุคคล หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับเรื่อง เพื่อทำหน้าที่ให้ข้อมูลตรงกับผู้ชม หลังจากที่ได้ข้อมูลครบถ้วนทุกด้าน ขั้นตอนต่อไปคือ การนัดสัมภาษณ์ ทั้งตัวของผู้เสียหาย ตัวของผู้ที่ก่อเหตุ บุคคลที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่เกิดขึ้น หน่วยงานต่างๆ ที่จะสามารถให้ข้อมูลได้ ในกรณีที่ เป็นหน่วยงานของภาครัฐหรือเอกชนจะต้องทำหนังสือขออนุญาตถ่ายทำและสัมภาษณ์ ทีมงานก็ต้องทำจดหมายเพื่อขออนุญาตก่อนทุกครั้ง ซึ่งการสัมภาษณ์ใครนั้น ก็ต้องแล้วแต่กรณีของเรื่องที่เกิดขึ้น หลังจากนั้นจึงนัด วัน เวลา และสถานที่ ที่จะสัมภาษณ์ เมื่อนัดสัมภาษณ์เสร็จเรียบร้อยแล้วจึงประสานงานกับช่างภาพ และรถที่จะใช้เดินทางต่อไป

ภาพที่ 4.2 ภาพซ้อนแผน ผศ. หิ้น ที่ได้มาจากทีมงานเฉพาะกิจ

ส่วนในกรณีที่ทางทีมงานต้องถ่ายทำเอง ทีมงานจะต้องประชุมวางแผน ถึงขั้นตอนการทำงาน อีกทั้งยังต้องลงสำรวจพื้นที่เหล่านั้นด้วยตนเอง เพื่อเตรียมการว่าจะต้องถ่ายทำอย่างไร และจะต้องประสานงานกับบุคคลที่จะให้ความร่วมมือในพื้นที่นั้นๆ และรวมไปถึงผู้เชี่ยวชาญในเรื่องนั้นๆ ด้วย โดยการประสานงานนัด วัน เวลาในการสัมภาษณ์ เพื่อที่จะได้วางแผนได้อย่างถูกต้องชัดเจน ในกรณีที่ ต้องมีการแสดงเหตุการณ์จำลอง ทีมงานจะต้องติดต่อตัวแทนจัดหานักแสดง (Modelling) เพื่อหาตัวนักแสดง แล้วจึงนัดวันในการถ่ายทำต่อไป

ภาพที่ 4.3 ภาพเด็กไม่มีหน้า ที่ทางทีมงานรายการเรื่องจริงผ่านจอถ่ายทำ

จากการศึกษาลักษณะการปฏิบัติงานการผลิตรายการเรื่องจริงผ่านจอในขั้นตอนก่อนการผลิตรายการพบว่า ลักษณะการทำงานจะทำงานกันเป็นทีมและโปรดิวเซอร์ก็จะให้อิสระทางความคิดจากการสังเกตพอจะสรุปได้ดังนี้

1. หาเรื่องหรือประเด็นที่จะนำเสนอจากแหล่งข่าวต่างๆ
2. ประชุมทีมงานย่อยเพื่อเลือกเรื่องที่จะนำเสนอ และคัดเลือกเรื่องที่จะนำเสนอโดยผู้ช่วยโปรดิวเซอร์จะเป็นผู้สรุป
3. ประชุมทีมงานใหญ่เป็นการระดมความคิดเพื่อนำเสนอเรื่องที่จะทำ และคัดเลือกเรื่องโดยทีมงานจะปรึกษาร่วมกัน
4. ติดต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ได้ข้อมูล รวมถึง กำหนดบุคคลที่ต้องสัมภาษณ์ หลังจากนั้นนัดวัน เวลา และสถานที่ ที่จะขอสัมภาษณ์
5. กำหนดตารางการถ่ายทำในแต่ละเรื่องโดยละเอียด

ขั้นตอนก่อนการผลิตรายการ (Pre - Production) ผู้วิจัยพบว่า มีการประกอบสร้างความ เป็นจริง โดยการนำข้อมูลหรือเนื้อหารายการมาจากแหล่งประกอบสร้างความเป็นจริงจาก แหล่งต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น ทีมงานเฉพาะกิจ ซึ่งทีมงานเฉพาะกิจของรายการเรื่องจริงผ่านจอ นั้นจะมีอยู่ทุกภูมิภาคทั่ว ประเทศไทย เครือข่าย (CONNECTION) ต่างๆ เช่น มูลนิธิ ร่วมด้วยช่วยกัน ตำรวจ ทหาร และ หน่วยงานภาครัฐและเอกชนต่างๆ ข้อมูลที่ทางทีมงานแสวงหาเองโดยผ่านทางอินเทอร์เน็ต โทรศัพท์ หนังสือพิมพ์ ข้อความสั้น (SMS) จากที่บ้าน โทรศัพท์แจ้เบาะแสะโดยตรงกับทีมงาน และจดหมาย แจ้เบาะแสะที่ส่งตรงมายังรายการ ซึ่งเรื่องส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องที่ใกล้ตัวประชาชนและเป็นปัญหาที่

เกิดขึ้นในสังคม โดยผู้ผลิตรายการจะทำการคัดเลือกเนื้อหาหรือเรื่องในสังคมบางอย่างมานำเสนอ ทั้งหมดนี้จะเป็นกระบวนการประกอบสร้างความเป็นจริงทางสังคมของรายการเรื่องจริงผ่านจอ

4.1.2 ขั้นตอนการผลิตรายการ (Production)

สำหรับรายการเรื่องจริงผ่านจอจะใช้ระบบการถ่ายทำในลักษณะการถ่ายทำนอกสถานที่ (on location) และถ่ายพิธีกรในสตูดิโอ (studio) โดยใช้ระบบการบันทึกเทป ซึ่งในขั้นตอนการผลิตรายการเรื่องจริงผ่านจอจะแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 การถ่ายทำตัวรายการ หมายถึง การถ่ายทำในส่วนของเนื้อเรื่องทั้งหมด ซึ่งจะเป็นไปตามโครงเรื่องที่กำหนดไว้ในขั้นตอนก่อนการผลิต ซึ่งลำดับการถ่ายทำที่ทีมงานจะจัดแบ่งตารางการถ่ายทำไปตามความเหมาะสม โดยการถ่ายทำตัวรายการมีขั้นตอน ดังนี้

1. ออกกองถ่ายเพื่อเก็บภาพเหตุการณ์หรือความเคลื่อนไหวต่างๆ

ในบางครั้งนั้นเรื่องบางเรื่องเป็นเรื่องที่ทางทีมงานไปพบมาด้วยตนเอง หรือเป็นเรื่องที่น่าสนใจที่จะนำเสนอ เช่น ข่าวเจาะ สก๊อปพิเศษ เรื่องจริงไม่น่าจริง เป็นต้น ทีมงานจึงต้องออกกองเพื่อถ่ายภาพเหล่านั้นเอง หรืออาจจะเป็นการเก็บภาพความคืบหน้าของเรื่องนั้นๆ ในกรณีที่อันตรายต่อการถูกทำร้ายร่างกาย หรือเสี่ยงต่อการจับได้ ทีมงานจะต้องมีการวางแผนที่รอบคอบพอสมควร ทีมงานจะใช้กล้องซ่อนในการถ่ายทำ เพื่อไม่ให้ผู้อื่นเห็นถึงความผิดปกติ และในกรณีนี้อาจจะต้องมีการนำเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องลงพื้นที่ไปพร้อมกับทีมงานด้วย

ภาพที่ 4.4 ภาพแกะรอยพระปลอม ที่ทางทีมงานรายการเรื่องจริงผ่านจอถ่ายเพื่อเก็บภาพเหตุการณ์

ในขั้นตอนการถ่ายทำนี้ ช่างภาพมีบทบาทที่สำคัญในการถ่ายทำเนื่องจาก รายการเรื่องจริงผ่านจอ ไม่มีผู้กำกับรายการ ดังนั้นในการถ่ายทำรายการช่างภาพจะเป็นผู้จัดหาจุดตั้งกล้อง คิดมุมกล้อง กำหนดกรอบความเคลื่อนไหวของสิ่งที่นำเสนอ และเป็นผู้ตัดสินใจว่าในแต่ละภาพจะใช้ขนาดภาพแบบใด เพื่อที่จะให้ภาพออกมาน่าสนใจและมีองค์ประกอบภาพที่เหมาะสม ซึ่งช่างภาพจะมีอิสระในการถ่ายได้อย่างเต็มที่ เมื่อช่างภาพเห็นว่าได้มุมดีแล้วจะตัดสินใจถ่ายทำทันทีทำให้ภาพที่ออกมาน่าสนใจ เป็นธรรมชาติและยังทำให้การถ่ายทำรายการดำเนินไปอย่างราบรื่น ลักษณะดังกล่าวช่วยเสริมความมั่นใจในการทำงานให้แก่ช่างภาพ แต่อย่างไรนั้นช่างภาพก็ต้องคอยแนวคิด (Concept) ประเด็นและแนวทางของเรื่องกับโปรดิวเซอร์ ครีเอทีฟ หรือทีมงานที่รับผิดชอบเรื่องนี้ก่อนการลงมือบันทึกภาพ เพื่อทำความเข้าใจร่วมกันถึงเรื่องที่จะถ่าย และที่สำคัญทีมงานจะปล่อยเวลาให้ช่างภาพได้สำรวจสถานที่เอง เพื่อได้ใช้สัญชาตญาณในการเป็นช่างภาพหามุมมองของภาพที่เหมาะสมกับเรื่อง และเมื่อช่างภาพหามุมภาพได้แล้วทีมงานจึงค่อยมาดูมุมภาพนั้นทีหลังว่าพอใจกับมุมภาพนี้หรือไม่

2. ออกกองถ่ายสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้นๆ

ไม่ว่าจะเป็นผู้ที่ก่อเหตุ ผู้เสียหาย รวมทั้งผู้เชี่ยวชาญ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในเรื่องนั้นๆ หรืออาจจะเป็นบุคคลหรือหน่วยงานที่จะสามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องนั้นๆ ได้ โดยบุคคลหรือหน่วยงานเหล่านั้นต้องมีความน่าเชื่อถือ โดยก่อนที่จะไปสัมภาษณ์ ทีมงานจะต้องคิดประเด็นหรือคำถามในการสัมภาษณ์เกี่ยวกับเรื่องนั้นๆ ไปก่อนเสมอ แต่ถ้าบุคคลที่เราจะสัมภาษณ์ต้องการที่จะดูประเด็นสัมภาษณ์ก่อนการสัมภาษณ์ ทีมงานก็จะทำการส่งโทรสาร (Fax) หรือส่งจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (email) ประเด็นสัมภาษณ์ไปให้กับคนที่เราจะสัมภาษณ์ก่อน เพื่อให้ผู้ที่ทีมงานจะไปสัมภาษณ์ได้มีการหาข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องนั้นอย่างครบถ้วน

ภาพที่ 4.5 ภาพมายาจิต ที่ทางทีมงานรายการเรื่องจริงผ่านจอสัมภาษณ์ วิน เอี่ยมอ่อง นักมายาจิต

เมื่อไปถึงสถานที่ที่เราได้นัดสัมภาษณ์ไว้แล้วนั้น ทีมงาน ซึ่งจะประกอบไปด้วย ทีมงาน 1 คน หรืออาจมากกว่านั้น และช่างภาพ 1 คน แต่ในบางครั้งอาจจะต้องใช้แสง เราก็จะเตรียมช่างแสงไปด้วย โดยทีมงานทุกคนจะต้องทำงานเป็นทีม โดยทีมงานที่ไปจะเป็นคนประสานงานและพูดคุยกับบุคคลที่จะสัมภาษณ์ ซึ่งเป็นการพูดคุยกันคร่าวๆ เกี่ยวกับประเด็นของเรื่องที่จะสัมภาษณ์ เพื่อสร้างความเข้าใจในประเด็นคำถามให้มากยิ่งขึ้น ส่วนช่างภาพจะเป็นคนค้นหามุมที่เหมาะสมกับเรื่องและบุคคลที่จะสัมภาษณ์ และเมื่อบุคคลที่เราขอสัมภาษณ์พร้อมที่จะให้สัมภาษณ์แล้ว เราจะต้องขออนุญาตบุคคลนั้นเพื่อขอติดเครื่องบันทึกเสียง (Wireless) หลังจากนั้นจึงเริ่มการสัมภาษณ์ตามประเด็นที่วางไว้ ซึ่งการสัมภาษณ์จะเป็นการสัมภาษณ์เดี่ยว คือกล้องจะจับภาพและบันทึกเฉพาะผู้ให้สัมภาษณ์เท่านั้น กล้องจะไม่ได้จับภาพและบันทึกภาพผู้สัมภาษณ์ด้วย

ส่วนที่ 2 การถ่ายทำจากเปิด - ปิดรายการ หมายถึง การถ่ายทำในส่วนของพิธีกรเปิดและปิดรายการ ซึ่งทีมงานจะเป็นผู้ที่เขียนบทให้กับพิธีกร ซึ่งฉากเปิดและปิดรายการนี้มีไว้เพื่อ

- บอกถึงประเด็นที่น่าสนใจ
- สรุปประเด็นที่น่าสนใจ
- แนะนำเรื่องต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการเตือนภัยให้ผู้ชมรับรู้
- บอกถึงช่องทางต่างๆ ที่จะได้เป็นส่วนหนึ่งในรายการ
- ประชาสัมพันธ์ข่าวสารหรือหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับรายการ
- แนะนำรายการในสัปดาห์ต่อไป

ภาพที่ 4.6 ภาพผู้ดำเนินรายการเรื่องจริงผ่านจอ

สำหรับการถ่ายทำพิธีกรจะถ่ายทำกันที่สตูดิโอของ บริษัท สารคดี จำกัด เดือนละ 2 ครั้ง ครั้งละ 2 เทป โดยถ่ายวันพุธเว้นพุธ โดยทางรายการเรื่องจริงผ่านจอได้เชิญ คุณศรัณยู วงษ์กระจ่าง มาเป็นพิธีกรในการดำเนินรายการ ในการถ่ายพิธีกรนี้จะเปิด-ปิด รายการและเปิด-ปิดเรื่องในแต่ละและเบรก และอาจจะใช้เสียงบรรยายบ้างในบางครั้ง โดยทางรายการจะใช้ทีมงานบันทึกเทปเฉพาะกิจ (Operation Broadcast) ช่างภาพและเครื่องมือสำหรับถ่ายทำในสตูดิโอโดยเฉพาะจากบริษัท กันตนา กรุ๊ป จำกัด (มหาชน) เพื่อมาช่วยในเรื่องของการถ่ายทำ รวมถึงการจัดแสงในสตูดิโอ โดยในสตูดิโอจะประกอบไปด้วยพิธีกร ช่างภาพ ผู้ช่วยช่างภาพ และทีมงานของรายการอีก 1 คนที่จะคอยดูความเรียบร้อยในสตูดิโอ ไม่ว่าจะเป็นสคริปต์สำหรับพิธีกร มุมภาพ เสียง แสง และเพื่อคอยให้ความกระจ่างกับพิธีกรในตอนพิธีกรไม่เข้าใจในสคริปต์ และในระหว่างที่กำลังถ่ายพิธีกรนั้น จะต้องมียุติงานทำหน้าที่ในการจดบันทึกสัญญาณเวลาที่อยู่ในรูปของเวลา (Time Code) เพื่อให้ง่ายกับขั้นตอนหลังการผลิตรายการ หรือในการตัดต่อของทีมงานนั่นเอง และยังมีทีมงานที่คอยเปิดภาพตัวอย่างเหตุการณ์ในเรื่องนั้นๆ และคอยทำหน้าที่สลับภาพ(Switcher) ในการเปลี่ยนภาพต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นเป็นโลโก้ของรายการเรื่องจริงผ่านจอ หรือโลโก้ต่างๆ รวมถึงภาพเหตุการณ์ในเรื่องนั้นๆ อีกด้วย

ขั้นตอนการผลิตรายการ (Production) ผู้วิจัยพบว่า เป็นขั้นตอนที่มีกระบวนการเปลี่ยนแปลง “ความเป็นจริง” โดยจะถูกกำหนดจากอุดมการณ์ของผู้ผลิตรายการ ซึ่งจะทำการคัดเลือกภาพที่น่าเสนอจากแหล่งประกอบสร้างความจริงในสังคม ไม่ว่าจะเป็น ภาพที่ได้จากทีมงานเฉพาะกิจ เครื่องถ่ายต่างๆ หรือประชาชนทั่วไป หรือแม้กระทั่งทีมงานรายการเรื่องจริงผ่านจอเอง โดยจะทำการถ่ายภาพ คัดเลือกภาพ หรือคัดเลือกความเป็นจริงในสังคมบางอย่างมานำเสนอ นอกจากนี้การประกอบสร้างในขั้นตอนนี้ผู้ผลิตรายการได้ใช้วิธีการนำเสนอโดยใช้เทคนิคต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น การใช้เทคนิคแอบถ่าย การใช้บทสนทนา การสัมภาษณ์ ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นการประกอบสร้างของผู้ผลิตรายการทั้งสิ้น ดังนั้นขั้นตอนนี้ถือเป็นขั้นตอนของการใส่รหัส (Encode)

4.1.3 ขั้นตอนหลังการผลิตรายการ (Post - Production)

เมื่อการถ่ายทำรายการสิ้นสุดลงจะเข้าสู่ขั้นตอนหลังการผลิตรายการ คือขั้นตอนการตัดต่อรายการและการลงเสียง ซึ่งรายการจะนำเทปที่ได้ถ่ายทำทั้งหมดมาตัดต่อให้มีเนื้อหาเป็นไปตามรูปแบบรายการที่วางไว้

ภาพที่ 4.7 ภาพคนรูปร่างที่ได้จากการถ่ายทำของทีมงานรายการเรื่องจริงผ่านจอ

หลังจากออกกองถ่ายทำเสร็จเรียบร้อยแล้ว ขั้นตอนต่อมา คือ การนำภาพที่ถ่ายทำต้นฉบับเข้าสู่คอมพิวเตอร์ (Capture) เทปบันทึกภาพ (Foot Tape) ทั้งหมด หลังจากนั้นภาพที่ถ่ายทำต้นฉบับเข้าสู่คอมพิวเตอร์ เสร็จแล้ว เป็นขั้นตอนของการ คัดภาพ เลือกภาพ เพื่อเรียงลำดับตาม โครงเรื่องที่ได้วางไว้ ในขณะที่เรียบเรียงเรื่อง ทีมงานก็สามารถใส่เทคนิคพิเศษ (Effect) ได้เลย หรือจะคัดภาพมาเรียงกันหมดก่อนก็ได้ แล้วแต่วิธีการนำเสนอของแต่ละคน ซึ่งทีมงานบางคนอาจจะมีการนำเสนอที่ใช้บทสัมภาษณ์ในการเปิดเรื่องก่อน หรือบางคนอาจจะให้ภาพเหตุการณ์เป็นตัวเปิดเรื่องก่อนก็ได้ ดังนั้น ทีมงานเรื่องจริงผ่านจอ ล้วนแล้วแต่มีเอกลักษณ์และสไตล์เป็นของตัวเอง ที่ยิ่งน่าสนใจไปกว่านั้น ทีมงานทุกคนในรายการ สามารถทำงานคนเดียวได้ทุกตำแหน่ง เริ่มตั้งแต่ การประสานงาน การถ่ายทำ จนถึงขั้นตอนของการตัดต่อ เรียกได้ว่า 1 เรื่องต่อ 1 คน ซึ่งเป็นทีมงานที่มีความสามารถและมีความเป็นมืออาชีพมาก

การฟังเสียงเทปสัมภาษณ์เป็นอีกวิธีหนึ่งที่ทีมงานใช้กัน บางคนก็จะใช้วิธีการฟังเสียงสด แล้วเลือกตัดประเด็นหรือคำพูดที่น่าสนใจเดี๋ยวนั้นเลย เสร็จจากการวางเรื่องแล้วต่อมาจะเป็นส่วนของการขึ้นชื่อของผู้ร่วมรายการ (Super) และ คำพูดของผู้ร่วมรายการที่ปรากฏอยู่บนหน้าจอ (Subtitle) การขึ้นชื่อของผู้ร่วม (Super) ซึ่งจะต้องคำนึงถึงความถูกต้องเป็นหลักของราชบัณฑิตยสถาน ทีมงานจะให้ความสำคัญกับตรงนี้มาก และจะตรวจสอบอย่างเข้มงวดเสมอ ไม่ว่าจะขึ้น ชื่อ หรือตำแหน่ง หากไม่แน่ใจก็จะทำการ โทรศัพท์สอบถามกับเจ้าของชื่อและตำแหน่งนั้นทันที

หลังจากที่ทีมงานตัดในส่วนของตนเองเสร็จแล้ว จะเป็นส่วนของการเรียงเรื่อง ซึ่งจะเป็นหน้าที่โปรดิวเซอร์หลังการผลิต (Post Producer) รวมถึงการใส่กราฟฟิก และรายละเอียดอื่น ๆ อีกด้วย รายการเรื่องจริงผ่านจอมีความยาวรายการประมาณ 64 นาที ขาดเหลือได้นิดหน่อยแต่ห้ามเกิน บางครั้ง

ที่เวลาเกินที่ทีมงานจะต้องมาตัดทอนเรื่องของแต่ละคนออกไปเรื่องละนิด แต่ต้องระวังไม่ให้เนื้อหาของรายการเปลี่ยนแปลง และต้องใช้เวลาครบ 64 นาที จากนั้นจะเป็นการจดบันทึกสัญญาณเทปที่อยู่ในรูปของเวลา (Time Code) ระบุถึงจุดที่จะใส่เสียงลงไปในช่วงตอนต่อไป เพื่อให้ง่ายต่อการลงเสียงของฝ่ายเสียง (Sound) จากนั้นทางทีมงานจะส่งเทปที่เรียงเสร็จแล้วไปยังห้องบันทึกเสียง (Sound Studio) เป็นขั้นตอนต่อไป

ถัดมาเป็นส่วนของการลงเสียงผู้บรรยาย โดย คุณพิเชฐ พุฒตาล ซึ่งเป็นบุคคลที่มีน้ำเสียงที่เหมาะสมกับเนื้อหาของรายการเรื่องจริงผ่านจอ โดยน้ำเสียงนั้นน่าฟัง และน่าเชื่อถือ ซึ่งรายการจะทำการลงเสียงบรรยายทุกวันพุธ ณ ห้อง (Sound Studio1) โดยมี คุณปาริชาติ นุชนารถ (Sound Engineer) เป็นคนผสมเสียง (Mix) โดยเลือกเสียงและเสียงดนตรีประกอบเองทั้งหมด สิ่งที่เพิ่มความน่าสนใจให้กับรายการเรื่องจริงผ่านจอคงหนีไม่พ้นเสียงประกอบและดนตรีประกอบ ซึ่งสามารถสร้างอารมณ์ให้แก่ผู้ชม และทำให้มีส่วนร่วมไปกับรายการได้เป็นอย่างดี ซึ่งสิ่งสำคัญของผู้ทำหน้าที่ผสมเสียง ซึ่งการเลือกเสียงนั้นจะต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถ จินตนาการอันยอดเยี่ยม และสามารถเข้าใจในเรื่องได้อย่างถ่องแท้ และเมื่อผสมเสียงเสร็จแล้วทางทีมงานก็จะนำเทปกลับมาตรวจสอบเช็คความถูกต้องอีกครั้งเพื่อหาข้อผิดพลาด และภาพที่ไม่เหมาะสมในการออกอากาศ โดยในหนึ่งเทปนั้นทีมงานจะต้องทำการตรวจสอบเทปรายการหลายครั้งเพื่อให้เกิดความผิดพลาดน้อยที่สุด

หลังจากตรวจสอบเทปเสร็จแล้ว จะเป็นขั้นตอนของการส่งเทปออกอากาศของรายการเรื่องจริงผ่านจอ ซึ่งเป็นระบบเทปบันทึกภาพ (Beta) ไปที่ฝ่ายเซ็นเซอร์ของสถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 7 เพื่อให้เจ้าหน้าที่ของกองเซ็นเซอร์ตรวจสอบภาพและเนื้อหาอีกครั้ง ซึ่งกระบวนการเซ็นเซอร์เทปนั้นค่อนข้างใช้ความละเอียดเป็นอย่างมาก เพื่อไม่ให้มีภาพ เนื้อหาหรือภาษาที่ไม่เหมาะสมออกอากาศ ดังนั้นฝ่ายเซ็นเซอร์เทปออกอากาศของสถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 7 จึงต้องใช้คนจำนวนมากเพื่อตรวจสอบข้อบกพร่องของเทปรายการ และมีการฉายภาพด้วยจอที่มีขนาดใหญ่เพื่อความสะดวกในการมองหาความบกพร่องของภาพ และตัวหนังสือ ถ้ามีภาพที่ไม่เหมาะสม ทางฝ่ายเซ็นเซอร์สถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 7 ก็จะแจ้งให้ทางทีมงานทราบและให้มารับเทปออกอากาศกลับไปแก้ไขตามเงื่อนไขที่ฝ่ายเซ็นเซอร์ได้แจ้งไว้ในหนังสือ โดยจะระบุเวลาและสิ่งที่ต้องแก้ไขไว้ให้เรียบร้อยแล้ว เมื่อทีมงานนำเทปออกอากาศกลับมาแก้ไขแล้วจะต้องรีบนำเทปออกอากาศส่งกลับไปยังฝ่ายออกอากาศรายการของสถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 7 โดยทันที แต่ถ้าเทปออกอากาศผ่านฝ่ายเซ็นเซอร์แล้วไม่มีข้อบกพร่องให้ต้องแก้ไข ทางฝ่ายเซ็นเซอร์จะทำการส่งเทปต่อไปยังฝ่ายออกอากาศรายการของสถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 7 ให้ทันที

ขั้นตอนหลังการผลิตรายการ (Post - Production) ผู้วิจัยพบว่า ขั้นตอนนี้ก็จะขั้นตอนในการเปลี่ยนแปลง “ความเป็นจริง” ของผู้ผลิตรายการเช่นกัน โดยจะทำการตัดภาพ เลือกรูปภาพ เรียบเรียงเรื่องให้เป็นลำดับขั้นตอน และผู้ผลิตรายการยังมีการใช้เทคนิคต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น การใส่กราฟฟิก การลงเสียงบรรยาย การใช้ดนตรีประกอบ ให้เป็นเสมือนเหตุการณ์จริงอย่างเป็นธรรมชาติ โดยผู้ผลิตรายการจะทำหน้าที่ประกอบสร้างเรื่องราวต่างๆ ผ่านทางจอโทรทัศน์ โดยสำหรับสื่อมวลชนผู้ผลิตรายการแล้ว เป็นสถาบันที่มีความชอบธรรมอย่างสูงในการได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่เผยแพร่ข่าวสารหรือถ่ายทอดค่านิยมต่างๆ รายการก็สามารถที่จะประกอบสร้าง “ความเป็นจริง” ผ่านกลวิธีการนำเสนอให้เรื่องราวที่ปรากฏออกมาดูราวกับเป็นเรื่องจริงได้อย่างเป็นธรรมชาติ ซึ่งขั้นตอนนี้สำคัญสำหรับผู้ผลิตรายการอย่างมาก เนื่องจากสามารถโน้มน้าวให้ผู้ชมรับรู้ในสิ่งที่รายการใส่รหัสหรือสร้างความหมายขึ้นมา ดังนั้นขั้นตอนนี้ถือเป็นขั้นตอนของการใส่รหัส (Encode) เช่นกัน

4.1 เนื้อหารายการเรื่องจริงผ่านจอ

จากการศึกษาข้อมูลจากเทปรายการเรื่องจริงผ่านจอ ที่ออกอากาศตั้งแต่วันที่ 1 กุมภาพันธ์ - 30 เมษายน 2550 ซึ่งมีทั้งหมด 13 เทป ผู้วิจัยพบว่า รายการเรื่องจริงผ่านจอมีรูปแบบการนำเสนอเนื้อหาทั้งหมด 5 ช่วง คือ

- 4.2.1 เรื่องจริงไม่น่าจริง
- 4.2.2 เรื่องจริงเตือนภัย
- 4.2.3 นาที่ระทึก
- 4.2.4 ข่าวเจาะ
- 4.2.5 สก๊อปพิเศษ

4.2.1 เนื้อหารายการเรื่องจริงผ่านจอในช่วงเรื่องจริงไม่น่าจริง

ตารางที่ 4.1 แสดงเนื้อหาที่ศึกษาในช่วงเรื่องจริงไม่น่าจริง และเรื่องที่น่าเสนอในรายการเรื่องจริงผ่านจอ

ช่วงเรื่องจริงไม่น่าจริง	เรื่องที่น่าเสนอในรายการเรื่องจริงผ่านจอ
เนื้อหาที่เกี่ยวกับคน	- สมบัติในโกส้วม - แคนเซอร์หูหนวก - คนรู - ลุงไม่อาบน้ำ
เนื้อหาที่เกี่ยวกับสัตว์	- ตัวเงินตัวทองลูกรัก - ปลากระโห้ที่เขยสุดท้าย - แมวคูคู
เนื้อหาที่เกี่ยวกับชุมชน	- หมู่บ้านเนื้อเน่า - หมู่บ้านล่าหนูทุก

ช่วงเรื่องจริงไม่น่าจริง เป็นเรื่องแปลกที่ดูแล้วไม่น่าจะเกิดขึ้นได้ แต่ก็เกิดขึ้นจริงๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องแปลกของคน สัตว์ สิ่งของ สถานที่ พิธีกรรมหรือความเชื่อ ดังนั้น ช่วงเรื่องจริงไม่น่าจริงได้ประกอบสร้างเนื้อหาที่เกี่ยวกับ “ความเป็นจริง” ในเรื่องคน สัตว์ และชุมชน ซึ่งการนำเสนอเนื้อหาจะแสดงให้เห็นถึงความแปลก ความเหลือเชื่อ เรื่องไสยศาสตร์ และหลักวิทยาศาสตร์ ขึ้นมาเพื่อให้ผู้ชมได้รับรู้

เนื้อหาที่เกี่ยวกับคน อาจจะมีได้หลายแบบ เช่น การใช้ชีวิตของคนที่ไม่เหมือนใคร การกิน การอยู่ การหลับ การนอน หรืออาชีพ เรื่องราวเหล่านี้ก็เป็นเรื่องแปลกได้ ถ้าเรื่องของคนๆ นั้นไม่มีใครเคยทำและไม่มีใครเคยรู้มาก่อน ซึ่งนำเสนอในรูปแบบของรายการเรื่องจริงผ่านจอ โดยต้องคำนึงถึงสาระในการนำเสนอด้วย ซึ่งเมื่อรายการนำเสนอไปแล้วนั้น ผู้รับสารหรือคนดูจะได้อะไรจากสิ่งที่เขาชม อันจะเห็นได้จาก ตัวอย่างที่ศึกษาจากเทปรายการ ดังต่อไปนี้

- เรื่องสมบัติในโกสัวม

ประเด็นในการนำเสนอ คือ ไม่ได้อยู่ที่กรรมวิธีการทำทองที่รวบรวมมาจากโกสัวมของร้านทำทอง แต่เป็นการนำเสนอให้เห็นถึงอาชีพอีกอาชีพหนึ่งที่มีอยู่จริง แต่คนส่วนใหญ่ไม่เคยได้รับรู้มาก่อน ซึ่งเป็นอาชีพที่ถ่ายทอดมาจากรุ่นสู่รุ่น

- เรื่องแคนเซอร์หูหนวก

ประเด็นในการนำเสนอ คือ ความแปลกของกลุ่มนักเรียนที่มีความพิการทางหู แต่มีความสามารถพิเศษในการเดินเข้าจังหวะได้อย่างพร้อมเพรียงกัน ภายใต้การฝึกสอนและควบคุมของคุณครูเพียงคนเดียว

- เรื่องคนรู

ประเด็นในการนำเสนอ คือ นำเสนอข้อเท็จจริงของคุณลุงคนหนึ่งที่ใช้ชีวิตประจำวันอยู่แต่ในรูที่ลึกลงไปใต้ดินมาเป็นเวลานานหลายสิบปี พร้อมทั้งข้อเท็จจริงทางด้านกายภาพที่คนเราจะสามารถอยู่ในรูแบบนี้ได้หรือไม่

- เรื่องลุงไม่อาบน้ำ

ประเด็นในการนำเสนอ คือ นำเสนอข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นกับคุณลุงวัย 71 คนหนึ่ง ไม่เคยอาบน้ำมานานหลายสิบปี จนเนื้อตัวสกปรกมอมแมม เพราะคุณลุงมีความเชื่อว่า ถ้าอาบน้ำแล้วจะทำให้ตนเองไม่สบาย

เนื้อหาที่เกี่ยวกับสัตว์ มีได้หลายแบบ เช่น ความแปลกที่เกิดขึ้นกับตัวสัตว์นั้นๆเอง อาจเป็นหมูมี 3 ขา หรือความผูกพันระหว่างสัตว์กับคน ความแสนรู้ของสัตว์ พฤติกรรมแปลกๆที่ไม่ควรเกิดขึ้นกับสัตว์ชนิดนี้ อันจะเห็นได้จาก ตัวอย่างที่ศึกษาจากเทปรายการ ดังต่อไปนี้

- เรื่องตัวเงินตัวของลูกรัก

ประเด็นในการนำเสนอ คือ มีพ่อคนหนึ่งซึ่งจะสูญเสียลูกชายหัวแก้วหัวแหวนไป และพบว่าตัวเงินตัวของหลงเข้ามาในบ้าน ซึ่งตัวเงินตัวของตัวนี้มีความเชื่อมาก ทำให้เขาคิดว่าตัวเงินตัวของตัวนี้เป็นลูกชายกลับชาติมาเกิด จึงพยายามดูแลมันเป็นอย่างดี

- เรื่องปลากะโห้ที่เขยสุคท้าย

ประเด็นในการนำเสนอ คือ เป็นความผูกพันและปมปริศนาระหว่างคนทำขนมจิ้นกับปลากะโห้ยักษ์ฝูงหนึ่ง ที่ทุกๆปี ปลากะโห้ฝูงเดิมจะแวะเวียนมากินขนมจิ้นที่บ้านหลังนี้เสมอ แต่วันนี้ไม่มีการปรากฏตัวของปลากะโห้ฝูงนี้อีกแล้ว จะมีก็แต่ คนทำขนมจิ้นที่เฝ้ามองหาและนำขนมจิ้นไปรออยู่ ณ ที่เดิมทุกปี

- เรื่องแมวดูดหู

ประเด็นในการนำเสนอ คือ ความผูกพันที่เกิดขึ้นระหว่างคนกับแมวในจังหวัดเพชรบุรี ที่มีพฤติกรรมแปลก ที่ใครๆ เห็นแล้วต้องประหลาดใจ เมื่อเจ้าแมวเพศผู้วัย 9 เดือน ที่ชอบดูดหูของเจ้าของ จนบางครั้งหลับคาหู

เนื้อหาที่เกี่ยวกับชุมชน กล่าวคือ การที่มีชุมชนๆ หนึ่งรวมตัวกันเพื่อทำสิ่งๆ หนึ่ง หรือ การที่ในพื้นที่ของชุมชนนั้นๆ มีพฤติกรรมแปลก ของแปลก และอาจมีคน สัตว์ สิ่งของที่แปลก รวมตัวกันอยู่ในที่แห่งนี้ อันจะเห็นได้จาก ตัวอย่างที่ศึกษาจากเทปรายการ ดังต่อไปนี้

- หมู่บ้านเนื้อเน่า

ประเด็นในการนำเสนอ คือ การที่หมู่บ้านแห่งหนึ่งมีวิธีการถนอมอาหารที่ไม่เหมือนที่อื่น ซึ่งที่หมู่บ้านนี้จะนำเอาเนื้อหมูสดมาหมักด้วยสูตรโบราณที่ถ่ายทอดกันมาตั้งแต่รุ่นปู่ย่าตายาย ก่อนจะนำเนื้อที่หมักเสร็จแล้วมาฝังดินนานจนกว่าเนื้อจะเน่าได้ที่ จึงสามารถนำมาประกอบอาหารได้

- หมู่บ้านล่าหนูทุก

ประเด็นในการนำเสนอ คือ การที่คนทั้งหมู่บ้านมีอาชีพเสริมด้วยการออกล่าหนูทุกตามพื้นที่ต่างๆ ในหมู่บ้านเพื่อนำไปขาย เพื่อหารายได้พิเศษ โดยจะมีการรวมตัวกันเพื่อออกล่าหนูทุกทุกครั้งที่เสร็จจากการทำนาในแต่ละปี

นอกจากนี้ ยังมีเรื่องแปลกอื่นๆ อีกหลายเรื่องที่เกิดขึ้นในสังคม ดังเช่น

เนื้อหาที่เกี่ยวกับสถานที่ กล่าวคือ การที่มีสถานที่หนึ่งเป็นที่รวมตัวกันของงูมีพิษหลายพันตัว ซึ่งได้นำเสนอในแง่ของการวิเคราะห์ว่า ทำไมสถานที่แห่งนี้จึงเป็นที่รวมตัวกันของงูเหล่านี้ การนำเสนอก็ต้องเล่าให้เห็นถึงความน่าสนใจของสถานที่ จำนวนที่มากของงู เป็นต้น

เนื้อหาที่เกี่ยวกับพิธีกรรมหรือความเชื่อ เรื่องแปลกเรื่องนี้เป็นเรื่องแปลกที่เกิดขึ้นบ่อยมาก เพราะคนไทยส่วนใหญ่จะมีความเชื่อถือในสิ่งที่ตัวเองเคารพบูชา และเครื่องรางที่ตนเองยึดถือไว้ เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ ดังนั้นจะเห็นเรื่องในทำนองนี้ได้บ่อย เช่น พิธีกรรมการสักยันต์ของอาจารย์หนู ซึ่งพิธีกรรมนี้จะมีบรรดาเหล่าลูกศิษย์เดินทางมารวมกันหลายพันหลายหมื่นคน เพื่อร่วมในพิธีกรรมนี้ และแน่นอนภาพที่จะได้เห็นก็คือ การที่บันดาลูกศิษย์ที่ผ่านการสักยันต์รูปต่างๆ ของอาจารย์หนูแล้วนั้น ก็จะออกทำออกทางตามรูปสักของตัวเองอย่างไม่รู้สีกตัว เป็นต้น

ดังเช่นบทสัมภาษณ์ที่กล่าวว่า “ส่วนเรื่องจริงไม่น่าจริง ก็จะเป็นเรื่องแปลก ที่ดูแล้วไม่น่าที่จะเกิดขึ้นได้ เป็นเรื่องสัตว์ สิ่งของ สถานที่ ความเชื่อหรืออะไรอย่างนี้ เราก็จะทำตรงนั้นเข้าไป” (ชานนท์ ชุมนุมธารารักษ์, สัมภาษณ์, 29 มกราคม 2551)

รวมทั้งจากบทสัมภาษณ์ที่กล่าวว่า “เรื่องจริงไม่น่าจริง ให้อะไรแปลก ๆ เรื่องอะไรแบบนี้ มันหาข้อมูลยาก ถ้าเรื่องแปลก ๆ ถ้าใครรู้ปุ๊บมันเป็นข่าวแล้ว แต่เรามันจะซ้ากว่าคนอื่นเพราะกว่าเราจะนำเสนอก็วันพฤหัสบดี ซึ่งถ้าเป็นเรื่องจริงไม่น่าจริงมันอาจจะเน้นเรื่องที่เราต้องมีสาระเพิ่มขึ้น อาจจะไม่ใช่แค่ขายความแปลกแล้วอาจจะต้องมีเนื้อหาเพิ่มขึ้น เช่น ทำเรื่องพญานาคความเป็นเรื่องจริงไม่น่าจริงมันเป็นเรื่องแปลก แต่นอกจากนั้นมันก็ต้องได้อะไรมากกว่าความแปลกด้วย ต้องมีความเป็นสารคดีเข้ามาด้วย แต่ว่าตรงนี้เป็นจุดขายของรายการนะ เป็นจุดเรียก เรตติ้ง คนดูชอบแต่มันไม่ได้มีบ่อย” (อศิคร เชียงทอง, สัมภาษณ์, 31 มกราคม 2551)

การสร้างความจริงในเนื้อหารายการช่วงเรื่องจริงไม่น่าจริง ผู้ผลิตรายการมีการประกอบสร้างความเป็นจริงในเรื่องภาพ ภาพที่จะต้องนำเสนอจะเป็นภาพจริงเสียงจริงภายใต้ภาพแห่งความแปลกของเรื่องนั้นๆ ซึ่งภาพที่ใช้จะต้องเน้นมุมมองที่แสดงให้เห็นถึงความแปลกของเรื่อง และสิ่งสำคัญที่สร้างความน่าเชื่อถือของเรื่องแปลกแต่ละเรื่องได้นั้น จะต้องมีการบ้านที่เชื่อในสิ่งนั้นๆ เพื่อตอกย้ำความแปลกนั้นเข้าไปอีก แต่ถ้าเรื่องไหนมีความเชื่อที่มลายจนเกินไป ทางรายการก็จะต้องหาผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องหรือใกล้เคียงมาบอกเล่าหรือเตือนสติคนในแง่ของวิทยาศาสตร์ด้วย เพื่อป้องกันไม่ให้คนที่เชื่อถือเกิดอันตรายต่างๆ เช่น ชาวบ้านเชื่อว่าน้ำในบ่อนี้ศักดิ์สิทธิ์ก็เลยนำมาดื่มกัน เพราะความเชื่อว่าจะช่วยรักษาโรคร้ายไข้เจ็บได้ แต่ในแง่วิทยาศาสตร์นั้นก็ต้องเตือนว่าในน้ำนั้นมีเชื้อโรคที่ไม่ควรนำมาดื่ม เป็นต้น ดังนั้นภาพที่นำเสนอในรายการถือเป็นขั้นตอนการใส่รหัส (Encode) ของผู้ผลิตรายการเช่นกัน

ส่วนองค์ประกอบที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งในการสร้างความจริงในเนื้อหารายการช่วงเรื่องจริงไม่น่าจริงนั้น ก็คือ การประกอบสร้างโดยการใช้เสียงดนตรีประกอบที่ฟังแล้วรู้สึกถึงอารมณ์และนำกลัวหน่อยๆ เพื่อให้เนื้อเรื่องน่าติดตาม ดังนั้นการใช้เสียงดนตรีประกอบที่นำเสนอในรายการถือเป็นขั้นตอนการใส่รหัส (Encode) ของผู้ผลิตรายการเช่นกัน

การใช้ภาษาในการเล่าเรื่องในแบบของเรื่องจริงไม่น่าจริงนี้ เป็นการสร้างความจริงในเนื้อหารายการเช่นกัน โดยจะใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายไม่ซับซ้อน บอกเล่าเรื่องราวของความแปลกที่

เกิดขึ้นตามความเป็นจริง โดยจะสอดแทรกความรู้ต่างๆที่เกี่ยวข้องกับเรื่องหรืออาจจะเป็นทางออกของเรื่องนั้นๆ เข้าไปด้วย อาจจะใช้ น้ำเสียงที่มีน้ำหนัก บ้างในบางครั้งก็อยากให้เห็นเรื่องนั้นๆ ดูน่ากลัวและตื่นเต้นเป็นจังหวะๆ ตามเนื้อเรื่องที่ได้วางเอาไว้ ดังนั้นการใช้ภาษาที่นำเสนอในรายการถือเป็นขั้นตอนการใส่รหัส (Encode) ของผู้ผลิตรายการเช่นกัน

ช่วงเรื่องจริงไม่น่าจริงนี้ จะสื่อให้เห็นถึงเรื่องราวของชีวิตคน สัตว์ สถานที่ หรือสิ่งของในสังคม ซึ่งล้วนแล้วแต่มีความแปลก พิเศษ พิสดาร ไม่เหมือนใครและเป็นเรื่องที่คุณดูแล้วไม่น่าจะเกิดขึ้นได้จริงในสังคมได้แต่มันก็เกิดขึ้นแล้ว แต่ถ้าเรื่องใดมีเรื่องเกี่ยวกับความเชื่อไสยศาสตร์มาเกี่ยวข้อง ทางรายการจะต้องค้นหาคำตอบหรือทางออกที่เป็นไปในแนวทางวิทยาศาสตร์ไว้ด้วย เพื่อนำหลักวิชาการมาทำให้ผู้ชมไม่เกิดการหลงเชื่อจนกลายเป็นความมกมาย และเพื่อเป็นการเตือนสติให้กับชาวบ้านหรือผู้ชมที่อาจหลงเชื่อจนต้องตกเป็นเหยื่อของแก๊งมิจฉาชีพด้วย ดังนั้น ในช่วงเรื่องจริงไม่น่าจริงนี้ ทางรายการมักจะเน้นสอดแทรกความรู้ในด้านความเป็นจริงหรือหลักการทางด้านวิทยาศาสตร์ไว้ด้วยเสมอ และการนำเสนออันนั้นมักจะดูที่ประเด็นของเรื่องเป็นหลัก ส่วนเรื่องความแปลกในแง่ของภาพนั้นเป็นเพียงส่วนประกอบของเรื่อง และจะมีการกำหนดให้สัมภาษณ์นักวิชาการที่มีความชำนาญในแต่ละด้าน เพื่อทำให้นเนื้อหาของเรื่องครบถ้วนสมบูรณ์

ในช่วงเรื่องจริงไม่น่าจริงนี้ มักจะมีการสัมภาษณ์นักวิชาการที่มีความชำนาญการในแต่ละด้าน ไม่ว่าจะเป็น นักวิชาการด้านการสื่อสาร นักวิชาการด้านพลังงาน นักวิชาการด้านสัตว์ รวมถึงกระทรวงต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่น่าสนใจ อาทิ เจ้าหน้าที่กระทรวงสาธารณสุข เป็นต้น โดยตัวหมาย (Signifier) ในช่วงนี้คือ นักวิชาการ เพื่อมาให้ความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์ถึงข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาที่รายการนำเสนอ เพื่อเป็นการสร้างความน่าเชื่อถือให้กับรายการว่าเรื่องนี้เป็นเรื่องแปลก พิเศษ และพิสดารจริงๆ ไม่เคยเกิดขึ้นที่ไหนมาก่อนจริงๆ และเนื้อหาที่รายการกำลังนำเสนออยู่นั้นเป็นอย่างไร เช่น เรื่องบางเรื่องทางรายการไม่สามารถหาคำตอบได้ว่ามันเกิดอะไรขึ้นกับคนๆ นี้ นักวิชาการก็จะมาให้คำตอบว่า คนๆ นี้เป็นอะไร เป็นต้น นี่ก็คือตัวหมายถึง (Signified) ซึ่งทางรายการได้สร้างความหมายขึ้นมาว่าจริงๆ แล้วนักวิชาการจะต้องมีบทบาทและหน้าที่ในการให้ความรู้ในด้านต่างๆ กับประชาชน

4.2.2 เนื้อหารายการเรื่องจริงผ่านจอในช่วงเรื่องจริงเดือนกัญ

ตารางที่ 4.2 แสดงเนื้อหาที่ศึกษาในช่วงเรื่องจริงเดือนกัญ และเรื่องที่น่าเสนอในรายการเรื่องจริงผ่านจอ

ช่วงเรื่องจริงเดือนกัญ	เรื่องที่น่าเสนอในรายการเรื่องจริงผ่านจอ
เนื้อหาที่เกี่ยวกับอุบัติเหตุ	- เด็กติดเซ็นทรัลล็อก
เนื้อหาที่เกี่ยวกับอาชญากรรม	- แก๊งสลัดทอง - รวมวงจรปิดมีจนาชีพ
เนื้อหาที่เกี่ยวกับพฤติกรรมกรรรับประทานอาหาร	- หมูดิบอันตราย - กัญขนม
เนื้อหาที่เกี่ยวกับการใช้ชีวิตหรือสิ่งของ	- ไมโครโฟนดูด - นกหวีดติดคอเด็ก - แปรงสีพ่นคร่าชีวิต - มือถือระเบิด

ช่วงเรื่องจริงเดือนกัญ เป็นช่วงที่น่าเสนอถึงเรื่องราวที่เกี่ยวกับอุบัติเหตุ อาชญากรรม พฤติกรรมกรรรับประทานอาหาร การใช้ชีวิตหรือสิ่งของ และรวมไปถึงภัยร้ายต่างๆ ที่อยู่รอบตัวคน อาจเป็นภัยใกล้ตัวที่เกิดขึ้นแล้วหรือภัยที่หลายคนมองข้าม ดังนั้นช่วงเรื่องจริงเดือนกัญ จึงดึงเอาความชะล่าใจของคนทั่วไป มาตอกย้ำอีกครั้งเพื่อให้คนเหล่านั้นตระหนักถึงความอันตรายที่อยู่รอบตัว และอาจเกิดขึ้นได้ถ้าคุณไม่ทันระวังตัว ดังนั้น ช่วงเรื่องจริงเดือนกัญ ได้ประกอบสร้างเนื้อหาที่เกี่ยวกับ “ความเป็นจริง” ในเรื่องอุบัติเหตุ อาชญากรรม พฤติกรรมกรรรับประทานอาหาร และการใช้ชีวิตหรือสิ่งของ ซึ่งการนำเสนอเนื้อหาจะแสดงให้เห็นถึงปัญหาสังคม ความเชื่อ และหลักวิทยาศาสตร์ ขึ้นมาเพื่อให้ผู้ชมได้รับรู้

เนื้อหาที่เกี่ยวกับอุบัติเหตุ หมายถึง อุบัติเหตุที่เกิดขึ้นบ่อยครั้ง ดังเช่น อุบัติเหตุของคนที่ใช้รถใช้ถนน อุบัติเหตุในลักษณะนี้หลายคนทราบถึงสาเหตุและทราบถึงวิธีการแก้ไข แต่หลายคนกลับมองข้าม ดังนั้นทางรายการต้องนำเสนอเรื่องราวเหล่านี้ซ้ำๆ เพื่อให้ผู้ชมรู้สึกถึงความอันตรายที่

เกิดขึ้นให้ได้ เพื่อเป็นการลดจำนวนของผู้ประสบเหตุไปด้วยในตัว อันจะเห็นได้จาก ตัวอย่างที่ศึกษาจากเทปรายการ ดังต่อไปนี้

- เรื่องเด็กติดเซ็นทรัลล็อก

ประเด็นในการนำเสนอ คือ ความอันตรายที่เกิดจากการประมาทของผู้ใหญ่ปล่อยเด็กเล็กทิ้งไว้ในรถตามลำพัง และเนื่องจากเด็กกำลังซนจึงเอามือไปโดนปุ่มล็อกประตูรถอัตโนมัติ ทำให้เด็กถูกขังอยู่ในรถตามลำพัง

เนื้อหาที่เกี่ยวกับอาชญากรรม หมายถึง ภัยที่เกิดจากการจี้ ปล้น วิ่งราวทรัพย์ ลักเล็กขโมยน้อย ในปัจจุบันเรื่องราวต่างๆ เหล่านี้เกิดขึ้นบ่อยมาก อาจจะเป็นเพราะว่าสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ข้ำวยากหมากแพง จึงทำให้คนที่ไม่สามารถหาเงินได้ด้วยอาชีพสุจริตต้องออกมาทำเรื่องพวกนี้ ดังนั้นรายการมีหน้าที่ที่จะต้องตีแผ่ถึงพฤติกรรมโดยละเอียดของคนร้ายที่จะกระทำต่อเหยื่อที่รู้ไม่เท่าทัน ให้คอยระวังตัว อันจะเห็นได้จาก ตัวอย่างที่ศึกษาจากเทปรายการ ดังต่อไปนี้

- เรื่องแก๊งสลัดทอง

ประเด็นในการนำเสนอ คือ จะเน้นที่พฤติกรรมของกลุ่มคนร้ายที่พยายามออกอุบายหลอกล่อให้เหยื่อผลอ ก่อนจะลงมือนำทองปลอมที่เตรียมมาสลัดกับทองจริงของเหยื่อ แต่ครั้งนี้คนร้ายไม่สามารถใช้อุบายหลอกให้เจ้าของร้านทองหลงกลได้ เพราะด้วยไหวพริบและสายตาอันเฉียบคมที่มองออกว่า ตนกำลังถูกหลอกหลวง

-เรื่องรวมวงจรปิดมิจลาชีพ

ประเด็นในการนำเสนอ คือ เป็นการนำภาพวงจรปิดที่เกี่ยวกับพฤติกรรมหลอกหลวงของคนร้ายหลายๆ แบบมาให้ผู้ชมรายการชม เพื่อเป็นการเตือนให้ผู้ชมคอยระมัดระวังภัยใกล้ตัวที่อาจจะเกิดขึ้นได้ทุกเมื่อ

เนื้อหาที่เกี่ยวกับพฤติกรรมการรับประทานอาหาร หมายถึง อันตรายที่เกิดจากการรับประทานอาหาร ที่คนส่วนใหญ่ไม่ทราบหรือทราบแต่ไม่มองข้าม เช่น การรับประทานอาหารที่ไม่สุก ก็จะทำให้เกิดพยาธิตัวจิ๋วในร่างกายได้ ในระยะสั้นอาจจะไม่เกิดอันตรายใดๆ แต่เมื่อสะสมอยู่ในร่างกายนานๆ ก็อาจจะทำให้เกิดโรคต่างๆ ตามมาอีกมากมาย เรื่องนี้คนทั่วไปทราบถึงอันตรายคืออยู่แล้ว แต่ไม่มองข้ามเพราะว่า เคยชินกับพฤติกรรมรับประทานอาหารแบบนี้มานานแล้ว ดังนั้นทางรายการต้องการนำเสนอให้ชาวบ้านกลุ่มนี้และคนดูทั่วไปทราบถึงอันตรายของการรับประทานอาหารที่ไม่สุก หรือสุกๆ ดิบๆ โดยการนำคนป่วยด้วยโรคต่างๆ ที่เกิดจากการรับประทานอาหารไม่สุก

มาเล่าถึงอาการความเจ็บปวดและทรมานให้ฟัง รวมทั้งสัมภาษณ์แพทย์ที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านนี้โดยตรง เพื่อหาทางออกให้กับคนเหล่านี้ด้วย อันจะเห็นได้จาก ตัวอย่างที่ศึกษาจากเทปรายการ ดังต่อไปนี้

- เรื่องหมุดบั้นเอว

ประเด็นในการนำเสนอ คือ อันตรายที่เกิดจากการรับประทานเนื้อหมุดบั้นเอว โดยมีผู้ที่กำลังประสบกับปัญหานี้มาพูดถึงความทรมานของโรคที่เกิดจากการรับประทานหมุดบั้นเอวให้คนทั่วไปได้รับรู้ พร้อมทั้งหาทางออกของปัญหาที่เกิดขึ้น

- เรื่องภัยขม

ประเด็นในการนำเสนอ คือ พฤติกรรมการรับประทานขนมของเด็กที่ไร้ประโยชน์ และอาจส่งผลให้เด็กๆ ได้รับสารที่ไม่พึงประสงค์ต่อร่างกายด้วย เพื่อเตือนให้ผู้ปกครองควรเฝ้าระวังพฤติกรรมการรับประทานขนมของเด็ก

เนื้อหาที่เกี่ยวกับการใช้ชีวิตหรือสิ่งของ หมายถึง อันตรายที่อยู่รอบๆ ตัวคนเรา ซึ่งจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อเราไม่ทันระมัดระวังตัวเอง เช่น เกิดเหตุเพลิงไหม้บ้านหลังหนึ่ง ไฟได้เผาไหม้ข้าวของเครื่องใช้ภายในบ้านไปหมด กว่าจะทราบสาเหตุที่แท้จริงว่าไฟไหม้เพราะสายไฟในบ้านชำรุด ก็สายไปแล้ว ดังนั้นทางรายการจึงต้องหยิบเรื่องนี้ขึ้นมาแนะนำเสนอในแง่ของการเตือนภัยให้คนดูได้รับรู้ถึงอันตรายที่อาจเกิดขึ้นโดยที่เราไม่รู้ตัว โดยการนำภาพข่าวนี้มาดำเนินเรื่อง มีการสัมภาษณ์เจ้าของบ้านถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ตำรวจถึงสาเหตุที่แท้จริง และสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญในด้านไฟฟ้า เพื่อแนะนำวิธีการตรวจสอบสภาพสายไฟภายในบ้าน เป็นการป้องกันไว้ก่อนที่จะปล่อยให้เกิดภัยร้าย อันจะเห็นได้จาก ตัวอย่างที่ศึกษาจากเทปรายการ ดังต่อไปนี้

- เรื่องไมโครโฟนดูด

ประเด็นในการนำเสนอ คือ ความประมาทของช่างเทคนิค ที่ไม่มีการตรวจสอบอุปกรณ์ไฟฟ้าก่อนการใช้งาน ทำให้ไม่ทราบว่ามีการชำรุด จนเป็นเหตุให้มีผู้ประสบเหตุถึงขั้นเสียชีวิต เหตุการณ์นี้จึงเป็นอุทาหรณ์ได้เป็นอย่างดี

- เรื่องนกหวีดติดคอเด็ก

ประเด็นในการนำเสนอ คือ อุทาหรณ์ที่เกิดขึ้นกับเด็ก และการรู้เท่าไม่ถึงการณ์ของผู้ดูแลเด็ก ที่ปล่อยให้เด็กเล็กเล่นของเล่นเพียงลำพัง โดยที่ไม่ทันสังเกตว่าเด็กจะเล่นของเล่นชิ้นนั้นอย่างไร และของเล่นชิ้นนั้นจะสามารถเป็นอันตรายได้หรือไม่

- เรื่องแปร่งสี่พันคร่าชีวิต

ประเด็นในการนำเสนอ คือ ความอันตรายที่อยู่รอบตัวแต่เราไม่เคยทราบมาก่อน ว่าของใช้ประจำวัน อย่างแปร่งสี่พันก็อาจจะทำอันตรายแก่เราได้เหมือนกัน พร้อมทั้งนำเสนอวิธีป้องกันอันตรายที่เกิดขึ้นด้วย

- เรื่องมือถือระเบิด

ประเด็นในการนำเสนอ คือ การเพิ่มความระมัดระวังในการใช้โทรศัพท์มือถือ ก่อนที่อันตรายจะเกิดขึ้นกับผู้ใช้สอย ซึ่งจะนำเสนอในเรื่องการเสื่อมสภาพของอุปกรณ์โทรศัพท์มือถือ และการใช้งานที่ไม่ถูกวิธี จึงเป็นเหตุให้เกิดการระเบิดขึ้น

ตั้งตัวอย่างบทสัมภาษณ์ที่กล่าวว่า “อย่างเรื่องจริงเดือนก๊วยนี้เราต้องแสดงให้เห็นถึงอุบัติเหตุอาชญากรรม หรือภัยอะไรต่าง ๆ ใกล้เคียง เพื่อดึงตรงนั้นมาให้คนดูเห็นแล้วรู้สึกว่าจะระวังในสิ่งที่เกิดขึ้น” (ชานนท์ ชุมนุมธารารักษ์, สัมภาษณ์, 29 มกราคม 2551)

นอกจากนี้คุณอติสร ได้กล่าวต่อว่า “จะเป็นลักษณะแบบว่าอะไรก็ตามที่มันใกล้ตัว และที่ฟังไม่ได้ เพราะหนึ่งมันใกล้ตัวคนทั่วไป ทุกคนมีโอกาสเจอเรื่องเหล่านี้ เรื่องจริงผ่านจอจะเดือนก๊วยในลักษณะที่ทุกคนมีโอกาสได้เจอ ทุกคนมีโอกาสพบเห็นแต่ยังไม่ได้สังเกต เช่น การหลอกขายของทางอินเทอร์เน็ต แม้กระทั่งการขั้บรถก็เจอได้ถอยหลังชน เช่นนี้ หรืออะไรก็ตามที่มันเป็นภัยใกล้ตัวและอยู่ใกล้ตัวเรามากที่สุด เราจะไม่เดือนอะไรไปไกล อย่างเช่น ปัญหาการลงทุน ความเสี่ยง อะไรแบบนี้ พี่ก็จะไม่เดือน หรือว่าอย่างยาเสพติด อะไรแบบนี้ เราก็จะห่าง ๆ ไป แต่ว่าเอาเรื่องที่คนประสบเจอได้ทุกวันเพื่อเป็นภูมิคุ้มกันให้เขา” (อติสร เชียงทอง, สัมภาษณ์, 31 มกราคม 2551)

การสร้างความจริงในเนื้อหารายการช่วงเรื่องจริงเดือนก๊วย ผู้ผลิตรายการมีการประกอบสร้างความเป็นจริงในเรื่องภาพ โดยภาพที่นำเสนอจะเน้นภาพที่ผู้เสียหายมาบอกเล่าถึงภัยที่ตนเองได้รับ เพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือ และน่าติดตามชม โดยการนำเสนอจะต้องมีภาพข่าว ภาพเหตุการณ์ หรือภาพจากกล้องวงจรปิดที่สามารถเห็นพฤติกรรมของคนในเรื่องอย่างชัดเจน มาบอกเล่าเรื่องราวที่เกิดขึ้น แล้วจึงสอดแทรกเนื้อหาสาระด้านการแก้ไขปัญหาหรือทางออกให้กับผู้ชมด้วย ในบางเนื้อหาของช่วงเรื่องจริงเดือนก๊วยนี้ อาจจะสอดแทรกเนื้อหาที่เกี่ยวกับการป้องกันตัวและทรัพย์สินของผู้หญิงเข้าไปด้วย เพื่อเป็นอีกทางออกหนึ่งให้กับผู้ชมที่อาจตกเป็นเหยื่อของโจรร้ายหรือพวกมิจฉาชีพที่มักใช้ช่องโหว่ของเหยื่อเป็นหนทางในการหลอกล่อ ดังนั้นภาพที่นำเสนอในรายการถือเป็นขั้นตอนการใส่รหัส (Encode) ของผู้ผลิตรายการเช่นกัน

ส่วนองค์ประกอบอีกอย่างหนึ่งในการสร้างความจริงในเนื้อหารายการช่วงเรื่องจริงเดือนกัยนั้น ก็คือ การประกอบสร้างโดยการนำเสนอเสียง ในแง่ของคนตรีประกอบอาจจะต้องพิจารณาเป็นเรื่องราวๆ ไป เพราะช่วงเรื่องจริงเดือนกัย มีเนื้อหาที่ไม่เหมือนกัน ขึ้นอยู่กับลักษณะของกัยที่เกิดขึ้น ถ้าเป็นเรื่องของการจี๋ ปลิ้น ก็ต้องอาศัยเสียงประกอบที่ตื้นเต้นฟังดูแล้วรู้สึกถึงอันตรายที่เกิดขึ้น เช่น เสียงปิ่น เสียงระเบิด แต่ถ้าเป็นเรื่องของการหลอกลวงก็อาจจะต้องใช้คนตรีประกอบที่เบาๆ ค่อยคลอไปกับเรื่อง เพื่อให้เรื่องดูแห้งกินไป เป็นต้น ดังนั้นการใช้เสียงคนตรีประกอบที่นำเสนอในรายการถือเป็นขั้นตอนการใส่รหัส (Encode) ของผู้ผลิตรายการเช่นกัน

การใช้ภาษาในการเล่าเรื่องในแบบของเรื่องจริงเดือนกัยนี้ เป็นการสร้างความจริงในเนื้อหารายการเช่นกัน โดยจะใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย เน้นรายละเอียดของวิธีการที่คนร้ายมาล่อหลอกผู้เสียหาย หรือบอกเล่าถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น เพื่อให้ผู้ชมเข้าใจง่าย และมีการสอดแทรกเนื้อหาสาระที่เป็นทางออกของเรื่องนั้นไว้ด้วย ดังนั้นการใช้ภาษาที่นำเสนอในรายการถือเป็นขั้นตอนการใส่รหัส (Encode) ของผู้ผลิตรายการเช่นกัน

ดังนั้น ในช่วงเรื่องจริงเดือนกัยนี้ ทางรายการมักจะสอดแทรกความรู้ในด้านกลวิธีที่คนร้ายใช้หลอกล่อหรือใช้ทำร้ายเหยื่อไว้ด้วยเสมอ ซึ่งการนำเสนอส่วนใหญ่นั้นมักจะดูที่ประเด็นของเรื่องหรือกัยที่เกิดขึ้นเป็นหลัก และจะมีการกำหนดให้สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ตำรวจที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาของเรื่อง เพื่อให้เนื้อหาครบถ้วนสมบูรณ์

ในช่วงเรื่องจริงเดือนกัยนี้ ทางรายการจะมีการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ตำรวจที่เกี่ยวข้องกับเรื่องและหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นหน่วยกัยต่างๆ ทั้งรวมกัตัญญู ปอเต็กตึ๊ง และกระทรวงต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้นๆ เป็นต้น โดยตัวหมาย (Signifier) ในช่วงนี้คือ เจ้าหน้าที่ตำรวจและหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็น เจ้าหน้าที่กระทรวงสาธารณสุข เจ้าหน้าที่กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เป็นต้น เพื่อชี้ให้เห็นถึงอันตรายของกัยที่เกิดขึ้น และเพื่อเป็นเครื่องเตือนใจให้กับผู้ชมได้ตระหนักถึงกัยร้ายที่เกิดขึ้น จนเกิดความใส่ใจและเพิ่มความระมัดระวังตัวมากขึ้น และอาจทำให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องออกมาเพิ่มมาตรการในการดูแลมากขึ้นด้วย ซึ่งการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ตำรวจนั้นจะทำให้เนื้อหาที่รายการกำลังนำเสนอมีความน่าเชื่อถือในแง่ของความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในสังคม นี่ก็คือตัวหมายถึง (Signified) ซึ่งทางรายการได้สร้างความหมายขึ้นมาว่าจริงๆ แล้วเจ้าหน้าที่ตำรวจและหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง จะต้องทำหน้าที่เดือนกัย สอดส่องดูแล

คอยระมัดระวังไม่ให้เกิดภัยต่างๆ และให้คำแนะนำแก่ประชาชนให้ระมัดระวังตัวถึงภัยต่างๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นได้

4.2.3 เนื้อหารายการเรื่องจริงผ่านจอในช่วงนาทีระทึก

ตารางที่ 4.3 แสดงเนื้อหาที่ศึกษาในช่วงนาทีระทึก และเรื่องที่น่าสนใจในรายการเรื่องจริงผ่านจอ

ช่วงนาทีระทึก	เรื่องที่น่าสนใจในรายการเรื่องจริงผ่านจอ
เนื้อหาเกี่ยวกับคน	- เขียวอารมณ์พ่อติดยา - จี๊กอดจับตัวประกัน - คลั่งเผาตัวเอง - โจรระห่ำปล้นร้านทองสระบุรี
เนื้อหาเกี่ยวกับสัตว์	- ยีราฟตกหลุม
เนื้อหาเกี่ยวกับอุบัติเหตุ	- CCTV กล้องวงจรปิด - รอดปฏิบัติการรถและ - ตรุษจีนระทึก - เรือล่มอยุธยา - ไฟไหม้คลองเตย - ย่างสยอง - มิดเลียบทะเลหู - ไม้ลวกป่าคอก
เนื้อหาเกี่ยวกับอาชญากรรม	- ล้อมจับปราจีนบุรี - นาที่ล้อมจับ
เนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติ	- นำป่าเมืองตรัง
เนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องอื่นๆ	- วินาทีบีบ - ลองของ ถูกลอง

ช่วงนาทีระทึก คือ เหตุการณ์ต่างๆ ที่มีภาพจริง เสียงจริง มานำเสนอให้กับผู้ชม ไม่ว่าจะ เป็นอุบัติเหตุ จี๊ ปล้น การจับตัวประกัน การฆ่าตัวตาย ภัยธรรมชาติต่างๆ หรือแม้แต่นาทีที่เป็นนาทีตายของสัตว์ ซึ่งเรื่องราวเหล่านี้รายการจะนำเสนอโดยการเน้นภาพจริง เสียงจริงที่เกิดขึ้นจริง ซึ่งภาพ

ที่ได้ อาจจะเป็นภาพจากกล้องวงจรปิด หรือภาพเหตุการณ์ที่มีคนสามารถบันทึกเอาไว้ได้ด้วยกล้องดิจิทัล หรือกล้องวิดีโอ และภาพบางภาพยังไม่เคยออกอากาศที่ไหนมาก่อน ซึ่งตรงนี้เป็นหน้าที่ของทีมงานที่จะต้องสืบเสาะและค้นหาเจ้าของภาพนั้นๆ มาให้ได้ เพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือให้กับผู้ชมมากกว่ารายการข่าวทั่วไป ดังนั้น ช่วงเวลาที่ระทึก ได้ประกอบสร้างเนื้อหาที่เกี่ยวกับ “ความเป็นจริง” ในเรื่องคน สัตว์ อุบัติเหตุ อาชญากรรม และธรรมชาติ ซึ่งการนำเสนอเนื้อหาจะแสดงให้เห็นถึงปัญหาสังคม ความเชื่อ เรื่องไสยศาสตร์ และหลักวิทยาศาสตร์ ขึ้นมาเพื่อให้ผู้ชมได้รับรู้

เนื้อหาที่เกี่ยวกับคน คือภาพเหตุการณ์ต่างๆ ในสังคม ซึ่งล้วนแล้วแต่เกิดขึ้นเพราะคนเป็นผู้ก่อขึ้นมาเอง ไม่ว่าจะเป็นการทำร้ายคนอื่น การทำร้ายตัวเอง หรือการที่พ่อแท้ๆ ทำร้ายลูกก็ตาม อันจะเห็นได้จาก ตัวอย่างที่ศึกษาจากเทปรายการ ดังต่อไปนี้

- เรื่องจี้กอดจูบตัวประกัน

ประเด็นในการนำเสนอ คือ นาที่ระทึกที่เกิดขึ้นกับหญิงสาวคนหนึ่งที่ถูกเป็นเหยื่อทางอารมณ์ของผู้ชายที่แอบหลงรักหญิงสาวเพียงฝ่ายเดียว ทำให้ฝ่ายชายเกิดความเครียดจากความรักจนทำให้ตัวเองไม่มีสติในการไตร่ตรองถึงความผิดชอบ ชั่วดี จนต้องทำร้ายคนอื่นไปด้วย

- เรื่องโจรระห่ำปล้นร้านทองสระบุรี

ประเด็นในการนำเสนอ คือ เป็นคดีที่สะท้อนให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมของประเทศ เมื่อคนจนไม่มีทางออก จนต้องหันมาก่อการร้าย ใช้ปืนอาทักกราดยิงเข้าไปในร้านทอง แต่ท้ายที่สุดคนร้ายก็ต้องได้รับโทษตามกฎหมาย

- เรื่องเหยื่ออารมณ์พ่อติดยา

ประเด็นในการนำเสนอ คือ นำเสนอข้อเท็จจริงจากปากของผู้เป็นพ่อที่ถูกเป็นทาสของยาบ้า ยาเสพติดเป็นต้นเหตุในการทำลายชีวิตของผู้ที่ติด ซึ่งจะเห็นได้จากผู้เป็นพ่อ ที่ติดยาอมแงมจนยอมที่จะทำร้ายลูกของตัวเอง เพื่อนำข้อเท็จจริงมาตีแผ่ให้ผู้ชมได้รับรู้ถึงโทษร้ายแรงของยาเสพติด

- เรื่องคลังเผาตัวเอง

ประเด็นในการนำเสนอ คือ ความเครียดทำให้ชายคนหนึ่งเกิดอาการคลุ้มคลั่ง เดินปรีเข้าไปที่รถบรรทุกแก๊ส ก่อนจะจุดไฟเผาตัวเอง ซึ่งการทำร้ายตัวเองเพื่อเรียกร้องความสนใจจากผู้อื่นนั้น ไม่ได้เป็นทางออกที่ดีเสมอไป ต้นเหตุของเรื่องนี้อยู่ที่ความเครียดและความไม่เข้าใจกันของคนในครอบครัว ดังนั้นควรจะแก้ที่ต้นเหตุมากกว่า

เนื้อหาที่เกี่ยวกับสัตว์ คือภาพเหตุการณ์จริงที่เกิดขึ้นกับสัตว์ต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นนาที่แรกเกิด การช่วยชีวิต การไล่ล่า อันจะเห็นได้จาก ตัวอย่างที่ศึกษาจากเทปรายการ ดังต่อไปนี้

- เรื่อง ยีราฟตกลูก

ประเด็นในการนำเสนอ คือ เป็นเรื่องราวของแม่ยีราฟที่กำลังทรมาณจากการเจ็บท้องเพื่อจะตกลูก ทำให้คนดูแลจำนวนมากต้องพยายามช่วยทำคลอด ท่ามกลางความซุมนุ่นวุ่นวาย เนื่องจากยีราฟเป็นสัตว์ที่ใหญ่และมีอาการหวาดกลัวว่าลูกจะถูกทำร้ายอยู่ตลอดเวลา จึงทำให้การช่วยเหลือเป็นไปอย่างทุลักทุเล

เนื้อหาที่เกี่ยวกับอุบัติเหตุ คือ ภาพจริงเสียงจริงจากอุบัติเหตุต่างๆ ไม่ว่าจะ เป็นอุบัติเหตุจากการใช้รถใช้ถนน อันจะเห็นได้จาก ตัวอย่างที่ศึกษาจากเทปรายการ ดังต่อไปนี้

- เรื่อง CCTV กล้องวงจรปิด

ประเด็นในการนำเสนอ คือ เพื่อให้เห็นถึงความสำคัญในการติดตั้งกล้องวงจรปิด เพราะในปัจจุบันเกิดคดีอาชญากรรมขึ้นมากมาย แต่ในหลายๆ คดีเจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถคลี่คลายได้ด้วยภาพเหตุการณ์อันอุกอาจของคนร้าย ที่ถูกบันทึกไว้ได้ด้วยกล้องวงจรปิด

- เรื่อง รอดปฏิหาริย์รถและ

ประเด็นในการนำเสนอ คือ การเพิ่มความระมัดระวังในการใช้รถใช้ถนนให้มากขึ้นกว่าเดิม เพราะนอกจากต้องระวังอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นจากตัวเองแล้ว ยังต้องคอยระวังอุบัติเหตุที่ผู้อื่นก่อขึ้นด้วย ดังนั้นผู้ใช้รถใช้ถนนควรมีจิตสำนึกร่วมกัน ไม่ประมาททุกครั้งขณะขับขี่รถ อุบัติเหตุแบบนี้คงไม่มีทางเกิดขึ้นแน่นอน

- เรื่อง อย่างสวยงาม

ประเด็นในการนำเสนอ ความประมาทในการใช้รถใช้ถนนของคนขับรถพ่วง 18 ล้อ จนทำให้เกิดโศกนาฏกรรมขึ้นกับตัวคนขับเอง เรื่องนี้จึงเป็นอุทาหรณ์อย่างดีให้กับคนใช้รถใช้ถนน และการเอาใจใส่อย่างจริงจัง ก็จะไม่ทำให้ใครต้องสูญเสียทรัพย์สินหรือชีวิตบนท้องถนนอีกต่อไป

- เรื่อง ทรุษจินระทึก

ประเด็นในการนำเสนอ คือ ความประมาทในการเปิดแสดงเซดลิ่งโตที่ใช้เด็กเป็นผู้แสดงด้วย ซึ่งก่อนการแสดงทางคณะไม่ได้ตรวจสอบความพร้อมของเด็กก่อน จึงทำให้เด็กตกลงมาได้รับบาดเจ็บ

- เรื่อง เรือล่มอยุธยา

ประเด็นในการนำเสนอ คือ การบรรทุกผู้โดยสารเกินอัตราที่เรือจะรับไหว เพียงเพราะความเห็นแก่ได้ของเจ้าของเรือ จนฝ่าฝืนกฎระเบียบที่ได้ตั้งไว้ จนเป็นต้นเหตุของภาพเหตุการณ์ที่ผู้โดยสารนับร้อยต่างหนีตายกันอย่างอลหม่าน กลายเป็นโศกนาฏกรรมครั้งใหญ่แห่งปี

- เรื่องไฟไหม้คลองเตย

ประเด็นในการนำเสนอ คือ ความประมาทที่เกิดจากคนในชุมชนปล่อยปละละเลยในการช่วยกันรักษาความปลอดภัย จึงทำให้เกิดเพลิงไหม้ไหม้ไหม้หน้าหมู่บ้านเรือนร่วม 200 หลัง ทำให้ชาวบ้านในชุมชนหนีตายกันอย่างอลหม่าน โดยนำเสนอผ่านภาพจริงเสียงจริงที่บันทึกได้จากฝีมือของเจ้าหน้าที่กู้ภัย

- เรื่องมีดเสียบทะลุหู

ประเด็นในการนำเสนอ คือ ภาพสยองของชายคนหนึ่งที่ถูกคนร้ายปามิดเข้าไปใส่เพื่อบันดาลโทษจากเหตุทะเลาะวิวาท แต่โชคร้ายที่มีดพุ่งมาปักเข้าที่ใบหน้าจนทะลุไปถึงหู เขาต้องทนทุกข์ทรมานนานหลายชั่วโมง ก่อนจะมีพลเมืองดีผ่านมาพบและนำตัวส่งโรงพยาบาล

- เรื่องไม้ลวกปาดคอ

ประเด็นในการนำเสนอ คือ ให้นำคนทั่วไปได้ตระหนักถึงอุบัติเหตุต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้ทุกเมื่อ อย่างเช่น เด็กชายวัย 13 ปี ที่ใช้เส้นทางเดิมจี้มอเตอร์ไซค์เพื่อกลับบ้าน โดยไม่ทันระวังสิ่งกีดขวางข้างหน้า จนเกือบเอาชีวิตไม่รอด จึงไม่ควรประมาทในการใช้ชีวิต

เนื้อหาที่เกี่ยวกับอาชญากรรม คือ ภาพเหตุการณ์ที่เจ้าหน้าที่ตำรวจกำลังใช้สารพัดยุทธวิธีเพื่อล้อมจับคนร้ายจากคดีต่างๆ อันจะเห็นได้จาก ตัวอย่างที่ศึกษาจากเทปรายการ ดังต่อไปนี้

- เรื่องล้อมจับปราจีนบุรี

ประเด็นในการนำเสนอ คือ ภาพเหตุการณ์จริงของการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการปราบปรามผู้ร้าย ที่มีอาวุธครบมือ และพร้อมที่จะยิงต่อสู้ได้ทุกเมื่อ การปิดล้อมยืดเยื้อออกไปนานกว่า 6 ชั่วโมง ก่อนที่จะปิดฉากลงได้โดยที่ไม่มีใครได้รับบาดเจ็บ

- เรื่องนาที่ล้อมจับ

ประเด็นในการนำเสนอ คือ การวางแผนเพื่อจับกุมคนร้ายที่แอบเข้ามาขโมยของในโรงงานแห่งหนึ่ง เมื่อเจ้าหน้าที่แสดงตัวเข้าจับกุม คนร้ายต่างหนีกันไปคนละทิศละทาง แต่ในที่สุดเจ้าหน้าที่ตำรวจก็สามารถจับกุมคนร้ายได้ทั้งหมด เรื่องนี้จึงเป็นตัวอย่างอย่างดีให้กับคนที่คิดจะทำผิด

เนื้อหาที่เกี่ยวกับธรรมชาติ คือ ภาพเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงของภัยธรรมชาติต่างๆ อันจะเห็นได้จาก ตัวอย่างที่ศึกษาจากเทปรายการ ดังต่อไปนี้

- เรื่องน้ำป่าเมืองตรัง

ประเด็นในการนำเสนอ คือ เป็นภัยธรรมชาติที่ไม่มีใครคาดคิดว่ามันจะเกิดขึ้น และเหตุการณ์นี้ก็เกิดขึ้นเร็วมาก ทำให้นักท่องเที่ยวที่กำลังเล่นน้ำอยู่นั้นหนีไม่ทัน และต้องเสียชีวิตหลายสิบราย เพื่อเป็นอุทาหรณ์ให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ต้องมีความเข้มงวดในการดูแลความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว

เนื้อหาที่เกี่ยวกับเรื่องอื่นๆ คือ ภาพเหตุการณ์จริงอื่นๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม ไม่ว่าจะเป็นเรื่องราวการก่อการร้ายของกลุ่มโจรใต้ อันจะเห็นได้จาก ตัวอย่างที่ศึกษาจากเทปรายการ ดังต่อไปนี้

- เรื่องวินาทีบีม

ประเด็นในการนำเสนอ คือ ภาพวินาทีเป็นวินาทีตายของเหตุการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เกิดขึ้นรายวัน ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงชีวิตที่แขวนไว้บนเส้นด้ายของเจ้าหน้าที่และชาวบ้านในพื้นที่

- เรื่องล่องของ ลูกของล่อง

ประเด็นในการนำเสนอ คือ อุทาหรณ์ที่เกิดจากการชอบลองของ ของคนกลุ่มหนึ่งที่ชื่นชอบความท้าทายและชอบหาความสะใจให้ตัวเอง ออกตระเวนลองของตามสำนักต่างๆ ที่ว่ามีของดีจนเป็นเหตุให้เกิดการบาดเจ็บจากการลองของขึ้น

ในปัจจุบันเรื่องที่เป็นนาที่ระทึกก็มักจะถูกนำเสนอผ่านรายการข่าวตามช่องต่างๆ ก่อนรายการเรื่องจริงผ่านจอ เนื่องจากมีรายการประเภทเล่าข่าวมากขึ้น ซึ่งภาพเหตุการณ์เหล่านี้ก็จะถูกนำเสนอให้เห็นบ่อยครั้งในหนึ่งวัน ทำให้รายการเรื่องจริงผ่านจอมีความล่าช้ากว่ารายการข่าว ดังนั้นการนำเสนอช่วงนาที่ระทึกนี้ จะต้องทำให้มีความน่าสนใจมากกว่าเดิม เช่น การไปตามสัมภาษณ์ผู้ก่อเหตุในสถานคุมขังหรือเรือนจำถึงสาเหตุที่ก่อเหตุขึ้น สัมภาษณ์ญาติของผู้ก่อเหตุเพื่อหาปมหลังสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ตำรวจถึงการวางแผนระงับเหตุ เป็นต้น และเหตุผลสำคัญในการนำเสนอช่วงนาที่ระทึกนั้น ตอนแรกรายการจะขยาดเฉพาะภาพจริงเสียงจริง แต่ตอนนี้รายการจะต้องดูประเด็นที่จะนำเสนอก่อนว่าไม่ซ้ำกับรายการข่าวที่นำเสนอไปแล้ว ที่รายการเรื่องจริงผ่านจอไม่ทิ้งช่วงนาที่ระทึกไป เป็นเพราะนาที่ระทึกเปรียบเสมือนจุดขายหรือโลโก้ของรายการเรื่องจริงผ่านจอ

การสร้างความจริงในเนื้อหารายการช่วงนาที่ระทึก ผู้ผลิตรายการมีการประกอบสร้างความเป็นจริงในเรื่องภาพ โดยภาพที่นำเสนอจะเป็นภาพจริง เสียงจริงมานำเสนอโดยผ่านกระบวนการตัดต่อที่ไม่ตัดทอนภาพมากนัก สลับกับเสียงบรรยายเพียงเล็กน้อย แต่ในช่วงแรกของเนื้อเรื่องจะยังไม่

บอกถึงจุดจบ อาจจะเล่าแบบ จุดเริ่มต้น นำไปสู่ จุดจบ หรือบางครั้งอาจจะเล่าแบบ จุดจบ แล้วเล่าย้อนไปสู่จุดเริ่มต้น ในกรณีของเรื่องที่มีการนำเสนอมาหลายครั้งแล้ว จะสอดแทรกบทสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ตำรวจหรือหน่วยกู้ภัยที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์นั้น ดังนั้นภาพที่นำเสนอในรายการถือเป็นขั้นตอนการใส่รหัส (Encode) ของผู้ผลิตรายการเช่นกัน

จากบทสัมภาษณ์ที่กล่าวว่า “วิธีการทำนาที่ระทึกใจน่าสนใจมากกว่าเดิม คือ ที่เราไม่ทิ้งเพราะว่า นาที่ระทึกมันเป็น โลโก้ของเรื่องจริง บางทีคนดูข่าวพวกนั้นก็ดูแค่ภาพที่มันหวาดเสียวตื่นเต้น แต่พอมาดูจากเรื่องจริง เราจะขายแก่นนั้นไม่ได้เพราะเขาหวาดเสียว ตื่นเต้นไปแล้ว เราต้องขายความเซอร์ไพรส์ของเรื่อง เช่น ไปตามปุมหลังคนที่ก่อเหตุ สาเหตุ ตำรวจวางแผนอย่างไร เจาะลึกลงในรายละเอียดของเรื่องมากขึ้น แต่ภาพก็คือ ภาพข่าวนั้นแหละ นาที่ระทึกเมื่อก่อนขายภาพ แต่ตอนนี้ขายประเด็นด้วย เพราะว่าก่อนจะมาถึงเรามันช้า” (อติสร เชียงทอง, สัมภาษณ์, 31 มกราคม 2551)

ส่วนองค์ประกอบอีกอย่างหนึ่งในการสร้างความจริงในเนื้อหาของรายการช่วงนาที่ระทึกนั้นก็คือ การประกอบสร้างโดยการนำเสนอเสียง ซึ่งเสียงดนตรีจะต้องใช้ดนตรีที่เน้นความตื่นเต้น เข้าใจแต่จะค่อยๆ เร่งจังหวะขึ้นเรื่อยๆ ตามภาพเหตุการณ์ เพื่อบีบให้ผู้ชมต้องหันมาดูจนไม่สามารถละสายตาจากเรื่องนี้ได้ ส่วนเสียงบรรยายในช่วงนาที่ระทึกนี้อาจจะไม่ต้องบรรยายมากนัก ใช้การนำเสนอแบบปล่อยภาพ ปล่อยเสียง ปล่อยให้ภาพเป็นตัวเล่าเรื่องเอง ดังนั้นการใช้เสียงดนตรีประกอบที่นำเสนอในรายการถือเป็นขั้นตอนการใส่รหัส (Encode) ของผู้ผลิตรายการเช่นกัน

การใช้ภาษาในการเล่าเรื่องในแบบของนาที่ระทึกนี้ เป็นการสร้างความจริงในเนื้อหาของรายการเช่นกัน โดยการใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย เน้นการบรรยายถึงเรื่องราวแต่ละนาทีของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น เพื่อให้ผู้ชมได้ร่วมลุ้นระทึกไปกับเหตุการณ์ด้วย ดังนั้นการใช้ภาษาที่นำเสนอในรายการถือเป็นขั้นตอนการใส่รหัส (Encode) ของผู้ผลิตรายการเช่นกัน

ช่วงนาที่ระทึกนี้ จะสื่อให้เห็นถึงเรื่องราวต่างๆ ที่เกิดขึ้นจริงในสังคม ไม่ว่าจะเป็นภาพเหตุการณ์ ภาพนาที่ชีวิต ภาพการก่ออาชญากรรม และอื่นๆ เพื่อแสดงให้เห็นถึงความเป็นจริงในสังคมที่มีทั้งด้านบวกและด้านลบ เพื่อใช้ภาพเหตุการณ์ต่างๆ เหล่านั้นไว้คอยเป็นเครื่องเตือนใจให้กับใครหลายคนได้ด้วย ดังนั้น ในช่วงนาที่ระทึกนี้ ทางรายการมักจะสอดแทรกความรู้ด้านวิชาการที่เกี่ยวกับการช่วยเหลือคนไว้ด้วยเสมอ เพื่อแสดงให้เห็นถึงความยากลำบากในการช่วยเหลือคนแต่ละคน

ที่ประสบเหตุได้ และจะกำหนดให้มีการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ของหน่วยสาธารณสุขต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเนื้อเรื่อง เพื่อให้เนื้อหาของเรื่องครบถ้วนสมบูรณ์

ในช่วงนาที่ระทึกนี้ มักจะมีการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ของหน่วยสาธารณสุขต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น ร่วมกตัญญู ปอเต็กคั้ง กุ๊ยกั๊ก สว่างบริบูรณ์ รวมถึงกระทรวงต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่น่าเสนอ อาทิ เจ้าหน้าที่กระทรวงยุติธรรม เจ้าหน้าที่กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และเจ้าหน้าที่ตำรวจ เป็นต้น โดยตัวหมาย (Signifier) ในช่วงนี้คือ เจ้าหน้าที่ของหน่วยสาธารณสุขต่างๆ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ความรู้และข้อเท็จจริงเกี่ยวกับวิธีการช่วยเหลือผู้ประสบเหตุ และความอันตรายของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือให้กับเนื้อหาที่รายการกำลังนำเสนอด้วย นี่ก็คือตัวหมายถึง (Signified) ซึ่งทางรายการได้สร้างความหมายขึ้นมาว่าจริงๆ แล้วเจ้าหน้าที่ของหน่วยสาธารณสุขต่างๆ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องมีหน้าที่ให้ความรู้และให้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับอันตรายต่างๆ ของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

4.2.4 เนื้อหารายการเรื่องจริงผ่านจอในช่วงข่าวเจาะ

ตารางที่ 4.4 แสดงเนื้อหาที่ศึกษาในช่วงข่าวเจาะ และเรื่องที่น่าสนใจในรายการเรื่องจริงผ่านจอ

ช่วงข่าวเจาะ	เรื่องที่น่าสนใจในรายการเรื่องจริงผ่านจอ
เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับสัตว์	<ul style="list-style-type: none"> - ชีวิตใต้นวล - มาตรการกรมหมู - เมนูโหด - จับปลากากรุกศ
เนื้อหาที่เกี่ยวข้องอาชญากรรม	<ul style="list-style-type: none"> - สาวรัสเซียบุกแทง - รุมกระต๊อบนักท่องเที่ยว - คำสารภาพเดนคน - แทะเลียตู้ปลา - พ่อเลี้ยงโหด - ลูกตกแพพิชฌุโลก - ตายยกครัว - ตามล่ามือระเบิดเมือง - เรียงความสลด - ล้อจับมือระเบิด - พ่อฆ่าลูก - แก๊งแรงงานต่างด้าว
เนื้อหาที่เกี่ยวข้องเรื่องอื่นๆ	<ul style="list-style-type: none"> - เพลงมรณะ - ปราบกฏการณ์พายุมุน - CAMFROG - จตุคามรามเทพพีเวอร์

ช่วงข่าวเจาะ เป็นเรื่องต่างๆ ที่กำลังเป็นกระแสการวิพากษ์วิจารณ์ของสังคมแต่ยังไม่มีจุดจบของเรื่องอาจจะเป็นเรื่องที่มาจากข่าวโทรทัศน์ ข่าวหนังสือพิมพ์ ข่าวจากวิทยุ และข่าวจากสื่อต่างๆ

ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับสังคม อาชญากรรม หรือเรื่องสะท้อนขวัญ หรือเป็นเรื่องที่ทางทีมงานหาข้อมูลมาตั้งประเด็นขึ้นเอง ซึ่งจะต้องมีข้อมูลในเชิงลึกมานำเสนอให้ครอบคลุมครบถ้วนทุกด้าน แต่เนื่องจากข่าวเจาะที่ทางทีมงานตั้งประเด็นขึ้นมาเองนั้นจะไม่มีภาพหรือถ้ามีก็มีน้อย ทางทีมงานจึงต้องมีการวางแผนการช้อนกล้องแอบถ่ายภาพของพฤติกรรมของผู้ที่เกี่ยวข้องกับเรื่อง พร้อมทั้งหาคำตอบให้กับเรื่องนั้นๆ ด้วย เช่น ทางทีมงานได้รับโทรศัพท์แจ้งเรื่องจากคนทางบ้านว่ามีการเปิดบ้านเล่นการพนันกัน ดังนั้น ขั้นตอนการทำงานก็ต้องเริ่มจากการวางแผนลงไปดูพื้นที่ แต่การลงพื้นที่ถึงแม้จะเป็นครั้งแรกทีมงานก็ต้องมีการติดตั้งกล้องซ่อนติดตัวไปด้วย เพื่อบันทึกภาพแล้วนำมาปรึกษากับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อดำเนินการเข้าจับกุมบ่อนการพนันบ่อนนี้ เป็นต้น ซึ่งช่วงข่าวเจาะนี้อาจจะไม่ได้มีทุกสัปดาห์ก็ได้ เพราะโดยเนื้อเรื่องแล้วเป็นเรื่องในเชิงลึก ที่จะต้องใช้เวลาในการทำงานนานกว่าเรื่องในช่วงอื่นๆ ดังนั้น ช่วงข่าวเจาะ ได้ประกอบสร้างเนื้อหาที่เกี่ยวกับ “ความเป็นจริง” ในเรื่องสัตว์ และอาชญากรรม ซึ่งการนำเสนอเนื้อหาจะแสดงให้เห็นถึงปัญหาสังคม ความเชื่อ เรื่องไสยศาสตร์ และหลักวิทยาศาสตร์ ขึ้นมาเพื่อให้ผู้ชมได้รับรู้

เนื้อหาที่เกี่ยวกับสัตว์ คือ เหตุการณ์ที่เกี่ยวกับการทารุณกรรมสัตว์อย่างโหดเหี้ยมทารุณ จนคนในสังคมทนไม่ได้ และมีการออกมาเพื่อเรียกร้องสิทธิให้กับสัตว์โลก และการสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาที่เกิดขึ้นกับเพื่อนร่วมโลกและยังคงอาศัยอยู่ในสังคมเหมือนกับคน อันจะเห็นได้จาก ตัวอย่างที่ศึกษาจากเทปรายการ ดังต่อไปนี้

- เรื่องชีวิตไอนวล

ประเด็นในการนำเสนอ คือ เป็นเรื่องราวของสุนัขข้างถนนตัวหนึ่ง ที่ถูกคนใจบาปทำร้ายและทรมาณอย่างไร้เหตุผล จนอาการสาหัส เรื่องราวของเจ้านวลสุนัขโชคร้ายตัวนี้ ทำให้กลุ่มคนรักสัตว์หลายคนที่ทราบข่าวต่างพากันหดหู่ และออกมาเรียกร้องความเป็นธรรมให้กับสุนัขข้างถนนที่ถูกทารุณ

- เรื่องมาตรการหมู

ประเด็นในการนำเสนอ คือ เพื่อนำเสนอข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรที่มีอาชีพเลี้ยงหมูขาย แต่เกิดขาดทุน จึงนำลูกหมูนับหมื่นตัวมาทุบหัวฆ่าทิ้งทีละตัว เพื่อเรียกร้องความช่วยเหลือจากรัฐบาล จนทำให้เกิดเสียงวิพากษ์วิจารณ์ไปต่างๆ นานา

- เรื่องเมนูโหด

ประเด็นในการนำเสนอ คือ เพื่อนำเสนอข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นกับร้านอาหารแห่งหนึ่งที่ต้องการให้มีลูกค้ามาเข้าร้านมากๆ จึงคิดค้นเมนูเด่นแบบพิสดาร มาทำการประชาสัมพันธ์ แต่เมื่อ

เมนูเด่นนั้นออกสู่สายตาประชาชน กลับทำให้คนในสังคมมองว่าเป็นการทรมานสัตว์อย่างโหดร้ายทารุณ จนคนในสังคมรับไม่ได้

- จับปลาการกุศล

ประเด็นในการนำเสนอ คือ เป็นการนำเสนอวิธีการหารายได้เข้าวัดที่แปลกไม่เหมือนวัดอื่นๆ โดยการเชิญชวนให้ชาวบ้านมาช่วยกันจับปลาในบริเวณบึงของวัด ซึ่งจะนำเงินไปสร้างศาลาการเปรียญ ซึ่งการนำเสนอเป็นสิ่งที่น่าสนใจและแปลกใหม่

เนื้อหาที่เกี่ยวกับอาชญากรรม คือ เหตุการณ์ที่ถูกวิพากษ์วิจารณ์อย่างหนักจากคนในสังคม และยังคงคลุมเครือ ไม่มีทางออกที่ชัดเจน ดังนั้นประเด็นสำคัญในการนำเสนอข่าวจะเกี่ยวกับอาชญากรรมนี้ ก็เพื่อหาข้อเท็จจริงจากบุคคลหรือหน่วยงานหลายๆ ฝ่าย เพื่อหาข้อเท็จจริงของเรื่องตั้งแต่เริ่มแรก จนถึงบทสรุปหรือทางออกของเรื่อง ดังเรื่องราวดังต่อไปนี้ ล้วนแล้วแต่เป็นเรื่องที่ถูกคนในสังคมวิพากษ์วิจารณ์อย่างหนัก และสังคมยังคงรอคอยข้อเท็จจริงของเรื่องอยู่ อันจะเห็นได้จาก ตัวอย่างที่ศึกษาจากเทปรายการ ดังต่อไปนี้

- เรื่องเนอสเซอร์โหด

ประเด็นในการนำเสนอ คือ เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในสังคม และเพื่อหาคำตอบให้กับคนในสังคม ซึ่งเป็นเรื่องของความไว้วางใจที่พ่อแม่ผู้ปกครองฝากบุตรหลานของตนไว้ในความดูแลของสถานรับเลี้ยงเด็กอ่อน เรื่องนี้จึงเป็นอุทาหรณ์อย่างดีให้กับการเลือกหาสถานที่ที่ไว้วางใจมากที่สุด

- เรื่องศพแห้งตายปริศนา

ประเด็นในการนำเสนอ คือ เพื่อคลี่คลายคดีปริศนาที่เกิดขึ้นในบ้านหลังหนึ่ง เมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจได้รับแจ้งว่า พบศพนอนตายปริศนากลางบ้าน ชาวบ้านใกล้เคียงต่างตั้งข้อสงสัยไปต่างๆ นานา รายการจึงมีหน้าที่วิเคราะห์ความเป็นไปได้ในแนวทางต่างๆ

- เรื่องสาวรัสเซียถูกแทง

ประเด็นในการนำเสนอ คือ การมองโลกในแง่ดีของสาวชาวรัสเซีย ถึงแม้ตัวเองจะถูกจีจีซิงทรัพย์และถูกทำร้ายโดยโจรใจบาปที่เป็นคนไทย แต่ก็ยังไม่ลืมที่จะขอบคุณพลเมืองดีที่เป็นคนไทยเหมือนกันที่ช่วยเหลือเธอ

- เรื่องรุมกระทืบนักท่องเที่ยว

ประเด็นในการนำเสนอ คือ ความกล้าหาญของแฟนรายการในการแอบบันทึกภาพพฤติกรรมของกลุ่มวัยรุ่นหน้าซื่อใจคดที่กำลังยกพวกรุมทำร้ายนักท่องเที่ยว เพื่อนำภาพเหล่านี้มาหาตัวผู้กระทำความผิดและนำตัวมาลงโทษ

- เรื่องคำสารภาพคนคน

ประเด็นในการนำเสนอ คือ เผยแพร่ข้อเท็จจริงจากคำสารภาพคำต่อคำของคนร้ายหนึ่งในแก๊งที่ก่อเหตุฆ่าคน เพื่อเป็นกรณีศึกษาให้กับคนที่กำลังทำผิดหรือจะคิดทำผิด ให้เห็นถึงผลเสียมากกว่าผลดี และเพื่อชี้ให้เห็นว่า คนทำความผิดต้องได้รับโทษทุกคน

- เรื่องแทงเสียชีวิต

ประเด็นในการนำเสนอ คือ ความโหดเหี้ยมของโจรที่ก่อเหตุกลางวันแสดๆ แต่เพราะสภาพของร้านค้าที่ถูกปิดมิดด้วยฟิล์มและแผ่นป้ายโฆษณา จึงทำให้ไม่มีคนภายนอกเห็นถึงเหตุร้ายที่เกิดขึ้นภายในร้าน จนเป็นเหตุให้เจ้าของร้านตู้ปลาเสียชีวิต

- เรื่องพ่อเลี้ยงโหด

ประเด็นในการนำเสนอ คือ เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม ซึ่งมีหลายครอบครัวที่มักใช้ความรุนแรงกับบุตรหลานของตน มากกว่าการว่ากล่าวตักเตือนธรรมดา ซึ่งจากสถิติแล้วปัจจุบันมีมากขึ้น พร้อมกับหาแนวทางแก้ไขและทางออกให้กับผู้ที่กำลังประสบกับปัญหานี้ด้วย

- เรื่องลูกตกแพพิณูโลก

ประเด็นในการนำเสนอ คือ เพื่อนำเสนอภาพจริงเสียงจริง พิสูจน์สาเหตุการตายของชายหนุ่มชาวพิณูโลก ที่จู่ๆ ร่างของเขาก็ตกลงไปอยู่ใต้แพ ทั้งเจ้าหน้าที่กู้ภัยและชาวบ้านพยายามช่วยเหลือ แต่ก็ไม่เป็นผลเพราะกระแสน้ำที่ไหลเชี่ยวกราก ซึ่งทางรายการมีหน้าที่สืบหาข้อเท็จจริงของเรื่องที่เกิดขึ้น

- เรื่องตายยกครัว

ประเด็นในการนำเสนอ คือ ความประมาทในการขับรถ โดยบรรทุกคนมาเต็มท้ายรถบรรทุกสิบล้อพ่วง 2 คัน จนอัดหัวท้าย จนทำให้คนที่นั่งมาในรถกระบะเสียชีวิตในที่เกิดเหตุทันที ทั้งครอบครัว การนำเสนอทำให้เห็นถึงการเพิ่มความระมัดระวังในการใช้รถใช้ถนนให้มากขึ้น

- เรื่องตามล่ามือระเบิดเมือง

ประเด็นในการนำเสนอ คือ จากเหตุการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นใจกลางเมืองกรุงเทพ ทำให้มีประชาชนจำนวนมากหวาดกลัวและตั้งข้อสงสัยต่างๆ ดังนั้นรายการจึงมีหน้าที่ต้องหาคำตอบเพื่อนำมาตีแผ่ข้อเท็จจริงเรื่องนี้ให้ได้

- เรื่องเรียงความสลด

ประเด็นในการนำเสนอ คือ เพื่อนำเสนอข้อเท็จจริงและสะท้อนให้เห็นถึงเหตุสะท้อนขวัญของคนที่เมือง เมื่อเด็กน้อยต้องทนทรมานจากการถูกผู้เป็นตาแท้ๆ ข่มขืนมานานนับปี จนทนไม่ไหวจึงเลือกวิธีการเขียนเรียงความส่งครูประจำชั้น เพื่อระบายความอัดอั้นตันใจ

- เรื่องล่อจับมือระเบิด

ประเด็นในการนำเสนอ คือ ขณะที่สื่อต่างๆ กำลังรายงานข่าวกลุ่มก่อการร้ายขู่วางระเบิดที่เกิดขึ้นทางภาคใต้ กลับมีคนที่อาศัยสถานการณ์นี้ฉวยโอกาสทำที่เป็นมือวางระเบิด โดยโทรศัพท์ไปข่มขู่ตามห้างร้านและบริษัทต่างๆ เพื่อต่อรองแลกกับเงิน ทางตำรวจจึงร่วมกันซ่อนแผนล่อจับตัวเอาไว้ได้ ทางรายการได้นำเสนอให้เห็นถึงคนชั่วในสังคม

- เรื่องพ่อฆ่าลูก

ประเด็นในการนำเสนอ คือ เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงสังคม เมื่อความเครียดเข้าครอบงำจนทำให้คนคิดสั้น ทำได้ทุกอย่าง แม้แต่การฆ่าลูกของตัวเองเพราะเพื่อบันดาลโทสะ ซึ่งทางรายการมีหน้าที่เสนอแนะทางออกให้กับผู้ที่ตกอยู่ในภาวะเช่นนี้

- แก่งแรงงานต่างด้าว

ประเด็นในการนำเสนอ คือ ภาพการจับกุมแรงงานต่างด้าว โดยเจ้าหน้าที่ทำการกวาดล้างแรงงานต่างด้าวอย่างจริงจังเท่าไร แต่ขบวนการค้าแรงงานมนุษย์ก็ยังไม่มิตีท่าว่าจะลดลง ซึ่งทางรายการได้นำเสนอให้เห็นถึงขบวนการผิดกฎหมายในบ้านเมืองไทยนั่นเอง

เนื้อหาที่เกี่ยวกับเรื่องอื่นๆ หมายถึง เรื่องทั่วไปที่เกิดขึ้นในสังคม เรื่องที่กำลังเป็นกระแสวิพากษ์วิจารณ์ หรือเรื่องที่ทางรายการคิดประเด็นขึ้นมาเอง อันจะเห็นได้จาก ตัวอย่างที่ศึกษาจากเทปรายการ ดังต่อไปนี้

- เรื่องเพลงมรณะ

ประเด็นในการนำเสนอ คือ เพื่อหาข้อเท็จจริงให้กับคนในสังคมว่าแท้จริงแล้ว การฟังเพลงที่คนทั่วโลกต่างขนานนามว่า เพลงมรณะ เพลงที่มีท่วงทำนองเขย่าขวัญ เสียงร้องที่โหยหวน และเนื้อหาที่บาดใจนั้น สามารถเป็นต้นเหตุที่ทำให้คนกว่า 200 คนทั่วโลกคิดสั้นฆ่าตัวตายได้จริงหรือไม่

- เรื่องปรากฏการณ์พายุหมุน

ประเด็นในการนำเสนอ คือ เพื่อนำเสนอภาพเหตุการณ์จริงและค้นหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับปรากฏการณ์พายุหมุนในเมืองไทย ว่าความเป็นไปได้ในการเกิดมากน้อยแค่ไหน และถ้าเกิดขึ้นจริงเราจะมีวิธีการรับมืออย่างไร

- เรื่อง CAMFROG

ประเด็นในการนำเสนอ คือ เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม เทคโนโลยีความทันสมัยที่ทำให้เยาวชนทั่วโลกเสื่อมโทรม ผู้ปกครองจึงควรให้คำแนะนำและเพิ่มความเอาใจใส่ดูแลลูกหลานให้มากขึ้น พร้อมกับหาทางออกให้กับปัญหาดังกล่าว

- เรื่องจตุคามรามเทพฟีเวอร์

ประเด็นในการนำเสนอ คือ เพื่อตีแผ่ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับความเชื่อความศรัทธาในจตุคามรามเทพที่เกิดขึ้นกับคนในสังคม นำเสนอทั้งผลดีและผลเสียที่เกิดขึ้น พร้อมทั้งเล่าประวัติความเป็นมาตั้งแต่โบราณเพื่อเป็นความรู้ให้กับประชาชนทั่วไป

ดังตัวอย่างบทสัมภาษณ์ที่กล่าวว่า “ข่าวเจาะนี้ เรื่องที่มันเป็นกระแส แต่คนดูก็ยังไม่รู้จักจบหรือที่มาที่ไปว่าเป็นอย่างไร เราก็จะไปเจาะเพิ่ม ไปถ่ายทำเพิ่มโดยใช้วิธีการเสียบเข้าไปถ่ายในบางเรื่อง อะไรทำนองนี้ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่ในเชิงลึก” (ชานนท์ ชุมนุมธารารักษ์, สัมภาษณ์, 29 มกราคม 2551)

นอกจากนี้ได้กล่าวต่ออีกว่า “ส่วนใหญ่ที่จะทำเรื่องข่าวเจาะ เป็นส่วนใหญ่ คือ ต้องเข้าไปเอาข้อมูลที่เราเคยมี ข้อมูลที่ชาวบ้านพูดถึง แต่ยังไม่มีการรู้ในเชิงลึกเลย เราก็ต้องเข้าไปเจาะเพื่อที่จะเอาความจริงตรงนี้ดึงออกมาในรูปแบบของมันก็จะไม่มีการกำหนดตายตัวว่า เรื่องนี้จะต้องถูกเล่าด้วยภาพวงจรปิด เรื่องนี้จะต้องถูกเล่าด้วยภาพแอบถ่าย คือ จุดจบมันไม่ได้อยู่ตรงนั้น แต่การนำเสนอของเราจะเป็นการนำเสนอถึงเนื้อหาเป็นหลัก เรื่องบางเรื่องถ้ามีอะไรมาประกอบเราก็จับมาใส่เพื่อให้คนเห็นภาพและก็ให้คนเข้าใจตามนั้นตามสคริปต์ที่เราเขียนไว้” (ชานนท์ ชุมนุมธารารักษ์, สัมภาษณ์, 29 มกราคม 2551)

การสร้างความจริงในเนื้อหารายการในช่วงข่าวเจาะ ผู้ผลิตรายการมีการประกอบสร้างความจริงในเรื่องภาพ โดยภาพที่นำเสนอจะเป็นภาพข่าวอาจจะมิหรือไม่มีก็ได้ขึ้นอยู่กับเรื่อง แต่ภาพที่สำคัญจะต้องเป็นภาพที่ทีมงานบันทึกภาพขึ้นมาเอง ซึ่งจะหาชมจากรายการข่าวอื่นๆ ไม่ได้ อาจจะเป็นการซ่อนกล้อง ติดตั้งกล้องวงจรปิดในสถานที่ที่เราจะไปถ่ายทำ และภาพที่ขาดไม่ได้คือ ภาพที่ทางทีมงานนำเจ้าหน้าที่ตำรวจเข้าจับกุมผู้กระทำความผิดมาลงโทษตามกฎหมาย โดยจะมีการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ตำรวจถึงบทลงโทษที่ผู้กระทำผิดจะได้รับ สัมภาษณ์ผู้กระทำความผิด และสัมภาษณ์ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากเรื่องนี้ ดังนั้นภาพที่นำเสนอในรายการถือเป็นขั้นตอนการใส่รหัส (Encode) ของผู้ผลิตรายการเช่นกัน

ส่วนองค์ประกอบอีกอย่างหนึ่งในการสร้างความจริงในเนื้อหารายการช่วงข่าวเจาะนั้นก็คือ การประกอบสร้างโดยการนำเสนอเสียง จะเน้นการใช้เสียงจริง เช่น บทสนทนาของตัวละครในเรื่อง โดยใช้เสียงคนตรีประกอบเบาๆ เพื่อไม่ให้เรื่องเงียบจนเกินไป ซึ่งส่วนใหญ่ของเรื่องจะปล่อย

ภาพและป्ल็อยเสียง ดังนั้นการใช้เสียงบทสนทนาและเสียงดนตรีประกอบที่น่าเสนอในรายการถือเป็นขั้นตอนการใส่รหัส (Encode) ของผู้ผลิตรายการเช่นกัน

การใช้ภาษาในการเล่าเรื่องในแบบของข่าวเจาะนี้ เป็นการสร้างความจริงในเนื้อหาของรายการเช่นกัน โดยการใช้ภาษาหรือคำพูดที่เกิดจากการสนทนากันระหว่างตัวละครในเรื่อง ซึ่งในช่วงข่าวเจาะที่มีการช้อนกล้องหรือติดตั้งกล้องวงจรปิดนั้น จะต้องมีการขึ้นคำพูดของผู้ร่วมรายการที่ปรากฏอยู่บนหน้าจอโทรทัศน์ (Subtitle) เพราะเสียงที่ได้จากกล้องช้อนหรือกล้องวงจรปิดอาจจะเป็นเสียงที่ฟังไม่ชัดเจน และที่สำคัญการขึ้นคำพูดของผู้ร่วมรายการที่ปรากฏอยู่บนหน้าจอโทรทัศน์ นั้นจะต้องใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย เพื่อเพิ่มความเข้าใจในเรื่องให้กับผู้ชมอีกทางหนึ่ง ดังนั้นการใช้ภาษาที่น่าเสนอในรายการถือเป็นขั้นตอนการใส่รหัส (Encode) ของผู้ผลิตรายการเช่นกัน

ช่วงข่าวเจาะนี้ จะสื่อให้เห็นถึงเรื่องราวที่กำลังเป็นกระแสวิพากษ์วิจารณ์ของคนในสังคมอยู่ในขณะนั้น โดยรายการจะนำเสนออย่างเป็นกลางมากที่สุด จะไม่มีการเข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเด็ดขาด เพื่อนำเสนอให้คนในสังคมเห็นถึงความขัดแย้งในเนื้อหาของเรื่องและนำกลับมาตัดสินใจที่จะเชื่อ หรือคิดว่าแบบไหนคือผิดและแบบไหนคือถูกด้วยตัวเอง

จากการสัมภาษณ์ทีมงานได้กล่าวต่ออีกว่า “ข่าวเจาะ ตรงนี้มันเป็นตัวขายประเด็น เหมือนกับเราเป็นผู้สื่อข่าวคนหนึ่งแต่เราเป็นรายการทีวี เหมือนเราจะเปิดข่าวนี้ เปิดให้สังคมได้รับรู้ เพราะฉะนั้นข่าวเจาะเราต้องเป็นเจ้าแรก เราจะไม่ตามข่าวจากหนังสือพิมพ์ต้องเป็นประเด็นที่เราหาข้อมูลมาคิดขึ้นเอง ไปช้อนกล้องแอบถ่าย เก็บข้อมูล พาดำรวจไปจับ ทุกอย่างต้องมาจากเราเอง หรือไปเจาะชีวิตใครหรืออะไรก็ตามพวกนี้ รูปแบบมันก็คือ จุดขายหลักเหมือนกันเพราะว่ามันจะทำให้ชื่อรายการยังอยู่ คนจะไม่ลืม” (อดิศร เชียงทอง, สัมภาษณ์, 31 มกราคม 2551)

ดังนั้น ในช่วงข่าวเจาะนี้ ทางรายการมักจะสอดแทรกเนื้อหาที่เกี่ยวกับกฎเกณฑ์และความถูกต้องทางด้านสังคม และทางออกของเรื่องที่เกิดขึ้นเข้าไปด้วยเสมอ และการนำเสนอจะนำเสนอเฉพาะประเด็นที่กำลังเป็นที่วิพากษ์วิจารณ์อย่างมากในสังคม และเรื่องที่คนส่วนใหญ่ได้รับผลกระทบจากเรื่องนั้นมากเท่านั้น ซึ่งจะกำหนดให้มีการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับเรื่อง เพื่อทำให้เนื้อหาของรายการครบถ้วนสมบูรณ์

ในช่วงข่าวเจาะนี้ มักจะมีการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้นๆ โดยตัวหมาย (Signifier) ในช่วงนี้คือ เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้นๆ ไม่ว่าจะเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจ นักวิชาการ แพทย์ กระทรวงต่างๆ ทั้งเจ้าหน้าที่กระทรวงยุติธรรม เจ้าหน้าที่กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เจ้าหน้าที่กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นต้น เพื่อมาให้แง่คิดในด้านความถูกต้องและข้อเท็จจริงของเรื่องที่ทางรายการจะนำเสนอ และต้องมีทางออกเพื่อไว้ให้กับคนที่ต้องการทางออกด้วย เพื่อเป็นการสร้างความน่าเชื่อถือให้กับรายการในการนำเสนอเนื้อเรื่อง นี่ก็คือตัวหมายถึง (Signified) ซึ่งทางรายการได้สร้างความหมายขึ้นมาว่าจริงๆ แล้ว เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้นๆ ไม่ว่าจะเป็นตำรวจ นักวิชาการ จะต้องมีหน้าที่ให้ความรู้และข้อเท็จจริงต่างๆ กับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

4.2.5 เนื้อหารายการเรื่องจริงผ่านจอในช่วงสัปดาห์พิเศษ

ตารางที่ 4.5 แสดงเนื้อหาที่ศึกษาในช่วงสัปดาห์พิเศษ และเรื่องที่น่าสนใจในรายการเรื่องจริงผ่านจอ

ช่วงสัปดาห์พิเศษ	เรื่องที่น่าสนใจในรายการเรื่องจริงผ่านจอ
เนื้อหาที่เกี่ยวกับคน	- หนูน้อยไม่มีหน้า
เนื้อหาที่เกี่ยวกับสัตว์	- แม่หมากับลูกสิง - โคตรไอ้เคี่ยม
เนื้อหาที่เกี่ยวกับ ไซศาสตร์และความเชื่อ	- ตะกุดทองของ - สักยันต์ครูเอื้อ - งานบินนันทบุรี - ด้านมืดจตุคาม
เนื้อหาที่เกี่ยวกับ ต่างประเทศ	- ตามรอยเมากลิ - รวมเรื่องแปลกจากกัมพูชา - เปิดเมืองตุนิเซีย - อารยธรรมโรมัน - ความเชื่ออิสลามยุคแรก - ภูมิประเทศทะเลทราย - ลามะหนุ่ม
เนื้อหาที่เกี่ยวกับเรื่องอื่นๆ	- วิถีชีวิตคนโบราณ

ช่วงสตูปีพิเศษ ส่วนใหญ่เป็นเรื่องที่ทีมงานคิดประเด็นของเรื่องขึ้นมาเอง แล้วนำเรื่องนั้นมาเจาะลึกต่อเพื่อขยายเนื้อหาให้มากขึ้น ครอบคลุมขึ้น ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับสังคม ชีวิตประจำวัน ความเชื่อหรือเทคโนโลยีก็ตาม ซึ่งเรื่องนั้นจะต้องมีความพิเศษหรือมีจุดใดจุดหนึ่งที่ น่าสนใจ ซึ่งเรื่องที่จัดให้เป็นสตูปีพิเศษนั้นจะต้องมีตั้งแต่จุดเริ่มต้น จนถึงจุดจบหรือจุดสิ้นสุดของเรื่อง และที่สำคัญ คือ ขั้นตอนในการถ่ายทำเรื่องที่เป็นสตูปีพิเศษนั้นต้องใช้เวลาในการถ่ายทำมากกว่าช่วงอื่นๆ เพราะภาพที่จะใช้ในการนำเสนอจะต้องถ่ายใหม่ทั้งหมดไม่มีภาพจากช่วงดั่งนั้น ช่วงสตูปีพิเศษ ได้ประกอบสร้างเนื้อหาเกี่ยวกับ “ความเป็นจริง” ในเรื่องคน สัตว์ วิทยาศาสตร์และความเชื่อ และเรื่องต่างประเทศ ซึ่งการนำเสนอเนื้อหาจะแสดงให้เห็นถึงปัญหาสังคม ความเชื่อ เรื่องวิทยาศาสตร์ และหลักวิทยาศาสตร์ ขึ้นมาเพื่อให้ผู้ชมได้รับรู้

เนื้อหาที่เกี่ยวกับคน เป็นเรื่องราวที่เกิดขึ้นในสังคม แต่ยังไม่มีการแก้ไข อันจะเห็นได้จาก ตัวอย่างที่ศึกษาจากเทปรายการ ดังต่อไปนี้

- เรื่องหนูน้อยไม่มีหน้า

ประเด็นในการนำเสนอ คือ การนำเสนอข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นกับชีวิตของหนูน้อย ผู้เคราะห์ร้าย ที่เกิดมาในสภาพที่ไม่มีปาก ไม่มีจมูก ตาทั้งสองข้างบอดสนิท แต่สิ่งเดียวที่หนูน้อยคนนี้ไม่รู้สึกรู้ชา นั่นก็คือ ผู้เป็นแม่ ที่ทุ่มเททั้งชีวิตเพื่อดูแลลูกน้อยคนนี้เพียงคนเดียว เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาที่แท้จริง พร้อมกับหาทางออกของเรื่องด้วย

เนื้อหาที่เกี่ยวกับสัตว์ ซึ่งประเด็นส่วนใหญ่มักจะมาจากข่าวหรือเป็นเรื่องที่กำลังเป็นกระแสอยู่ในขณะนั้น ประเด็นสำคัญในการนำเสนอสตูปีพิเศษเกี่ยวกับสัตว์นั้น คือ การนำเสนอข้อเท็จจริงที่ครบทุกอรรถรส และต้องมีข้อมูลมากกว่าที่เป็นข่าว อันจะเห็นได้จาก ตัวอย่างที่ศึกษาจากเทปรายการ ดังต่อไปนี้

- เรื่องแม่หมากับลูกสิง

ประเด็นในการนำเสนอ คือ ความแปลกของสัตว์ต่างสายพันธุ์ แต่สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสมานฉันท์ เมื่อลูกหลงอย่างสิงแสมต้องมาพึ่งพาน้ำนมอุ่นๆ ของแม่ลูกอ่อนสุนัขพันธุ์ไทย ซึ่งทั้งลูกสิงและลูกสุนัขต่างก็สามารถอยู่ร่วมกันได้ราวกับพี่น้องท้องเดียวกัน

- เรื่องโคตรไอ้เคี่ยม

ประเด็นในการนำเสนอ คือ ย้อนเรื่องราวในอดีตของสัตว์ในตำนาน ที่คนกว่า 300 คนในหมู่บ้านแห่งหนึ่งที่ประเทศแอฟริกาหายตัวไปอย่างไร้ร่องรอย ซึ่งสันนิษฐานกันว่าถูกระเบิดยักษ์กิน พร้อมกับหาข้อเท็จจริงของตำนานที่กล่าวขานกันมา

เนื้อหาที่เกี่ยวกับไสยศาสตร์และความเชื่อ คือ เรื่องราวที่เกิดขึ้นในสังคม แต่ยังไม่สามารถหาข้อเท็จจริงของเรื่องที่เกิดขึ้น และอาจเป็นเรื่องที่ทำให้ประชาชนเกิดความเชื่อและหลงมกมาย ดังนั้นประเด็นสำคัญในการนำเสนอเกี่ยวกับไสยศาสตร์และความเชื่อ เพื่อค้นหาข้อเท็จจริงที่สามารถอธิบายถึงเหตุและผลของเรื่องที่เกิดขึ้นได้ และสามารถหาบทสรุปของเรื่องได้อันจะเห็นได้จาก ตัวอย่างที่ศึกษาจากเทพปราชญ์ ดังต่อไปนี้

- เรื่องตะกุดลองของ

ประเด็นในการนำเสนอ คือ เพื่อนำเสนอถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการลองของ พร้อมทั้งหาเหตุผลทางวิทยาศาสตร์มาเป็นคำตอบให้กับประชาชน เพื่อไม่ให้หลงมกมายจนเกินไป

- เรื่องสักยันต์ครูเอื้อ

ประเด็นในการนำเสนอ คือ เพื่อนำเสนอให้เห็นถึงพิธีกรรมความเชื่ออันศักดิ์สิทธิ์ที่ยังหลงเหลืออยู่ในเมืองไทย พร้อมทั้งหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาและผลดีผลเสียให้กับผู้ที่ต้องการจะสักยันต์ได้ศึกษาก่อนด้วย

- เรื่องงานบิณฑบาต

ประเด็นในการนำเสนอ คือ เพื่อตีแผ่ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นกับวัตถุลึกลับที่ถูกบันทึกไว้ได้ด้วยกล้องจากโทรศัพท์มือถือของแฟนรายการท่านหนึ่ง จนกลายเป็นที่ฮือฮา พร้อมทั้งหาคำตอบทางด้านวิทยาศาสตร์ เพื่อเป็นทางออกให้กับผู้ที่หลงเชื่อ

- เรื่องด้านมีดจตุคาม

ประเด็นในการนำเสนอ คือ เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาที่เกิดขึ้นกับคนในสังคม พร้อมทั้งหาทางออก และให้ข้อมูลที่ถูกต้อง เพื่อให้คนเลือกที่จะบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์เพียงเพราะความศรัทธา ไม่ใช่เพราะอยากได้อะไรมิ

เนื้อหาที่เกี่ยวกับต่างประเทศ ซึ่งเรื่องส่วนใหญ่จะมาจากข่าวหรือข้อมูลจากต่างประเทศ แล้วจึงนำเรื่องที่ได้มาเจาะลึกข้อมูลเชิงลึกต่อ แต่ก็มีบางเรื่องที่ทางทีมงานเป็นคนคิดค้นหาประเด็นในการทำขึ้นมาเอง อันจะเห็นได้จาก ตัวอย่างที่ศึกษาจากเทพปราชญ์ ดังต่อไปนี้

- เรื่องตามรอยแมคคลี

ประเด็นในการนำเสนอ คือ เพื่อตีแผ่ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นกับสาวกัมพูชา ที่มีข่าวลือว่าเธอหายออกจากบ้านไปอยู่ในป่านานกว่า 20 ปี ซึ่งคนทั่วโลกกำลังให้ความสนใจกับข่าวของเธอเป็นพิเศษ รายการเรื่องจริงผ่านจอจึงส่งทีมงานไปเพื่อพิสูจน์หาข้อเท็จจริงในแง่มุมต่างๆ ให้กับประชาชนชาวไทยและคนทั่วโลกได้รับรู้

- เรื่องเปิดเมืองตุนิเซีย

ประเด็นในการนำเสนอ คือ เพื่อนำเสนอถึงอารยธรรมและประเพณี รวมทั้งความอัจฉริยะและแปลกใหม่ของประเทศที่เล็กที่สุดในโลก ที่อยู่แถบตะวันออกเฉียงกลาง ทวีปแอฟริกาเหนือ เพื่อให้คนไทยได้รับรู้

- เรื่องอารยธรรมโรมัน

ประเด็นในการนำเสนอ คือ เพื่อนำเสนอถึงอารยธรรมขนบธรรมเนียมอันสวยงาม พิธีกรรมแบบชาวโรมัน เพื่อเป็นการนำเสนอความแปลกใหม่ให้คนไทยได้รับรู้

- เรื่องลามะหนุ่ม

ประเด็นในการนำเสนอ คือ เพื่อนำเสนอถึงข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นกับชายหนุ่มชาวเนปาล ที่ล้นวาจาว่าจะนั่งสมาธิโดยไม่กินอะไรเป็นเวลา 6 ปี ซึ่งทางรายการจะติดตามเรื่องนี้จนกว่าหนุ่มชาวเนปาลคนนี้จะเลิกนั่งสมาธิ

- เรื่องความเชื่ออิสลามยุคแรก

ประเด็นในการนำเสนอ คือ เพื่อนำเสนอถึงเรื่องราวของวิถีชีวิตและความเชื่อของคนอิสลามในยุคแรก เพื่อเป็นการเผยแพร่ให้คนไทยได้รับรู้ถึงเรื่องราวความเชื่อของชาวอิสลาม ซึ่งอยู่คู่กับคนไทยมาช้านาน

- เรื่องรวมเรื่องแปลกจากกัมพูชา

ประเด็นในการนำเสนอ คือ เพื่อนำเสนอข้อเท็จจริงในความแปลกจากสิ่งต่างๆที่เกิดขึ้นในประเทศเพื่อนบ้านของไทย ไม่ว่าจะเป็นวิถีชีวิต อาหารการกิน หรือความเชื่อของคนกัมพูชา เพื่อให้คนไทยได้รับรู้

- เรื่องภูมิประเทศทะเลทราย

ประเด็นในการนำเสนอ คือ เพื่อนำเสนอข้อเท็จจริงเกี่ยวกับด้านภูมิประเทศของประเทศที่มีพื้นที่เกือบทั้งประเทศเป็นทะเลทราย และเพื่อให้เห็นถึงการดำรงชีวิตและแนวทางการปฏิบัติตนของคนที่นี่เป็นอย่างไร

เนื้อหาที่เกี่ยวกับเรื่องอื่นๆ หมายถึง เรื่องทั่วไปที่เกิดขึ้นในสังคม ซึ่งอยู่กับทางทีมงานว่าจะคิดหรือหยิบประเด็นที่เกี่ยวกับเรื่องอะไรขึ้นมาจะเลือกหาข้อเท็จจริง อันจะเห็นได้จากตัวอย่างที่ศึกษาจากเทปรายการ ดังต่อไปนี้

- เรื่องวิถีชีวิตคนโบราณ

ประเด็นในการนำเสนอ คือ เพื่อตีแผ่ข้อเท็จจริงและสะท้อนให้เห็นถึงการดำเนินชีวิต ความเชื่อและความศรัทธาของคนไทยในยุคโบราณ เพื่อเผยแพร่ให้คนไทยในยุคใหม่ได้รับรู้และยึดถือปฏิบัติตาม

ส่วนใหญ่ในช่วงสื่อบุพิเศษจะมีการสัมภาษณ์นักวิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวกับเรื่องโดยตรง เช่น เรื่องวิถีชีวิตโบราณ ทางรายการก็ต้องสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านโบราณคดี เพื่อเป็นการนำข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงเกี่ยวกับประวัติศาสตร์มากที่สุด มานำเสนอในรายการ เป็นต้น

การสร้างความจริงในเนื้อหาของรายการในช่วงสื่อบุพิเศษ ผู้ผลิตรายการมีการประกอบสร้างความเป็นจริงในเรื่องภาพ โดยภาพที่ใช้ส่วนใหญ่จะเน้นภาพที่สื่อถึงเรื่องราวในเรื่องนั้นๆ ประกอบกับภาพการสัมภาษณ์บุคคลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่อง เพื่อเพิ่มความสมบูรณ์ให้กับเนื้อเรื่องยิ่งขึ้น ซึ่งทุกเรื่องที่เป็นสื่อบุพิเศษนี้จะต้องมีภาพจุดจบหรือภาพจุดสิ้นสุดของเรื่องเสมอ ดังนั้นภาพที่นำเสนอในรายการถือเป็นขั้นตอนการใส่รหัส (Encode) ของผู้ผลิตรายการเช่นกัน

จากการสัมภาษณ์ทีมงานได้กล่าว “สื่อบุพิเศษ คือ ว่าจะไร่ก่อนข้างจะแหกกฏจากเรื่องจริงนะ แต่มันคือ เรื่องจริงนะ แต่ก่อนข้างจะแหกกฏจากเรื่องจริงเดิม ๆ มันอาจจะไม่มีภาพ นาที่ระทึกบางทีมันไม่จำเป็นต้องแอบถ่ายแต่มันเป็นอะไรก็ได้เรื่องราวของคนหนึ่ง หรือเทศกาลอะไรแบบนี้ สื่อบุพิเศษ มันก็ไม่มีอะไรตายตัวอยากทำอะไรก็ทำที่น่าสนใจ ไอ้ตรงนี้มันมาอุดช่องว่างของเรื่องที่ยังไปเข้ากับเรื่องจริงใจ แล้วเรารู้สึกว่าเรื่องจริงมันน่าทำ มันน่าสนใจ เราเลยจำเป็นต้องมีช่วงนี้ขึ้น เรื่องที่อยู่ในกระแส เรื่องที่เกาะกระแสเล่าในมุมมองของเรื่องจริง มันจะไม่ซ้ำกับข่าวกับเรื่องอะไรทั้งนั้น” (อศิสร เชียงทอง, สัมภาษณ์, 31 มกราคม 2551)

ส่วนองค์ประกอบอีกอย่างหนึ่งในการสร้างความจริงในเนื้อหาของรายการช่วงสื่อบุพิเศษ นั่น ก็คือ การประกอบสร้างโดยการนำเสนอเสียง จะเน้นการใช้เสียงที่เกิดขึ้นจริง เช่น เสียงการสนทนา และจะใช้เสียงดนตรีประกอบคลอไปกับภาพ ซึ่งส่วนใหญ่จะปล่อยภาพและปล่อยเสียง ดังนั้นการใช้เสียงบทสนทนาและเสียงดนตรีประกอบที่นำเสนอในรายการถือเป็นขั้นตอนการใส่รหัส (Encode) ของผู้ผลิตรายการเช่นกัน

การใช้ภาษาในการเล่าเรื่องในแบบของสก็๊อปพิเศษนี้ เป็นการสร้างความจริงในเนื้อหา รายการเช่นกัน โดยการใช้ภาษามักจะเน้นภาษาที่เข้าใจง่าย ซึ่งในบางครั้งบางเรื่องอาจจะมีภาษา ทางการแพทย์หรือภาษาทางเทคนิคมากเกินไป ก็ต้องนำมาแปลงเป็นภาษาที่เข้าใจง่ายเพื่อให้ผู้ชม สามารถเข้าใจเนื้อเรื่องได้มากยิ่งขึ้น ดังนั้นการใช้ภาษาที่นำเสนอในรายการถือเป็นขั้นตอนการใส่ รหัส (Encode) ของผู้ผลิตรายการเช่นกัน

ช่วงสก็๊อปพิเศษนี้ จะสื่อให้เห็นถึงเรื่องราวต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม ทั้งเรื่องที่กำลังเป็น กระแสและเรื่องที่ต้องการจะนำเสนอเอง เพื่อนำเสนอให้เห็นถึงข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นใน สังคมยุคปัจจุบัน ดังนั้น ในช่วงสก็๊อปพิเศษนี้ ทางรายการมักจะสอดแทรกแนวทางการใช้ชีวิตและ ทางออกของปัญหาของเรื่องที่เกิดขึ้นไว้ด้วยเสมอ เพื่อให้ผู้ชมได้เห็นถึงแนวทางการใช้ชีวิตที่ ถูกต้อง และจะกำหนดให้นักวิชาการที่มีความชำนาญในด้านที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะนำมาเสนอมาให้ สัมภาษณ์ เพื่อให้เนื้อหาของเรื่องครบถ้วนสมบูรณ์

ในช่วงสก็๊อปพิเศษนี้ มักจะมีการสัมภาษณ์นักวิชาการที่มีความชำนาญในแต่ละด้าน ไม่ว่าจะเป็น นักวิชาการด้านการสื่อสาร นักวิชาการด้านพลังงาน นักวิชาการด้านสัตว์ รวมถึง เจ้าหน้าที่กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เจ้าหน้าที่กระทรวงสาธารณสุข โดยตัวหมาย (Signifier) ในช่วงนี้ คือ นักวิชาการ และเจ้าหน้าที่กระทรวงต่างๆ เพื่อมาอธิบายให้เห็นถึง ข้อเท็จจริงต่างๆ และวิธีการแก้ปัญหาหรือแนวทางการใช้ชีวิตที่เกี่ยวกับเรื่องที่รายการจะนำเสนอ เพื่อเป็นการสร้างความน่าเชื่อถือให้กับรายการ นี่ก็คือตัวหมายถึง (Signified) ซึ่งทางรายการได้ สร้างความหมายขึ้นมาว่าจริงๆ แล้วนักวิชาการ จะต้องทำหน้าที่ให้ความรู้ในด้านต่างๆ ให้กับ ประชาชน

จากเนื้อหารายการเรื่องจริงผ่านจอในทุกช่วงจะเห็นได้ว่ารายการได้มีการประกอบสร้าง “ความเป็นจริง” โดยการนำเสนอภาพ เสียง และเทคนิคการถ่ายทำ ซึ่งการประกอบสร้างเนื้อหาจะ เห็นได้ว่าในตอนที่เป็นเรื่องโจรระห่ำปล้นร้านทองสระบุรี ผู้ผลิตรายการได้ภาพข่าวมาจากแหล่ง ประกอบสร้างความจริงจากทีมงานเฉพาะกิจ ซึ่งเป็นนักข่าวในท้องถิ่นและภาพที่ได้มาจากกล้อง วงจรปิดในร้านทอง ผู้ผลิตรายการนำภาพข่าวจากแหล่งต่างๆ มาใส่รหัส (Encode) ความจริง หรือมาประกอบสร้างโดยการใช้เทคนิคต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นเทคนิคการตัดต่อที่จะให้ภาพออกมาราว เสมือนเป็นเหตุการณ์จริงและใช้เทคนิคทางด้านเสียงเพื่อส่งผลต่ออารมณ์ของผู้ชม นอกจากนี้ทาง ทีมงานผู้ผลิตรายการยังได้มีการไปสัมภาษณ์ผู้ที่อยู่ในเหตุการณ์ พยานในเหตุการณ์ หรือ

แม้กระทั่งตำรวจที่รับผิดชอบคดีนี้ จะเห็นได้ว่าผู้ผลิตรายการมีรูปแบบการนำเสนอที่หลากหลาย ทั้งการสัมภาษณ์ บทสนทนา ดังนั้น การนำเสนอภาพทางโทรทัศน์เป็นการนำเสนอภาพตาม เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง มีความต่อเนื่อง และมีการจัดเรียงเนื้อหาตามลำดับไว้แล้ว ลักษณะ ดังกล่าวเป็นลักษณะเหมือนจริงมากในการสนับสนุนเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น หรือกล่าวอีกอย่าง หนึ่งว่าการนำเสนอดังกล่าวเป็นกระบวนการนำเสนอเนื้อหา “เสมือนจริง” เนื่องจากการนำเสนอ ภาพข่าวดังกล่าวเปรียบเสมือนการยืนยันว่า เหตุการณ์เหล่านั้นได้เกิดขึ้นจริงๆ ด้วยการเสนอภาพ ของพยานผู้เห็นเหตุการณ์จริงหรือในบางครั้งอาจเป็นผู้ถ่ายทอดเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ณ ขณะนั้น จริงๆ เปรียบได้กับการรายงานสดทางโทรทัศน์ โดยปกติการรายงานข่าว ต้องนำเสนอให้เข้าใจถึง ปรัชญาการณ ที่เกิดขึ้นพื้นฐานของเหตุการณ์นั้น เห็นถึงความตื่นตัวและความฉับไวทันเหตุการณ์ เพื่อให้ผู้รับสารเชื่อถือเรื่องเหล่านั้น ด้วยวิธีการใช้ภาพในลักษณะต่างๆ อย่างหลากหลายเพื่อให้ ทางเลือกแก่ผู้รับสาร ได้รับรู้ตัดสินใจ หรือเพื่อกระตุ้นความรู้สึกผู้ชม ไม่ว่าเหตุการณ์นั้นจะเกิด มานานแล้ว หรือเป็นเหตุการณ์สั้นๆ ที่พึงจะเกิดขึ้นก็ตาม เหล่านี้เป็นการประกอบสร้างความจริง จากผู้ผลิตรายการทั้งสิ้น

ตารางที่ 4.6 สรุปรายละเอียดเนื้อหาในรายการเรื่องจริงผ่านจอ

4.2.1 ช่วงเรื่องจริงไม่น่าจริง	4.2.2 ช่วงเรื่องจริงเตือนภัย	4.2.3 ช่วงนาทีระทึก	4.2.4 ช่วงข่าวเจาะ	4.2.5 ช่วงสตู๊ปพิเศษ
1. เนื้อหาที่เกี่ยวกับคน 2. เนื้อหาที่เกี่ยวกับสัตว์ 3. เนื้อหาที่เกี่ยวกับชุมชน	1. เนื้อหาที่เกี่ยวกับอุบัติเหตุ 2. เนื้อหาที่เกี่ยวกับ อาชญากรรม 3. เนื้อหาที่เกี่ยวกับพฤติกรรม การรับประทานอาหาร 4. เนื้อหาที่เกี่ยวกับการใช้ชีวิต หรือสิ่งของ	1. เนื้อหาที่เกี่ยวกับคน 2. เนื้อหาที่เกี่ยวกับสัตว์ 3. เนื้อหาที่เกี่ยวกับอุบัติเหตุ 4. เนื้อหาที่เกี่ยวกับ อาชญากรรม 5. เนื้อหาที่เกี่ยวกับธรรมชาติ	1. เนื้อหาที่เกี่ยวกับสัตว์ 2. เนื้อหาที่เกี่ยวกับ อาชญากรรม	1. เนื้อหาที่เกี่ยวกับคน 2. เนื้อหาที่เกี่ยวกับสัตว์ 3. เนื้อหาที่เกี่ยวกับ ไซยศาสตร์และความเชื่อ 4. เนื้อหาที่เกี่ยวกับ ต่างประเทศ

สำหรับเรื่องอื่นๆ เนื่องจากค่อนข้างมีความหลากหลายของประเภทเนื้อหา ผู้วิจัยจึงมิได้นำมาเสนอในตารางเปรียบเทียบ

4.3 การรับรู้ของผู้ชมที่ได้รับจากการสร้างความเป็นจริงทางสังคมในรายการเรื่องจริงผ่านจอ

ในส่วนนี้ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูล จากการสนทนากลุ่ม (Focus Group Research) กับกลุ่มผู้ชมในฐานะผู้รับสาร ซึ่งประกอบไปด้วยนักศึกษาในระดับอุดมศึกษาและบุคคลในวัยทำงานตอนต้น ที่มีอายุไม่เกิน 25 ปี จำนวน 20 คน โดยแบ่งกลุ่มผู้เข้าร่วมสนทนาเป็น 4 กลุ่ม โดยจำแนกตามระดับการศึกษาและเพศ โดยกลุ่มที่ 1 เป็นกลุ่มนิสิตนักศึกษาเพศชาย จำนวน 5 คน กลุ่มที่ 2 เป็นกลุ่มนิสิตนักศึกษาเพศหญิง จำนวน 5 คน กลุ่มที่ 3 เป็นกลุ่มวัยทำงานตอนต้นเพศชายจำนวน 5 คน และกลุ่มที่ 4 เป็นกลุ่มวัยทำงานตอนต้นเพศหญิงจำนวน 5 คน

การรับรู้ของผู้ชมที่ได้รับจากการสร้างความเป็นจริงทางสังคมในรายการเรื่องจริงผ่านจอ เพื่อให้ได้รับทราบถึงความคิดเห็นของผู้รับสาร จึงแบ่งประเด็นในการวิเคราะห์ออกเป็น 5 ประเด็นดังนี้

- 4.3.1 ความรู้สึกที่มีต่อการนำเสนอ “ความเป็นจริง” ทางสังคมของรายการเรื่องจริงผ่านจอ
- 4.3.2 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนำเสนอ “ความเป็นจริง” ทางสังคมของรายการเรื่องจริงผ่านจอ
- 4.3.3 ความเชื่อในการสร้าง “ความเป็นจริง” ทางสังคมในรายการเรื่องจริงผ่านจอ
- 4.3.4 การทำหน้าที่ของสื่อมวลชนผู้ผลิตรายการเรื่องจริงผ่านจอ
- 4.3.5 การเกิดพฤติกรรมการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน อันเนื่องจากการชมรายการเรื่องจริงผ่านจอ

4.3.1 ความรู้สึกที่มีต่อการนำเสนอ “ความเป็นจริง” ทางสังคมของรายการเรื่องจริงผ่านจอ

การศึกษาเกี่ยวกับความรู้สึกที่มีต่อการนำเสนอ “ความเป็นจริง” ทางสังคมของรายการเรื่องจริงผ่านจอ โดยการสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็น 4 ส่วน คือ ความรู้สึกที่มีต่อเนื้อหาที่นำเสนอ ภาพที่นำเสนอ ผู้เชี่ยวชาญ และผู้ดำเนินรายการในรายการเรื่องจริงผ่านจอ

4.3.1.1 ความรู้สึกที่มีต่อเนื้อหาที่น่าเสนอ

ผู้วิจัยได้สนทนาถึงความรู้สึกของผู้เข้าร่วมในการสนทนากลุ่ม ที่มีต่อการนำเสนอเนื้อหา “ความเป็นจริง” ทางสังคมของรายการเรื่องจริงผ่านจอ พบว่า ผู้เข้าร่วมในการสนทนากลุ่มส่วนใหญ่ชมรายการแล้วเห็นด้วยว่า รายการได้นำเสนอเนื้อหาที่เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในสังคม โดยการนำเสนอทำให้ผู้ชมรู้สึกตื่นเต้น ตกใจ สะเทือนใจไปกับสิ่งที่รายการนำเสนอ และรู้สึกเข้าไปมีส่วนร่วมไปกับเหตุการณ์นั้นๆ ดังตัวอย่างบทสัมภาษณ์ของการสนทนากลุ่ม ต่อไปนี้

“ดูรายการแล้วก็รู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของรายการ เพราะเนื้อหาในรายการมันเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นมันก็เหมือนเกิดอยู่ตรงหน้าเลย เหมือนอยู่ในเหตุการณ์นั้นเลย” (อนพัช ดวงมณี, กลุ่มนิสิตนักศึกษาเพศชาย, สนทนากลุ่ม, 14 มิถุนายน 2551)

“เนื้อหาของเรื่องก็รู้สึกชอบมาก คือ อยากรู และจะต้องติดตามตลอด เพราะว่าเป็นภาพที่เราไม่สามารถจะมองเห็นเองได้ทุกอย่าง ไม่ว่าจะเป็นการไปต่างประเทศ หรือว่าทั้งในประเทศไทย หรือว่าเป็นภาพที่รายการต้องไปสืบ ไปเสาะ ซึ่งสิ่งต่างๆ ที่รายการเรื่องจริงผ่านจอมานำเสนอ เป็นสิ่งที่เราไม่สามารถมองเห็นได้เอง ไม่สามารถจะไปสัมผัสด้วยตัวเองได้ ก็ดีที่มีรูปแบบนี้เกิดขึ้น ทำให้เราสามารถมาประยุกต์กับตัวเองได้ เนื้อหาโอเคมาก ไม่เคยเห็นรายการอย่างนี้” (วีรอนงค์ สุพรรณพงศ์, กลุ่มนิสิตนักศึกษาเพศหญิง, สนทนากลุ่ม, 14 มิถุนายน 2551)

“เนื้อหาทำให้เราเกิดหลายอารมณ์ ในแต่ละเทป แต่ละสัปดาห์ บางอารมณ์เกิดความรู้สึกแปลกใจว่าแบบนี้มีด้วยหรือ ในประเทศในโลก แบบนี้มีด้วยใช่ไหม บางอารมณ์เกิดความรู้สึกเศร้าใจ เช่น ที่ดูมา คือ รถทับครอบครัวหนึ่ง ช่วยได้เฉพาะ ลูก กับ พ่อ ไว้ ส่วนแม่ตายคารถ บางครั้งก็ด้านกำลังใจ เช่น ชีวิตคนอื่นเขาก็ลำบากกว่าเราเยอะนะ” (กฤษณะ มิ่งทองคำ, กลุ่มวิทยุทำงานตอนต้นเพศชาย, สนทนากลุ่ม, 21 มิถุนายน 2551)

“ก็รู้สึกว่าเนื้อหาที่น่าเสนอหนักดี นำเสนอตรงไปตรงมา ไม่มีแอบ ซึ่งเป็นการเตือนเราด้วย นำเสนอในทุกสิ่งทุกอย่างที่เขารู้มา แล้วเขาอยากให้เราทำอะไร คือ เขาไม่ปิดกั้นเนื้อหาตรงนั้น ไม่ว่าจะเป็นภาพที่อุจาดตา เลือดท่วมจอ แต่เขาก็นำมาให้เราดู” (ปฐมกรณ์ จันทร์แก้ว, กลุ่มวิทยุทำงานตอนต้นเพศหญิง, สนทนากลุ่ม, 14 มิถุนายน 2551)

ผลจากการศึกษาเกี่ยวกับความรู้สึกของผู้เข้าร่วมสนทนาที่มีต่อเนื้อหาที่นำเสนอในรายการเรื่องจริงผ่านจอ พบว่า ผู้เข้าร่วมสนทนาส่วนใหญ่มีความรู้สึกเห็นด้วยว่า เนื้อหาในรายการเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในสังคม โดยนำเสนอได้อย่างตรงไปตรงมา ทำให้รายการมีความน่าสนใจในเรื่องเนื้อหาที่เจาะลึก ชัดเจนกว่ารายการอื่นๆ และชมรายการแล้วทำให้เกิดอารมณ์ร่วมไปกับเหตุการณ์นั้นๆ นอกจากนี้เนื้อหารายการก็มีสาระต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการเตือนภัยในรูปแบบต่างๆ ที่เป็นภัยใกล้ตัวแต่ส่วนใหญ่มักจะมองข้าม ดังนั้นรายการได้นำเสนอเนื้อหาที่สามารถทำให้ผู้ชมนำไปประยุกต์ใช้ได้กับตัวเอง

4.3.1.2 ความรู้สึกที่มีต่อภาพที่นำเสนอ

ผู้วิจัยได้สนทนาลงถึงความรู้สึกของผู้เข้าร่วมในการสนทนากลุ่ม ที่มีต่อการนำเสนอภาพ “ความเป็นจริง” ทางสังคมของรายการเรื่องจริงผ่านจอ พบว่า ผู้เข้าร่วมในการสนทนากลุ่มทั้งหมดเห็นด้วยว่าภาพที่นำเสนอในรายการเรื่องจริงผ่าน เป็นภาพที่นำเสนอจากภาพจากเหตุการณ์จริงที่เกิดขึ้นในสังคม เมื่อชมรายการแล้วทำให้รู้สึกตื่นเต้นไปกับเหตุการณ์ที่รายการนำเสนอ ซึ่งภาพที่นำเสนอนั้นก็สามารรถสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาต่างๆ ของสังคมได้เป็นอย่างดี และชมรายการแล้วรู้สึกเหมือนเป็นส่วนหนึ่งของรายการ จากคำกล่าวของผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม ต่อไปนี้

“ดูภาพในรายการแล้ว มันเหมือนกับว่าสะอึก มีอารมณ์สะอึกด้วย มันเนื่องด้วยภาพทุกอย่างของทางรายการ มันดูแล้วทำให้เรารู้สึกว่าเราเป็นส่วนหนึ่งของรายการไป หรืออาจเป็นโดยส่วนตัวเราที่ดูอะไรแล้วก็อินตามไปด้วย” (กิตติคุณ ขุมเงิน, กลุ่มนิสิตนักศึกษาเพศชาย, สนทนากลุ่ม, 14 มิถุนายน 2551)

“ก็รู้สึกมีส่วนร่วม เหมือนเราไปยืนอยู่ตรงเหตุการณ์นั้น เพราะว่าภาพในรายการมันเหมือนจริงมาก จึงเหมือนว่าเราหลุดไปอยู่ตรงนั้นจริงๆ” (ณัฐติกา ชัยนวรรณ์, กลุ่มนิสิตนักศึกษาเพศหญิง, สนทนากลุ่ม, 14 มิถุนายน 2551)

“มีหลาย ๆ ครั้งที่เราหลุดเข้าไปอยู่ด้วยเลย เหมือนนั่งอยู่กับเขาเลย ชอบเทคนิคการถ่ายทำ เขา รู้สึกเราเดินเข้าไปอยู่ในเหตุการณ์นั้นด้วยตัวเอง ทำให้เราถูกดึงเข้าไป คงเป็นด้วยความต้องการของรายการอยู่แล้วที่อยากทำให้เรารู้สึกเหมือนถูกดึงเข้าไป ภาพ เสียงบรรยาย และการตัดต่อ มัน

ทำให้เราอยู่กับมันตลอด มันทำให้เราเข้าไปอยู่ในเหตุการณ์นั้น” (มรกต เจริญทอง, กลุ่มวัยทำงานตอนต้นเพศชาย, สนทนากลุ่ม, 21 มิถุนายน 2551)

“สิ่งที่เกิดขึ้นในรายการมันมีภาพประกอบ ภาพมันละเอียด ทำให้ได้รู้ว่ามันเป็นภาพที่เกิดขึ้นจริงในบ้านเรา เป็นคนที่ชอบดูภาพ ดูข่าวอะไรแบบนี้อยู่แล้ว ชอบดูว่าตอนท้ายสรุปอย่างไร” (เขมจิรา ทรัพย์ยา, กลุ่มวัยทำงานตอนต้นเพศหญิง, สนทนากลุ่ม, 14 มิถุนายน 2551)

ผลจากการศึกษาเกี่ยวกับความรู้สึกของผู้เข้าร่วมสนทนาที่มีต่อภาพที่นำเสนอในรายการเรื่องจริงผ่านจอ พบว่า ผู้เข้าร่วมสนทนาส่วนใหญ่รู้สึกชอบกับภาพที่นำเสนอในรายการ เนื่องจากเป็นภาพที่เกิดขึ้นจริงในสังคมปัจจุบัน เป็นการนำเสนอภาพที่ออกมาได้อย่างชัดเจน สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาในแง่มุมต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น ภาพอาชญากรรม ภาพอุบัติเหตุ ซึ่งการนำเสนอไม่เหมือนรายการอื่นตรงที่นำเสนอภาพที่เกิดขึ้นจริง จากเหตุการณ์จริง และเมื่อชมรายการแล้วทำให้เกิดความรู้สึกเข้าไปมีส่วนร่วมไปกับเหตุการณ์นั้นๆ

4.3.1.3 ความรู้สึกที่มีต่อผู้เชี่ยวชาญ

ผู้วิจัยได้สนทนาถึงความรู้สึกของผู้ร่วมสนทนา ที่มีต่อผู้เชี่ยวชาญในรายการเรื่องจริงผ่านจอ พบว่า ผู้เข้าร่วมในการสนทนากลุ่มทั้งหมดเห็นด้วยว่า การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ที่มีความรู้ในด้านต่างๆ ในรายการนั้น ทำให้เนื้อหารายการน่าสนใจและยังช่วยเสริมให้เนื้อหาที่น่าสนใจมากขึ้น โดยผู้เชี่ยวชาญจะมาอธิบาย ให้ความรู้ ขยายความกับสิ่งที่เกิดขึ้นในสังคมและยังทำให้รายการมีความน่าเชื่อถือ ดังตัวอย่างบทสัมภาษณ์ของการสนทนากลุ่ม ต่อไปนี้

“ก็ดีมากที่นำเอาผู้เชี่ยวชาญมาเหมือนกับว่าขยายเรื่องในรายการให้ชัดเจนยิ่งขึ้น เพื่อให้ประชาชนรู้ว่าควรทำอย่างไร ซึ่งเพิ่มความน่าเชื่อถือให้กับรายการ” (โกเมศ สุขชู, กลุ่มนิสิตนักศึกษาเพศชาย, สนทนากลุ่ม, 14 มิถุนายน 2551)

“จะได้มีความน่าเชื่อถือขึ้นของรายการที่เอาคนที่เชี่ยวชาญมาพูด และเป็นการเสริมความรู้ในด้านต่างๆ ไปในตัวด้วย เพราะเหตุการณ์อย่างนี้บางครั้งอาจไม่เป็นเรื่องจริง เขาก็มาเสริมให้ทำให้เราได้เชื่อไปในตัวด้วย” (ชนัญญา เกริกกุล, กลุ่มนิสิตนักศึกษาเพศหญิง, สนทนากลุ่ม, 14 มิถุนายน 2551)

“เป็นการมองหลายมุมมากกว่า เช่น มองในมุมชาวบ้าน มุมผู้เชี่ยวชาญ หรือว่าในมุมต่าง ๆ นานา เพื่อที่จะให้คนดูสามารถที่จะตัดสินใจที่จะเชื่อในความเป็นไปได้ หรือเอามาประกอบรวมกัน ก็แล้วแต่ตัวเองจะพิจารณา เป็นแง่มุมของทัศนคติของเรามากกว่า จะเชื่อหรือไม่เชื่อก็ได้ โดยเรานำเอาเหตุผลของผู้เชี่ยวชาญมาเป็นสัดส่วนในการช่วยการตัดสินใจของเราดีกว่า” (ศักดิ์วัชร วงศ์รัตนกมล, กลุ่มวิจัยงานตอนต้นเพศชาย, สนทนากลุ่ม, 21 มิถุนายน 2551)

“ก็รู้สึกว่าเป็นการช่วยคนดู ให้วิเคราะห์ได้ถ้าบางภาพที่น่าเสนอแล้วเด็กดู แล้วอาจจะพาไปในแง่ลบ ทำให้เกิดพฤติกรรมเลียนแบบ แต่ถ้าเอาผู้เชี่ยวชาญมาพูด ก็เหมือนกับว่ามาเตือนสติเด็กให้รู้ว่าควรจะทำหรือไม่ควร อย่างไรก็ตามช่วยเตือนได้” (ขวัญจิรา ส่างหลวง, กลุ่มวิจัยงานตอนต้นเพศหญิง, สนทนากลุ่ม, 14 มิถุนายน 2551)

ผลจากการศึกษาเกี่ยวกับความรู้สึกของผู้เข้าร่วมสนทนาที่มีต่อผู้เชี่ยวชาญและผู้ที่มีความรู้ในด้านต่างๆ ในรายการเรื่องจริงผ่านจอ พบว่า ผู้เข้าร่วมสนทนา รู้สึกเห็นด้วยกับการที่มีผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ที่มีความรู้มาแสดงความคิดเห็นในรายการ เพื่อทำให้รายการมีความน่าเชื่อถือ น่าสนใจ ซึ่งให้เกิดความกระจ่างในเรื่องที่น่าเสนอและเป็นการหาทางออกให้กับเรื่องนั้นๆ และสิ่งที่สำคัญ คือ รายการมีความเป็นกลางในการนำเสนอโดยให้ผู้ที่มีความรู้มาแสดงความคิดเห็น

4.3.1.4 ความรู้สึกที่มีต่อผู้ดำเนินรายการ

ผู้วิจัยได้สนทนาถึงความรู้สึกของผู้ร่วมสนทนา ที่มีต่อการดำเนินรายการของผู้ดำเนินรายการเรื่องจริงผ่านจอ พบว่า ผู้เข้าร่วมในการสนทนากลุ่มทั้งหมดเห็นด้วยว่า ผู้ดำเนินรายการเรื่องจริงผ่านจอมีความเหมาะสมมากที่จะดำเนินรายการ เพราะ เป็นคนที่มีบุคลิกดี น่าเชื่อถือ และทำให้คนดูตื่นเต้นไปกับเหตุการณ์ที่น่าเสนอ ดังบทสัมภาษณ์ของผู้เข้าร่วมสนทนา ต่อไปนี้

“รู้สึกดีมาก ทั้งคำพูด บุคลิกภาพ ท่าทาง ต่าง ๆ มีการชักชวนให้ผู้ชมไม่เปลี่ยนช่องไปไหน เพราะพิธีกรเป็นสิ่งสำคัญมากต่อรายการ” (อนพัช ดวงมณี, กลุ่มนิสิตนักศึกษาเพศชาย, สนทนากลุ่ม, 14 มิถุนายน 2551)

“สีหน้าเขาในแต่ละเรื่องจะปรับไปตามเนื้อเรื่อง เช่น เรื่องเครียด ๆ เขาจะขมริม เรื่องที่น่าสงสารเขาจะมีรอยยิ้ม คือ เขาจะปรับอารมณ์ตามเนื้อเรื่องเราก็ลืมนไปด้วยว่าเรื่องจะดำเนินต่อไปอย่างไร” (ชนัญญา เกริกกุล, กลุ่มนิสิตนักศึกษาแพทยหญิง, สนทนากลุ่ม, 14 มิถุนายน 2551)

“ทำหน้าที่พิธีกรดูน่าเชื่อถือ และเป็นคนที่ดึงดูดใจคนฟังได้ ประกอบกับรูปแบบของรายการอีก ก็ลงตัว” (ศักยวัชร วังศรีรัตนกมล, กลุ่มวิทยทำงานตอนต้นเพศชาย, สนทนากลุ่ม, 21 มิถุนายน 2551)

“บุคลิกก็เข้ากับเนื้อเรื่องที่น่าเสนอดี ส่วนหน้าก็น่าเชื่อถือดี แล้วเขาก็มีความรู้เรื่องที่น่าเสนอด้วยไม่ใช่แค่เอามาให้ผู้ชมดู” (ขวัญจิรา ส่างหลวง, กลุ่มวิทยทำงานตอนต้นเพศหญิง, สนทนากลุ่ม, 14 มิถุนายน 2551)

ผลจากการศึกษาเกี่ยวกับความรู้สึกของผู้เข้าร่วมสนทนาที่มีต่อผู้ดำเนินรายการเรื่องจริงผ่านจอ พบว่า ผู้เข้าร่วมสนทนาเห็นด้วยกับการที่มี ศรัณยู วงษ์กระจ่าง เป็นผู้ดำเนินรายการ เนื่องจากเป็นคนที่มีความบุคลิกดี น่าเชื่อถือ น่าเสียงหน้าฟังสร้างความเป็นกันเอง แวดตามุ่งมั่น มีความเป็นมืออาชีพ และสร้างบรรยากาศให้กับรายการให้น่าสนใจ น่าติดตามอีกด้วย

จากการศึกษาเกี่ยวกับความรู้สึกที่มีต่อการนำเสนอ “ความเป็นจริง” ทางสังคมของรายการเรื่องจริงผ่านจอ ผู้วิจัยพบว่า ผู้เข้าร่วมสนทนาได้ออครหัส (Decode) การนำเสนอ “ความเป็นจริง” ทางสังคมของรายการเรื่องจริงผ่านจอ โดยผู้เข้าร่วมสนทนาารู้สึกว่าเนื้อหาที่น่าเสนอในรายการเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในสังคม โดยนำเสนอเนื้อหาโดยตรงไปตรงมาและเจาะลึกกับทุกประเด็นที่น่าเสนอ จึงทำให้รายการมีความน่าสนใจ เมื่อผู้ชมชมรายการแล้วเกิดความรู้สึกเข้าไปมีส่วนร่วมในรายการ ในส่วนของภาพที่น่าเสนอนั้น เป็นภาพจากเหตุการณ์จริงที่เกิดขึ้นในสังคม ซึ่งมีทั้งภาพที่น่าตื่นเต้น ระทึกขวัญ เป็นภาพจริง เสียงจริง จึงทำให้ผู้ชมส่วนใหญ่รู้สึกชอบภาพที่รายการนำเสนอ ซึ่งการนำเสนอภาพน่าสนใจและแตกต่างกับรายการอื่น เนื่องจากภาพที่นำมาเสนอนั้นเป็นภาพจากเหตุการณ์จริงที่ไม่เคยปรากฏที่ไหนมาก่อน เป็นการยืนยันให้เนื้อหาที่มีความน่าเชื่อถือมากขึ้น ในส่วนการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ที่มีความรู้ในด้านต่างๆ ผู้เข้าร่วมสนทนา รู้สึกเห็นด้วยกับการที่มีผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ที่มีความรู้มาแสดงความคิดเห็นในรายการ ซึ่งเป็นการให้ความรู้แนะนำ และหาทางออกให้กับปัญหาต่างๆ เหล่านั้น และยังทำให้รายการมีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น และผู้ดำเนินรายการในรายการเรื่องจริงผ่านจอ เป็นผู้ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวทั้ง บุคลิก

ท่าทางต่างๆ มีการชักชวนให้ผู้ชมสนใจเนื้อหาตลอดรายการ ซึ่งผู้เข้าร่วมสนทนารู้สึกเห็นด้วยกับการที่มี ศรัณยู วงษ์กระจ่าง เป็นผู้ดำเนินรายการ

4.3.2 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนำเสนอ “ความเป็นจริง” ทางสังคมของรายการเรื่องจริงผ่านจอ

การศึกษาเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนำเสนอ “ความเป็นจริง” ทางสังคมของรายการเรื่องจริงผ่านจอ โดยการสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็น 4 ส่วน คือ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหาที่นำเสนอ ภาพที่นำเสนอ ผู้เชี่ยวชาญ และผู้ดำเนินรายการในรายการเรื่องจริงผ่านจอ

4.3.2.1 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหาที่นำเสนอ

ผู้วิจัยได้สนทนาถึงความรู้ความเข้าใจของผู้ร่วมสนทนา ที่มีต่อการนำเสนอเนื้อหา “ความเป็นจริง” ทางสังคมของรายการเรื่องจริงผ่านจอ พบว่า ผู้เข้าร่วมในการสนทนากลุ่มทั้งหมดเข้าใจว่าเนื้อหาที่รายการนำเสนอเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในสังคม โดยจากการนำเสนอเนื้อหาหรือเหตุการณ์จริงที่นำมาเสนอแบบเจาะลึกถึงเรื่องราวต่างๆ ได้อย่างชัดเจน และรายการได้สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาในแง่มุมต่างๆ จากภาพเหตุการณ์จริง ดังตัวอย่างบทสัมภาษณ์ของการสนทนากลุ่ม ต่อไปนี้

“ก็สำหรับเนื้อหา คิดว่าเป็นเนื้อหาที่ค่อนข้างครอบคลุมปัญหาของสังคมในด้านต่าง ๆ คือ ว่ามีการนำเสนอปัญหาออกมาทางอาชญากรรม เตือนภัย มาตรการ ก็คือ มันเป็นปัญหาสังคมที่เกิดขึ้นจริง ในด้านเนื้อหาที่นำเสนอออกมาก็ดี และน่าสนใจ” (กิติคุณ ชุมเงิน, กลุ่มนิสิตนักศึกษาเพศชาย, สนทนากลุ่ม, 14 มิถุนายน 2551)

“รู้สึกว่ารายการก็มาในรูปแบบที่แตกต่างจากรายการอื่น คือ เอาเรื่องจริง เหตุการณ์จริงที่เกิดขึ้นในสังคมมาให้เราดู รู้สึกดีที่ยังมีรายการแบบนี้ให้เราได้ดูกัน” (ณัฐติกา ชัยนวรรณ์, กลุ่มนิสิตนักศึกษาเพศหญิง, สนทนากลุ่ม, 14 มิถุนายน 2551)

“เนื้อหาแปลก เป็นเรื่องที่ทำไม่ได้จากข่าว แล้วก็เป็นเรื่องที่เจาะลึกมาก ๆ คือ ลงไปถึงเหตุการณ์ แล้วก็ยังลงไปถึงบุคคลรอบข้าง เช่น มีอุบัติเหตุก็ลงไปจนได้ภาพข่าวจากวันเกิดเหตุ ได้สัมภาษณ์จากผู้ประสบอุบัติเหตุ สัมภาษณ์เหตุการณ์จากบุคคลรอบข้าง และสัมภาษณ์จากบุคคลผู้เกี่ยวข้อง หรือว่ามีโมเดลสามมิติให้ดู จำลองภาพเหตุการณ์ บางทีก็มีสัมภาษณ์นักวิชาการ หรือบางทีก็มีวิธีป้องกัน อย่างเช่น มีอุบัติเหตุแบบนี้มักเกิดขึ้นจากสาเหตุแบบไหน มีวิธีป้องกันหรือวิธีหลบเลี่ยงเหตุการณ์แบบนี้จากคนอื่นจะเป็นแบบไหน คือ ให้ข้อมูลที่ลึกมากและก็ให้ข้อมูลจริงที่น่าสนใจ นอกเหนือจากข่าวทั่วไปที่ดู” (มรกต เจริญทอง, กลุ่มวิทยุทำงานตอนต้นเพศชาย, สนทนากลุ่ม, 21 มิถุนายน 2551)

“ก็ต้องเข้าใจ 100% อยู่แล้ว เพราะชื่อช่วงก็บอกอยู่แล้วเช่น เรื่องจริงเตือนภัย เรื่องก็จะเกี่ยวกับภัยสังคมที่เกิดขึ้น เรื่องจริงไม่น่าจริง เช่น เป็นเรื่องจริงแต่คนส่วนใหญ่ก็จะคิดว่าเป็นเรื่องที่ไม่น่าเกิดขึ้น ฉะนั้นการแบ่งเป็นช่วง และนำเสนอแต่ละเนื้อหาทำให้เราเข้าใจและเรียงลำดับได้ว่า ช่วงนี้เขาต้องการเสนออะไร หรือเขาต้องการจะสื่ออะไร” (กฤษณะ มิ่งทองคำ, กลุ่มวิทยุทำงานตอนต้นเพศชาย, สนทนากลุ่ม, 21 มิถุนายน 2551)

“ก็จะได้ดูได้เห็นเหตุการณ์ที่มันเกิดขึ้นในสังคมว่ามีอะไรเกิดขึ้น เพราะรายการนี้ก็จะหยิบยกเรื่องที่คุณแล้วอาจจะเห็นด้านลบของสังคมนำมาให้เห็น เหตุการณ์สำคัญ ซึ่งบางครั้งมันเป็นอะไรที่ไม่ได้เห็นทางภาพข่าวที่เป็นข่าว แต่เป็นเหตุการณ์ที่เราได้เห็นทั้งเหตุการณ์ ซึ่งเราไม่ได้เห็นจากข่าว แต่เราสามารถมาดูได้จากเรื่องจริงผ่านจอ” (พัศวี ฐิติพรวัฒนกุล, กลุ่มวิทยุทำงานตอนต้นเพศหญิง, สนทนากลุ่ม, 14 มิถุนายน 2551)

ผลจากการศึกษาเกี่ยวกับความเข้าใจของผู้เข้าร่วมสนทนาที่มีต่อเนื้อหาที่น่าสนใจในรายการเรื่องจริงผ่านจอ พบว่า ผู้เข้าร่วมสนทนาทั้งหมดเข้าใจว่า รายการได้นำเสนอเนื้อหาที่เป็นเรื่องจริงในแง่มุมที่แตกต่างจากรายการอื่น มีทั้งการใช้ภาพจริง เสียงจริง จากเหตุการณ์จริง โดยเนื้อหาได้สะท้อนและตีแผ่ให้เห็นถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมในแง่มุมต่างๆ อาทิ การเตือนภัยในรูปแบบต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น เรื่องอาชญากรรม เรื่องอุบัติเหตุ ซึ่งทำให้ได้ความรู้ ข้อคิด ได้เป็นอุทาหรณ์ และระมัดระวังตัวถึงภัยใกล้ตัวต่างๆ ที่อาจถูกมองข้ามจากคนในสังคม

4.3.2.2 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภาพที่นำเสนอ

ผู้วิจัยได้สนทนากับความรู้ความเข้าใจของผู้ร่วมสนทนา ที่มีต่อการนำเสนอภาพ “ความเป็นจริง” ทางสังคมของรายการเรื่องจริงผ่านจอ พบว่า ผู้เข้าร่วมในการสนทนากลุ่ม ทั้งหมดเข้าใจว่าภาพที่นำเสนอเป็นภาพที่สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาในสังคม เป็นภาพจากเหตุการณ์จริง เปรียบเสมือนกระจกที่สะท้อนปัญหาของสังคม ราวกับเป็นภาพเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอยู่ตรงหน้า เพื่อเผยแพร่สู่ประชาชนให้ได้รับรู้กัน ดังตัวอย่างคำกล่าวของผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มต่อไปนี้

“สำหรับภาพที่ได้เห็นจากรายการก็เป็นภาพเหตุการณ์จริงที่เกิดขึ้นในสังคม สามารถเข้าไปถึงปัญหา ถึงสาเหตุ ถึงตัวต้นเหตุ ไฟไหม้ก็เข้าไปถ่ายถึงตัวไฟไหม้เลย แล้วก็ภาพมันก็เป็นตัวยืนยันกับเนื้อหา เป็นตัวบอกว่าสืบทอดว่าไม่เท่าตาเห็น เป็นตัวยืนยันเนื้อหาได้อย่างดี ไม่ใช่ว่าเป็นมโนภาพขึ้นมา ซึ่งการเห็นภาพเช่นนั้นก็เป็นการยืนยันและตอกย้ำเนื้อหาเพิ่มมากขึ้น” (ราเชนทร์ ภูภักดีพันธ์, กลุ่มนิสิตนักศึกษาเพศชาย, สนทนากลุ่ม, 14 มิถุนายน 2551)

“ภาพที่ออกมา ไม่คิดว่ามันจะเกิดขึ้นไปถ่ายมาได้ยังไง บางคนต้องไปเสี่ยงเป็นเสี่ยงตายเข้าไปถ่าย ก็โอเค ถือว่าภาพตื่นเต้น อุบัติเหตุอันนี้ก็ถือว่าจะติดกล้องไว้ได้ แต่ว่าภาพบางภาพที่ต้องไปถึงอารยธรรมถึงอินเดีย ต้องไปหา ไปเผาลามะ อยู่เป็นประจำ ไปโน่น ไปนี่ซึ่งภาพก็หายากเหมือนกัน” (วีรอนงค์ สุพรรณพงศ์, กลุ่มนิสิตนักศึกษาเพศหญิง, สนทนากลุ่ม, 14 มิถุนายน 2551)

“คิดว่าเป็นภาพที่จริงอย่างมาก ๆ เช่น อาทิตย์ที่แล้วที่มีคนกระโดดลงมาจากป้ายโฆษณา แล้วกระตุกมันที่มีออกมานอกเนื้อ ซึ่งภาพที่เห็นเป็นภาพจริง ไม่มีการเซ็นเซอร์ เห็นแบบจะ ๆ คือเข้าใจว่ามันเป็นภาพจริง” (มรกต เจริญทอง, กลุ่มวิทยุทำงานตอนต้นเพศชาย, สนทนากลุ่ม, 21 มิถุนายน 2551)

“ชอบ ดิทุกอย่าง คือ มันเป็นสถานการณ์หนึ่ง เป็นภาพข่าวที่เป็นความจริงที่รายการไม่ได้สร้างขึ้นเอง ซึ่งเรื่องจริงผ่านจอจะเป็นการนำเสนอเรื่องจริง จากภาพเหตุการณ์จริงทุกอย่าง คือ เราสามารถรู้ได้เลยว่าเหตุการณ์อย่างนี้ที่มันเกิดขึ้นจะมีขั้นตอนการดำเนินงานอย่างไรบ้าง

คือ เขาจะประมวลภาพตั้งแต่เริ่มเลย” (ปฐมกรณ์ จันทรแก้ว, กลุ่มวัยทำงานตอนต้นเพศหญิง, สนทนากลุ่ม, 14 มิถุนายน 2551)

อย่างไรก็ตาม ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มวัยทำงานตอนต้นเพศชายและเพศหญิง ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับภาพที่นำเสนอในรายการเรื่องจริงผ่านจอว่า ภาพที่นำเสนอควรทำให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม หากนำเสนอภาพที่รุนแรง หรือหวาดเสียวเกินไป อาจทำให้ผู้ชมเกิดความรู้สึกไม่ดี และกลัวกับภาพที่นำเสนอ ซึ่งทางรายการฐานะเป็นสื่อมวลชนต้องคำนึงถึงจรรยาบรรณในการนำเสนอด้วย จากคำกล่าวของผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม ต่อไปนี้

“บางครั้งภาพที่เราดูมันน่าหวาดเสียว เช่น เลือดสาด กระตุกโผล่ ขนาดเป็นผู้ชายเรายังจะอาเจียนได้ ก็ไม่ได้มองเห็นว่าเขาจะมีภาพลักษณะนี้หลายครั้งนะ แต่ถามว่าภาพที่เขาทำในรายการมันเป็นสิ่งที่ดี เราไม่รู้เหตุการณ์ในตรงนั้นมาก่อน เราแค่มองสิ่งที่รายการนำเสนอมาเหมือนเราดูหนังเรื่องหนึ่งจบ ทำให้เราเห็นได้ว่าอ้อ มันเกิดอะไรขึ้น สะท้อนว่า มันมีแบบนี้จริง ๆ นะ” (สุธิศักดิ์ ลิ้มชื่น, กลุ่มวัยทำงานตอนต้นเพศชาย, สนทนากลุ่ม, 21 มิถุนายน 2551)

“บางครั้งดูแล้วยังต้องปิด เช่น ตอนนั้นดูภาพข่าวรถทับอยู่ได้รถสิบล้อ คนตายอยู่ได้รถสิบล้อ ซึ่งภาพไม่มีการเซ็นเซอร์ ภาพเหล่านี้มันรู้สึกว่บางครั้งรายการไม่ต้องนำเสนอก็ได้ เราดูแล้วมันก็ไม่ได้สร้างสรรค์ แต่เราก็เข้าใจ แนวคิดรายการ แต่ภาพที่นำเสนอบางทีมันก็รุนแรงไปในบางครั้ง ซึ่งเราก็รู้สึกดีกับรายการที่ทำให้เราเห็นภาพจริง แต่บางภาพมันมากเกินไป” (กฤษณะ มิ่งทองคำ, กลุ่มวัยทำงานตอนต้นเพศชาย, สนทนากลุ่ม, 21 มิถุนายน 2551)

“บางครั้งเรามองภาพเราก็รับไม่ได้ สำหรับเราถ้ามันแรงเกินไป บางอย่างฆ่ากันให้เห็นเลยอะไรแบบนี้ บางครั้งเราก็รู้ว่าเขาทำอะไร เราจินตนาการต่อได้ แต่บางภาพเราก็รู้ว่าหาดูไม่ได้ เช่น พิธีกรรมศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งเราก็อาจจะดูมูมหนึ่งให้เราได้รู้ อีกลุ่มคือ ให้เราเลียนแบบได้” (ปฐมกรณ์ จันทรแก้ว, กลุ่มวัยทำงานตอนต้นเพศหญิง, สนทนากลุ่ม, 14 มิถุนายน 2551)

ผลจากการศึกษาเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจของผู้เข้าร่วมสนทนาที่มีต่อภาพที่นำเสนอในรายการเรื่องจริงผ่านจอ พบว่า ผู้เข้าร่วมสนทนาส่วนใหญ่เห็นด้วยกับภาพที่นำเสนอในรายการ เป็นภาพที่เกิดขึ้นจริง ซึ่งเป็นภาพที่สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาสังคมในปัจจุบันและมีการลำดับภาพให้เห็นเป็นเรื่องราวหรือสถานการณ์จริงเป็นลำดับขั้นตอนได้อย่างชัดเจน แต่อย่างไรก็

ตามการนำเสนอภาพต้องอยู่บนพื้นฐานจรรยาบรรณของสื่อมวลชน ต้องมีการเซ็นเซอร์ภาพที่นำเสนอให้เหมาะสมไม่ให้รุนแรงจนเกินไป เพื่อไม่ทำให้ผู้ชมเกิดความหวาดกลัว

4.3.2.3 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับผู้เชี่ยวชาญในด้านต่างๆ

ผู้วิจัยได้สนทนากับความรู้ความเข้าใจของผู้ร่วมสนทนา ที่มีต่อผู้เชี่ยวชาญในรายการเรื่องจริงผ่านจอ พบว่า ผู้เข้าร่วมในการสนทนากลุ่มทั้งหมดเข้าใจว่า ผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ที่มีความรู้ในด้านต่างๆ ที่มาพูดในรายการนั้น ได้ทำการวิเคราะห์ถึงประเด็นเหล่านั้นเพื่อหาทางออกให้กับผู้ชมทั้งช่วยเสริมความรู้ ความเข้าใจในด้านต่างๆ เพื่อให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น และยังทำให้เนื้อหาในรายการมีความน่าเชื่อถือ ดังตัวอย่างบทสัมภาษณ์ของการสนทนากลุ่ม ต่อไปนี้

“ถือว่าคุณนี่เป็นข้อเด่นข้อดีของรายการมาก ๆ เลย บางครั้งไม่รู้อะไรเลยในเรื่องของข้อมูลในด้านนั้น แต่มีผู้เชี่ยวชาญมาเล่าให้ฟังว่าความเป็นจริงตามหลักการแล้วจะเป็นแบบนี้นะ ทำให้มาเสริมความรู้เราได้ และได้ประกอบการพิจารณาเรื่องนั้นด้วยว่าเราควรเชื่อเรื่องนั้นได้หรือไม่” (กิตติคุณ ขุมเงิน, กลุ่มนิสิตนักศึกษาเพศชาย, สนทนากลุ่ม, 14 มิถุนายน 2551)

“ก็คิดว่านำผู้เชี่ยวชาญมาอธิบาย มาให้ความรู้ มาขยายความกับสิ่งที่มันเกิดขึ้นในสังคมที่ทางรายการเขามอบให้ผู้ชมได้รับรู้ ซึ่งเป็นสิ่งที่ดีมาก ๆ ทำให้เราเข้าใจกับสิ่งที่เรายังมีอยู่ หรือว่าเป็นสิ่งที่เราไม่รู้เรื่อง ทำให้เราได้รับรู้ ได้คลี่คลายกับสิ่งที่เราสงสัยอยู่ในใจ” (ราเชนทร์ ภูักดีพันธ์, กลุ่มนิสิตนักศึกษาเพศชาย, สนทนากลุ่ม, 14 มิถุนายน 2551)

“ก็เหมือนกับเป็นการชี้แนวทาง ว่าถ้าเกิดเหตุการณ์นี้ขึ้นกับเราจะแก้ไขด้วยวิธีใดดีที่สุด เหมือนกับมาชี้ให้เราว่าเราควรทำแบบนี้” (ณัฐติกา ชัยนวรรณ์, กลุ่มนิสิตนักศึกษาเพศหญิง, สนทนากลุ่ม, 14 มิถุนายน 2551)

“เป็นประโยชน์ เพราะมันเป็นการวิเคราะห์เหตุการณ์ในหลาย ๆ ด้าน คือ มันเป็นการแสดงความเป็นธรรมของรายการรูปแบบหนึ่งที่น่าผู้เชี่ยวชาญมาพูด อยากให้ทุกคนมองความจริง” (มรกต เจริญทอง, กลุ่มวัยทำงานตอนต้นเพศชาย, สนทนากลุ่ม, 21 มิถุนายน 2551)

“ก็ถือว่าโอเค เป็นการสร้างความน่าเชื่อถือให้กับเรื่องแต่ถ้ามองอีกมุมก็เหมือนเป็นการป้องกันตัวของรายการเองตรงที่ว่ามันไม่ใช่เรื่องที่อยู่ดี ๆ ก็เอามาพูดได้ ทำให้เราเข้าใจ และได้รับความรู้จากนักวิชาการได้” (พัลวิ ฐิติพรวัฒนกุล, กลุ่มวิทยทำงานตอนต้นเพศหญิง, สนทนากลุ่ม, 14 มิถุนายน 2551)

ผลจากการศึกษาเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจของผู้เข้าร่วมสนทนาที่มีต่อผู้เชี่ยวชาญและผู้ที่มีความรู้ในด้านต่างๆ ในรายการเรื่องจริงผ่านจอ พบว่า ผู้เข้าร่วมสนทนาเห็นด้วยกับการที่มีผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ที่มีความรู้มาแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ เหล่านั้น ซึ่งผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ที่มีความรู้มาช่วยวิเคราะห์หาทางออกให้กับเรื่องนั้นๆ เป็นการชี้แนวทางวิธีการแก้ไขปัญหาต่างๆ เพื่อให้รายการมีสาระมากขึ้น โดยทางรายการมีความเป็นกลางไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง และที่สำคัญยังทำให้รายการมีความน่าเชื่อถือซึ่งเป็นประโยชน์ต่อผู้ชมและรายการอีกด้วย

4.3.2.4 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับผู้ดำเนินรายการ

ผู้วิจัยได้สนทนากับความรู้ความเข้าใจของผู้ร่วมสนทนา ที่มีต่อการดำเนินรายการของผู้ดำเนินรายการเรื่องจริงผ่านจอ พบว่า ผู้เข้าร่วมในการสนทนากลุ่มทั้งหมดเข้าใจว่า ผู้ดำเนินรายการ คือศรัณยู วงษ์กระจ่าง มีความเหมาะสมมากที่จะดำเนินรายการเนื่องจาก เป็นคนที่มีบุคลิกดี ท่าทางคำพูด น่าเชื่อถือ สามารถแสดงอารมณ์ในการนำเสนอเข้าสู่ช่วงต่างๆ ได้น่าสนใจ และน่าเสียงสามารถสร้างบรรยากาศให้ผู้ชมตื่นตัวไปกับเหตุการณ์ จากคำกล่าวของผู้เข้าร่วมสนทนา ต่อไปนี้

“ในตัวที่ตัวเองก็เป็นคนที่มีความสามารถมาก ๆ ทั้งด้านพิธีกร ด้านการแสดงต่าง ๆ เราเลือกคนที่มีความสามารถในด้านการแสดง มันส่งผลต่อการแสดงอารมณ์สีหน้าในการนำเสนอเข้าสู่ช่วงต่าง ๆ ของรายการอย่างมาก หากเป็นช่วงเศร้าเขาก็จะมีอารมณ์ในส่วนที่แตกต่างกันไปในแต่ละเรื่อง ก็ถือว่าโอเคมาก ๆ ในส่วนที่พี่ตัวเป็นพิธีกร และในเรื่องของเบื้องหลังของพิธีกรก็ค่อนข้างที่จะโอเคในเรื่องของพฤติกรรม ซึ่งมันก็น่าเชื่อถือมาโดยตลอด เขาพูดอะไรมันก็ฟังดูน่าเชื่อถือ เขาไม่มีข่าวที่เสียหายอะไรก็ดูน่าเชื่อถือในตัวพิธีกรมาก ๆ” (กิตติคุณ ขุมเงิน, กลุ่มนิสิตนักศึกษาเพศชาย, สนทนากลุ่ม, 14 มิถุนายน 2551)

“เขาจะเป็นคนที่บุคลิกดูขรึม ๆ เหมาะกับการเป็นพิธีกรแบบนี้ รายการประมาณนี้ เขาพูดเกริ่นนำเข้าเนื้อเรื่องได้น่าสนใจ น่าติดตาม ทำให้เราลืมนิด ๆ ว่า พิธีกรพูดมาตั้งแต่ต้น จนอยากดูว่าเรื่องจริงมันเป็นอย่างไร” (ณัฐติกา ชัยนวรรตน์, กลุ่มนิสิตนักศึกษาเกษตรหญิง, สนทนากลุ่ม, 14 มิถุนายน 2551)

“เป็นคนที่ตั้งใจดูใจคนฟังได้ ทำให้คนฟังรู้สึกว่ามีพิธีกรคนนี้มีความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ เหมาะที่จะทำรายการนี้” (กฤษณะ มิ่งทองคำ, กลุ่มวัยทำงานตอนต้นเพศชาย, สนทนากลุ่ม, 21 มิถุนายน 2551)

“เหมาะกับรายการนี้ ดูเจียบ ๆ ขรึม ๆ ลึกลับ นิ่ง ๆ แล้วนำเสนอในเรื่องที่หนัก ๆ มันก็ดูเข้ากัน และไปด้วยกันได้” (ปฐมภรณ์ จันทร์แก้ว, กลุ่มวัยทำงานตอนต้นเพศหญิง, สนทนากลุ่ม, 14 มิถุนายน 2551)

ผลจากการศึกษาเกี่ยวกับความเข้าใจของผู้เข้าร่วมสนทนาที่มีต่อผู้ดำเนินรายการเรื่องจริงผ่านจอ พบว่า ผู้เข้าร่วมสนทนาเห็นด้วยกับการที่มี ศรีณยู วงษ์กระจ่าง เป็นผู้ดำเนินรายการ เนื่องจากเป็นคนที่บุคลิกดี ท่าทางน่าเชื่อถือ น่าเสียงหนักแน่น มีความเป็นมืออาชีพ สามารถช่วยดึงดูดให้ผู้ชมติดตามตลอดรายการและพูดเกริ่นนำเข้าเนื้อเรื่องได้น่าสนใจน่าติดตาม และการแต่งกายอย่างเป็นทางการแสดงถึงความน่าเชื่อถือ สะท้อนความเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ ผู้ชมสามารถไว้วางใจในข้อมูลที่มีอยู่ได้ว่าเป็นข้อมูลที่ถูกต้อง ดังนั้นเป็นเอกลักษณ์ในรูปแบบของรายการเรื่องจริงผ่านจอ

จากการศึกษาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนำเสนอ “ความเป็นจริง” ทางสังคมของรายการเรื่องจริงผ่านจอ ผู้วิจัยพบว่า ผู้เข้าร่วมสนทนาได้ถอดรหัส (Decode) การนำเสนอ “ความเป็นจริง” ทางสังคมของรายการเรื่องจริงผ่านจอ โดยผู้เข้าร่วมสนทนาทั้งหมดเข้าใจว่า รายการได้นำเสนอเนื้อหาที่เป็นเรื่องจริงในแง่มุมที่แตกต่างจากรายการอื่น ที่มีทั้งการใช้ภาพจริง เสียงจริง จากเหตุการณ์จริง โดยเนื้อหาที่นำเสนอเป็นภาพที่สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมไม่ว่าจะเป็น อาชญากรรม การเตือนภัยในรูปแบบต่างๆ ที่อยู่ใกล้ตัวแต่ทุกคนอาจมองข้าม หรือแม้กระทั่งเรื่องที่ส่งผลกระทบต่อสังคมในแง่มุมต่างๆ ที่คนในสังคมไม่ควรละเลย ส่วนภาพที่นำเสนอในรายการเป็นภาพที่เกิดจากเหตุการณ์จริงเปรียบเสมือนกระจกที่สะท้อนปัญหาต่างๆ ของสังคม เพื่อให้ผู้ชมได้รับรู้ซึ่งเป็นการนำเสนอภาพที่ลำดับภาพเหตุการณ์ได้อย่างชัดเจน ถือเป็น

สิ่งสำคัญที่สามารถดึงดูดความสนใจจากผู้ชมรายการได้เป็นอย่างดี ซึ่งการลำดับภาพของรายการมีความสอดคล้องและกลมกลืนกับเนื้อหาที่รายการนำเสนอ นอกจากนี้ การนำเสนอภาพจะต้องให้อยู่ในระดับที่เหมาะสมไม่ควรนำเสนอภาพที่รุนแรงเกินไปจนทำให้ผู้ชมเกิดความรู้สึกกลัว ในส่วนของการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ที่มีความรู้ในด้านต่างๆ ทำให้ทราบถึงข้อเท็จจริงจากผู้รู้ซึ่งส่งผลให้เนื้อหารายการมีความน่าเชื่อถือมากขึ้น และส่งผลให้รายการมีความเป็นกลางในการนำเสนอเนื่องจากรายการมีรูปแบบการสัมภาษณ์ที่โดดเด่น คือ การสัมภาษณ์จากบุคคลที่มีความรู้เฉพาะด้าน มาให้ทั้งความรู้และทางออกให้กับผู้ชม โดยทางรายการจะไม่เอนเอียงฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งและผู้ดำเนินรายการในรายการเรื่องจริงผ่านจอ ผู้เข้าร่วมสนทนาทั้งหมดเห็นว่า ผู้ดำเนินรายการมีความเหมาะสมมากที่จะดำเนินรายการ เนื่องจากเป็นผู้ที่มีบุคลิกดี น่าเชื่อถือ มีการใช้น้ำเสียงทำให้ผู้ชมสนใจและติดตามตลอดรายการและยังเป็นการเพิ่มความน่าเชื่อถือให้กับรายการอีกด้วย

4.3.3 ความเชื่อในการสร้าง “ความเป็นจริง” ทางสังคมในรายการเรื่องจริงผ่านจอ

การศึกษาเกี่ยวกับความเชื่อในการสร้าง “ความเป็นจริง” ทางสังคมในรายการเรื่องจริงผ่านจอ โดยการสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ ความเชื่อในเรื่องที่รายการนำเสนอ ความเชื่อในเรื่องภาพกับข้อมูล และความเชื่อในเรื่องที่มีผู้เชี่ยวชาญมาให้ความรู้

4.3.3.1 ความเชื่อในเรื่องที่รายการนำเสนอ

ผู้วิจัยได้สนทนาถึงความเชื่อในการสร้างเรื่อง “ความเป็นจริง” ทางสังคมที่รายการเรื่องจริงผ่านจอแนะนำ พบว่า ผู้เข้าร่วมในการสนทนากลุ่มส่วนใหญ่มีความเชื่อในเรื่องที่รายการนำเสนอว่าเป็นเรื่องจริง นำมาจากเหตุการณ์จริงที่เกิดขึ้นในสังคม ซึ่งจะเห็นได้จากเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นใกล้ตัว ดังตัวอย่างบทสัมภาษณ์ของการสนทนากลุ่ม ต่อไปนี้

“เชื่อในสิ่งที่รายการนำเสนอ เพราะว่าเรื่องที่นำเสนอเขาไม่ได้เสนอเพื่อจะเข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง แต่เขาเสนอในมุมมองของการวิเคราะห์ให้ฟัง อย่างเช่น การนำเสนอเรื่องภาพคดีวิญญาณ เขาก็จะมาวิเคราะห์ให้เราฟังว่าถ้าหากว่าเป็นภาพคน พอขยายออกไปมาก ๆ ก็จะไม่ซับซ้อน ซึ่งเขาก็จะวิเคราะห์ให้เราฟัง ส่วนเรื่องวิจารณ์ญาณในการฟังนั้น เขาไม่ได้มาโน้มน้าวให้เราเชื่อว่ามันต้องเป็นผี อะไรลักษณะนี้ ซึ่งในส่วนตัวเชื่อว่ามันเกิดขึ้นจริง” (กิตติคุณ ขุมเงิน, กลุ่มนิสิตนักศึกษาเพศชาย, สนทนากลุ่ม, 14 มิถุนายน 2551)

“เชื่อ เพราะรายการเรื่องจริงผ่านจอ ชื่อก็บอกอยู่แล้วว่าเรื่องจริงผ่านจอ ฉะนั้นจึงไม่มีการคัดกรองหรือตัดต่ออะไรมากมาย แต่ต้องใช้วิจารณญาณกันบ้างต้องรู้จักคิดอย่าไปเชื่อทั้งหมด แต่ส่วนใหญ่ก็จะเป็นเรื่องจริง” (อนพัช ดวงมณี, กลุ่มนิสิตนักศึกษาเพศชาย, สนทนากลุ่ม, 14 มิถุนายน 2551)

“เชื่อ เพราะว่าทุกสิ่งทุกอย่างจากรายการ ไม่ว่าจะเป็นภาพหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ นั้น รายการไม่ได้ไปแต่งหรือสมมติขึ้น คือ ทุกสิ่งทุกอย่างมันเกิดจากสังคม ตัวอย่างเช่น ชาวบ้านที่เห็นเหตุการณ์มาก็จะนำมาให้รายการ หรือไม่รายการก็จะไปสืบ เสาะ แสวงหามา คือ รายการจะไม่ได้สมมติขึ้น” (วีรอนงค์ สุพรรณพงศ์, กลุ่มนิสิตนักศึกษาเพศหญิง, สนทนากลุ่ม, 14 มิถุนายน 2551)

“เชื่อว่าเป็นเรื่องจริงที่เกิดขึ้นจริง แต่ว่าสิ่งที่เขานำเสนออาจไม่ใช่ความจริงทั้งหมด การนำเสนออาจผ่านการให้น้ำหนักที่บางส่วนเขา บางส่วนหนัก ของเรื่องนั้นก็แล้วแต่คนดูว่า เรื่องที่เราได้ข้อมูลมาอีกแบบหนึ่งซึ่งไม่ตรงกับรายการ เราก็เลือกที่จะเชื่อตัวเองมากกว่า แต่ถ้าเป็นเรื่องที่เราไม่มีความรู้แล้วเรามาข่งน้ำหนักระหว่างเรื่องที่เขาสอนแล้วมันน่าเชื่อ เราก็เชื่อ” (มรกต เจริญทอง, กลุ่มวัยทำงานตอนต้นเพศชาย, สนทนากลุ่ม, 21 มิถุนายน 2551)

“ส่วนตัวเชื่อมาก อย่างภาพและเนื้อหาสิ่งที่เราเห็นและที่เขานำเสนอ ทุกสิ่งทุกอย่างมันคือความจริงหมด” (ปฐมกรณ์ จันทร์แก้ว, กลุ่มวัยทำงานตอนต้นเพศหญิง, สนทนากลุ่ม, 14 มิถุนายน 2551)

อย่างไรก็ตาม ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มวัยทำงานตอนต้นเพศชายและเพศหญิง ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับความเชื่อในเรื่องที่รายการนำเสนอว่า เนื้อหาในรายการอาจไม่ใช่ความจริงทั้งหมด เมื่อชมรายการจะต้องใช้วิจารณญาณในการชมเพราะอาจจะไม่ใช่เหตุการณ์จริงทั้งหมดแต่เป็นเพียงบางส่วนของรายการนำเสนอ จากคำกล่าวของผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม ต่อไปนี้

“ก็คงจริงในบางส่วน เพราะเราไม่สามารถจะไปเห็นเหตุการณ์จริงได้ แต่ว่าเวลา รายการถ่ายออกมานั้น คนถ่าย หรือว่าคนสื่อออกมาเขาก็มีสคริปท์ มีเจตนาที่ว่าจะถ่ายอะไรอยู่แล้ว ซึ่งอาจจะเลือกถ่ายบางช่วงมากกว่า จึงเป็นความจริงเพียงส่วนหนึ่งของเหตุการณ์หนึ่งที่ไม่ใช่

ทั้งหมดของเหตุการณ์จริง” (บวรสรรค์ เจียดำรง, กลุ่มวัยทำงานตอนต้นเพศชาย, สันทนาการกลุ่ม, 21 มิถุนายน 2551)

“ผมว่าข่าวส่วนใหญ่มันจะมีบางส่วนที่ไม่สามารถเชื่อได้ จะเพิ่มความ Over นิดนึงเกินไป ว่าเป็นการเรียกเรตติ้งของคนดู ถามว่าเชื่อถือได้หรือไม่ก็จำเป็นต้องใช้วิจารณญาณตัวเองด้วย” (ศักยวัชร วงศ์รัตนกมล, กลุ่มวัยทำงานตอนต้นเพศชาย, สันทนาการกลุ่ม, 21 มิถุนายน 2551)

“เกิดความเชื่อบางเรื่อง ถ้าเป็นเรื่องความเชื่อก็จะเป็นเรื่องพื้นฐานของสังคม คือ เรื่องไสยศาสตร์ นั่นคือ ความเชื่อ ดิฉันใจมากก็เรื่องพญานาค ตอนนั้นที่รายการบอกว่าถ่ายแล้วไม่มีพญานาค วันนั้นโจ๊กไม่ดูเลย เพราะโจ๊กเชื่อว่ามี แล้วบั้งไฟมันเกิดขึ้นมาได้ยังไงทำไมคุณไม่พิสูจน์ถ้าคุณเก่งวิทยาศาสตร์จริง ทำไมคุณไม่ลงคำไปดูชะเลยว่ไฟลูก ๆ มันเกิดขึ้นมาได้ยังไงคุณมาเสนอว่าคุณต้องลงไปดู ไม่มี มันเป็นแค่เงา เป็นแค่แสง ไม่จริง ผมเชื่อว่ามี ซึ่งตอนนั้นก็เปลี่ยนไปดูช่องอื่นเลย” (กฤษณะ มิ่งทองคำ, กลุ่มวัยทำงานตอนต้นเพศชาย, สันทนาการกลุ่ม, 21 มิถุนายน 2551)

“เชื่อบ้างบางเรื่อง เช่น อาชญากรรม ฆาตกรรม หรือว่าพิธีกรรมแต่ว่าในเรื่องพิธีกรรมทางศาสนา อาจไม่เชื่อร้อยเปอร์เซ็นต์ แต่ก็ไม่ได้ลบหลู่ซึ่งมันอาจมีจิตวิทยาประกอบบ้าง ในบทของพิธีกรรมนั้น” (ขวัญชิวา ส่างหลวง, กลุ่มวัยทำงานตอนต้นเพศหญิง, สันทนาการกลุ่ม, 14 มิถุนายน 2551)

ผลจากการศึกษาเกี่ยวกับความเชื่อในเรื่องที่รายการนำเสนอของผู้เข้าร่วมสนทนาที่มีต่อรายการเรื่องจริงผ่านจอ พบว่า ผู้เข้าร่วมสนทนาส่วนใหญ่เชื่อในสิ่งที่รายการนำเสนอว่าเป็นเรื่องจริงที่เกิดขึ้นในสังคม ซึ่งชื่อรายการก็สะท้อนให้เห็นว่าเป็นเรื่องจริงผ่านจอ ทั้งในเรื่องของอาชญากรรม อุบัติเหตุ ซึ่งเรื่องที่น่าเสนอจะมีการสัมภาษณ์พยาน ผู้ที่อยู่ในเหตุการณ์ เพื่อให้เนื้อหารายการมีความน่าเชื่อถือ และเปิดโอกาสให้ผู้ที่เกี่ยวข้องมาร่วมแสดงความคิดเห็น แสดงถึงความเป็นกลางในการนำเสนอเนื้อหา แต่อย่างไรก็ตามมีผู้เข้าร่วมสนทนาบางคนได้บอกว่าต้องใช้วิจารณญาณในการชม เนื่องจากบางเหตุการณ์ของรายการอาจไม่ใช่เรื่องจริงทั้งหมดเป็นเพียงความจริงบางส่วนเท่านั้น

4.3.3.2 ความเชื่อในเรื่องภาพกับข้อมูล

ผู้วิจัยได้สนทนาลงถึงความเชื่อในการสร้างภาพกับข้อมูล “ความเป็นจริง” ทางสังคมที่รายการเรื่องจริงผ่านจอนำเสนอ พบว่า ผู้เข้าร่วมในการสนทนากลุ่มส่วนใหญ่มีความเชื่อว่าการที่รายการได้นำเสนอภาพจริงจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทำให้มีความน่าเชื่อถือ และภาพทำให้ผู้ชมเชื่อมากกว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นเรื่องจริง ส่วนข้อมูลจะน่าเชื่อถือก็จะต้องมีภาพก่อน ดังตัวอย่างบทสัมภาษณ์ของการสนทนากลุ่ม ต่อไปนี้

“ก็ทั้งข้อมูลและภาพก็น่าเชื่อถือทั้งสองอย่าง เพราะภาพก็ต้องประกอบไปด้วยข้อมูลบรรยายภาพ มันจะทำให้สิ่งที่เราได้รับรู้ชัดเจนยิ่งขึ้นบางครั้งมีแต่ภาพไม่มีข้อมูลเราก็ไม่รู้ว่าเกิดอะไรขึ้น หรือมีแต่ข้อมูลไม่มีภาพมันก็ไม่ชัดเจนว่าเกิดขึ้นจริงหรือไม่” (อนพัช ดวงมณี, กลุ่มนิสิตนักศึกษาเพศชาย, สนทนากลุ่ม, 14 มิถุนายน 2551)

“คิดว่าภาพดูสำคัญที่สุด สำคัญกว่าข้อมูล เพราะว่าจากที่ดูรายการมา ที่มีทั้งภาพและข้อมูลนั้น ส่วนใหญ่ก็จะมีภาพมาก่อนแล้วจึงมีข้อมูลตามมา เพราะฉะนั้นภาพจึงเป็นส่วนสำคัญที่สุด เพราะถ้าหากไม่มีภาพ และก็ไม่รู้ว่าเอาข้อมูลมาจากไหน พูดยุติให้ใครฟังก็อาจไม่เชื่อ ฉะนั้นภาพก็จะสำคัญ” (วีรอนงค์ สุพรรณพงศ์, กลุ่มนิสิตนักศึกษาเพศหญิง, สนทนากลุ่ม, 14 มิถุนายน 2551)

“ภาพทำให้เราเชื่อได้มากกว่าข้อมูล เพราะว่าภาพเป็นกรอบในการจินตนาการของเราไว้ ซึ่งการอ่านเป็นการจินตนาการเอาเอง แต่ภาพนี้เราเห็นชัดเจน ฉะนั้นภาพจึงเป็นผลที่ทำให้เราเชื่อในเรื่องได้อย่างดีเยี่ยม” (บวรสรรค์ เกียรติดำรง, กลุ่มวัยทำงานตอนต้นเพศชาย, สนทนากลุ่ม, 21 มิถุนายน 2551)

“หากพูดถึงภาพกับเนื้อหามันก็ต้องสอดคล้องกัน มันน่าจะมีความเป็นไปได้ไม่อย่างนั้นเขาคงไม่เอามาให้เราดู ซึ่งที่ว่ามันต้องขึ้นด้วยภาพอยู่แล้ว เพราะมันช่วยทำให้เราน่าเชื่อถือ” (พัสวี ฐิติพรวัฒนกุล, กลุ่มวัยทำงานตอนต้นเพศหญิง, สนทนากลุ่ม, 14 มิถุนายน 2551)

ผลจากการศึกษาเกี่ยวกับความเชื่อในเรื่องภาพกับข้อมูลของผู้เข้าร่วมสนทนาที่มีต่อรายการเรื่องจริงผ่านจอ พบว่า ผู้เข้าร่วมสนทนาส่วนใหญ่เชื่อว่าภาพที่รายการนำเสนอว่าเป็นเรื่องจริงที่เกิดขึ้นในสังคมและมีความหลากหลายของเรื่องที่น่าเสนอ โดยภาพที่น่าเสนอออกมานั้นมีความชัดเจน ซึ่งภาพกับข้อมูลต้องมีความสอดคล้องกัน เพื่อจะทำให้เนื้อหารายการมีความน่าเชื่อถือ

4.3.3.3 ความเชื่อในเรื่องที่มีผู้เชี่ยวชาญมาให้ความรู้

ผู้วิจัยได้สนทนากับความเชื่อในเรื่องที่มีผู้เชี่ยวชาญมาให้ความรู้ในรายการเรื่องจริงผ่านจอ พบว่า ผู้เข้าร่วมในการสนทนากลุ่มส่วนใหญ่ มีความเชื่อว่าการที่รายการได้นำผู้เชี่ยวชาญมาให้ความรู้ในรายการ เป็นการช่วยเสริมความรู้ในเรื่องต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น เรื่องอาชญากรรม เรื่องการเตือนภัยในรูปแบบต่างๆ หรือความเชื่อในเรื่องไสยศาสตร์ โดยเป็นการตอกย้ำความเชื่อให้ไปในทิศทางที่ถูกต้อง ซึ่งจะช่วยให้ตระหนักถึงผลที่จะเกิดขึ้นในสิ่งที่เป็นเรื่องที่ทุกคนมองข้าม และการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญทำให้รายการมีความน่าเชื่อถือมากขึ้น ดังตัวอย่างบทสัมภาษณ์ของการสนทนากลุ่ม ต่อไปนี้

“เชื่อ เราก็เชื่อมั่นในผู้เชี่ยวชาญที่เขาเอามาพูด เพราะอย่างน้อยเขาก็ยังการันตีว่าเป็นผู้เชี่ยวชาญ เราก็มานั่งพิจารณาว่าสิ่งที่เขาพูด กับผลหรือประสบการณ์ที่เราเคยได้เจอมา ผลมันก็สอดคล้องกัน และการรับฟังความรู้จากผู้เชี่ยวชาญแล้วจะทำให้เรามีความรู้เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ได้จริง” (กิติคุณ ขุมเงิน, กลุ่มนิสิตนักศึกษาเพศชาย, สนทนากลุ่ม, 14 มิถุนายน 2551)

“เชื่อ เพราะบางครั้งเหตุการณ์อาจจะเกิดหรือไม่เกิดกับเรา แต่เราก็ต้องคิดไว้ข้าง และเมื่อนำผู้เชี่ยวชาญมาเสริม ก็ทำให้ความรู้เราได้กว้างออกไปด้วย และทำให้เราได้รู้ต่อไปด้วยว่าเราไม่ได้แคบแค่นี้ และทำให้เสริมความเชื่อของเราไปด้วย” (ชนัญญา เกริกกุล, กลุ่มนิสิตนักศึกษาเพศหญิง, สนทนากลุ่ม, 14 มิถุนายน 2551)

“มีผลต่อความเชื่อ เช่นเขานำผู้ที่มีความรู้มาให้ข้อมูล ซึ่งเป็นบุคคลที่มีความรู้จริง หรือเป็นคนในแวดวง ซึ่งก็จะมีผลต่อความเชื่อมาก ยิ่งทุกเรื่องในรายการก็จะมีผู้เชี่ยวชาญในด้านต่างๆ มาพูด นับว่ามีผลต่อความเชื่อมาก” (มรกต เจริญทอง, กลุ่มวัยทำงานตอนต้นเพศชาย, สนทนากลุ่ม, 21 มิถุนายน 2551)

“มีผลต่อความเชื่อ เพราะเขาคงไม่มาโกหกอยู่แล้ว แล้วเขาก็มาเพื่ออธิบายเรื่องนั้น ๆ ไม่ได้เกี่ยวข้องกับเรื่องอื่น” (ปัทมิตา ศรีพลอย, กลุ่มวิจัยงานตอนต้นเพศหญิง, สนทนากลุ่ม, 14 มิถุนายน 2551)

ผลจากการศึกษาเกี่ยวกับความเชื่อในเรื่องที่มีผู้เชี่ยวชาญมาให้ความรู้ของผู้เข้าร่วมสนทนาที่มีต่อรายการเรื่องจริงผ่านจอ พบว่า ผู้เข้าร่วมสนทนาส่วนใหญ่ เชื่อว่าการนำผู้เชี่ยวชาญมาให้ความรู้มีผลต่อความเชื่อว่าเป็นเรื่องจริง โดยผู้เชี่ยวชาญมาให้ความรู้ทำให้เกิดความน่าเชื่อถือ นอกจากนี้การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญจะส่งผลกระทบต่อความเชื่อของผู้ชมและสามารถเปลี่ยนแนวความคิดและทัศนคติของผู้ชมได้เช่นกัน

จากการศึกษาเกี่ยวกับความเชื่อในการสร้าง “ความเป็นจริง” ทางสังคมในรายการเรื่องจริงผ่านจอ ผู้วิจัยพบว่า ผู้เข้าร่วมสนทนาได้ถอดรหัส (Decode) ความเชื่อในการสร้าง “ความเป็นจริง” ทางสังคมในรายการเรื่องจริงผ่านจอ โดยผู้เข้าร่วมสนทนาส่วนใหญ่ มีความเชื่อในเรื่องที่รายการนำเสนอว่าเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในสังคม เพราะเรื่องที่น่าเสนอบางเรื่องเป็นข่าวที่กำลังเกิดขึ้นในขณะนั้น ทางรายการได้นำเสนอเนื้อหาแบบเจาะลึก จึงทำให้ผู้ชมเกิดความเชื่อในเรื่องที่เกิดขึ้นว่าเป็นเรื่องจริง ซึ่งการนำเสนอเป็นทั้งการยืนยันและตระหนักให้ผู้ชมเห็นถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นโดยมีที่มาที่ไปอย่างชัดเจน ส่วนความเชื่อในเรื่องภาพกับข้อมูล ผู้เข้าร่วมสนทนาส่วนใหญ่ มีความเชื่อว่าภาพที่นำเสนอในรายการเป็นภาพเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง โดยภาพที่น่าเสนอจะมีทั้งพยาน ผู้ที่เห็นเหตุการณ์ ผู้เสียหายหรือแม้กระทั่งตำรวจที่รับผิดชอบ ซึ่งจะเป็นภาพที่สะท้อนให้ผู้ชมเกิดความเชื่อว่าเป็นปัญหาในสังคมที่เกิดขึ้นจริง เนื่องจากภาพที่นำเสนอสู่สายตาคนนั้นมีข้อมูลที่อ้างอิงอย่างชัดเจนและความเชื่อในเรื่องที่มีผู้เชี่ยวชาญมาให้ความรู้ ผู้เข้าร่วมสนทนาส่วนใหญ่ มีความเชื่อว่าการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเป็นการยืนยันถึงข้อเท็จจริงในสิ่งที่รายการนำเสนอว่าเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในสังคม โดยเป็นการช่วยแนะแนวทางหรือหาทางออกให้กับเรื่องนั้นๆ ซึ่งส่งผลกระทบต่อความเชื่อที่มีอยู่โดยสามารถเปลี่ยนแปลงแนวความคิดและทัศนคติของผู้ชม และสิ่งสำคัญยังช่วยสร้างความน่าเชื่อถือให้กับเนื้อหารายการและยังทำให้เนื้อหารายการมีความน่าสนใจอีกด้วย

4.3.4 การทำหน้าที่ของสื่อมวลชนผู้ผลิตรายการเรื่องจริงผ่านจอ

ผู้วิจัยได้สนทนากับการทำหน้าที่ของสื่อมวลชนผู้ผลิตรายการเรื่องจริงผ่านจอ พบว่าผู้เข้าร่วมในการสนทนากลุ่มส่วนใหญ่ มองการนำเสนอเนื้อหาในรายการมีความเป็นกลาง โดยเปิดโอกาสให้หลาย ๆ ฝ่ายมาแสดงความคิดเห็นในเรื่องที่เกิดขึ้น โดยการนำเสนอของรายการนั้นจะไม่เข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ดังตัวอย่างบทสัมภาษณ์ของการสนทนากลุ่ม ดังนี้

“แน่นอน เพราะรายการนำเอาผู้เชี่ยวชาญเข้ามาวิเคราะห์ ซึ่งจะวิเคราะห์ตามความเป็นจริง เขาก็จะวิเคราะห์ว่าเป็นแบบนี้ แบบนี้หรือไม่ ซึ่งคิดว่าเขาไม่ได้เข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง เพราะเขาก็ไม่ได้ว่าจะได้ประโยชน์อะไรจากใคร ตรงไหน กับเรื่องจริงที่เกิดขึ้น เขาก็อยากจะตีแผ่ความที่เป็นปัญหาของสังคมก็คิดว่ามีความเป็นกลางมาก ๆ สำหรับรายการนี้” (กิตติคุณ ขุมเงิน, กลุ่มนิสิตนักศึกษาเพศชาย, สนทนากลุ่ม, 14 มิถุนายน 2551)

“เรื่องแบบนี้มันเป็นกลางอยู่แล้ว มันไม่ใช่ประโยชน์ของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง มันเป็นภัยของสังคม เป็นเรื่องจริงที่เราทุกคนต้องรู้ไว้ในการดำเนินชีวิต มันต้องเป็นกลาง ความเป็นจริงมันบีบบังคับให้ต้องเป็นกลางอยู่แล้ว” (วันชัย จันทร์คล้าย, กลุ่มนิสิตนักศึกษาเพศชาย, สนทนากลุ่ม, 14 มิถุนายน 2551)

“ก็มีความเป็นกลาง เพราะว่าเหมือนกับเปิดโอกาสให้หลาย ๆ ฝ่ายมาแสดงความคิดเห็น ทั้งฝ่ายผู้เสียหายเอง และผู้กระทำเองว่าทำไมถึงต้องทำ และบางครั้งอาจจะมีแบบผู้เชี่ยวชาญมานั่งพูด มันเป็นเพราะอย่างนี้นะ แบบนี้นะ แล้วอีกอย่างก็มีการนำภาพมาเผยแพร่ว่าใครถูกใครผิดอะไรอย่างไรมันก็ตามภาพ” (ณัฐติกา ชัยนวรรตน์, กลุ่มนิสิตนักศึกษาเพศหญิง, สนทนากลุ่ม, 14 มิถุนายน 2551)

“ก็เป็นกลางนะ ด้านหนึ่งเขาไปสัมภาษณ์จากคนที่ประสบเหตุการณ์จริง อีกด้านหนึ่งสัมภาษณ์นักวิชาการด้านนั้น ๆ ก็คือ มองสองด้านไม่ได้เอนไปด้านใด สุดท้ายพิธีกรก็จะมาสรุปตอนท้ายเอง ให้คุณไปคิดต่อเอง” (ขวัญจิรา ส่างหลวง, กลุ่มวิทยทำงานตอนต้นเพศหญิง, สนทนากลุ่ม, 14 มิถุนายน 2551)

นอกจากนี้ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มวัยทำงานตอนต้นเพศชายทุกคน ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับการทำหน้าที่ของสื่อมวลชนผู้ผลิตรายการเรื่องจริงผ่านจอว่า ไม่มีความเป็นกลางในการนำเสนอ จากคำกล่าวของผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม ต่อไปนี้

“ไม่มี เพราะการนำเสนอแต่ละช่วงจะมาจากจุดยืนของแต่ละคน จากโปรคิวเซอร์ของแต่ละฝ่าย ซึ่งมาจากปมหลังแต่ละคน หากความเป็นกลางไม่ได้ อยู่ที่เราจะเลือกล้อความจริงตรงไหนออกมา จริงแค่ไหน ฉะนั้นเราต้องรู้เท่าทันมัน เลือกที่จะบริโภคแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์กับเรา” (บวรสรรค์ เจียดำรง, กลุ่มวัยทำงานตอนต้นเพศชาย, สนทนากลุ่ม, 21 มิถุนายน 2551)

“คิดว่าไม่มีแล้ว เพราะว่าข่าวโดยทั่วไปก็ไม่ค่อยมีความเป็นกลางเท่าไรจากที่เห็นมา และรายการนี้ก็ถือว่าเป็นข่าวเหมือนกัน อาจจะมีการแต่งเติมเนื้อหาด้วย” (ศักยวัชร วงศ์รัตนกมล, กลุ่มวัยทำงานตอนต้นเพศชาย, สนทนากลุ่ม, 21 มิถุนายน 2551)

“ความเป็นกลางอยู่ที่คนดูมากกว่า อยู่ที่เขาเชื่อหรือเปล่า ทางรายการเขาก็พยายามจะทำให้เป็นกลางแต่บางทีเขาก็ดีใจข้างเพื่อให้รายการดูดี ดูน่าตื่นเต้นขึ้น คิดว่าอย่างนั้นมากกว่า” (สุทธิศักดิ์ ลิ้มชื่น, กลุ่มวัยทำงานตอนต้นเพศชาย, สนทนากลุ่ม, 21 มิถุนายน 2551)

“ไม่เป็นกลางเลย คือ การนำเสนอขึ้นอยู่กับรายการว่าอยากนำเสนออะไรก็นำเรื่องนั้นมา ถามว่าความเป็นกลางหาได้จากสื่อใหม่ ตอบคือก็หาได้แต่ในส่วนน้อย เพราะสื่อก็ต้องการนำเสนอเรื่องที่คุณดูอยากรู้ สิ่งที่เป็นเรื่องที่น่าสนใจของคนในสังคมมากกว่า อะไรที่เป็นสิ่งที่ไม่น่าสนใจ เช่น คนไปบริจาคของ คนไปช่วยเหลือคนข้ามถนน ทำไมสื่อไม่มานำเสนอบ้างล่ะ ถามว่าความเป็นกลางวัดจากอะไร ถ้าวัดจากสิ่งที่เกิดขึ้นจริงทุกอย่างแล้วนำมาเสนอหมด นั่นไม่ใช่แล้ว เพราะขึ้นกับสิ่งที่รายการอยากจะนำเสนอมากกว่า” (กฤษณะ มิ่งทองคำ, กลุ่มวัยทำงานตอนต้นเพศชาย, สนทนากลุ่ม, 21 มิถุนายน 2551)

“ไม่เป็นกลาง เพราะถ้าสังเกตดูในเรื่องเดียวกันในบางประเด็นเขาจะให้น้ำหนักไม่เท่ากัน เขาจะเลือกนำเสนอบางเรื่องลงน้ำหนักที่หนักกว่าความจริงอีกด้านหนึ่ง ซึ่งถ้าเทียบกันความเป็นกลาง เขาจะเลือกนำเสนอประเด็นที่เป็นรายละเอียดเพื่อใช้ในการชักจูงขึ้นนำก่อน ซึ่งไม่เป็นกลางอย่างแน่นอน” (มรกต เจริญทอง, กลุ่มวัยทำงานตอนต้นเพศชาย, สนทนากลุ่ม, 21 มิถุนายน 2551)

ผลจากการศึกษาการทำหน้าที่ของสื่อมวลชนผู้ผลิตรายการเรื่องจริงผ่านจอ พบว่า ผู้เข้าร่วมสนทนาได้ถอดรหัส (Decode) การทำหน้าที่ของสื่อมวลชนผู้ผลิตรายการเรื่องจริงผ่านจอ โดยผู้เข้าร่วมสนทนาส่วนใหญ่ เห็นด้วยว่าการนำเสนอเนื้อหาในรายการมีความเป็นกลางโดยทางรายการจะเปิดโอกาสให้บุคคลหลายฝ่ายมาแสดงความคิดเห็นในเรื่องที่เกิดขึ้น ซึ่งจะไม่ใช่ข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง เปรียบได้ว่ารายการได้เป็นเวทีให้แสดงความคิดเห็น และเรื่องที่รายการนำเสนอ มุ่งเน้นปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมเป็นเรื่องใกล้ตัวที่ส่วนใหญ่คนในสังคมมองข้าม เป็นการเตือนภัยให้คนในสังคมได้รับรู้ เพื่อไม่ให้เกิดความประมาทในการดำเนินชีวิต แต่ก็มีผู้เข้าร่วมสนทนา กลุ่มวัยทำงานตอนต้นเพศชายทุกคนมีความเห็นที่แตกต่างออกไป คือ รายการไม่มีความเป็นกลางในการนำเสนอ เนื่องจากรายการได้มีการปรุงแต่งเนื้อหาจากผู้ผลิต เพื่อให้เกิดความน่าสนใจและได้นำเอาความเป็นจริงในสังคมบางส่วนเท่านั้นที่มานำเสนอ

4.3.5 การเกิดพฤติกรรมการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน อันเนื่องจากการชมรายการเรื่องจริงผ่านจอ

ผู้วิจัยได้สนทนาถึงการเกิดพฤติกรรมการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน อันเนื่องจากการชมรายการเรื่องจริงผ่านจอ พบว่า ผู้เข้าร่วมในการสนทนาทั้งหมด ชมรายการแล้วนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ไม่ว่าจะเป็น การเตือนภัย การป้องกันตัว และเป็นอุทาหรณ์ จากคำกล่าวของผู้เข้าร่วมสนทนา กลุ่ม ต่อไปนี้

“โดยส่วนตัวก็คงนำไปใช้ ให้ระมัดระวังกับทุกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิต ประมาทว่า บางทีเราดูเหตุการณ์เราก็คิดว่ามันไม่น่าจะเกิด แต่มันก็เกิดขึ้นแล้ว ซึ่งก็เป็นข้อคิดเตือนใจให้เราว่า มันเกิดได้ทุกวินาทีของชีวิต ในเรื่องอุบัติเหตุ หรืออะไร เราก็ต้องระวังตัวมากขึ้น ยิ่งถ้าเกิดเป็นภาพเหตุการณ์นั้น แล้วเราได้ไปเจอกับเหตุการณ์จริงก็ยิ่งทำให้เรารู้ตัวว่าเราควรจะทำอย่างไรดี” (กิติคุณ ขุมเงิน, กลุ่มนิสิตนักศึกษาเพศชาย, สนทนากลุ่ม, 14 มิถุนายน 2551)

“นำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้หลายเรื่อง และเยอะมาก เช่น เรื่องรถชน เรื่องจี๊ของ และ ก็เรื่องโดนข่มขืนในห้อง ปกติเป็นคนทีกลัวผี ก็จะชอบเปิดประตูทิ้งไว้ และเมื่อหลังจากที่ดูรายการเรื่องจริงว่ามีคนป็นห้องเข้ามาข่มขืน ก็จะกลัว และก็เป็นอุทาหรณ์ และนำมาใช้ได้เยอะมาก” (วีรอนงค์ สุพรรณพงศ์, กลุ่มนิสิตนักศึกษาเพศหญิง, สนทนากลุ่ม, 14 มิถุนายน 2551)

“ใช้สนทนาในวงเพื่อน การบอกต่อ เป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน ถ้าเปรียบเทียบคือ รายการเป็นต้นทาง ตัวเราผู้ดูก็เป็นสื่อในการบอกต่อ เราก็ไปเล่าให้คนอื่นฟัง ถือเป็น การเตือนภัย ก็นับว่ารายการนี้ประสบความสำเร็จที่ทำให้เราสามารถที่จะไปคุย หรือว่าไปเตือนได้ แม้อาจไม่ได้เกิดขึ้นกับเราก็จริง แต่คนที่เราไปบอกก็ไม่แน่” (กฤษณะ มิ่งทองคำ, กลุ่มวัยทำงานตอนต้นเพศชาย, สนทนากลุ่ม, 21 มิถุนายน 2551)

“ก็มีบ้างในเรื่องภัยใกล้ตัว การเดินในที่เปลี่ยว การขึ้นรถเมล์ หรือบางทีก็จะบอกเพื่อนบอกคนรอบข้าง” (พัลวี ฐิติพรวัฒนกุล, กลุ่มวัยทำงานตอนต้นเพศหญิง, สนทนากลุ่ม, 14 มิถุนายน 2551)

ผลจากการศึกษาการเกิดพฤติกรรมการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน อันเนื่องจากการชมรายการเรื่องจริงผ่านจอ พบว่า ผู้เข้าร่วมสนทนาเมื่อชมรายการแล้วทำให้เกิดพฤติกรรมการนำไปใช้ เพื่อเป็นประโยชน์ในการใช้ชีวิตในแง่ของการป้องกันตัวเอง ไม่ว่าจะเป็นการเตือนภัย อุบัติเหตุ ไว้เป็นอุทาหรณ์ในการใช้ชีวิต ใช้สนทนาในวงเพื่อน การบอกต่อ เป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน เพื่อให้รู้เท่าทันกับเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้น

ผลการวิจัยทั้งหมดข้างต้นเป็นการแสดงให้เห็นถึงการรับรู้ของผู้ชมที่ได้รับจากการสร้างความเป็นจริงทางสังคมในรายการเรื่องจริงผ่านจอของผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มในฐานะที่เป็นผู้รับสาร

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การสร้างความเป็นจริงทางสังคมของรายการ “เรื่องจริงผ่านจอ” และ การรับรู้ของผู้ชม ผู้วิจัยได้ตั้งวัตถุประสงค์ของการวิจัยไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษากระบวนการสร้างความเป็นจริงทางสังคมในเนื้อหาของรายการเรื่องจริงผ่านจอ
2. เพื่อศึกษาการรับรู้ของผู้ชมที่ได้รับจากการสร้างความเป็นจริงทางสังคมในรายการเรื่องจริงผ่านจอ

5.1 สรุปผลการวิจัย

5.1.1 ขั้นตอนการผลิตเนื้อหาของรายการเรื่องจริงผ่านจอ

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ทีมงานการผลิตรายการ ในส่วนของกระบวนการผลิตรายการเรื่องจริงผ่านจอ ซึ่งขั้นตอนการผลิตรายการเรื่องจริงผ่านจอมี 3 ขั้นตอน ดังนี้

5.1.1.1 ขั้นตอนก่อนการผลิตรายการ (Pre - Production)

ขั้นตอนนี้ถือว่าเป็นขั้นตอนที่สำคัญมาก เพราะข้อมูลที่ถูกต้องนั้น เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในการผลิตรายการ ลักษณะการปฏิบัติงานการผลิตรายการเรื่องจริงผ่านจอในขั้นตอนก่อนการผลิตรายการ จะเป็นการทำงานกันเป็นทีมและโปรดิวเซอร์ก็จะให้อิสระทางความคิด ซึ่งขั้นตอนก่อนการผลิตสามารถสรุปได้ดังนี้

1. หาเรื่องหรือประเด็นที่จะนำเสนอจากแหล่งข่าวต่างๆ
2. ประชุมทีมงานย่อยเพื่อเลือกเรื่องที่จะนำเสนอ และคัดเลือกเรื่องที่จะนำเสนอโดยผู้ช่วยโปรดิวเซอร์จะเป็นผู้สรุป
3. ประชุมทีมงานใหญ่เป็นการระดมความคิดเพื่อนำเสนอเรื่องที่จะทำ และคัดเลือกเรื่องโดยทีมงานจะปรึกษาร่วมกัน
4. ติดต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ได้ข้อมูล รวมถึง กำหนดบุคคลที่ต้องสัมภาษณ์ หลังจากนั้นนัดวัน เวลา และสถานที่ ที่จะขอสัมภาษณ์
5. กำหนดตารางการถ่ายทำในแต่ละเรื่องโดยละเอียด

5.1.1.2 ขั้นตอนการผลิตรายการ (Production)

รายการเรื่องจริงผ่านจอมีระบบการถ่ายทำในลักษณะการถ่ายทำนอกสถานที่ (on location) และถ่ายพิธีกรในสตูดิโอ (studio) ซึ่งในขั้นตอนการผลิตรายการเรื่องจริงผ่านจอจะแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

1) การถ่ายทำตัวรายการ เป็นการถ่ายทำในส่วนของเนื้อเรื่องทั้งหมด ซึ่งจะเป็นไปตามโครงเรื่องที่กำหนดไว้ในขั้นตอนก่อนการผลิต ซึ่งลำดับการถ่ายทำ ทีมงานจะจัดแบ่งตารางการถ่ายทำไปตามความเหมาะสม โดยการถ่ายทำตัวรายการมีขั้นตอน ดังนี้

(1) ออกกองถ่ายเพื่อเก็บภาพเหตุการณ์หรือความเคลื่อนไหวต่างๆ คือ ทีมงานจะต้องออกกองเพื่อถ่ายภาพ หรืออาจจะเป็นการเก็บภาพความคืบหน้าของเรื่องนั้นๆ ในบางกรณี อาจจะต้องมีการนำเจ้าหน้าที่สำรวจหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องลงพื้นที่ไปพร้อมกับทีมงานด้วย

(2) ออกกองถ่ายสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้นๆ ไม่ว่าจะเป็นผู้ที่ก่อเหตุ ผู้เสียหาย รวมทั้งผู้เชี่ยวชาญ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในเรื่องนั้นๆ โดยบุคคลหรือหน่วยงานเหล่านั้นต้องมีความน่าเชื่อถือ

2) การถ่ายทำฉากเปิด - ปิดรายการ คือ การถ่ายทำในส่วนของพิธีกรเปิดและปิดรายการ ซึ่งฉากเปิดและปิดรายการสามารถสรุปได้ดังนี้

- (1) บอกถึงประเด็นที่น่าเสนอ
- (2) สรุปประเด็นที่น่าเสนอ
- (3) แนะนำเรื่องต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการเตือนภัยเพื่อให้ผู้ชมรับรู้
- (4) บอกถึงช่องทางต่างๆ ที่จะได้เป็นส่วนหนึ่งในรายการ
- (5) ประชาสัมพันธ์ข่าวสารหรือหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับรายการ
- (6) แนะนำรายการในสัปดาห์ต่อไป

5.1.1.3 ขั้นตอนหลังการผลิตรายการ (Post - Production)

เมื่อการถ่ายทำรายการสิ้นสุดลงจะเข้าสู่ขั้นตอนหลังการผลิตรายการ คือ ขั้นตอนการตัดต่อรายการและการลงเสียง ซึ่งรายการจะนำเทปที่ได้ถ่ายทำทั้งหมดมาตัดต่อให้มีเนื้อหาเป็นไปตามรูปแบบรายการที่วางไว้ โดยสามารถสรุปได้ดังนี้

- (1) การตัดต่อเนื้อหารายการรวมถึงการใส่กราฟฟิกต่างๆ
- (2) การลงเสียงบรรยาย
- (3) ส่งเทปรายการไปฝ่ายเซ็นเซอร์ของสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7

5.1.2 เนื้อหารายการเรื่องจริงผ่านจอ

ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลจากเทปรายการเรื่องจริงผ่านจอ ที่ออกอากาศตั้งแต่วันที่ 1 กุมภาพันธ์ - 30 เมษายน 2550 ซึ่งมีทั้งหมด 13 เทป โดยรายการเรื่องจริงผ่านจอมีรูปแบบการนำเสนอเนื้อหาทั้งหมด 5 ช่วง คือ

- #### 5.1.2.1 ช่วงเรื่องจริงไม่น่าจริง
- จะมีเนื้อหารายการที่เป็นเรื่องแปลกที่ดูแล้วไม่น่าจะเกิดขึ้นได้ แต่ก็เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นจริงในสังคม ซึ่งแบ่งเนื้อหาออกได้เป็น 3 ประเภท ดังนี้
- 1) เนื้อหาที่เกี่ยวกับคน คือ การใช้ชีวิตของคนที่ไม่เหมือนใคร การกิน การอยู่ การหลับ การนอน หรืออาชีพ เรื่องราวเหล่านี้ก็เป็นเรื่องแปลกได้ ถ้าเรื่องนั้น ไม่มีใครเคยทำและไม่มีใครเคยรู้มาก่อน
 - 2) เนื้อหาที่เกี่ยวกับสัตว์ คือ ความแปลกที่เกิดขึ้นกับตัวสัตว์นั้น หรือความผูกพันระหว่างสัตว์กับคน ความแสนรู้ของสัตว์ และพฤติกรรมแปลกๆ ที่ไม่ควรเกิดขึ้นกับสัตว์

3) เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับชุมชน คือ การที่มีชุมชนๆ หนึ่งรวมตัวกันเพื่อทำสิ่งๆ หนึ่ง หรือ การที่ในพื้นที่ของชุมชน มีพฤติกรรมแปลก ของแปลก และอาจมีคน สัตว์ สิ่งของที่แปลก รวมตัวกันอยู่ในที่ชุมชน

นอกจากนี้เนื้อหารายการในช่วงเรื่องจริงไม่น่าจริงมีองค์ประกอบในการประกอบสร้าง เนื้อหา โดยสามารถสรุปได้ดังนี้

(1) รูปแบบการนำเสนอ คือ จะต้องนำเสนอด้วยภาพจริงเสียงจริงภายใต้ภาพ แห่งความแปลกของเรื่องที่จะนำเสนอ และสิ่งสำคัญที่สร้างความน่าเชื่อถือของเรื่องแปลกแต่ละ เรื่องได้ จะต้องมีส่วนที่เชื่อในสิ่งนั้น เพื่อต่อยอดความแปลกเข้าไปอีก

(2) การใช้ภาษา คือ จะเน้นภาษาที่เข้าใจง่ายไม่ซับซ้อน บอกเล่าเรื่องราวของ ความแปลกที่เกิดขึ้นตามความเป็นจริง

(3) การนำเสนอเสียง คือ อาจจะใช้น้ำเสียงที่เน้นน้ำหนักบ้างในบางครั้งที่อยาก ให้เรื่องนั้นๆ ดูน่ากลัวและตื่นเต้นเป็นจังหวะๆ ตามเนื้อเรื่องที่ได้วางเอาไว้

ในช่วงเรื่องจริงไม่น่าจริงนี้ ทางรายการมักจะมีการสัมภาษณ์นักวิชาการ ซึ่งตัวหมาย (Signifier) ในช่วงนี้คือ นักวิชาการที่มีความชำนาญในแต่ละด้าน ไม่ว่าจะเป็น นักวิชาการด้าน การสื่อสาร นักวิชาการด้านพลังงาน นักวิชาการด้านสัตว์ รวมถึงกระทรวงต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับ เรื่องที่นำเสนอ อาทิ เจ้าหน้าที่กระทรวงสาธารณสุข เพื่อมาให้ความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์ถึง ข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาที่รายการนำเสนอ และเป็นการสร้างความน่าเชื่อถือให้กับรายการ ว่าเรื่องนี้เป็นเรื่องที่แปลก พิเศษ และพิสดารจริงๆ ไม่เคยเกิดขึ้นที่ไหนมาก่อน นี่ก็คือตัวหมายถึง (Signified) ซึ่งทางรายการได้สร้างความหมายขึ้นมาว่าจริงๆ แล้วนักวิชาการจะต้องมีบทบาทและ หน้าที่ในการให้ความรู้ในด้านต่างๆ กับประชาชน

5.1.2.2 ช่วงเรื่องจริงเตือนภัย จะมีเนื้อหารายการที่นำเสนอถึงเรื่องราวที่เกี่ยวกับ อุบัติเหตุ อาชญากรรม พฤติกรรมการรับประทานอาหาร การใช้ชีวิตหรือสิ่งของ และรวมไปถึง ภัยร้ายต่างๆ ที่อยู่รอบตัว อาจเป็นภัยใกล้ตัวที่เกิดขึ้นแล้วหรือภัยที่หลายคนมองข้าม ซึ่งแบ่งเนื้อหา ออกได้เป็น 4 ประเภท ดังนี้

1) เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับอุบัติเหตุ คือ อุบัติเหตุที่เกิดขึ้นบ่อยครั้ง ส่วนใหญ่เป็นอุบัติเหตุ ของคนที่ใช้รถใช้ถนน อุบัติเหตุในลักษณะนี้หลายคนทราบถึงสาเหตุและทราบถึงวิธีการแก้ไข แต่ หลายคนกลับมองข้าม

2) เนื้อหาที่เกี่ยวกับอาชญากรรม คือ ภัยที่เกิดจากการจี ปล้น วิ่งราวทรัพย์ ซึ่งรายการมีหน้าที่ที่จะต้องตีแผ่ถึงพฤติกรรมโดยละเอียดของคนร้ายที่จะกระทำต่อเหยื่อที่รู้ไม่เท่าทันให้คอยระวังตัว

3) เนื้อหาที่เกี่ยวกับพฤติกรรมการรับประทานอาหาร คือ อันตรายที่เกิดจากการรับประทานอาหาร ที่คนส่วนใหญ่ไม่ทราบหรือทราบแต่ไม่มองข้าม

4) เนื้อหาที่เกี่ยวกับการใช้ชีวิตหรือสิ่งของ คือ อันตรายที่อยู่รอบๆ ตัว ซึ่งจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อเราไม่ทันระมัดระวังตัวเอง ทางรายการนำเสนอในแง่ของการเตือนภัยให้ได้รับรู้ถึงอันตรายที่อาจเกิดขึ้นโดยที่เราไม่รู้ตัว โดยการนำภาพข่าวมาดำเนินเรื่อง

นอกจากนี้เนื้อหารายการในช่วงเรื่องจริงเตือนภัยมีองค์ประกอบในการประกอบสร้างเนื้อหา โดยสามารถสรุปได้ดังนี้

(1) รูปแบบการนำเสนอ คือ จะเป็นการเน้นให้ผู้เสียหายมาบอกเล่าถึงภัยที่ตนเองได้รับ เพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือ และน่าติดตาม โดยการนำเสนอจะต้องมีภาพข่าว หรือภาพเหตุการณ์ที่สามารถเห็นพฤติกรรมของคนในเรื่องอย่างชัดเจน มาบอกเล่าเรื่องราวที่เกิดขึ้นแล้วจึงสอดแทรกเนื้อหาสาระด้านการแก้ไขปัญหาหรือทางออกให้กับผู้ชม

(2) การใช้ภาษา คือ จะใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย เน้นรายละเอียดของวิธีการที่คนร้ายมาล่อหลอกผู้เสียหาย หรือบอกเล่าถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น เพื่อให้ผู้ชมเข้าใจง่าย

(3) การนำเสนอเสียง คือ ในแง่ของคนตรีประกอบอาจจะต้องพิจารณาเป็นเรื่องๆ ถ้าเป็นเรื่องของการจี ปล้น ก็ต้องอาศัยเสียงดนตรีที่ตื้นเต้นรู้สึกถึงอันตรายที่เกิดขึ้น แต่ถ้าเป็นเรื่องของการหลอกลวงก็อาจจะต้องใช้ดนตรีประกอบคลอไปกับเรื่อง เพื่อไม่ให้เรื่องดูแห้งเกินไป

ในช่วงเรื่องจริงเตือนภัยนี้ ทางรายการจะมีการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ตำรวจและหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่น่าเสนอ ซึ่งตัวหมาย (Signifier) ในช่วงนี้คือ เจ้าหน้าที่ตำรวจ หน่วยกู้ภัยต่างๆ ทั้งร่วมกตัญญู ปอเต็กตึ๊ง รวมถึงกระทรวงต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่น่าเสนอ ไม่ว่าจะเป็น เจ้าหน้าที่กระทรวงสาธารณสุข เจ้าหน้าที่กระทรวงแรงงาน เจ้าหน้าที่กระทรวงศึกษาธิการ เพื่อชี้ให้เห็นถึงอันตรายของภัยที่เกิด และเพื่อเป็นเครื่องเตือนใจให้กับผู้ชมได้ตระหนักถึงภัยร้ายที่เกิดขึ้น และอาจทำให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องออกมาเพิ่มมาตรการในการดูแลมากขึ้นด้วย ซึ่งการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ตำรวจนั้นจะทำให้เนื้อหาที่รายการกำลังนำเสนอมีความน่าเชื่อถือในแง่ของความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในสังคม นี่ก็คือตัวหมายถึง (Signified) ซึ่งทางรายการได้สร้างความหมายขึ้นมาว่าจริงๆ แล้วเจ้าหน้าที่ตำรวจและหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง จะต้อง

หน้าที่เตือนภัย สอดส่องดูแล คอยระมัดระวังไม่ให้เกิดภัยต่างๆ และให้คำแนะนำแก่ประชาชนให้ระมัดระวังตัวถึงภัยต่างๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นได้

5.1.2.3 ช่วงนาที่ระทึก จะเป็นเหตุการณ์ต่างๆ ที่มีภาพจริง เสียงจริง ไม่ว่าจะ เป็นอุบัติเหตุ ภัย ปล้น การจับตัวประกัน การฆ่าตัวตาย ภัยธรรมชาติต่างๆ หรือแม้แต่หน้าที่เป็น นาทิตายของสัตว์ ซึ่งแบ่งเนื้อหาออกได้เป็น 5 ประเภท ดังนี้

- 1) เนื้อหาที่เกี่ยวกับคน คือ ภาพเหตุการณ์ต่างๆ ในสังคม ซึ่งล้วนแล้วแต่เกิดขึ้น เพราะคนเป็นผู้ก่อขึ้นมาเอง ไม่ว่าจะเป็นการทำร้ายคนอื่น การทำร้ายตัวเอง
- 2) เนื้อหาที่เกี่ยวกับสัตว์ คือ ภาพเหตุการณ์จริงที่เกิดขึ้นกับสัตว์ต่างๆ ไม่ว่าจะ เป็น นาทิแรกเกิด การช่วยชีวิต การไล่ล่า
- 3) เนื้อหาที่เกี่ยวกับอุบัติเหตุ คือ ภาพจริงเสียงจริงจากอุบัติเหตุต่างๆ ไม่ว่าจะ เป็น อุบัติเหตุจากการใช้รถใช้ถนน ซึ่งเป็นอุบัติเหตุที่คนมักมองข้าม
- 4) เนื้อหาที่เกี่ยวกับอาชญากรรม คือ ภาพเหตุการณ์ที่เจ้าหน้าที่ตำรวจกำลังใช้ยุทธวิธี เพื่อล้อมจับคนร้ายจากคดีต่างๆ
- 5) เนื้อหาที่เกี่ยวกับธรรมชาติ คือ ภาพเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงของภัยธรรมชาติต่างๆ

นอกจากนี้เนื้อหารายการในช่วงนาที่ระทึกมีองค์ประกอบในการประกอบสร้างเนื้อหา โดยสามารถสรุปได้ดังนี้

- (1) รูปแบบการนำเสนอ คือ จะต้องเน้นการนำภาพจริง เสียงจริงมานำเสนอ โดยผ่านกระบวนการตัดต่อที่ไม่ตัดทอนภาพมากนัก อาจจะเล่าเรื่องแบบ จุดเริ่มต้น นำไปสู่ จุดจบ หรือบางครั้งอาจจะเล่าแบบ จุดจบ แล้วเล่าย้อนไปสู่จุดเริ่มต้น
- (2) การใช้ภาษา คือ ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย เน้นการบรรยายถึงเรื่องราวแต่ละนาทิต่อของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น เพื่อให้ผู้ชมได้ร่วมลุ้นระทึกไปกับเหตุการณ์
- (3) การนำเสนอเสียง คือ เสียงดนตรีต้องใช้ดนตรีที่เน้นความตื่นเต้น เร้าใจ แต่จะค่อยๆ เร่งจังหวะขึ้นเรื่อยๆ ตามภาพเหตุการณ์

ในช่วงนาที่ระทึกนี้ ทางรายการมักจะมีการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ของหน่วยสาธารณสุขต่างๆ ซึ่งตัวหมาย (Signifier) ในช่วงนี้คือ เจ้าหน้าที่ของหน่วยสาธารณสุข ไม่ว่าจะ เป็น ร่วม กตัญญู ปอเต็กตึ๊ง กุ๊กกั๋ย สว่างบริบูรณ์ รวมถึงกระทรวงต่างๆ ที่เกี่ยวข้องับเรื่องที่น่าเสนอ อาทิ เจ้าหน้าที่กระทรวงยุติธรรม เจ้าหน้าที่กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และ

เจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อให้ความรู้และข้อเท็จจริงเกี่ยวกับวิธีการช่วยเหลือผู้ประสบเหตุ และความอันตรายของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือให้กับเนื้อหาที่รายการกำลังนำเสนอด้วย นี่ก็คือตัวหมายถึง (Signified) ซึ่งทางรายการได้สร้างความหมายขึ้นมาว่าจริงๆ แล้วเจ้าหน้าที่ของหน่วยสาธารณสุขต่างๆ จะต้องทำหน้าที่ให้ความรู้และให้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับอันตรายต่างๆ ของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

5.1.2.4 ช่วงข่าวเจาะ เป็นเรื่องต่างๆ ที่กำลังเป็นกระแสการวิพากษ์วิจารณ์ของสังคมแต่ยังไม่มีความชัดเจนของเรื่องอาจจะเป็นเรื่องที่มาจากข่าวโทรทัศน์ ข่าวหนังสือพิมพ์ ข่าวจากวิทยุ และข่าวจากสื่อต่างๆ หรือเป็นเรื่องที่ทางทีมงานหาข้อมูลมาตั้งประเด็นขึ้นเอง ซึ่งจะต้องมีข้อมูลในเชิงลึกมานำเสนอให้ครอบคลุมครบถ้วนทุกด้าน ซึ่งแบ่งเนื้อหาออกได้เป็น 2 ประเภท ดังนี้

1) เนื้อหาที่เกี่ยวกับสัตว์ คือ เหตุการณ์ที่เกี่ยวกับการทารุณกรรมสัตว์อย่างโหดเหี้ยมทารุณ และการสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาที่เกิดขึ้นกับสัตว์ร่วมโลก

2) เนื้อหาที่เกี่ยวกับอาชญากรรม คือ เหตุการณ์ที่ถูกวิพากษ์วิจารณ์จากคนในสังคมและยังคลุมเครือ ไม่มีทางออกที่ชัดเจน ซึ่งทางรายการจะหาข้อเท็จจริงจากบุคคลหรือหน่วยงานหลายๆ ฝ่าย เพื่อหาข้อเท็จจริงของเรื่องตั้งแต่เริ่มแรก จนถึงบทสรุปหรือทางออกของเรื่อง

นอกจากนี้เนื้อหารายการในช่วงข่าวเจาะมีองค์ประกอบในการประกอบสร้างเนื้อหา โดยสามารถสรุปได้ดังนี้

(1) รูปแบบการนำเสนอ คือ ภาพที่นำเสนอจะต้องเป็นภาพที่ทีมงานบันทึกภาพขึ้นมา ซึ่งจะหาชมจากรายการข่าวอื่นๆ ไม่ได้ ซึ่งจะใช้วิธีการแอบถ่าย อาจจะเป็นการซ่อนกล้องติดตั้งกล้องวงจรปิดในสถานที่ที่เราจะไปถ่ายทำ และภาพที่ขาดไม่ได้ คือ ภาพที่ทางทีมงานนำเจ้าหน้าที่ตำรวจเข้าจับกุมผู้กระทำความผิดมาลงโทษตามกฎหมาย

(2) การใช้ภาษา คือ มักใช้ภาษาหรือคำพูดที่เกิดจากการสนทนาคันระหว่างตัวละครในเรื่อง

(3) การนำเสนอเสียง คือ จะเน้นการใช้เสียงจริง ไม่ว่าจะเป็น บทสนทนาของตัวละครในเรื่อง โดยใช้เสียงดนตรีประกอบคลอไป เพื่อให้เรื่องเสียบจนเกินไป

ในช่วงข่าวเจาะนี้ ทางรายการมักจะมีการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้นๆ ซึ่งตัวหมายถึง (Signifier) ในช่วงนี้คือ เจ้าหน้าที่ ไม่ว่าจะเป็นตำรวจ นักวิชาการ แพทย์ รวมถึงกระทรวงต่างๆ ทั้งเจ้าหน้าที่กระทรวงยุติธรรม เจ้าหน้าที่กระทรวงวิทยาศาสตร์และ

เทคโนโลยี เจ้าหน้าที่กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เพื่อมาให้แง่คิดในด้านความถูกต้องและข้อเท็จจริงของเรื่องที่ทางรายการนำเสนอ และต้องมีทางออกเพื่อไว้ให้กับคนที่ต้องการทางออกด้วย เพื่อเป็นการสร้างความน่าเชื่อถือให้กับรายการในการนำเสนอเนื้อเรื่อง นี่ก็คือตัวหมายถึง (Signified) ซึ่งทางรายการได้สร้างความหมายขึ้นมาว่าจริงๆ แล้ว เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้นๆ ไม่ว่าจะเป็นตำรวจ นักวิชาการ จะต้องทำหน้าที่ให้ความรู้และข้อเท็จจริงต่างๆ กับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

5.1.2.5 ช่วงสรุปพิเศษ ส่วนใหญ่เป็นเรื่องที่ทีมงานคิดประเด็นของเรื่องขึ้นมา แล้วนำเรื่องนั้นมาเจาะลึกเพื่อขยายประเด็นให้ครอบคลุมขึ้น ซึ่งเรื่องนั้นจะต้องมีความพิเศษหรือมีจุดใดจุดหนึ่งที่น่าสนใจ ซึ่งแบ่งเนื้อหาออกได้เป็น 4 ประเภท ดังนี้

1) เนื้อหาที่เกี่ยวกับคน คือ เป็นเรื่องราวที่เกิดขึ้นในสังคม แต่ยังไม่มีการแก้ไข ซึ่งทางรายการจะนำเสนอตั้งแต่จุดเริ่มต้น จนถึงจุดจบของเรื่อง

2) เนื้อหาที่เกี่ยวกับสัตว์ คือ ประเด็นส่วนใหญ่มักจะมาจากข่าวหรือเป็นเรื่องที่กำลังเป็นกระแสอยู่ในขณะนั้น ซึ่งการนำเสนอข้อเท็จจริงจะครบทุกอรรถรส และต้องมีข้อมูลมากกว่าที่เป็นข่าว

3) เนื้อหาที่เกี่ยวกับไสยศาสตร์และความเชื่อ คือ เรื่องราวที่เกิดขึ้นในสังคม แต่ยังไม่สามารถหาข้อเท็จจริงของเรื่องที่เกิดขึ้น ซึ่งอาจเป็นเรื่องที่ทำให้ประชาชนเกิดความเชื่อและหลงงมงาย ทางรายการจะค้นหาข้อเท็จจริงที่สามารถอธิบายถึงเหตุและผลของเรื่องที่เกิดขึ้นได้

4) เนื้อหาที่เกี่ยวกับต่างประเทศ คือ เรื่องส่วนใหญ่จะมาจากข่าวหรือข้อมูลจากต่างประเทศ แล้วจึงนำเรื่องที่ได้มาเจาะลึกในข้อมูลต่อ

นอกจากนี้เนื้อหารายการในช่วงสรุปพิเศษมีองค์ประกอบในการประกอบสร้างเนื้อหา โดยสามารถสรุปได้ดังนี้

(1) รูปแบบการนำเสนอ คือ อาจจะนำเสนอเนื้อหาเป็นตอนๆ ตามความคืบหน้าของเรื่องที่ติดตาม แต่ทุกเรื่องที่เป็นสรุปพิเศษนี้จะต้องมีจุดจบหรือจุดสิ้นสุดของเรื่อง

(2) การใช้ภาษา คือ มักจะเน้นภาษาที่เข้าใจง่าย ซึ่งในบางครั้งบางเรื่องอาจจะมีภาษาทางการแพทย์หรือภาษาทางเทคนิคมากเกินไป ก็ต้องนำมาแปลงเป็นภาษาที่เข้าใจง่าย

(3) การนำเสนอเสียง คือ จะเน้นการใช้เสียงที่เกิดขึ้นจริง โดยใช้เสียงคนตรีประกอบตลอด เพื่อไม่ทำให้เรื่องแห้งเกินไป

ในช่วงสฎีพิเศษนี้ ทางรายการมักจะมีการสัมภาษณ์นักวิชาการ ซึ่งตัวหมาย (Signifier) ในช่วงนี้คือ นักวิชาการที่มีความชำนาญการในแต่ละด้าน ไม่ว่าจะเป็น นักวิชาการด้านการสื่อสาร นักวิชาการด้านพลังงาน นักวิชาการด้านสัตว์ รวมถึงเจ้าหน้าที่กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เจ้าหน้าที่กระทรวงสาธารณสุข เพื่อมาอธิบายให้เห็นถึงข้อเท็จจริงต่างๆ และวิธีการแก้ปัญหาหรือแนวทางการใช้ชีวิตที่เกี่ยวกับเรื่องที่เราจะนำเสนอ เพื่อเป็นการสร้างความน่าเชื่อถือให้กับรายการ นี่ก็คือตัวหมายถึง (Signified) ซึ่งทางรายการได้สร้างความหมายขึ้นมาว่าจริงๆ แล้วนักวิชาการ จะต้องทำหน้าที่ให้ความรู้ในด้านต่างๆ ให้กับประชาชน

จากการศึกษาเนื้อหาของรายการเรื่องจริงผ่านจอ ผู้วิจัยพบว่า ส่วนใหญ่เนื้อหาของรายการจะแบ่งออกได้เป็น 4 ประเภท โดยสามารถสรุปได้ดังนี้

1) เนื้อหาที่เกี่ยวกับความแปลก

เนื้อหาที่สื่อให้เห็นถึงเรื่องราวของชีวิตคน สัตว์ สถานที่ หรือสิ่งของในสังคม ซึ่งล้วนแล้วแต่มีความแปลก พิเศษ พิสดาร ไม่เหมือนใครและเป็นเรื่องที่คุณแล้วไม่น่าจะเกิดขึ้นได้จริงในสังคมแต่มันก็เกิดขึ้นแล้ว โดยการนำเสนอจะต้องนำเสนอด้วยภาพจริงเสียงจริงภายใต้ภาพแห่งความแปลกของเรื่องนั้นๆ ซึ่งภาพที่ใช้จะต้องเน้นมุมมองที่แสดงให้เห็นถึงความแปลกของเรื่อง

2) เนื้อหาที่เกี่ยวกับการเตือนภัย

นำเสนอถึงเรื่องราวที่เกี่ยวกับอุบัติเหตุ อาชญากรรม พฤติกรรมการรับประทานอาหาร การใช้ชีวิตหรือสิ่งของ และรวมไปถึงภัยร้ายต่างๆ ที่อยู่รอบตัวคน อาจเป็นภัยใกล้ตัวที่เกิดขึ้นแล้วหรือภัยที่หลายคนมองข้าม จึงดึงเอาความชะล่าใจของคนทั่วไป มาตอกย้ำอีกครั้งเพื่อให้คนเหล่านั้นตระหนักถึงความอันตรายที่อยู่รอบตัว

3) เนื้อหาที่เกี่ยวกับอาชญากรรม

นำเสนอถึงภัยที่เกิดจากการจี ปล้น ชิงทรัพย์ ในปัจจุบันเรื่องราวต่างๆ เหล่านี้เป็นปัญหาสังคม อาจจะเป็นเพราะว่าสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป รายการมีหน้าที่ที่จะต้องตีแผ่ถึงพฤติกรรมโดยละเอียดของคนร้ายที่จะกระทำต่อเหยื่อที่รู้ไม่เท่าทัน ให้คอยระวังตัว

4) เนื้อหาที่มีผลกระทบต่อสังคม

เป็นเรื่องต่างๆ ที่กำลังเป็นกระแสการวิพากษ์วิจารณ์ของสังคมแต่ยังไม่มีจุดจบของเรื่อง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับสังคม อาชญากรรม หรือเรื่องสะเทือนขวัญ ซึ่งไม่มีทางออกที่ชัดเจน เพื่อหาข้อเท็จจริงของเรื่องจากบุคคลหรือหน่วยงานหลายๆ ฝ่าย ตั้งแต่เริ่มแรก จนถึงบทสรุปหรือทางออกของเรื่อง

5.1.3 การรับรู้ของผู้ชมที่ได้รับจากการสร้างความเป็นจริงทางสังคมในรายการเรื่องจริงผ่านจอ

การรับรู้ของผู้ชมที่ได้รับจากการสร้างความเป็นจริงทางสังคมในรายการเรื่องจริงผ่านจอ สามารถแบ่งประเด็นได้เป็น 5 ประเด็น ดังนี้

5.1.3.1 ความรู้สึกที่มีต่อการนำเสนอ “ความเป็นจริง” ทางสังคมของรายการเรื่องจริงผ่านจอ ซึ่งแบ่งการศึกษาวิจัยออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

1) ความรู้สึกที่มีต่อเนื้อหาที่นำเสนอ

ความรู้สึกที่มีต่อการนำเสนอเนื้อหา “ความเป็นจริง” ทางสังคมของรายการเรื่องจริงผ่านจอ พบว่า ผู้เข้าร่วมในการสนทนากลุ่มส่วนใหญ่ เห็นด้วยว่ารายการได้นำเสนอเนื้อหาที่เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในสังคม นำเสนอได้อย่างตรงไปตรงมา ทำให้รายการมีความน่าสนใจในเรื่องเนื้อหาที่เจาะลึก ชัดเจนกว่ารายการอื่นๆ และชมรายการแล้วทำให้เกิดอารมณ์ร่วมไปกับเหตุการณ์นั้นๆ ซึ่งการนำเสนอทำให้ผู้ชมรู้สึกตื่นเต้น ตกใจ สะเทือนใจไปกับสิ่งที่รายการนำเสนอ

2) ความรู้สึกที่มีต่อภาพที่นำเสนอ

ความรู้สึกที่มีต่อการนำเสนอภาพ “ความเป็นจริง” ทางสังคมของรายการเรื่องจริงผ่านจอ พบว่า ผู้เข้าร่วมในการสนทนากลุ่มทั้งหมด เห็นด้วยว่าภาพที่นำเสนอในรายการเรื่องจริงผ่านจอ เป็นภาพที่นำเสนอจากภาพจากเหตุการณ์จริงที่เกิดขึ้นในสังคม ซึ่งการนำเสนอไม่เหมือนรายการอื่นตรงที่นำเสนอภาพที่เกิดขึ้นจริง จากเหตุการณ์จริง เมื่อชมรายการแล้วทำให้รู้สึกตื่นเต้นไปกับเหตุการณ์ที่รายการนำเสนอ ซึ่งภาพที่นำเสนอนั้นก็สามรถสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาต่างๆ ของสังคมได้เป็นอย่างดี และชมรายการแล้วรู้สึกเหมือนเป็นส่วนหนึ่งของรายการ

3) ความรู้สึกที่มีต่อผู้เชี่ยวชาญ

ความรู้สึกที่มีต่อผู้เชี่ยวชาญในรายการเรื่องจริงผ่านจอ พบว่า ผู้เข้าร่วมในการสนทนากลุ่มทั้งหมด เห็นด้วยว่าการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ที่มีความรู้ในด้านต่างๆ ในรายการ ทำให้เนื้อหารายการน่าสนใจ โดยผู้เชี่ยวชาญจะมาอธิบาย ให้ความรู้ ขยายความกับสิ่งที่เกิดขึ้นในสังคม และยังช่วยเสริมให้เนื้อหาในรายการมีความน่าเชื่อถือมากขึ้น และสิ่งที่สำคัญ คือ รายการมีความเป็นกลางในการนำเสนอโดยให้ผู้ที่มีความรู้มาให้คำแนะนำ

4) ความรู้สึกที่มีต่อผู้ดำเนินรายการ

ความรู้สึกที่มีต่อการดำเนินรายการของผู้ดำเนินรายการเรื่องจริงผ่านจอ พบว่า ผู้เข้าร่วมในการสนทนากลุ่มทั้งหมด เห็นด้วยว่าผู้ดำเนินรายการ คือ ศรีณยู วงษ์กระจ่าง มีความเหมาะสมมากที่จะดำเนินรายการ เพราะเป็นคนที่มีบุคลิกดี น่าเชื่อถือ น้ำเสียงหนักแน่นและทำให้คนดูตื่นเต้นไปกับเหตุการณ์ที่น่าเสนอ

5.1.3.2 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนำเสนอ “ความเป็นจริง” ทางสังคมของรายการเรื่องจริงผ่านจอ ซึ่งแบ่งการศึกษาวิจัยออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

1) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหาที่น่าเสนอ

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนำเสนอเนื้อหา “ความเป็นจริง” ทางสังคมของรายการเรื่องจริงผ่านจอ พบว่า ผู้เข้าร่วมในการสนทนากลุ่มทั้งหมด เข้าใจว่าเนื้อหาที่รายการนำเสนอเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในสังคม โดยนำเสนอในแง่มุมที่แตกต่างจากรายการอื่น เนื่องจากมีการใช้ภาพจริง เสียงจริง จากเหตุการณ์จริง

2) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภาพที่น่าเสนอ

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนำเสนอภาพ “ความเป็นจริง” ทางสังคมของรายการเรื่องจริงผ่านจอ พบว่า ผู้เข้าร่วมในการสนทนากลุ่มทั้งหมด เข้าใจว่าภาพที่น่าเสนอเป็นภาพจากเหตุการณ์จริงที่สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาในสังคม เปรียบเสมือนกระจกที่สะท้อนปัญหาของสังคม และมีการลำดับภาพให้เห็นเป็นเรื่องราวหรือสถานการณ์จริงเป็นลำดับขั้นตอนได้อย่างชัดเจน แต่อย่างไรก็ตามการนำเสนอภาพต้องมีการเซ็นเซอร์ภาพที่น่าเสนอให้เหมาะสมไม่ให้รุนแรงจนเกินไป เพื่อไม่ทำให้เกิดความหวาดกลัว

3) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับผู้เชี่ยวชาญในด้านต่างๆ

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับผู้เชี่ยวชาญในรายการเรื่องจริงผ่านจอ พบว่า ผู้เข้าร่วมในการสนทนากลุ่มทั้งหมด เข้าใจว่าการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ที่มีความรู้ในด้านต่างๆ ในรายการเป็นการชี้แนวทางวิธีการแก้ไขปัญหาต่างๆ หรือหาทางออกให้กับผู้ชม นอกจากนี้ยังช่วยเสริมความรู้ ความเข้าใจในด้านต่างๆ เพื่อให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น และที่สำคัญทำให้เนื้อหาในรายการมีความน่าเชื่อถือ

4) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับผู้ดำเนินรายการ

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินรายการของผู้ดำเนินรายการเรื่องจริงผ่านจอ พบว่า ผู้เข้าร่วมในการสนทนากลุ่มทั้งหมด เข้าใจว่าผู้ดำเนินรายการ คือ ศรีณยู วงษ์กระจ่าง มีความเหมาะสมมากที่จะดำเนินรายการ เนื่องจากเป็นคนที่มีความคล่องตัว ทำทางน่าเชื่อถือ สามารถแสดงอารมณ์ในการนำเสนอเข้าสู่ช่วงต่างๆ ได้น่าสนใจและน่าเชื่อถือหนักแน่นสามารถสร้างบรรยากาศให้ผู้ชมตื่นตัวไปกับเหตุการณ์ นอกจากนี้ยังช่วยเสริมให้รายการมีความน่าเชื่อถือและมีความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ในรูปแบบของรายการเรื่องจริงผ่านจอ

5.1.3.3 ความเชื่อในการสร้าง “ความเป็นจริง” ทางสังคมในรายการเรื่องจริงผ่านจอ ซึ่งแบ่งการศึกษาวิจัยออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

1) ความเชื่อในเรื่องที่รายการนำเสนอ

ความเชื่อในการสร้างเรื่อง “ความเป็นจริง” ทางสังคมที่รายการเรื่องจริงผ่านจอ นำเสนอ พบว่า ผู้เข้าร่วมในการสนทนากลุ่มส่วนใหญ่ มีความเชื่อในเรื่องที่รายการนำเสนอว่าเป็นเรื่องจริง นำมาจากเหตุการณ์จริงที่เกิดขึ้นในสังคม โดยจะเห็นได้จากเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นใกล้ตัว ซึ่งเรื่องที่น่าเสนอจะมีการสัมภาษณ์พยาน ผู้ที่อยู่ในเหตุการณ์ เพื่อให้เนื้อหารายการมีความน่าเชื่อถือ และเปิดโอกาสให้ผู้ที่เกี่ยวข้องมาร่วมแสดงความคิดเห็น แสดงถึงความเป็นกลางในการนำเสนอเนื้อหา แต่อย่างไรก็ตามต้องใช้วิจารณญาณในการชม เนื่องจากบางเหตุการณ์ของรายการอาจไม่ใช่เรื่องจริงทั้งหมดเป็นเพียงความจริงบางส่วนเท่านั้น

2) ความเชื่อในเรื่องภาพกับข้อมูล

ความเชื่อในการสร้างภาพกับข้อมูล “ความเป็นจริง” ทางสังคมที่รายการเรื่องจริงผ่านจอ นำเสนอ พบว่า ผู้เข้าร่วมในการสนทนากลุ่มส่วนใหญ่ มีความเชื่อว่าภาพที่รายการนำเสนอเป็นเป็นเรื่องจริงที่เกิดขึ้นในสังคมและมีความหลากหลายของเรื่องที่น่าเสนอ โดยภาพทำให้ผู้ชมเชื่อมากกว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นเรื่องจริง ส่วนข้อมูลจะน่าเชื่อถือก็จะต้องมีภาพก่อน ซึ่งภาพกับข้อมูลต้องมีความสอดคล้องกัน เพื่อจะทำให้เนื้อหารายการมีความน่าเชื่อถือ

3) ความเชื่อในเรื่องที่มีผู้เชี่ยวชาญมาให้ความรู้

ความเชื่อในเรื่องที่มีผู้เชี่ยวชาญมาให้ความรู้ในรายการเรื่องจริงผ่านจอ พบว่า ผู้เข้าร่วมในการสนทนากลุ่มส่วนใหญ่ มีความเชื่อว่าการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเป็นการช่วยเสริม

ความรู้ ซึ่งจะช่วยทำให้ตระหนักถึงผลที่จะเกิดขึ้นในสิ่งที่เป็นเรื่อง que ทุกคนมองข้าม และการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญทำให้รายการมีความน่าเชื่อถือมากขึ้น นอกจากนี้การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญจะส่งผลต่อความเชื่อของผู้ชมและสามารถเปลี่ยนแนวความคิดและทัศนคติของผู้ชมได้เช่นกัน

5.1.3.4 การทำหน้าที่ของสื่อมวลชนผู้ผลิตรายการเรื่องจริงผ่านจอ

การทำหน้าที่ของสื่อมวลชนผู้ผลิตรายการเรื่องจริงผ่านจอ พบว่า ผู้เข้าร่วมในการสนทนากลุ่มส่วนใหญ่ เห็นด้วยกับการนำเสนอเนื้อหาในรายการว่ามีความเป็นกลาง โดยเปิดโอกาสให้หลาย ๆ ฝ่ายมาแสดงความคิดเห็นในเรื่องที่เกิดขึ้น โดยการนำเสนอของรายการนั้นจะไม่เข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง และเรื่องที่รายการนำเสนอมุ่งเน้นปัญหาที่เกิดขึ้น เป็นการเตือนภัยให้คนในสังคมได้รับรู้ เพื่อไม่ให้เกิดความประมาทในการดำเนินชีวิต แต่การนำเสนอเนื้อหาในรายการควรตั้งอยู่บนพื้นฐานความเป็นจริงตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ไม่ควรแต่งเติมเนื้อหาให้เกินจริง

5.1.3.5 การเกิดพฤติกรรมการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน อันเนื่องจากการชมรายการเรื่องจริงผ่านจอ

การเกิดพฤติกรรมการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน อันเนื่องจากการชมรายการเรื่องจริงผ่านจอ พบว่า ผู้เข้าร่วมในการสนทนาทั้งหมด ชมรายการแล้วนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ไม่ว่าจะเป็นการเตือนภัย อุบัติเหตุ ไว้เป็นอุทาหรณ์ในการใช้ชีวิต ใช้สนทนาในวงเพื่อน การบอกต่อ เป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน เพื่อให้รู้เท่าทันกับเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้น

5.2 การอภิปรายผลการวิจัย

5.2.1 ขั้นตอนการผลิตเนื้อหารายการเรื่องจริงผ่านจอ

จากการศึกษาขั้นตอนการผลิตเนื้อหารายการเรื่องจริงผ่านจอ หากนำแนวคิดเรื่องกระบวนการผลิตรายการโทรทัศน์ของ Alan Wurtzel มาเปรียบเทียบกับแล้วพบว่าขั้นตอนการผลิตรายการเรื่องจริงผ่านจอทั้ง 3 ขั้นตอนนั้นสามารถนำมาเปรียบเทียบกับขั้นตอนการผลิตทั้ง 4 ขั้นตอนของ Wurtzel ได้ดังนี้

1. **ขั้นวางแผนก่อนการผลิต (Pre-Production Planning)** พบว่า ขั้นตอนการผลิตรายการเรื่องจริงผ่านจอมีขั้นตอนแรก คือ ขั้นตอนก่อนการผลิตรายการ คือ การประชุมทีมงานผู้ผลิตรายการเพื่อปรึกษาถึงเรื่องที่จะผลิต เพื่อให้ทีมงานได้มีโอกาสเตรียมความพร้อมสำหรับการผลิตได้มากขึ้น และมีความมุ่งหมายเพื่อให้ทีมงานได้เกิดความเข้าใจร่วมกันอีกครั้งถึงทิศทางการทำงาน จากขั้นตอนการผลิตงานของทีมงานผู้ผลิตรายการเรื่องจริงผ่านจอ นั้น เมื่อนำไปเปรียบเทียบกับแนวคิดของ Wurtzel แล้วพบว่า ขั้นตอนก่อนการผลิตรายการ สามารถเปรียบเทียบได้กับขั้นตอนวางแผนก่อนการผลิตรายการและพบว่าการปฏิบัติที่คล้ายคลึงกัน

2. **ขั้นเตรียมการผลิต (Setup and Rehearsal)** พบว่า กระบวนการผลิตรายการเรื่องจริงผ่านจอมีขั้นตอนการเตรียมการผลิตเช่นเดียวกับ Wurtzel แต่มีลักษณะการปฏิบัติที่แตกต่างจากแนวคิดของ Wurtzel ซึ่งได้กำหนดสิ่งที่ต้องปฏิบัติในขั้นตอนนี้ไว้ 2 ประการ คือ

- 1) การติดตั้งอุปกรณ์
- 2) การฝึกซ้อมกล้อง

ซึ่งจากการศึกษาผู้วิจัยพบว่า ทีมงานผู้ผลิตรายการเรื่องจริงผ่านจอมีแนวปฏิบัติที่แตกต่างจากแนวคิดของ Wurtzel นั่นคือ ทีมงานผู้ผลิตรายการเรื่องจริงผ่านจอจะมีการจัดเตรียมการผลิตอย่างง่าย ๆ คือ เมื่อติดตั้งกล้องโทรทัศน์แล้วอาจจะฝึกซ้อมถ่ายทำ หรืออาจถ่ายทำทันทีโดยไม่ได้ฝึกซ้อมก็ได้ ซึ่งการปฏิบัติการณ์เช่นนี้แสดงให้เห็นว่า ทีมงานผู้ผลิตรายการอาศัยความชำนาญอันเกิดจากประสบการณ์เป็นหลัก

3. **ขั้นผลิตรายการ (Production)** พบว่า กระบวนการผลิตรายการเรื่องจริงผ่านจอมีขั้นตอนการผลิตรายการเช่นเดียวกับ Wurtzel แต่มีความแตกต่างในวิธีปฏิบัติ นั่นคือ ไม่มีการเขียนบทรายการโทรทัศน์แบบสมบูรณ์ก่อนการผลิต ซึ่งขัดแย้งกับแนวคิดของ Wurtzel ที่ชี้ให้เห็นว่าบทรายการโทรทัศน์นั้นจำเป็นต้องเขียนขึ้นเพื่อใช้เป็นแนวทางในการถ่ายทำรายการ แต่ทีมงานผู้ผลิตรายการเรื่องจริงผ่านจอจะใช้บทรายการโทรทัศน์แบบกึ่งสมบูรณ์ เพื่อเป็นแนวทางในการตัดต่อรายการในขั้นหลังการผลิต

ผู้วิจัยวิเคราะห์ได้ว่า สาเหตุที่ผู้ผลิตรายการเรื่องจริงผ่านจอ ไม่เขียนบทรายการโทรทัศน์แบบสมบูรณ์เพื่อใช้ในการถ่ายทำรายการนั้นเนื่องจาก

1. ช่างภาพเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ทำงานด้านการผลิตสูง จึงไม่เห็นความจำเป็นต้องใช้บทรายการโทรทัศน์แบบสมบูรณ์เป็นแนวทางในการถ่ายทำ

2. สภาพการผลิตที่ต้องอาศัยการสืบหาข้อมูลส่วนหนึ่งจากแหล่งข้อมูลโดยตรง จึงไม่สะดวกหากจะนำข้อมูลนั้นกลับมาบริษัทเพื่อเขียนบทรายการโทรทัศน์แบบสมบูรณ์ เพราะจะเสียเวลาและค่าใช้จ่าย

3. จากที่ผ่านมาผู้ผลิตรายการอาศัยขั้นตอนก่อนการผลิตรายการเพื่อประชุมการถ่ายทำ กำหนดโครงเรื่องและแผนการทำงานต่างๆ เมื่อนำไปใช้ในการผลิตรายการแล้วไม่เกิดปัญหาทำให้ผู้ผลิตรายการพอใจที่จะใช้วิธีการเดิมๆ

4. ผลงานที่สำเร็จออกมานั้นเป็นที่ยอมรับของผู้รับสารและสังคม สร้างความพึงพอใจให้แก่ผู้ผลิตรายการ และไม่เห็นความจำเป็นต้องแก้ไขวิธีการถ่ายทำรายการ

อย่างไรก็ตามผู้วิจัยพบว่าการผลิตรายการโดยไม่มีบทรายการโทรทัศน์แบบสมบูรณ์นั้นมิได้ก่อให้เกิดข้อดีเสมอไป เพราะวิธีการดังกล่าวจะให้ผลดีกับผู้ผลิตรายการที่มีความชำนาญเป็นอย่างมากเท่านั้น

4. ขั้นหลังการผลิต (Post-Production) พบว่า กระบวนการผลิตรายการเรื่องจริงผ่านจอมีขั้นตอนการตัดต่อรายการ และการนำรายการออกเผยแพร่ตรงไปตามแนวคิดของ Wurtzel

นอกจากนี้ภายใต้กรอบแนวคิดเรื่อง การสร้างความเป็นจริงทางสังคม (Social Construction of Reality) ที่มีความเชื่อพื้นฐานว่า สื่อมวลชนซึ่งเป็นสถาบันหนึ่งในสังคมได้ทำหน้าที่เป็น “ตัวกลาง” ในการสร้างความเป็นจริงให้ปัจเจกบุคคลในสังคมด้วยการคัดเลือก “ความเป็นจริง” เรื่องใดเรื่องหนึ่งขึ้นมาและนำเสนอผ่านสื่อ นั้น “รายการเรื่องจริงผ่านจอ” ในฐานะสื่อมวลชนประเภทหนึ่ง ก็ถูกจัดเข้าอยู่ในกรอบแนวคิดนี้ด้วยเช่นกัน ทั้งนี้ “ความเป็นจริง” ที่ผู้ผลิตรายการได้คัดเลือกเพื่อนำเสนอไปสู่การรับรู้ของผู้ชม นั้น จะถูกนำเสนอให้ดูเหมือนเป็นเรื่องจริงทั้งหมด แต่อย่างไรก็ตาม การศึกษาตามแนวคิดนี้ไม่ได้ต้องการคำตอบว่า “ความเป็นจริง” ของผู้ผลิตรายการเป็นสิ่งที่ “ถูกหรือผิด” แต่ต้องการหาคำตอบว่า “ความเป็นจริง” นั้นถูกสร้างขึ้นมาได้อย่างไร

เพื่อหาคำตอบว่า “ความเป็นจริง” ในรายการเรื่องจริงผ่านจอถูกสร้างขึ้นได้อย่างไร ผู้วิจัยจะอาศัยกรอบแนวคิดของ Stuart Hall เรื่องการเข้ารหัสและการถอดรหัส (Encoding & Decoding) มาเป็นตัวอย่าง โดยสำหรับแนวคิดนี้ Hall มีทัศนะว่า เป็นขั้นตอนของการสร้างความหมายทั้งจากผู้ส่งและผู้รับ โดยมีอยู่ 3 ช่วงตอน คือ ช่วงตอนเตรียมการเพื่อการผลิตสื่อ ช่วงตอนลงมือทำการผลิต และช่วงตอนการถอดรหัส ทั้งนี้สำหรับ “ความเป็นจริง” ในรายการ

เรื่องจริงผ่านจอ ได้ถูกประกอบสร้างขึ้นในช่วงตอนเตรียมการเพื่อการผลิตสื่อ และช่วงตอนลงมือทำการผลิต ดังนี้

(1) ช่วงตอนเตรียมการเพื่อการผลิตสื่อ เป็นช่วงตอนที่ผู้ผลิตรายการได้คัดเลือก “ความเป็นจริง” บางอย่างมานำเสนอ โดยมุ่งเน้นให้ความสำคัญกับการถ่ายทอด “ความเป็นจริง” ที่เป็นเรื่องต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม เช่น ปัญหาอาชญากรรม อุบัติเหตุ หรือเป็นเรื่องที่มีผลกระทบต่อสังคม เป็นอันดับแรก ในขณะที่เดียวกันก็จะมีปัจจัยอื่นๆ เข้ามาเกี่ยวข้องด้วย เช่น ความคิดเห็นและทัศนยะของผู้ผลิตรายการ ภาพเกี่ยวกับประสบการณ์ตรง ซึ่งเป็นผลมาจากการเรียนรู้และการเข้าใจโลกของผู้ผลิตแต่ละคน (จากโลกแห่งความเป็นจริงและโลกแห่งความหมายที่แวดล้อมบุคคลอยู่ตามแนวคิดของ A. Schutz) ข้อเท็จจริงทางสังคม (social fact) ต่างๆ เช่น หลักฐานข้อมูลจากตำรวจ หลักฐานข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญ เป็นต้น หรือข้อกำหนดจากเงื่อนไขขององค์กรที่เกี่ยวข้องกระบวนการผลิตรายการ เช่น ฝ่ายเซ็นเซอร์ของสถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 7 หรือผู้อำนวยการสร้าง เป็นต้น ซึ่งปัจจัยเหล่านี้จะเป็นแนวทางให้แก่ผู้ผลิตรายการที่จะต้องทำการ “เข้ารหัส” (Encoding) ให้แก่ “ความเป็นจริง” ในรายการเรื่องจริงผ่านจออย่างไร

(2) ช่วงตอนลงมือทำการผลิต เป็นช่วงตอนต่อมาที่ผู้ผลิตรายการได้ทำการเปลี่ยนแปลง “ความเป็นจริง” ที่ได้คัดเลือกแล้วตามแนวทางของตนเองให้มาอยู่ในรูปแบบของรายการ ทั้งนี้ในช่วงตอนนี้จะมีความสำคัญกับผู้ผลิตรายการเป็นอย่างมาก เพราะเป็นช่วงตอนที่สามารถโน้มนำให้ผู้รับสารตีความหรือรับรู้ความหมาย “ความเป็นจริง” ในรายการให้เป็นไปตามความต้องการของผู้ผลิตรายการ โดยการใช้นิเทศน์ทางด้านภาพและเสียง โดยผู้วิจัยพบว่า ผู้ผลิตรายการจะใช้เพื่อต้องการสร้างผลต่ออารมณ์ความรู้สึกของผู้ชมเป็นสำคัญ เช่น การนำเสนอภาพในรายการจะเป็นภาพจากเหตุการณ์จริง โดยมีการตัดต่อและลำดับภาพได้อย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างความรู้สึกให้แก่ผู้ชมเหมือนอยู่ในเหตุการณ์นั้นด้วย ส่วนการใช้เทคนิคด้านเสียงนั้น ส่วนใหญ่จะใช้เพื่อสร้างบรรยากาศและดึงอารมณ์ของผู้ชมให้มีความรู้สึกคล้อยตามไปกับภาพที่เห็น เช่น เสียงปืน เสียงระเบิด เสียงกรีดร้อง เป็นต้น

5.2.2 เนื้อหารายการเรื่องจริงผ่านจอ

ผลการศึกษาวิจัย พบว่า เนื้อหารายการเรื่องจริงผ่านจอ ส่วนใหญ่จะมีเนื้อหาหลักๆ อยู่ 4 ประเภท อันได้แก่ เนื้อหาที่เกี่ยวกับความแปลก เนื้อหาที่เกี่ยวกับการเตือนภัย เนื้อหาที่

เกี่ยวกับอาชญากรรม และเนื้อหาที่มีผลกระทบต่อสังคม โดยรายการเรื่องจริงผ่านจอมีความหลากหลายในการนำเสนอเนื้อหาที่สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาในสังคม การนำเสนอข้อมูลหรือข้อเท็จจริงมานำเสนอโดยผ่านกระบวนการสร้างสรรค์ของผู้ผลิตรายการ โดยการนำเสนอเรื่องราวหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นบนพื้นฐานความเป็นจริงอย่างเป็นกลาง โดยเรื่องราวที่นำเสนอมักเป็นเรื่องราวแปลกใหม่ มีเนื้อหาที่ดีให้ความรู้และเป็นประโยชน์แก่คนในสังคมและให้แง่คิดต่างๆ ให้กับคนในสังคม ซึ่งสอดคล้องกับมิติในทางสารคดีของธีรภาพ โลหิตกุล (2544) ที่ได้กล่าวว่า มิติในทางสารคดี มีอยู่ 3 มิติ คือ หนึ่ง มิติรูปแบบการนำเสนอที่ดี การดำเนินเรื่องดี การใช้ภาษา สละสลวยกินใจ การเคลื่อนไหวของกล้องได้อารมณ์สอดคล้องกับเนื้อหา การลำดับภาพที่ดี คนตรีประกอบสอดคล้องประสานล้อรับกับภาพและเนื้อหาอย่างกลมกลืนเป็นหนึ่งเดียว ผู้ให้เสียงบรรยายได้อารมณ์ มีความน่าเชื่อถือ สอง มิติเนื้อหาที่ดี ผู้ชมได้รับความรู้ใหม่ๆ อันเกิดจากความคิดสร้างสรรค์ในการจับประเด็นของผู้เขียนบท ข้อมูลถูกต้องแม่นยำ และมีข้อมูลรอบด้าน ไม่ด่วนสรุปในประเด็นที่มีข้อโต้แย้ง และสาม มิติแง่คิดมุมมองดี ผู้ชมได้รับแง่คิดใหม่ๆ หรือชมแล้วได้แง่คิดอันก่อให้เกิดสำนึกในทางสร้างสรรค์ ทั้งนี้มิได้หมายความว่าจำเป็นต้องมีการสรุป หรือชี้แนะความคิดผู้ชมไปทางใดทางหนึ่งแน่นอนตายตัวในสารคดีเรื่องหนึ่งตอนหนึ่ง อาจจะมีหลายแง่คิดมุมมองที่จะให้ผู้ชมได้ใช้วิจารณญาณเอาเองได้ จะเห็นได้ว่า สารคดีที่ดีนั้นจะต้องผสมผสานความรู้ ความบันเทิงและความเพลิดเพลินในการรับชมรายการให้อยู่ในสัดส่วนที่พอเหมาะและกลมกลืน

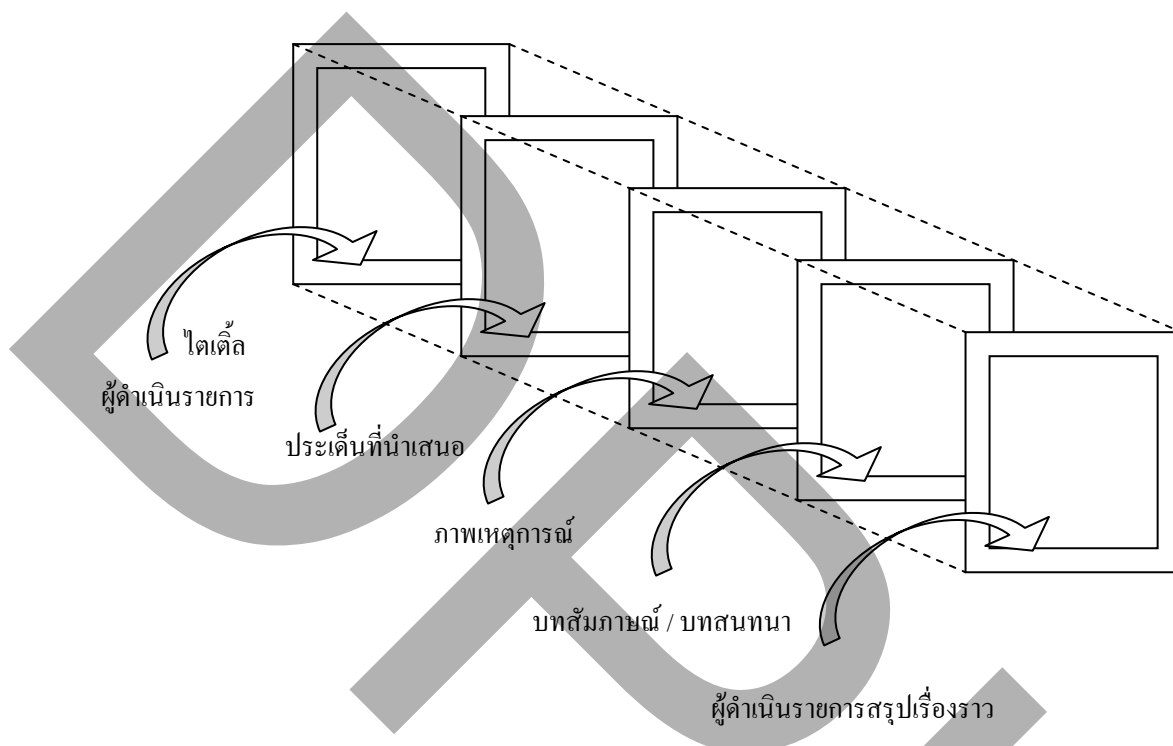
รายการเรื่องจริงผ่านจอมีรูปแบบการนำเสนอทั้งการบรรยาย การสัมภาษณ์ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Joseph T. Browne ที่กล่าวไว้ว่า รายการนำเสนอข้อมูล โดยละเอียด ตั้งแต่ต้นจนจบ โดยยึดหลักของความเป็นจริงในขณะเดียวกันก็ได้อาศัยเทคนิคต่าง ๆ หลายรูปแบบมาผสมผสานกัน เพื่อให้เกิดจินตนาการที่ดีและจูงใจผู้ชมให้สนใจเอาใจใส่ รูปแบบการบรรยาย บทสัมภาษณ์ บทสนทนา การให้ดนตรีและเสียงประกอบอื่น ๆ เพื่อเสริมความหมายที่สมบูรณ์ให้แก่ภาพที่ปรากฏทางจอโทรทัศน์ นอกจากจะมุ่งเสนอข้อเท็จจริงแก่ผู้ชมแล้ว ยังมีความพยายามในการสร้างจินตนาการปะปนอยู่ด้วย นอกจากนี้รูปแบบการนำเสนอของรายการเรื่องจริงผ่านจอจะนำเสนอด้วยภาพข่าวจากเหตุการณ์จริงที่เกิดขึ้น อันสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรพรรณ สมบูรณ์บดี (2549 : 46) ที่กล่าวว่า การนำเสนอด้วยภาพข่าวก็จะสามารถบอกเล่าที่มาของเหตุการณ์นั้น ๆ ได้ การใช้เสียงเพลงประกอบในเรื่องช่วยให้ผู้ชมรายการรู้สึกผ่อนคลายหรือช่วยกระตุ้นอารมณ์ความรู้สึกของผู้รับชมรายการให้คล้อยตามเนื้อหารายการ การสอบถามความคิดเห็น

บุคคลทั่วไปเพื่อนำเสนอทัศนคติของคนในสังคม การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญหรือผู้เกี่ยวข้องก็จะช่วยให้ทราบข้อเท็จจริงจากผู้รู้ซึ่งส่งผลให้เนื้อหาที่มีความน่าเชื่อถือมากขึ้น

สำหรับการนำเสนอภาพในรายการเรื่องจริงผ่านจอถือเป็นสิ่งสำคัญที่สามารถดึงดูดความสนใจจากผู้รับชมรายการได้เป็นอย่างดี ในบางครั้งภาพเพียงหนึ่งภาพก็สามารถสื่อความหมาย แสดงความรู้สึกออกมาได้โดยไม่ต้องใช้คำบรรยาย ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรพรรณ สมบูรณ์บัติ (2549 : 47) ที่กล่าวว่า ผู้ผลิตจึงต้องตระหนักและพิถีพิถันในการถ่ายภาพ ตัดต่อและลำดับภาพให้สอดคล้องกลมกลืนกับเนื้อหาที่ต้องการนำเสนอ เพื่อเป็นการชักชวนให้ผู้รับชมรายการรู้สึกสนใจและติดตามดูไปจนจบรายการ ส่วนการใช้ภาษาในรายการเรื่องจริงผ่านจอ เป็นภาษาที่เข้าใจง่าย สั้นกระชับ ให้ความหมายที่ชัดเจน และการนำเสนอเสียงของรายการเรื่องจริงผ่านจอจะช่วยกระตุ้นอารมณ์ความรู้สึกของผู้รับชมรายการ และสร้างการรับรู้ความหมายของเรื่องราวต่าง ๆ ผ่านเสียงดนตรีประกอบ จะช่วยให้ผู้ชมรายการรู้สึกเหมือนได้อยู่ในเหตุการณ์จริง หรือไปสัมผัสเหตุการณ์ด้วยตนเอง

ในการศึกษาเนื้อหารายการเรื่องจริงผ่านจอ พบว่า การกำหนดกรอบการนำเสนอผู้ชมเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยสร้างความจริงใจให้มีความสมบูรณ์ ให้ผู้ชม ติดตาม เชื่อ และยอมรับในที่สุดด้วยการนำเสนอเรื่องราวที่มีลักษณะเร้าอารมณ์กระตุ้นความรู้สึก เพื่อให้ผู้ชมเกิดความสนใจ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ โรเบิร์ต เอนแมน (Robert Entman, 1992, quoted in Watson and Hill, 2000, p. 117 อ้างถึงใน ปุญญาธิศ สุวรรณภานิต, 2548 : 224) ได้กล่าวถึงการศึกษากรอบไว้ว่าการวางกรอบประกอบไปด้วย การคัดเลือก (Selection) และนำเสนอประเด็นสำคัญ ซึ่งการจัดวางกรอบจะกระจายอยู่ในพื้นที่ของกระบวนการสื่อสาร 4 แห่ง ได้แก่ ผู้ผลิต ตัวบท ผู้รับสาร และวัฒนธรรม โดยมีความสัมพันธ์กันดังนี้ ผู้ผลิตหรือ ผู้ที่ทำการสื่อสาร (Communicator) จะมีความสอดคล้องไปกับตัวบท (Texts) ที่มีอยู่อย่างหลากหลาย หรือการผลิตตัวบทขึ้นอยู่กับเจตนาารมณ์ในการสื่อสาร โดยผู้ผลิตเองก็คำนึงถึงผู้รับสาร (Receiver) และวัฒนธรรม (Culture) ด้วยเช่นกัน จึงอธิบายได้ว่าในส่วนของผู้ผลิต การตัดสินใจวางกรอบจะขึ้นอยู่กับแบบแผนการรับรู้ (Schemata) ของตัวผู้ส่งสารหรือผู้ผลิตสื่อ (Communicator) เอง นั่นคือ ผู้ผลิต จะมีระบบความเชื่อหนึ่งที่ใช้ในการจัดวางกรอบรายการ โดยอาศัยแบบแผนการรับรู้ของตนทางด้านการสื่อสาร ได้แก่ โครงสร้างความรู้ของตนในเรื่องที่ว่าพฤติกรรมหรือกระบวนการสื่อสารในรูปแบบและสถานการณ์ต่างๆ ควรเป็นเช่นไร การจัดวางกรอบในตัวบทนั้นไม่ได้ถูกล้อมกรอบ โดยผู้จัดวางกรอบหรือตัวผู้ผลิตเท่านั้น ยังมีปัจจัยอีกมากที่เข้ามาเกี่ยวข้อง ได้แก่ ตัวรูปแบบและการนำเสนอ

การพิจารณาแนวทางการนำเสนอที่สร้างสรรค์ จุดยืนทางด้านมืออาชีพและความกดดันในข้อตกลงที่ได้คาดหวังไว้

ภาพที่ 5.1 แสดงกรอบการนำเสนอรายการเรื่องจริงผ่านจอ

ที่มา : แบบจำลองกรอบการนำเสนอรายการ ปรับปรุงจากการวิจัยเรื่อง การสร้างความหมายในรายการสารคดีเชิงข่าวแบบแอบถ่าย ศึกษากรณีเฉพาะการแอบอ้างและการละเมิดพระธรรมวินัยของพระสงฆ์ในพุทธศาสนา (2548 : 224)

เมื่อนำเรื่องการวางกรอบเชื่อมโยงกับสิ่งที่ศึกษา ทำให้ผู้วิจัยพบว่า ในรายการเรื่องจริงผ่านจอได้วางกรอบผู้ชมให้เข้าสู่ความจริงเสมือนเป็นเหตุการณ์จริง ทั้งนี้เป็นผลมาจากการใช้เทคนิควิธีการนำเสนอ สิ่งที่น่าสนใจเป็นความจริงที่ปราศจากการปรุงแต่ง แต่สำหรับผู้วิจัยแล้ว ภาพความจริงดังกล่าวได้ผ่านกระบวนการ “การประกอบสร้าง” ในช่วงการนำเสนอเรื่อง ได้แก่ การใช้วิธีการแอบถ่าย การนำเสนอบทสนทนา และบทสัมภาษณ์ เพื่อสร้างความหมายในเชิงบวกต่อการทำหน้าที่ของสื่อ ได้แก่ ความถูกต้องชอบธรรม ความยุติธรรม ความจริงแท้แน่นอน ซึ่งบทบาทในการแสวงหาข้อมูลด้วยความชอบธรรมให้เป็นที่ยอมรับจากคนในสังคมด้วยการทำหน้าที่เพื่อประโยชน์ส่วนรวม ในความคิดเห็นของผู้วิจัยความจริงที่ปรากฏในเนื้อหารายการจึงเป็น

ความจริงเพียงบางส่วน และก็เป็นเรื่องของการประกอบสร้างในเวลาเดียวกัน หรือกล่าวได้ว่าการนำเสนอเนื้อหาเป็นเรื่องที่ไม่ใช่ความจริงทั้งหมด แต่ก็ไม่ใช่ความจริงที่หลอกลวง เพราะกระบวนการสื่อสารมวลชนมีกระบวนการถ่ายทอดของความหมายผ่านสื่อกลางที่เป็นสัญลักษณ์ และระบบคุณค่าคือ “ภาษา” สื่อมวลชนจึงเป็นตัวแทนของโลกแห่งความจริง ในขณะเดียวกันสิ่ง ที่ปรากฏในสื่อมวลชนก็เป็น โลกแห่งความหมายด้วยเช่นกัน

สำหรับสัญลักษณ์ที่ปรากฏในรายการเรื่องจริงผ่านจอ โดยตัวหมาย (Signifier) ในรายการเรื่องจริงผ่านจอ คือ ผู้เชี่ยวชาญหรือนักวิชาการด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น นักวิชาการด้านการสื่อสาร นักวิชาการด้านพลังงาน นักวิชาการด้านสัตว์ รวมถึงเจ้าหน้าที่ตำรวจและหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นหน่วยกู้ภัย หน่วยสาธารณสุขต่างๆ ที่ร่วมกตัญญู ปอดเด็กตั้ง สว่างบริบูรณ์ รวมถึงกระทรวงต่างๆ ทั้งกระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงยุติธรรม และกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี หรือแม้กระทั่งแพทย์ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่น่าเสนอ ซึ่งตัวหมายถึง (Signified) ในรายการเรื่องจริงผ่านจอ คือ ผู้เชี่ยวชาญหรือนักวิชาการด้านต่างๆ รวมถึงเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่น่าเสนอ โดยมีหน้าที่เพื่อมาให้ความรู้และนำเอาหลักวิทยาศาสตร์มา นำเสนอถึงข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาของรายการ เพื่อชี้ให้เห็นถึงอันตรายของภัยหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น เพื่อเป็นเครื่องเตือนใจให้กับผู้ชมได้ตระหนักถึงภัยร้ายจนเกิดความใส่ใจและเพิ่มความระมัดระวังตัวมากขึ้น และเพื่อมาให้เห็นในด้านความถูกต้อง และวิธีการแก้ปัญหาหรือแนวทางการใช้ชีวิตที่เกี่ยวกับเรื่องที่น่าเสนอและต้องมีทางออกเพื่อไว้ให้กับคนที่ต้องการทางออกด้วย นอกจากนี้ยังเป็นการสร้างความน่าเชื่อถือให้กับรายการในการนำเสนอเนื้อเรื่องและอาจทำให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องออกมาเพิ่มมาตรการในการดูแลมากขึ้นด้วย กระบวนการทั้งหมดนี้ เราเรียกว่ากระบวนการสร้างความหมาย (Signification) โดยทางรายการเรื่องจริงผ่านจอได้ “ประกอบสร้าง” ความหมายว่าผู้เชี่ยวชาญหรือนักวิชาการจะต้องมีบทบาทและหน้าที่ในการให้ความรู้ในด้านต่างๆ กับประชาชน เจ้าหน้าที่ตำรวจและหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง จะต้องทำหน้าที่เตือนภัย สอดส่องดูแล คอยระมัดระวังไม่ให้เกิดภัยต่างๆ และให้คำแนะนำแก่ประชาชนให้ระมัดระวังตัวถึงภัยต่างๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นได้ เจ้าหน้าที่ของหน่วยสาธารณสุขต่างๆ จะต้องทำหน้าที่ให้ความรู้และให้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับอันตรายต่างๆ ของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

5.2.3 การรับรู้ของผู้ชมที่ได้รับจากการสร้างความเป็นจริงทางสังคมในรายการเรื่องจริงผ่านจอ

จากการศึกษาความรู้สึกที่มีต่อการนำเสนอ “ความเป็นจริง” ทางสังคมของรายการเรื่องจริงผ่านจอ พบว่า ผู้เข้าร่วมในการสนทนากลุ่มส่วนใหญ่เห็นด้วยว่า รายการได้นำเสนอเนื้อหาที่เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในสังคม โดยการนำเสนอทำให้ผู้ชมรู้สึกตื่นเต้น ตกใจ สะเทือนใจไปกับสิ่งที่รายการนำเสนอ และรู้สึกเข้าไปมีส่วนร่วมไปกับเหตุการณ์นั้นๆ แต่การนำเสนอภาพจะต้องให้อยู่ในระดับที่เหมาะสมไม่ควรนำเสนอภาพที่รุนแรงเกินไปจนทำให้ผู้ชมเกิดความรู้สึกกลัว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปญญนิศา สุวรรณภานิต (2548 : 192) ที่กล่าวว่า การนำเสนอเนื้อหาที่สะท้อนปัญหาในสังคมในรายการสารคดีเชิงข่าวมีผลต่อความรู้สึกและความตั้งใจในการรับชม ซึ่งการนำเสนอเพื่อให้ตื่นเต็นน่าติดตาม นำเสนอด้วยความกล้าหาญ นำเสนอเพื่อประโยชน์ต่อสังคม และนำเสนอเพื่อพิสูจน์ความจริงที่ปราศจากการปรุงแต่ง

ในส่วนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนำเสนอ “ความเป็นจริง” ทางสังคมของรายการเรื่องจริงผ่านจอ พบว่า ผู้เข้าร่วมในการสนทนากลุ่มทั้งหมด เข้าใจว่ารายการได้นำเสนอเนื้อหาที่เป็นเรื่องจริงในแง่มุมที่แตกต่างจากรายการอื่น ที่มีทั้งการใช้ภาพจริง เสียงจริง จากเหตุการณ์จริง โดยเนื้อหาที่นำเสนอเป็นภาพที่สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม ส่วนภาพที่นำเสนอในรายการเป็นภาพที่เกิดจากเหตุการณ์จริงเปรียบเสมือนกระจกที่สะท้อนปัญหาต่างๆ ของสังคม เพื่อเป็นการเตือนภัยให้กับคนในสังคมระมัดระวังตัว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มารีญา ไชยเศรษฐ์ (2546 : 21-22) ที่กล่าวว่า รายการโทรทัศน์ต้องนำเสนอข่าวที่เป็นประโยชน์ให้กับผู้รับสารเพื่อสนองต่อการรับรู้ในสิ่งที่เกิดขึ้นในสังคมและสนองต่อความอยากรู้อยากเห็นในสิ่งที่เกิดขึ้นในแง่ต่าง ๆ เช่น สาเหตุของเหตุการณ์ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์นั้นรวมทั้งผลกระทบซึ่งอาจจะเกิดขึ้นกับตนเองหรือผู้อื่น ในส่วนของความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญในด้านต่างๆ ผู้เข้าร่วมในการสนทนากลุ่มทั้งหมด เข้าใจว่า การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ที่มีความรู้ในด้านต่างๆ ในรายการนั้น ได้ทำการวิเคราะห์ถึงประเด็นต่างๆ เพื่อหาทางออกให้กับผู้ชมทั้งช่วยเสริมความรู้ ความเข้าใจในด้านต่างๆ เพื่อให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น อันสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรพรรณ สมบูรณ์บดี (2549 :47) ที่กล่าวว่า การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญหรือผู้เกี่ยวข้องก็จะช่วยให้ทราบข้อเท็จจริงจากผู้รู้ซึ่งส่งผลให้เนื้อหาที่มีความน่าเชื่อถือมากขึ้น และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับผู้ดำเนินรายการ ผู้เข้าร่วมในการสนทนากลุ่มทั้งหมดเข้าใจว่า ผู้ดำเนินรายการ คือศรัณยู วงษ์กระจ่าง มีความเหมาะสมมากที่สุดที่จะดำเนินรายการเนื่องจาก เป็นคนที่มีบุคลิกดี ท่าทางคำพูด

น่าเชื่อถือ อันสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรทิพย์ ลิ้มปิชัยโสภณ (2549 :69) ที่กล่าวว่า พิธีกรที่ดีจำเป็นต้องมีบุคลิกภาพที่ดี น่าเชื่อถือ การใช้ น้ำเสียงต้องหนักแน่น มีความสามารถด้านการสื่อสาร โดยเฉพาะมิติของโทรทัศน์ เข้าใจกระบวนการทำงานของโทรทัศน์และต้องสร้างภาพลักษณ์ของตนเองมิให้ผู้ชมลืม

สำหรับความเชื่อในการสร้าง “ความเป็นจริง” ทางสังคมในรายการเรื่องจริงผ่านจอ เมื่อ “ความเป็นจริง” ในรายการเรื่องจริงผ่านจอถูกสร้างขึ้นแล้ว หรือตามทัศนะของ Hall ก็คือ “ความเป็นจริง” นั้นได้ถูกเข้ารหัส (Encoding) มาจากผู้ผลิตรายการเรียบร้อยแล้ว ในขั้นตอนต่อมาก็คือ ขั้นตอนของการรับสารหรือการบริโภคข่าวสาร ซึ่งเป็นอีกขั้นตอนหนึ่งของการสร้างความหมาย แต่เป็นความหมายที่ถูกสร้างจากผู้รับสารด้วยกระบวนการถอดรหัส (Decoding) โดย “ความเป็นจริง” จากผู้ผลิตรายการนั้นจะถูกนำมา “อ่าน” ความหมายซึ่งตามทัศนะของ Hall เชื่อว่า ความหมายจะถูกอ่านหรือถูกถอดรหัสออกมาได้ 3 รูปแบบ คือ

1. การถอดรหัสตามที่คุณต้องการ (Preferred Reading)
2. การถอดรหัสที่ผู้รับสารจะต่อรองความหมายกับผู้ส่งสาร (Negotiated Reading)
3. การถอดรหัสที่คัดค้านหรือปฏิเสธความหมายของผู้ส่งสาร (Oppositional Reading)

ในการถอดรหัสความหมาย “ความเป็นจริง” ของผู้รับสารนั้น ตามแนวคิดเรื่องการสร้างความจริงทางสังคม มีความเชื่อว่า ไม่ได้เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ แต่เกิดจากการประกอบสร้างขึ้นมา (Constructed) จากการศึกษาที่มีโลกแวดล้อมอยู่ 2 โลก คือโลกแห่งความเป็นจริงและโลกแห่งความหมาย ซึ่งจะมีสถาบันต่างๆ ในสังคมทำหน้าที่เป็น “ตัวกลาง” ในการให้คำนิยาม “ความเป็นจริง” ของสิ่งต่างๆ โดยจะค่อยๆ ซึมผ่านเข้าสู่การรับรู้ของปัจเจกผู้รับสารอย่างค่อยเป็นค่อยไปจนกลายเป็น “แผนที่ทางจิตใจ” (Mental Maps) ที่จะทำหน้าที่ชี้ทิศทางว่าอะไรเกี่ยวข้องกับอะไรให้แก่ปัจเจกผู้รับสารนั้น ซึ่งตามทัศนะของ A.Schutz ก็คือ “Typification” นั่นเอง ดังนั้น เมื่อนำมาอธิบายการถอดรหัสความหมาย “ความเป็นจริง” ระหว่างกลุ่มผู้รับสารที่มีประสบการณ์ตรง กับ กลุ่มผู้รับสารที่มีประสบการณ์กับ “ความเป็นจริง” ผ่านสื่อซึ่งต่างก็มีแผนที่ทางจิตใจหรือมีโลกเชิงสัญลักษณ์กันคนละแบบ ก็ย่อมจะส่งผลให้ “ระบบการรับรู้” (Perception) ต่อ “ความเป็นจริง” ในรายการเรื่องจริงผ่านจอย่อมแตกต่างกันด้วย ดังนี้

1. กลุ่มผู้รับสารที่มีประสบการณ์ตรง (Objective Social Reality) คือ ความเป็นจริงทางสังคมที่มนุษย์ได้รับจากประสบการณ์ตรงผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 ของตนเอง โดยจะมีแผนที่ทางจิตใจที่มีลักษณะเข้มแข็งและไม่เปลี่ยนแปลงได้ง่ายๆ เพราะการซึมผ่านของ “ความเป็นจริง” นั้นเกิดจากการเรียนรู้หรือการเข้าใจโลกมาด้วยตนเอง ดังนั้นหาก “ความเป็นจริง” ในรายการไม่สอดคล้องกับสิ่งที่ผู้รับสารกลุ่มนี้ได้ประสบมาโดยตรง “ความเป็นจริง” นั้นก็ย่อมจะถูกต่อต้านหรือคัดค้านอย่างเต็มที่หรือด้วยความรุนแรง ตัวอย่างเช่น การแสดงความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่ชมรายการแล้วรู้สึกปฏิเสธต่อความเชื่อที่รายการนำเสนอ อย่างเช่น ในเรื่องของประเพณีบุญบั้งไฟพญานาค ตามความเชื่อของชาวบ้านแล้วประเพณีนี้มักจะมีพญานาคพันไฟให้เห็น แต่ทางรายการได้พยายามนำเสนอโดยมุ่งเน้นให้เห็นว่าพญานาคไม่มีจริงเป็นเพียงคำเล่าขานที่สืบต่อมาเท่านั้นเอง โดยนำหลักวิทยาศาสตร์เข้ามาเสนอให้เห็นว่าเป็นสิ่งที่ไม่ได้เกิดขึ้นจริง เป็นต้น

2. กลุ่มผู้รับสารที่มีประสบการณ์กับ “ความเป็นจริง” ผ่านสื่อ (Symbolic Social Reality) คือ ความจริงทางสังคมที่มนุษย์ได้รับจากประสบการณ์ผ่านสื่อในรูปแบบของภาษาและสัญลักษณ์ โดยจะมีแผนที่ทางจิตใจที่เกิดจากการทำงานของสถาบันต่างๆ ทางสังคมในการนิยาม “ความเป็นจริง” ของสิ่งต่างๆ ให้ โดยแผนที่ทางจิตใจนี้จะมีลักษณะเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลาหากว่ามีคำนิยามใหม่ที่มีความเข้มแข็งกว่าเกิดขึ้น ตัวอย่างเช่น ในรายการเรื่องจริงผ่านจอได้นำเสนอเนื้อหาที่สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม ไม่ว่าจะเป็นเรื่อง อาชญากรรม อุบัติเหตุ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าสิ่งที่รายการนำเสนอสอดคล้องกับ “ความเป็นจริง” ที่ตนเองได้รับรู้จากรายการว่าในปัจจุบันสังคมไทยมีแต่ปัญหาอาชญากรรม เพราะเกิดจากเศรษฐกิจที่ไม่ดีในประเทศ ทำให้คนหันมาปล้น ใจ และชิงทรัพย์กันมากขึ้น ทำให้ตนเองเกิดการยอมรับความหมายของผู้ผลิตรายการ ดังนั้นสื่อได้สร้างความเป็นจริงให้กับผู้ชมได้รับรู้ในเรื่องของสังคม อาชญากรรม อุบัติเหตุ ที่เกิดขึ้นผ่านสื่อ โดยสื่อจะมีอิทธิพลต่อความเป็นจริงของผู้ชม

สำหรับการถอดรหัสของกลุ่มตัวอย่างที่เกี่ยวกับการสร้างความเป็นจริงทางสังคมของรายการ “เรื่องจริงผ่านจอ” ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ผลการถอดรหัสความเป็นจริง (Reading) โดยได้นำแนวคิดเรื่อง “การเข้ารหัสและถอดรหัส” (Encoding & Decoding) ของ Hall มาอธิบายและสามารถสรุปได้ดังนี้

1. การถอดรหัสตามที่ผู้ส่งสารต้องการ (Preferred Reading)

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ พบว่า การถอดรหัส “ความเป็นจริง” ของผู้ชมส่วนใหญ่ นั้น สอดคล้องกับ “ความเป็นจริง” ที่รายการเรื่องจริงผ่านจอประกอบสร้างขึ้น ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการครอบงำทางวัฒนธรรมจากรายการเรื่องจริงผ่านจอ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลในการสนทนากลุ่ม พบว่า ปัจจัยที่นำไปสู่การถอดรหัสความเป็นจริงตามที่รายการประกอบสร้างขึ้นนั้น มาจากการเข้ารหัสของรายการเรื่องจริงผ่านจอ เช่น การนำเสนอ ภาพ เสียง และการดำเนินเรื่องในรายการเรื่องจริงผ่านจอ ดังนั้น การที่รายการเรื่องจริงผ่านจอได้นำเสนอ เรื่องอาชญากรรม อุบัติเหตุ อย่างต่อเนื่องภาพความเป็นจริงเหล่านี้จึงซึมเข้าไปในคลังความรู้ของผู้ชมให้เข้าไปตามที่รายการเรื่องจริงผ่านจอแนะนำเสนอภาพความเป็นจริง โดยถ้าความเป็นจริงที่รายการเรื่องจริงผ่านจอประกอบสร้างขึ้น สอดคล้องกับความเป็นจริงในคลังความรู้ที่มาจากประสบการณ์ตรงและประสบการณ์ผ่านสื่อ ความเป็นจริงชุดดังกล่าวก็จะเข้ามาครอบงำความคิดของผู้ชม โดยเฉพาะถ้าความเป็นจริงชุดดังกล่าวสอดคล้องกับประสบการณ์ตรงด้วยแล้วกระบวนการครอบงำก็จะง่ายขึ้นไปอย่างง่ายดายและสมบูรณ์

ในขณะที่เดียวกัน Hall ได้กล่าวไว้ว่า มีกลไกสำคัญที่มีอิทธิพลที่กำหนดให้ผู้ชมนั้นถอดรหัส ตามจุดยืนที่ผู้ส่งสารต้องการ (Dominant - hegemonic Position) 3 ประการ คือ (1) ฐานะตำแหน่งของผู้ส่งสาร (Institution Position) (2) โครงสร้างในการเข้าถึง (Structure of Access) (3) กลไกในการควบคุมการผลิต (Production Control) แนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับผลจากการวิจัย กล่าวคือ

(1) ฐานะตำแหน่งของผู้ส่งสาร (Institution Position) โดยสำหรับสถาบันสื่อมวลชนแล้ว เป็นสถาบันที่มีความชอบธรรมอย่างสูงในการได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่เผยแพร่ข่าวสารหรือถ่ายทอดค่านิยมต่างๆ รายการก็สามารถที่จะประกอบสร้าง “ความเป็นจริง” ผ่านกลวิธีการนำเสนอให้เรื่องราวที่ปรากฏออกมามีความน่าเชื่อถือและเป็นเรื่องจริงได้อย่างเป็นธรรมชาติ ดังนั้นจึงมีความชอบธรรมที่จะกล่าวได้ว่า ฐานะตำแหน่งของผู้ผลิตรายการมีมากกว่าที่จะเป็นผู้สร้างสรรค์ความบันเทิงเพียงอย่างเดียว แต่ยังหมายรวมถึงฐานะของการเป็น “ผู้ผลิตวัฒนธรรม” (Cultural producer) ด้วย โดยวัฒนธรรมที่ผู้ผลิตรายการผลิตออกมาก็คือ “ความเป็นจริงอย่างหนึ่ง” ที่อยู่ในการรับรู้ของผู้ชมรายการ และหากการผลิตวัฒนธรรมได้รับการตอบรับเป็นอย่างดีจากกระแสด้านใหญ่ของสังคม ก็จะช่วยยกระดับฐานะของผู้ผลิตรายการให้มีความน่าเชื่อถือยิ่งขึ้น

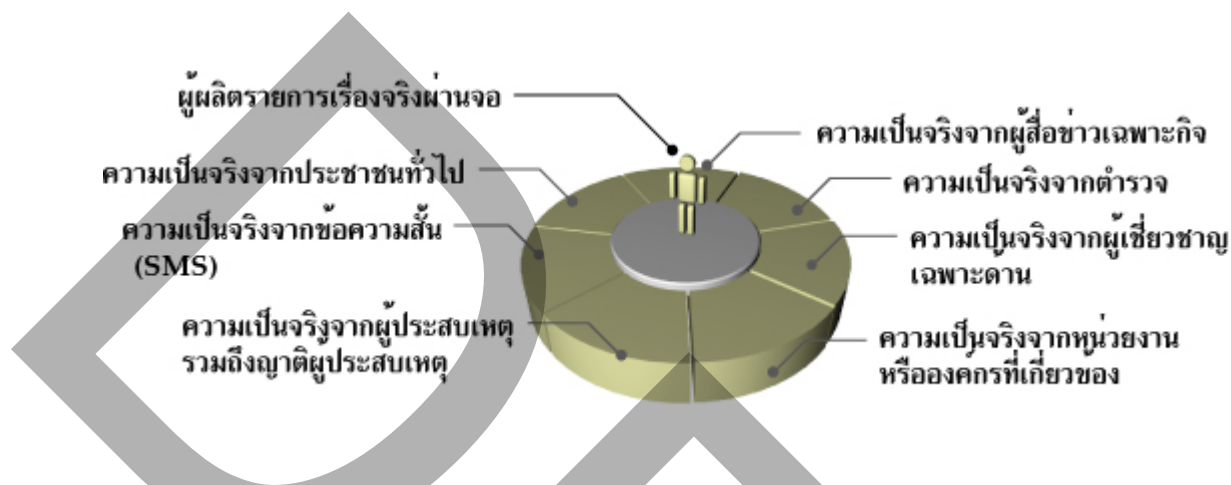
ซึ่งจะเห็นได้ว่ารายการเรื่องจริงผ่านจอ^๑นั้นออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 7 เป็นเวลากว่า 9 ปี ดังนั้น รายการเรื่องจริงผ่านจอจึงมีความน่าเชื่อถือ และการยอมรับจากประชาชนอย่างกว้างขวาง ในด้านเนื้อหาของรายการ พบว่า การนำเสนอเนื้อหาของรายการนั้นจะมีการไปถ่ายทำจากเหตุการณ์หรือสถานที่จริง การกระทำในลักษณะดังกล่าวนี้เป็นการสะท้อนให้เห็นว่ารายการได้นำเสนอความจริงที่เกิดขึ้นในสังคมอย่างความตรงไปตรงมาและน่าเชื่อถือ

(2) โครงสร้างในการเข้าถึง (Structure of Access) หมายถึง ชิดความสามารถในการเข้าถึงผู้รับสาร โดยสำหรับสื่อโทรทัศน์แล้ว ด้วยคุณลักษณะที่ได้เปรียบทางด้านภาพและเสียง ทำให้กระบวนการประกอบสร้างความเป็นจริงสามารถที่จะโน้มน้าวให้ผู้ชมเกิดความคล้อยตามเรื่องราวในรายการได้เป็นอย่างดี อีกทั้งการออกอากาศของรายการ ยังหมายถึงการแพร่กระจาย “ความเป็นจริง” หนึ่งๆ ไปยังกลุ่มมวลชน และ “ความเป็นจริง” นั้นได้ถูกประกอบสร้างอยู่ในการรับรู้ของคนในสังคมแล้ว ซึ่งจะเห็นได้ว่าการออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 7 ของรายการเรื่องจริงผ่านจอ^๑ นั้น เป็นองค์ประกอบสำคัญในการเข้าถึงผู้ชมได้จำนวนมาก และในด้านความมีชื่อเสียงของรายการทำให้การเข้าถึงข้อมูลจากหน่วยงานภายนอกต่างๆ นั้นมีความเป็นไปได้สูงหลายครั้ง รายการได้สัมภาษณ์เพื่อขอความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญในสาขาต่างๆ และก็นำความคิดเห็นดังกล่าวมาเป็นส่วนหนึ่งในการประกอบสร้างความเป็นจริงให้มีความหนักแน่นและน่าเชื่อถือจากผู้ชม

(3) กลไกในการควบคุมการผลิต (Production Control) ได้แก่ องค์ประกอบต่างๆ ในการนำเสนอของสื่อโทรทัศน์ ไม่ว่าจะเป็น เหตุการณ์ เรื่องราว ประเด็น แหล่งข่าว สถานที่ สภาพแวดล้อมที่ปรากฏในข่าว โดยรายการเรื่องจริงผ่านจอ^๑นั้นถูกผลิตขึ้นด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัย และบุคลากรที่มีความเป็นมืออาชีพ รวมถึงการใช้เทคนิคด้านภาพและเทคนิคด้านเสียงเข้ามาช่วยสร้างอารมณ์ความรู้สึกหรือสร้างบรรยากาศให้ดูสมจริงน่าเชื่อถือ โดยองค์ประกอบเหล่านี้มีผลในการเข้าไปจัดวางตำแหน่งความเป็นจริงที่รายการนำเสนอในคลังความรู้ของผู้ชมทั้งสิ้น

นอกจากนี้การคัดเลือกความเป็นจริงบางอย่างท่ามกลางความเป็นจริงอันหลากหลายเป็นขั้นตอนของกระบวนการผลิตที่ขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้ผลิตรายการเป็นหลัก ตัวอย่างเช่น การผลิตรายการเรื่องจริงผ่านจอ ผู้ผลิตรายการมีจุดมุ่งหมายต้องการให้ผู้ชมรับรู้ว่าเป็นเรื่องจริงทั้งหมด ดังนั้น เกณฑ์ที่จะถูกนำมาคัดเลือกความเป็นจริงต่างๆ ที่มีอยู่มากมายนั้นก็คือ ความ

น่าเชื่อถือ เมื่อผู้ผลิตรายการต้องการนำเสนอภาพเหตุการณ์อาชญากรรม ซึ่งเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นจริงในสังคม ผู้ผลิตจึงต้องคัดเลือกความเป็นจริงที่สามารถตอบสนองความน่าเชื่อถือได้ ดังจะเห็นได้จากภาพที่ 5.2

ภาพที่ 5.2 ความเป็นจริงของรายการ “เรื่องจริงผ่านจอ” จากแหล่งประกอบสร้างต่างๆ

ดังนั้นเมื่อวิเคราะห์ทั้งกระบวนการเข้ารหัสและถอดรหัสแล้ว สามารถสรุปว่า ผู้ชมส่วนใหญ่เชื่อ และยอมรับ “ความเป็นจริง” ของรายการซึ่งสะท้อนให้เห็นว่ารายการเรื่องจริงผ่านจอมีอิทธิพลในการครอบงำและกำหนดว่าอะไรควรจะเป็นความจริงทางสังคม

2. การถอดรหัสที่ผู้รับสารจะต่อรองความหมายกับผู้ส่งสาร (Negotiated Reading)

นอกจากการถอดรหัสแบบเดียวกับที่ผู้ส่งสารต้องการแล้วยังพบว่า ผู้ชมมีการถอดรหัสแบบต่อรองกับความเป็นจริงที่ทางรายการนำเสนอด้วยเช่นกัน ซึ่งนี่สะท้อนให้เห็นว่าผู้ชมไม่ได้มีลักษณะ Passive เสมอไป แต่เป็นผู้ชมที่มีลักษณะ Active ต่อความเป็นจริงที่ทางรายการสร้างขึ้น โดย Hall กล่าวว่า ปัจจัยที่นำไปสู่การถอดรหัสที่ต่อรองจุดยืนของผู้ส่งสารนั้นมาจาก ภูมิหลัง ประสบการณ์ และแนวคิดแตกต่างกัน ด้วยความแตกต่างดังกล่าวนี้ ทำให้การตีความหมายของผู้รับสารมักจะผิดเพี้ยนไปจากที่ผู้ส่งเข้ารหัสไว้ ในกรณีที่ความเป็นจริงทางสังคมเหล่านั้นมีความสอดคล้องหรือมีความแตกต่างออกไปจากความเป็นจริงในคลังความรู้ทางสังคมของตนเองเพียงบางส่วนหรือบางเงื่อนไข ซึ่งกลุ่มตัวอย่างมีการถอดรหัสในเชิงเห็นด้วยกับจุดยืนแบบที่ผู้ส่งสารเข้ารหัสมาแต่มีการต่อรองบางเรื่อง เนื่องจากกลุ่มตัวอย่าง จะต้องใช้วิจารณญาณในการชมรายการเรื่องจริงผ่านจอ เพราะบางครั้งเนื้อหาที่นำเสนอเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับความเชื่อ ไม่ว่าจะเป็นเรื่อง

ไสยศาสตร์ เช่น การถ่ายภาพแล้วติดวิญญาณ การลองของ หรือแม้กระทั่งเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์องค์
 ทำวตุคามรามเทพ ที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเชื่อ โดยทำให้ผู้ชมเกิดการต่อรองว่าสิ่งที่
 นำเสนออาจไม่เป็นเรื่องจริงทั้งหมด ซึ่งทำให้ผู้ชมเชื่อในประสบการณ์ตรงและมาผสมผสานกับ
 ความจริงที่ได้รับจากประสบการณ์ผ่านสื่อ เพื่อนำไปสู่จิตสำนึก นอกจากนี้ผู้ชมเกิดการต่อรองว่า
 สิ่งที่ยุทธการนำเสนอเป็นความจริงเพียงส่วนหนึ่งของเหตุการณ์หนึ่งที่ไม่ใช่ทั้งหมดของเหตุการณ์
 จริง เพราะผู้ผลิตมีเจตนาที่เลือกนำเสนอเพียงบางส่วนหรือแม้แต่การเลือกภาพถ่ายที่จะนำเสนอ

3. การถอดรหัสที่คัดค้านหรือปฏิเสธความหมายของผู้ส่งสาร (Oppositional Reading)

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ พบว่า การถอดรหัสของผู้ชมส่วนใหญ่สอดคล้องกับความ
 เป็นจริงที่ทางรายการสร้างขึ้นแต่มีบางส่วนมีการถอดรหัสที่แตกต่างจากความเป็นจริงที่ทาง
 รายการนำเสนอ โดย Hall กล่าวว่า ปัจจัยที่นำไปสู่การถอดรหัสที่ต่อต้านจุดยืนของผู้ส่งสารนั้น
 มาจาก ภูมิหลัง ประสบการณ์ และแนวคิดที่แตกต่างกัน ด้วยความแตกต่างดังกล่าวนี้ ทำให้การ
 ตีความหมายของผู้รับสารมักจะผิดเพี้ยนไปจากที่ผู้ส่งเข้ารหัสไว้ แนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับ ผล
 จากงานวิจัย กล่าวคือ ในประเด็นความเชื่อ และการมีประสบการณ์ตรงของผู้ชมมีผลนำไปสู่การ
 ถอดรหัสที่ต่อต้านจุดยืนของรายการ พบว่า เมื่อรายการนำเสนอประเด็นเรื่องประเพณีบุญบั้งไฟ
 พญานาคเพื่อทดสอบว่าลูกไฟที่ลอยขึ้นมาจากน้ำนั้นมีที่มาจากพญานาคที่อยู่ใต้น้ำจริงหรือไม่ โดย
 ใช้กล้องโทรทัศน์ลงไปส่งใต้น้ำ และเชิญผู้เชี่ยวชาญมาอธิบายในประเด็นดังกล่าวโดยยึดหลักวิธี
 ทางวิทยาศาสตร์ ผลที่ได้จากการทดสอบของรายการสรุปว่าไม่มีพญานาคจริงเพราะส่ง
 กล้องโทรทัศน์ลงไปใต้น้ำแล้วไม่พบพญานาค ซึ่งการใช้กล้องโทรทัศน์และผู้เชี่ยวชาญในการ
 พิสูจน์ปรากฏการณ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าความเชื่อและศรัทธาของรายการ ตั้งอยู่บนหลัก
 วิทยาศาสตร์ว่าสามารถให้คำตอบได้ เมื่อไม่พบพญานาค พญานาคจึงไม่มีอยู่จริง ซึ่งหลัก
 วิทยาศาสตร์ดังกล่าวมีความขัดแย้งกับแนวความคิดของผู้ชมรายการที่เชื่อมั่นและศรัทธาในสิ่ง
 เหนือธรรมชาติ กล่าวคือ ผู้ชมเชื่อว่าพญานาคมีอยู่จริง

ในส่วนประเด็นทางความเป็นจริงผ่านประสบการณ์ตรง พบว่า อีกสาเหตุหนึ่งที่มีผล
 ให้ผู้ชมถอดรหัสความเป็นจริงต่างไปจากจุดยืนที่รายการเรื่องจริงผ่านจอสร้างขึ้น คือ ภูมิหลังของ
 ผู้ชมเป็นคนในพื้นที่ของประเพณีบุญบั้งไฟพญานาค ดังนั้นผู้ชมจึงมีส่วนร่วมและประสบการณ์
 โดยตรงกับประเพณีดังกล่าวมาช้านาน เมื่อเป็นเช่นนี้ความศรัทธาในการมีอยู่ของพญานาคจึงมี

สูง ดังนั้น ความเป็นจริงที่รายการสร้างว่า “พญานาคไม่มีจริง” จึงไม่สามารถซึมเข้าไปแย้งซึ่งพื้นที่ในคลังความรู้เดิมของผู้ชมได้และถูกต่อต้านจากผู้ชมผ่านการถอดรหัสที่แตกต่างจากจุดยืนของรายการ

สำหรับประเด็นที่เกี่ยวกับเรื่องความเชื่อ ซึ่งเป็นประเด็นที่บอบบางรายการจึงไม่ควรนำเสนอในประเด็นดังกล่าวในเชิงทำทนายเพราะการนำเสนอในลักษณะดังกล่าวอาจนำไปสู่ความขัดแย้งในระดับสังคมต่อไปได้ อีกทั้งเมื่อรายการนำเสนอออกไปว่า “พญานาคไม่มีจริง” และถ้าผู้ชมส่วนใหญ่เชื่อในความเป็นจริงที่รายการนำเสนอแล้วนั้น ผลที่จะตามมา คือ ประเพณีไทยจะหายไป รายการกำลังทำลายวัฒนธรรมไทยที่นำรายได้มาสู่ชุมชนอย่างไม่รู้ตัว เมื่อนักท่องเที่ยวเชื่อว่าพญานาคไม่มีจริง นำไปสู่การไม่ไปเที่ยวหรือนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวในจังหวัดหนองคายลดลง ส่งผลต่อเศรษฐกิจในจังหวัด ธุรกิจที่เกี่ยวข้องและชาวบ้านในจังหวัดขาดรายได้ สุดท้ายอาจนำไปสู่ปัญหาสังคมตามมา เหตุเพียงเพราะรายการศรัทธาและเชื่อมั่นในหลักวิทยาศาสตร์และไปปิดกั้น กีดกัน ประเพณีของชุมชนอย่างรู้เท่าไม่ถึงการณ์นั่นเอง

สำหรับการทำหน้าที่ของสื่อมวลชนผู้ผลิตรายการเรื่องจริงผ่านจอ พบว่า ผู้เข้าร่วมในการสนทนากลุ่มส่วนใหญ่ มองการนำเสนอเนื้อหาในรายการมีความเป็นกลาง โดยเปิดโอกาสให้หลาย ๆ ฝ่ายมาแสดงความเห็นในเรื่องที่เกิดขึ้น โดยการนำเสนอของรายการนั้นจะไม่เข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง เป็นการเตือนภัยให้คนในสังคมได้รับรู้ เพื่อไม่ให้เกิดความประมาทในการดำเนินชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชน ของ Harold Lasswell and Charles R. Wright ได้สรุปหน้าที่หลักของสื่อมวลชนได้ 4 ประการ คือ หน้าที่สอดส่องดูแล (surveillance) หน้าที่สร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของสังคม (correlation) หน้าที่สืบทอดวัฒนธรรมของสังคม (cultural transmission) และหน้าที่ให้ความบันเทิง แนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับผลจากงานวิจัย กล่าวคือ หน้าที่สอดส่องดูแล รายการเรื่องจริงผ่านจอได้ทำหน้าที่คอยตรวจตราและติดตามสถานการณ์บ้านเมืองในขณะนั้นว่ามีเหตุการณ์อะไรเกิดขึ้นบ้าง ผ่านประเด็นการนำเสนอในรายการแต่ละสัปดาห์ ซึ่งมีทั้งปัญหาสังคมในด้านต่าง รวมถึงอาชญากรรมที่เกิดขึ้นรายวัน ทั้งระดับจุลภาคและระดับมหภาค ส่วนหน้าที่สร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของสังคม รายการได้ทำหน้าที่ให้คำอธิบาย ชี้แจง และสร้างความเข้าใจระหว่างกันในพื้นที่ทางสังคมที่เกิดขึ้น ซึ่งเป็นการทำหน้าที่มากกว่าเพียงการรายงานข่าวสารให้ประชาชนทราบก่อให้เกิดความชัดเจนมากขึ้น ซึ่งผู้ชมที่อยู่ห่างไกลจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก็สามารรถได้รับความกระจ่างแจ้งได้เมื่อรับชมรายการ เช่น คนที่อยู่ภาคเหนือ ภาคอีสาน ที่มีพื้นที่ห่างไกลจากภาคใต้

คงไม่ทราบปัญหาที่เกิดขึ้นแต่ทางรายการได้นำเสนอแง่มุมของประเด็นปัญหาจากคนในพื้นที่ภาคใต้ เพื่อส่งผ่านไปยังผู้ชมทั่วประเทศแม้อยู่ในพื้นที่ไกลกันผ่านเทคโนโลยีสื่อโทรทัศน์ สำหรับหน้าที่สืบทอดวัฒนธรรมของสังคม รายการมิได้ละเลยมิติด้านวัฒนธรรมที่สังคมไทยควรรับทราบและให้ความสนใจกับประเด็นข้อถกเถียงที่เกิดขึ้นด้วย โดยการนำเสนอประเด็นด้านวัฒนธรรมเพื่อเชื่อมต่อและส่งทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปยังคนอีกรุ่นหนึ่งได้ และหน้าที่ให้ความบันเทิง อาจจะไม่ใช่ว่าหน้าที่หลักของรายการเรื่องจริงผ่านจอ เนื่องจากลักษณะและเอกลักษณ์ของรายการเป็นการเตือนภัยและให้ข้อมูลเพื่อคลายความสงสัยในประเด็นทางสังคม เพราะเป็นรายการสารคดีเชิงข่าว ซึ่งสนใจปัญหาสังคมมากกว่าการเป็นเวทีสำหรับเรื่องบันเทิงเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ กระนั้นอาจมีการแทรกเรื่องราวที่ไม่ใช่ปัญหาสังคมบ้าง ดังเช่น ช่วงเรื่องจริงไม่น่าจริง ที่มีการนำเสนอถึงความแปลกในสิ่งที่นำเสนอ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปญญนิสา สุวรรณภานิต (2548 : 181) ที่กล่าวว่า สื่อมวลชนผู้ผลิตรายการนำเสนอเพื่อช่วยเตือนภัยให้แก่สังคม โดยการนำเสนอของผู้ผลิตรายการทำให้ผู้ชมรู้สึกตื่นตระหนกที่มีผู้กล้าเปิดเผยเรื่องราวอันตรายทำให้คนในสังคมมีความระมัดระวังมากขึ้น และสื่อมวลชนผู้ผลิตรายการนำเสนอเพื่อให้ข้อคิดเตือนใจ ซึ่งทำให้ผู้ชมนำข้อคิดไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ และสื่อมวลชนผู้ผลิตรายการนำเสนอเพื่อนำไปสู่แนวทางในการแก้ไขปัญหา

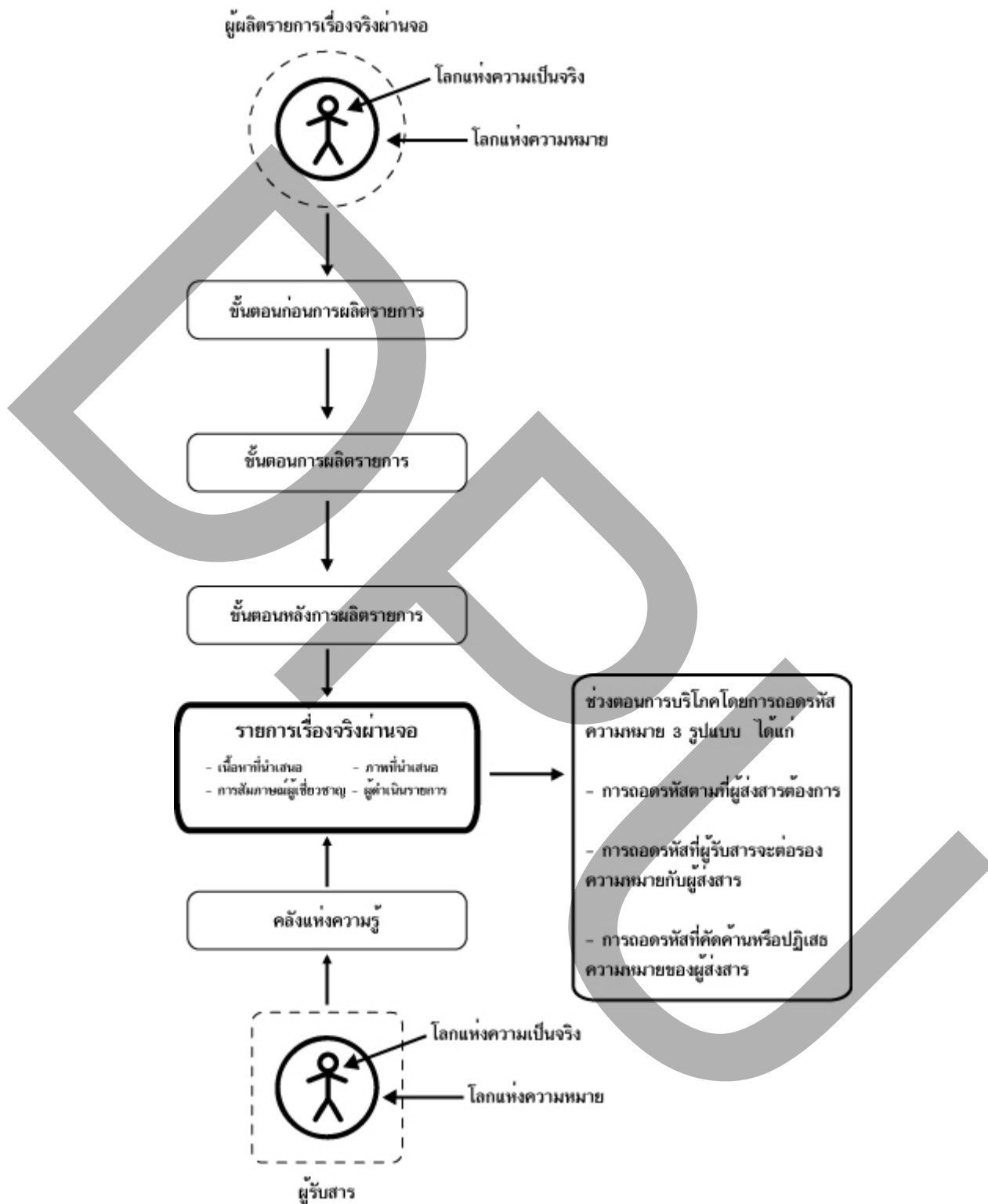
อย่างไรก็ตามผู้วิจัยมองว่าสื่อมวลชนผู้ผลิตรายการไม่เพียงมีบทบาทหน้าที่ดังกล่าว แต่ยังมีบทบาทสำคัญในการเสริมย้ำบทบาทของตนให้คงอยู่และเสริมสร้างสถานภาพนี้ให้เข้มแข็งและมีพลังต่อสังคมผ่านโลกแห่งความหมายที่สื่อได้สร้างขึ้นด้วยการผลิตเรื่องราวในรายการให้อยู่ในสถานะแห่งธรรมชาติและสถานะแห่งความจริงโดยปราศจากการควบคุม และเป็นการนำเสนอด้วยความหมายของความถูกต้องและชอบธรรม เพื่อให้คุณค่าต่อการทำหน้าที่ของสื่อในการใช้เทคนิคต่างๆ เช่น การแอบถ่าย การปลอมตัว เป็นที่ยอมรับจากคนในสังคม

นอกจากนี้การเกิดพฤติกรรมการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน อันเนื่องจากการชมรายการเรื่องจริงผ่านจอ พบว่า ผู้เข้าร่วมในการสนทนาทั้งหมด ชมรายการแล้วนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ไม่ว่าจะเป็น การเตือนภัย การป้องกันตัว ไว้เป็นอุทาหรณ์ในการใช้ชีวิต ใช้สนทนาในวงเพื่อน การบอกต่อ เป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน เพื่อให้รู้เท่าทันกับเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ McCombs and Becker ที่กล่าวว่า บุคคลเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชนเพื่อตอบสนองความต้องการ 5 ประการ คือ หนึ่ง เพื่อต้องการรู้เหตุการณ์ โดยการติดตามความเคลื่อนไหวและสังเกตการณ์สิ่งต่าง ๆ รอบตัวจากสื่อมวลชน เพื่อจะได้รู้ทันเหตุการณ์ ทันสมัย

และรู้ว่าอะไรเป็นสิ่งสำคัญที่ควรรู้ สอง เพื่อต้องการช่วยตัดสินใจ โดยเฉพาะการตัดสินใจในเรื่องที่เกี่ยวกับชีวิตประจำวัน สาม เพื่อการพูดคุยสนทนา การเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชน ทำให้บุคคลมีข้อมูลที่จะนำไปใช้ในการพูดคุยกับผู้อื่นได้ สี่ เพื่อความต้องการมีส่วนร่วม เพื่อรับรู้ และมีส่วนร่วมในเหตุการณ์ความเป็นไปต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมและรอบๆ ตัว และห้า เพื่อต้องการเสริมความคิดเห็นหรือสนับสนุนการตัดสินใจที่ตนเองได้กระทำไปแล้ว

สำหรับรายการ “เรื่องจริงผ่านจอ” การสร้าง “ความเป็นจริง” ทางสังคมประสบความสำเร็จ กล่าวคือ หากพิจารณาในกลุ่มผู้ชมรายการ โดยอาศัยการวิเคราะห์ในบทที่ 4 จะพบว่าความคิดเห็นส่วนใหญ่ของกลุ่มตัวอย่างเห็นสอดคล้องกับการสร้างความเป็นจริงทางสังคมในรายการเรื่องจริงผ่านจอ ทั้งในแง่ของการนำเสนอเนื้อหา ภาพที่นำเสนอ และการนำผู้เชี่ยวชาญมาให้ความรู้ ดังนั้น “ความเป็นจริง” ที่ผู้ผลิตรายการได้ประกอบสร้างเหมือนหรือสอดคล้องกับ “ความเป็นจริง” ของกลุ่มผู้ชมรายการ แต่หากพิจารณาผู้ชมที่มีประสบการณ์ตรง มีภูมิหลังและมีความใกล้ชิดกับความเชื่อ เช่น เป็นคนในพื้นที่ของพระเพณีนุญบั้งไฟพญานาค จะพบว่า ความเป็นจริงที่รายการเรื่องจริงผ่านจอประกอบสร้างขึ้นไม่สามารถทำลายความเชื่อที่มีอยู่ในคลังความรู้เดิมของผู้ชมได้ แต่ในทางกลับกันหากรายการประกอบสร้างความเป็นจริงที่มีความสอดคล้องหรือใกล้เคียงกับความเชื่อในคลังความรู้ของผู้ชม ความจริงชุดดังกล่าวย่อมซึมเข้าไปอยู่ในคลังความรู้ของผู้ชมได้เป็นอย่างดี

จากคำอธิบายที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ ผู้วิจัยสามารถเขียนเป็นแผนภาพเรื่อง การสร้างความเป็นจริงทางสังคมของรายการ “เรื่องจริงผ่านจอ” และการรับรู้ของผู้ชม ได้ดังนี้

ภาพที่ 5.3 แผนภาพเรื่อง การสร้างความเป็นจริงทางสังคมของรายการ “เรื่องจริงผ่านจอ” และการรับรู้ของผู้ชม

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ผู้ผลิตรายการเรื่องจริงผ่านจอ นำเสนอเรื่องราวในเชิงสังคมและเกี่ยวข้องกับคนกลุ่มต่างๆในสังคม ควรเสนอภาพหรือเรื่องราวของคนกลุ่มต่างๆ ในลักษณะที่สอดคล้องกับความ เป็นจริง

5.3.2 ผู้ผลิตรายการเรื่องจริงผ่านจอ ควรมีแง่มุมการนำเสนอที่หลากหลายเพื่อนำ ข้อมูลมาสู่สังคมอย่างรอบด้าน

5.3.3 ผู้ผลิตรายการเรื่องจริงผ่านจอ ควรระมัดระวังการนำเสนอเรื่องราวหรือภาพ สะท้อนใจอันจะส่งผลกระทบต่อบุคคล หรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งในสังคม

5.3.4 ผู้ผลิตรายการเรื่องจริงผ่านจอ ควรระมัดระวังต่อการเสนอเรื่องราวของความเชื่อ และความศรัทธาเพราะเป็นเรื่องที่อยู่บนพื้นฐานของความเชื่อและประสบการณ์ของแต่ละบุคคล

5.3.5 ผู้ผลิตรายการเรื่องจริงผ่านจอ ใช้เทคนิคการแอบถ่ายเป็นเครื่องมือในการสืบค้น ข้อมูลแบบหยาบ 2 ด้าน การถ่ายทอดภาพแอบถ่ายควรเสนอด้วยความรอบคอบและคำนึงถึงผล ที่ตามมาจากการเปิดเผยใบหน้าของผู้ที่ถูกแอบถ่าย

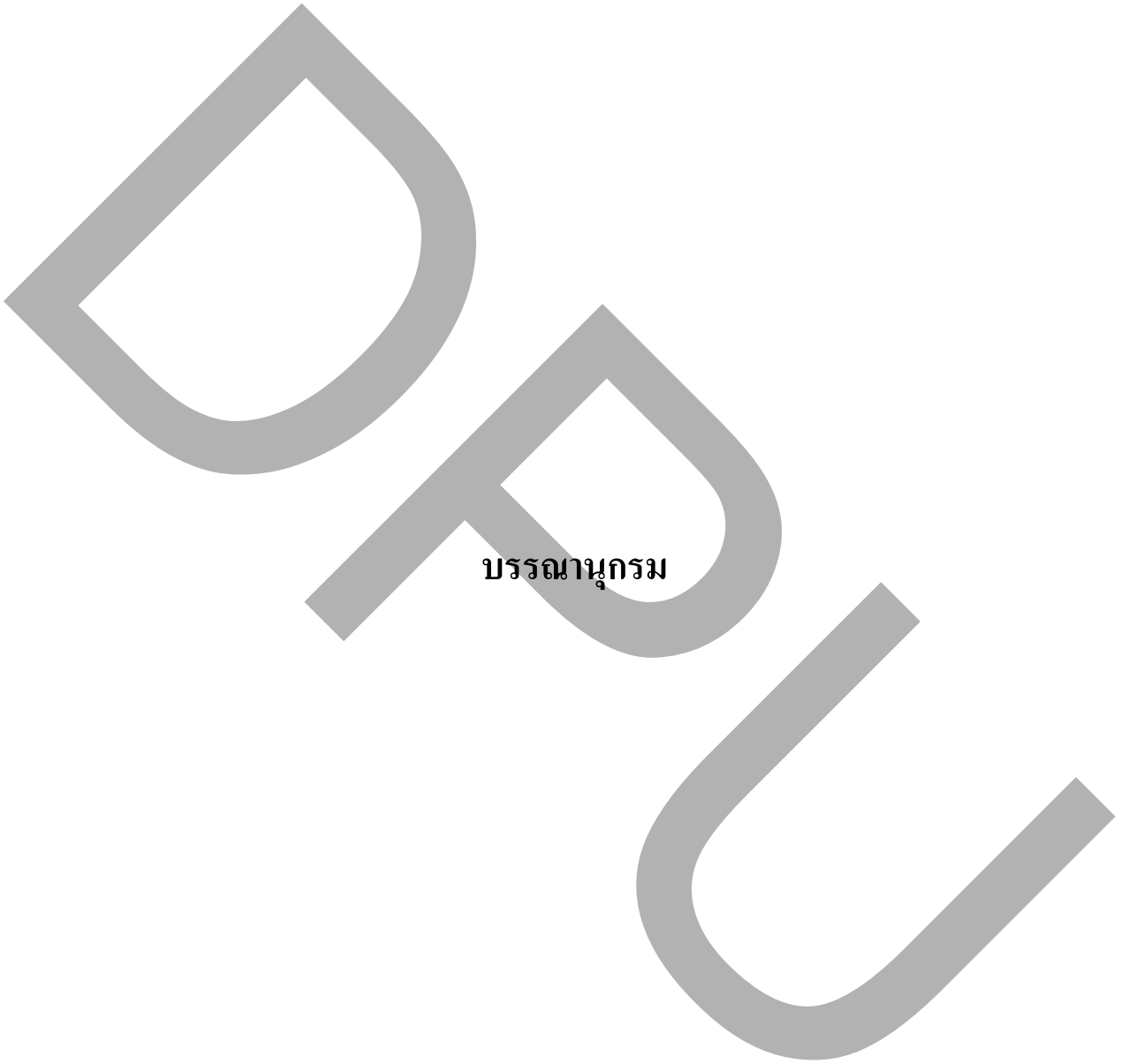
5.3.6 ผู้ผลิตรายการเรื่องจริงผ่านจอ ควรสร้างสรรค์รูปแบบและวิธีการนำเสนอที่ ใหม่ๆ และแตกต่างไปจากเดิมบ้าง เช่น มีผู้ดำเนินรายการภาคสนาม ซึ่งทำหน้าที่เสริมผู้ดำเนิน รายการหลัก เป็นต้น ซึ่งทำให้รายการมีสีสันเพิ่มมากขึ้นและสามารถสร้างความดึงดูดใจผู้ชม รายการได้มากขึ้นอีกด้วย

5.4 แนวทางการศึกษาในอนาคต

5.4.1 การศึกษาครั้งต่อไปควรมีการศึกษาถึงผลกระทบ(Impact) อันเป็นผลต่อเนื่อง จากการรับชมรายการที่มีต่อครอบครัว ชุมชนและสังคมโดยรวม

5.4.2 การศึกษาครั้งต่อไป ควรทำการศึกษากับขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนมากกว่านี้ และควรศึกษากลุ่มผู้ชมที่มีความแตกต่างกันทางด้านมิติสังคมวัฒนธรรม ซึ่งจะให้เห็นมุมมองที่หลากหลาย เพื่อให้ได้ข้อมูลสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

5.4.3 การศึกษาครั้งต่อไป ควรศึกษาเปรียบเทียบกับรายการสารคดีอื่นๆ ที่นำเสนอในประเทศไทย เพื่อเปรียบเทียบให้เห็นข้อแตกต่างในการนำเสนอในการศึกษาครั้งต่อไป

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

- กาญจนา แก้วเทพ และศิริชัย ศิริกายะ. (2531). **ทฤษฎีการสื่อสารมวลชน**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กาญจนา แก้วเทพ. (2547). **สื่อสารมวลชน : ทฤษฎีและแนวทางการศึกษา**. กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดยูเคชั่น.
- ปาริชาติ สถาปิตานนท์. (2547). **ระเบียบวิธีวิจัยการสื่อสาร**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุกัญญา บุรณเดชาชัย. (2549). **การสื่อสารมวลชน แนวคิด ทฤษฎี และสถานการณ์ในประเทศไทย. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์**. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยบูรพา.
- อัศวิน เนตรโพธิ์แก้ว. (2546). **สื่อต้นนิวาส**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์นาครมีเดีย.

วิทยานิพนธ์

- เกษยคุณท์ โพธิ์มาศ. (2545). **ระบบการเข้ารหัสและการถอดรหัสความหมายของสัญลักษณ์ตราสินค้าไทย**. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
- ชาลิสสา มากแผ่นทอง. (2538). **การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อกระบวนการผลิตรายการสารคดีทางโทรทัศน์ชุดทุ่งแสงตะวัน**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสื่อสารมวลชน. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ครองจิต รุ่งหิรัญ. (2546). **พฤติกรรมการรับฟัง การรับรู้ต่อประโยชน์ด้านความรู้และด้านความบันเทิง และความคิดเห็นของผู้ฟังในเขตกรุงเทพมหานคร ที่มีต่อรายการวิทยุประเภทสารบันเทิง คลื่นความถี่เอฟ.เอ็ม. 88.0 เมกะเฮิร์ต**. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
- ตระหนักจิต ยุตยรรยง. (2541). **การนำเสนอภาพอาชญากรรมผ่านรายการสารคดีเชิงข่าวอาชญากรรมทางโทรทัศน์**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสื่อสารมวลชน. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

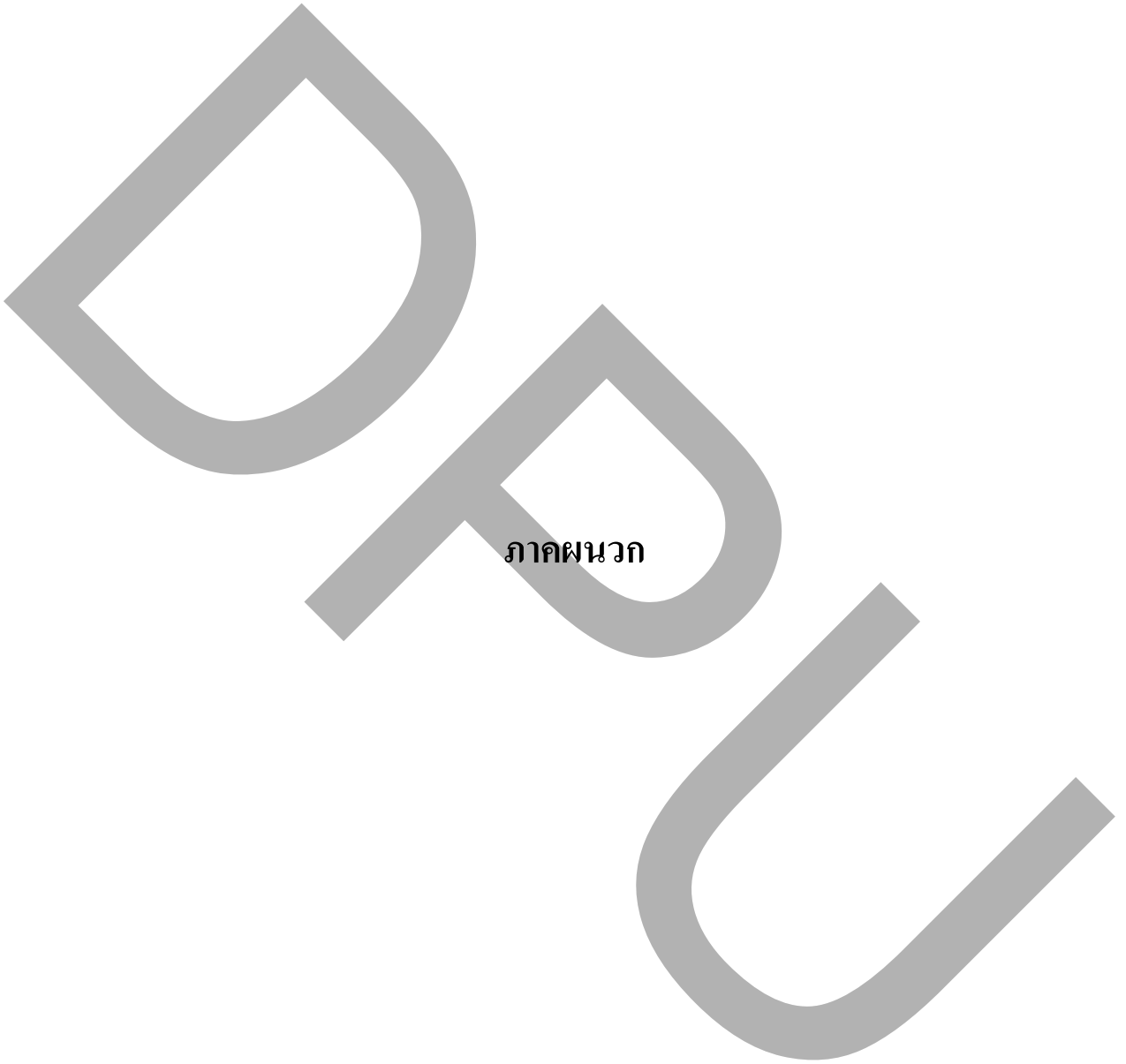
- ธนาบุช สงวนศักดิ์. (2546). การต่อรองเกี่ยวกับการควบคุมเนื้อหาระหว่างผู้ว่าจ้างและผู้รับจ้าง
การผลิตสารคดีวิชาการ เรื่องสารคดีคนจน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชา
การสื่อสารมวลชน. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิตากร ตันลาพุด. (2538). การรับรู้ และการจดจำภาพยนตร์ยาทางโทรทัศน์และพฤติกรรมการ
ซื้อและใช้ยาแก้ปวดลดไข้ ของกลุ่มผู้ใช้แรงงานในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์
ปริญญาโท สาขาวิชาสื่อสารมวลชน. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- บงกช เสวตามร์. (2533). การสร้างความเป็นจริงทางสังคมของภาพยนตร์ไทย กรณีตัวละครหญิง
ที่มีลักษณะเบี่ยงเบน ปี พ.ศ. 2528 ถึง 2530. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชา
การสื่อสารมวลชน. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปริญญาศิลา สุวรรณภักดี. (2548). การสร้างความหมายในรายการสารคดีเชิงข่าวแบบแอบถ่าย ศึกษา
กรณีเฉพาะการแอบอ้าง และการละเมิดพระธรรมวินัยของพระสงฆ์ในพุทธศาสนา.
วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาสื่อสารมวลชน. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ปภัศรา ศิวะพิรุฬห์เทพ. (2548). การถอดรหัสมายาคติของการข่มขืนศึกษาเปรียบเทียบผู้รับสารที่
มีประสบการณ์ตรงกับผู้รับสารที่มีประสบการณ์ผ่านสื่อ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชา
สื่อสารมวลชน. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พรพรรณ สมบูรณ์บัติ. (2549). หญิงชราภาพตัวแทนในรายการสารคดีโทรทัศน์คนค้นตน.
วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาสื่อสารมวลชน. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เพชร เพ็ชรสวัสดิ์. (2548). พฤติกรรมการเปิดรับ การใช้ประโยชน์ และความพึงพอใจของ
ประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร ที่มีต่อรายการข่าวภาคดึกทางสถานีโทรทัศน์ ทั้ง 5 ช่อง
(3, 5, 7, 9 และ ไอทีวี). วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาสื่อสารมวลชนและ
การสื่อสารมวลชน. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พิมพ์พิดา โยธาสุมทร. (2549). พฤติกรรมการเปิดรับ ความรู้ และทัศนคติ ของชาวไทยพุทธ และ
ชาวไทยมุสลิม ในเขตกรุงเทพมหานคร ต่อการเสนอข่าวความรุนแรง ใน 3 จังหวัด
ชายแดนภาคใต้ ของสื่อมวลชน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาสื่อสารมวลชน
และการสื่อสารมวลชน. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- มารีญา ไชยเศรษฐ์. (2546). ความคาดหวัง การใช้ประโยชน์ และความพึงพอใจของผู้ชมในเขต กรุงเทพมหานครที่มีต่อรายการที่นี้ประเทศไทย ทางสถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ร้อยเอกหญิง วิไลศรี แก้ววิรุฬ. (2547). การรับรู้ข่าวสารและปัจจัยจูงใจในการท่องเที่ยวโรงเรียน นายร้อยพระจุลจอมเกล้า. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
- ลัดดาวัลย์ กำแพงแก้ว. (2539). ปัจจัยการผลิตรายการสารคดีโทรทัศน์ชุดโลกสลัปสี่. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต สาขาวิชาการสื่อสารมวลชน. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วีณา วัฒนาศิริพานิช. (2549). พฤติกรรมการเปิดรับ การใช้ประโยชน์ และความพึงพอใจของวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานครที่มีต่อรายการโทรทัศน์ ประเภทเรียลลิตีโชว์ : กรณีศึกษา รายการ UBC Academy Fantasia 2 ประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วิทยา พานิชล้อเจริญ. (2543). การสร้างความเป็นจริงทางสังคมเกี่ยวกับรูปแบบความสัมพันธ์เชิงความรักยุคหลังสมัยใหม่ในมิวสิกวิดีโอเพลงไทยสากล. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต สาขาวิชาการสื่อสารมวลชน. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรวรรณ ชนะมงคล. (2546). สิทธิเด็กที่ปรากฏในรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กวัยรุ่น. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วราภรณ์ พงศ์ธรพิสุทธ์. (2549). การรับรู้ถึงประโยชน์ที่ได้จากความเชื่อและค่านิยมที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านผ่านสื่อโทรทัศน์ของแม่บ้านในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต สาขาวิชาการสื่อสารมวลชน. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
- วัลย์ลักษณ์ คงนิล. (2542). การรับรู้ การแปลความหมาย การจดจำ และอารมณ์จากการเปิดรับสื่อโทรทัศน์ของคนหูหนวก. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต สาขาวิชาการสื่อสารมวลชน. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ศรีศรินทร์ อากาศ. (2543). การเปิดรับสาร การใช้ประโยชน์ และความพึงพอใจรายการ “ ถอดรหัส ” ของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต สาขาวิชานิเทศศาสตร์พัฒนาการ. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ศรัณย์ รักสัตย์มัน. (2547). **วัยรุ่นกับกระบวนการสร้างความเป็นจริงเรื่องความรักผ่านเพลงไทยสมัยนิยม**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุกัญญา เพ็ชรธุระกิจ. (2539). **การเปิดรับชมรายการโทรทัศน์สำหรับสตรีกับการรับรู้ประโยชน์และการนำไปใช้เพื่อการเสริมสร้างบทบาทหน้าที่สร้างสรรค์ของตนเองในสตรี**. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
- สุภา จิตติวิสุรัตน์. (2545). **การสร้างความหมายทางสังคมและการรับรู้ “ความเป็นจริง” ในภาพยนตร์เรื่องจริง**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสื่อสารมวลชน. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อภิรัตน์ รัตนันท์. (2547). **กระบวนการสร้างความเป็นจริงทางสังคมของตัวละครนางร้ายในละครโทรทัศน์**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อรทัย รุจิราธร. (2541). **พัฒนาการของรายการสารคดีโทรทัศน์ไทยจากปี พ.ศ. 2530 ถึง 2541**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสื่อสารมวลชน. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สารสนเทศจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์

- บริษัทในเครือกันตนา กรุ๊ป จำกัด.(2550). รายการเรื่องจริงผ่านจอ สืบค้นเมื่อ 15 กุมภาพันธ์ 2550
จาก [http : //www.kantana.com/corporate/tv_relate.htm](http://www.kantana.com/corporate/tv_relate.htm)
- รายการเรื่องจริงผ่านจอ. (2550, 1 กุมภาพันธ์). ประวัติรายการ. สืบค้นเมื่อ 15 กุมภาพันธ์ 2550
จาก [http : //www.thairealtv.com](http://www.thairealtv.com)

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก รายชื่อทีมงานรายการเรื่องจริงผ่านจอ

ทีมงานรายการเรื่องจริงผ่านจอ

รายการเรื่องจริงผ่านจอได้แบ่งทีมงานการทำงานออกเป็น 2 ทีม คือทีม A และทีม B

สมาชิกทีม A

1. คุณฉัตรรัตน์ หนูอุ่ม	PRODUCER ASSISTANT
2. คุณวีรพล สุภายอง	CREATIVE
3. คุณชานนท์ ชุมนุมธารารักษ์	CREATIVE
4. คุณจักรพันธ์ ทรัพย์เมืองพันธ์	CREATIVE ASSISTANT
5. คุณกชพรรณ เอ็มสมโต	CO-ORDINATOR

สมาชิกทีม B

1. คุณอดิศร เชียงทอง	PRODUCER ASSISTANT
2. คุณมณีนรัตน์ ปัญญาประเสริฐกุล	CREATIVE
3. คุณธวัชชัย ศรีทรงแสง	CREATIVE
4. คุณพรเจตน์ ศรีอนุรักษ์	PRE-PRODUCTION
5. คุณเจนจิรา พุดสีหมอก	CO-ORDINATOR

POST PRODUCER 1 คน

คุณพิริยะ เกียรติคุณารัตน์

ช่างภาพ MINI-DV 2 คน

1. คุณธนเนตร ภู่งาม
2. คุณกิตติรัช แสงแดง

เจ้าหน้าที่ธุรการ/บุคคล 1 คน

คุณศันสนีย์ ประดับ

เรือดอร์phanจ้อ

188

คุณอภิษฐ์ มาโนชวงศ์ (พีหลา)
กรรมการผู้จัดการ

คุณณัฐนิชา หนอง (พีรอง)
ผู้จัดการทั่วไป

คุณอดิศร เชียงทอง (พีออย)
PRODUCER ASSISTANT

คุณฐิติรัตน์ หนู่อม (พีนิด)
PRODUCER ASSISTANT

คุณมณิรัตน์ ปัญญาประเสริฐกุล (พีเปิ้ล)
CREATIVE

คุณวีรพล สุกายอง (พีบอย)
CREATIVE

เรื่องจริงผ่านจอ

คุณวิชชัย ศรีทรงแสง (พี่นุ้ยชาย)

CREATIVE

คุณชานนท์ ชุมนุมธารรักษ์ (พี่แป้)

CREATIVE

คุณจักรพันธ์ ทรัพย์เมืองพันธ์ (พี่บอย)

CREATIVE ASSISTANT

คุณพิริยะ เกียรติคุณรัตน์ (พี่โจ้)

POST PRODUCER

คุณพรเจตน์ ศรีอนุรักษ์ (พี่เจตน์)

PRE-PRODUCTION

เรือดอร์มฟานจอ

190

คุณเจนจิรา พุดสีหมอก (พี่เจน)
CO-ORDINATOR

คุณชพรรณ เอสมโต (พี่โป)
CO-ORDINATOR

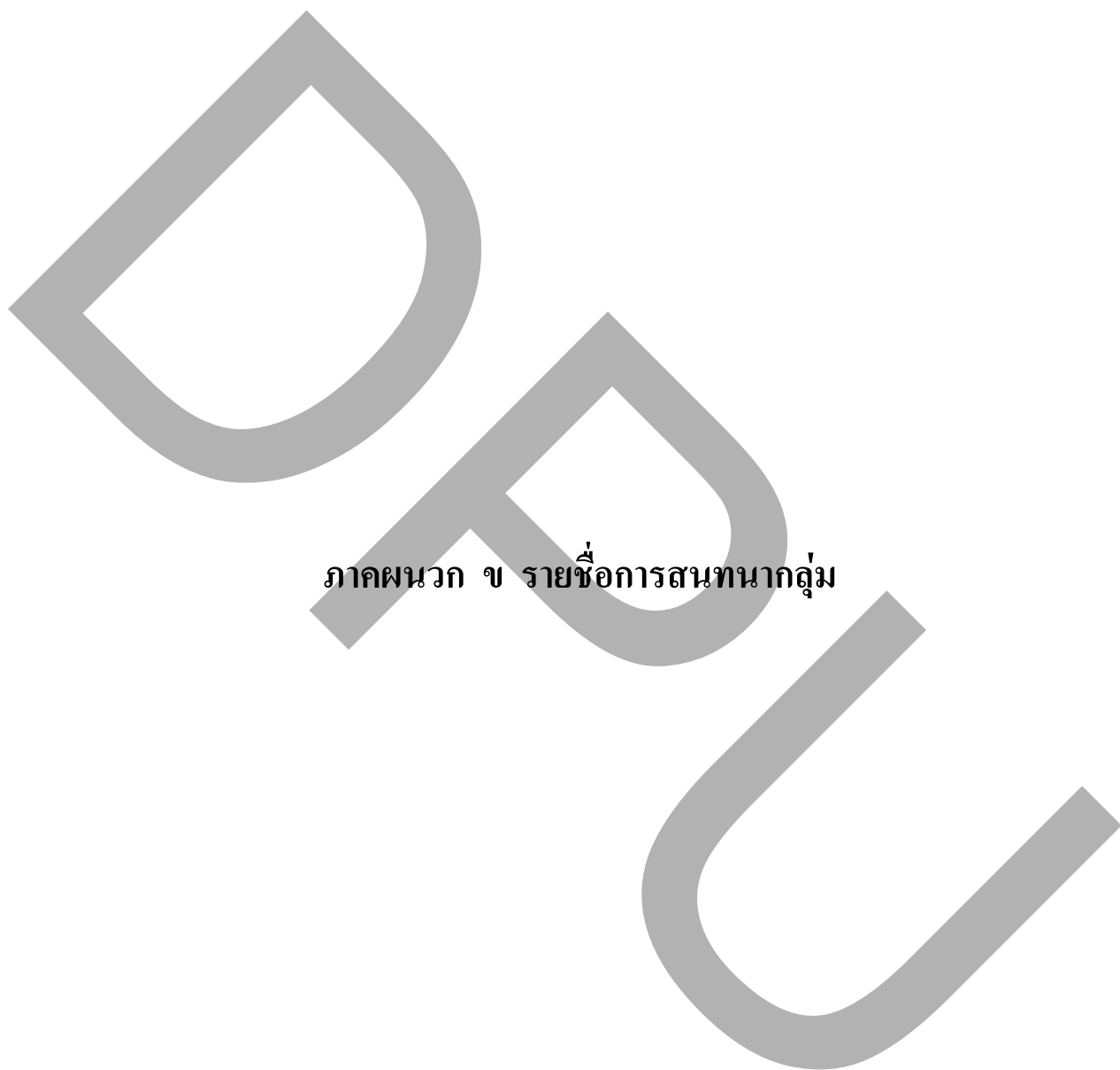
คุณกิตติชัย แสงแดง (พี่เติ้ล)
ช่างภาพ MINI-DV

คุณชเนตร รุ่งงาม (น้ำไน้ต)
ช่างภาพ MINI-DV

คุณสันสนีย์ ประดับ (พี่ออย)
เจ้าหน้าที่ธุรการ/บุคคล

ภาคผนวก ข รายชื่อการสนทนากลุ่ม

รายละเอียดผู้ให้ข้อมูลในการสนทนากลุ่ม

กลุ่มที่ 1 กลุ่มนิสิตนักศึกษาศาสนา จำนวน 5 คน ประกอบไปด้วย

กิติคุณ ชุมเงิน
อายุ 19 ปี
คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์
ชั้นปีที่ 2
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

โกเมศ สุขชู
อายุ 19 ปี
คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ
ชั้นปีที่ 1
มหาวิทยาลัยรังสิต

อนพัช ดวงมณี
อายุ 19 ปี
คณะบริหารธุรกิจ
ชั้นปีที่ 2
มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

ราเชนทร์ ภูักัดิพันธ์
อายุ 19 ปี
คณะนิติศาสตร์
ชั้นปีที่ 1
มหาวิทยาลัยรามคำแหง

วันชัย จันทร์คล้าย
อายุ 19 ปี
คณะเศรษฐศาสตร์
ชั้นปีที่ 2
มหาวิทยาลัยรามคำแหง

กลุ่มที่ 2 กลุ่มนิสิตนักศึกษาเกษตรหญิง จำนวน 5 คน ประกอบไปด้วย

อรจิตรา แป้นรักษา
อายุ 19 ปี
คณะบริหารธุรกิจ
ชั้นปีที่ 2
มหาวิทยาลัยรังสิต

วีรอนงค์ สุพรรณพงศ์
อายุ 19 ปี
คณะบริหารธุรกิจ
ชั้นปีที่ 2
มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

ณัฐติกา ชัยนวัฒน์
อายุ 19 ปี
คณะบริหารธุรกิจ
ชั้นปีที่ 2
มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

ศิริพร สมพอง
อายุ 20 ปี
คณะบริหารธุรกิจ
ชั้นปีที่ 2
มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

ธนัชญา เกรีกุล
อายุ 19 ปี
คณะเทคโนโลยีชีวภาพ
ชั้นปีที่ 2
มหาวิทยาลัยศิลปากร

กลุ่มที่ 3 กลุ่มวัยทำงานตอนต้นเพศชาย จำนวน 5 คน ประกอบไปด้วย

ศักยวัชร วังศรีตนกมล
อายุ 22 ปี
อาชีพศิลปิน
ระดับการศึกษา
กำลังศึกษาระดับปริญญาโท

สุธิศักดิ์ ลิ้มชื่น
อายุ 21 ปี
อาชีพธุรกิจส่วนตัว
ระดับการศึกษา
กำลังศึกษาระดับปริญญาโท

กฤษณะ มิ่งทองคำ
อายุ 23 ปี
อาชีพพิธีกร
ระดับการศึกษา
กำลังศึกษาระดับปริญญาโท

บวรสรรค์ เจียดำรง
อายุ 25 ปี
อาชีพธุรกิจส่วนตัว
ระดับการศึกษา
กำลังศึกษาระดับปริญญาโท

มรกต เจริญทอง
อายุ 22 ปี
อาชีพเจ้าหน้าที่(สสส.)
ระดับการศึกษา
กำลังศึกษาระดับปริญญาโท

กลุ่มที่ 4 กลุ่มวัยทำงานตอนต้นเพศหญิง จำนวน 5 คน ประกอบไปด้วย

เหมจิรา ทรัพย์
อายุ 25 ปี
อาชีพพนักงานบริษัท
ระดับการศึกษา
กำลังศึกษาระดับปริญญาโท

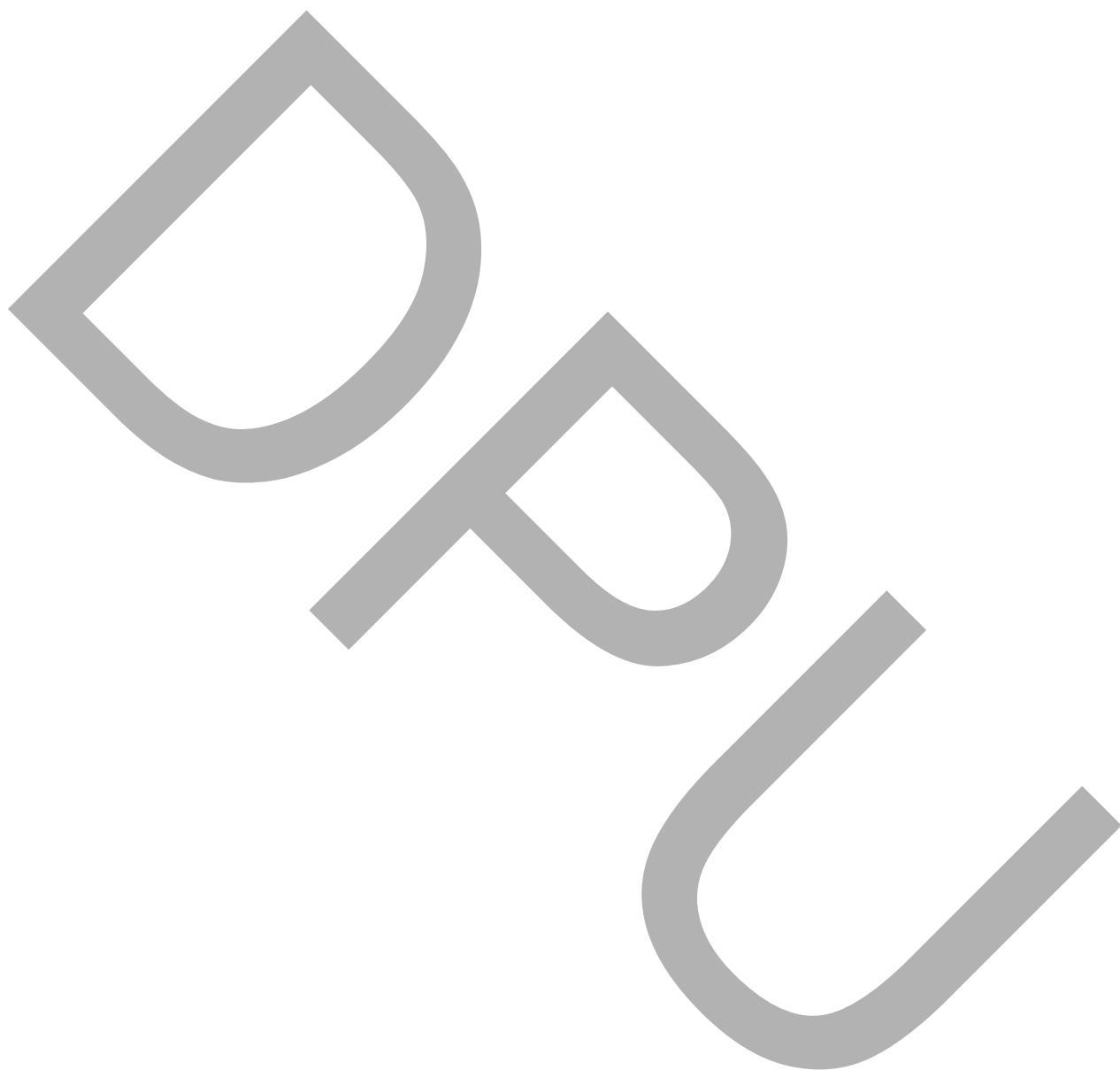
ปัทมา ศรีพลอย
อายุ 25 ปี
อาชีพธุรกิจส่วนตัว
ระดับการศึกษา
กำลังศึกษาระดับปริญญาโท

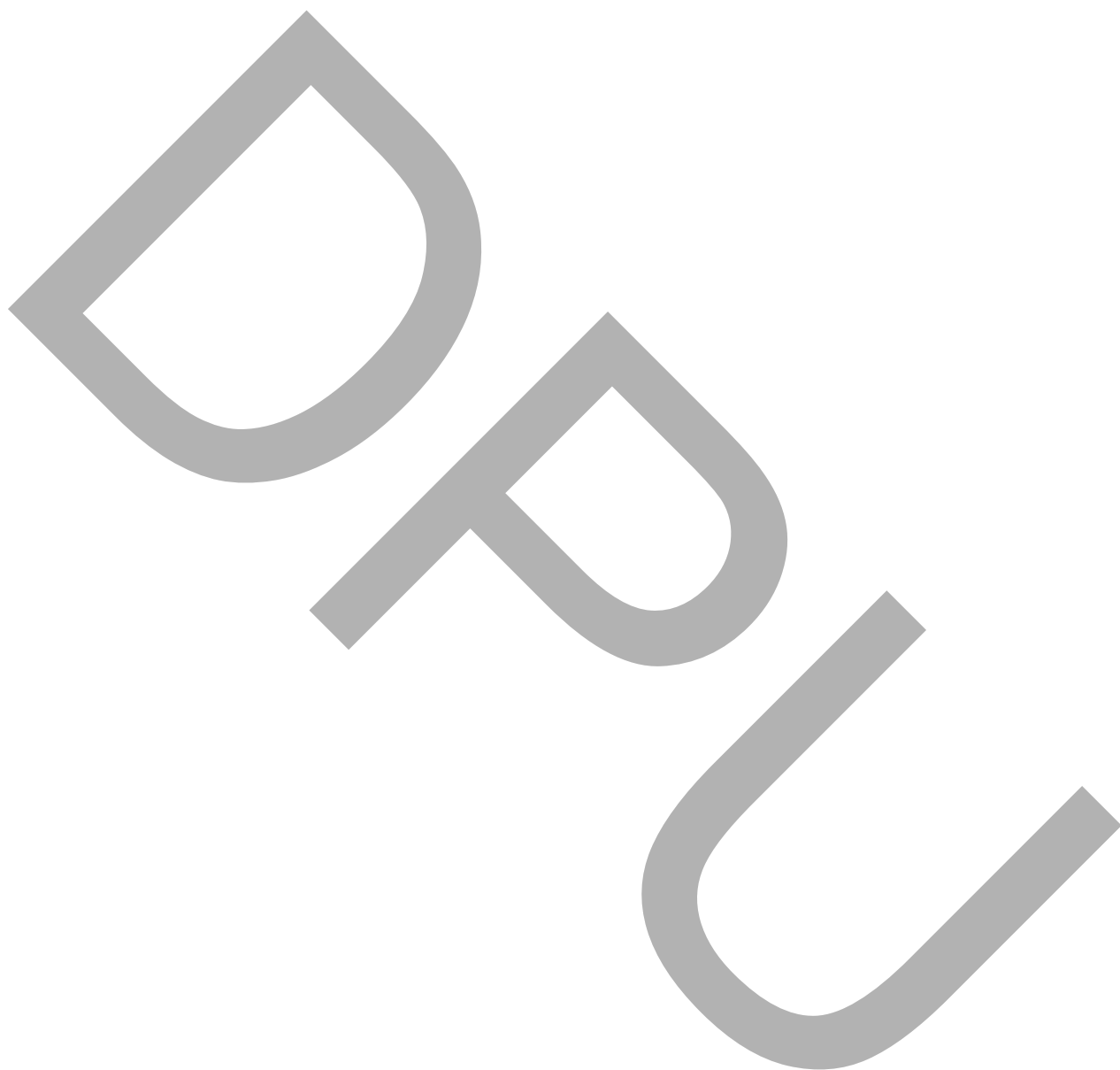
ขวัญจิรา ส่างหลวง
อายุ 24 ปี
อาชีพเจ้าหน้าที่ดูแลเว็บไซต์
ระดับการศึกษา
กำลังศึกษาระดับปริญญาโท

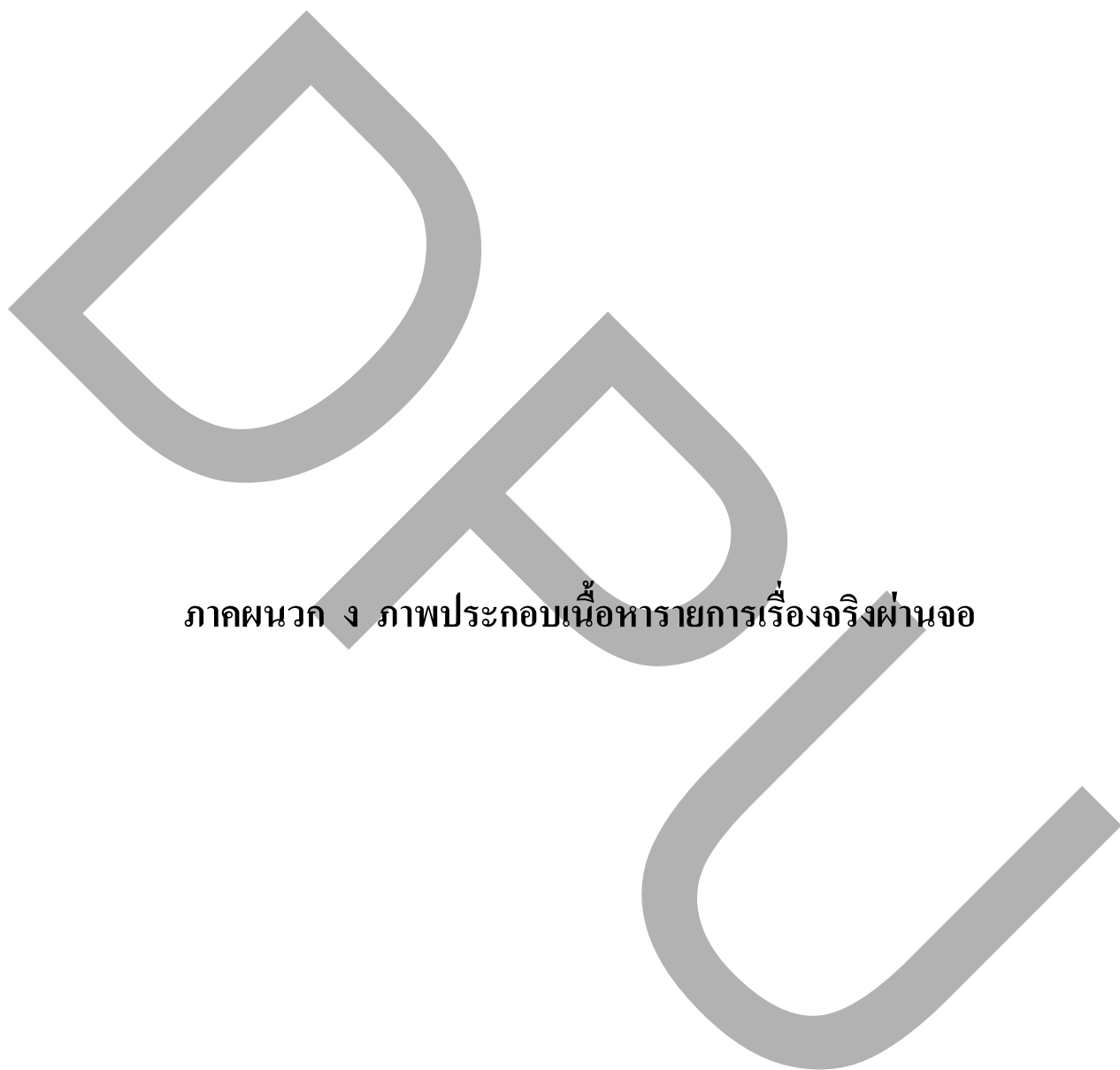
ปฐมกรณ์ จันทร์แก้ว
อายุ 23 ปี
อาชีพผู้ช่วยอาจารย์
ระดับการศึกษา
กำลังศึกษาระดับปริญญาโท

พัสวิ ฐิติพรวัฒนกุล
อายุ 25 ปี
อาชีพผู้สื่อข่าว
ระดับการศึกษา
กำลังศึกษาระดับปริญญาโท

ภาคผนวก ค ความนิยมของผู้ชมที่มีต่อรายการเรื่องจริงผ่านจอ

ภาคผนวก ง ภาพประกอบเนื้อหารายการเรื่องจริงผ่านจอ

ภาพประกอบเนื้อหารายการเรื่องจริงผ่านจอ

ภาพเด็กไม่มีหน้า

ภาพเต่ายักษ์ปฎิหาริย์

ภาพเกือบถูกตัดขา

ภาพเมนูโหด

ภาพเด็กติดล้อ

ภาพแกะรอยพระปลอม

ภาพประกอบเนื้อหารายการเรื่องจริงผ่านจอ

ภาพโจรปล้นธนาคาร 3 แห่ง

ภาพไฟไหม้แมนดาริน

ภาพไหว้ครูอาจารย์หนู

ภาพขโมยซ้อปเปอร์

ภาพไอ้ฟูนักล่าตลัดไท

ภาพคนรู้

ภาพประกอบเนื้อหารายการเรื่องจริงผ่านจอ

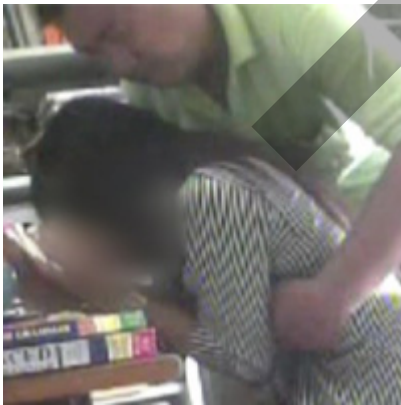
ภาพจับโมยด้วย GPS

ภาพชุมนุมร่างทรง

ภาพซ่อนแผน ผศ. หิ้น

ภาพพ่นยาฆ่าแมลงบ้านบีม

ภาพด้านมีดจตุคาม

ภาพดึงแขวนคอ

ภาพประกอบเนื้อหารายการเรื่องจริงผ่านจอ

ภาพตรุษจีนระทึก

ภาพนกหวีดติดคอ

ภาพน้องห้องไอ

ภาพนักข่าวกระตุกเหล็ก

ภาพปล้นโหดสาวเซเว่น

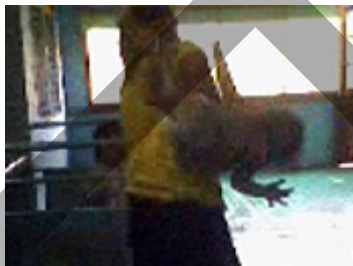

ภาพปล้นร้านทองสระบุรี

ภาพประกอบเนื้อหารายการเรื่องจริงผ่านจอ

ภาพพี่เลี้ยงโหด

ภาพมายาจิต

ภาพรวมนาทีชีวิตรถ

ภาพระเบิดนราธิวาส

ภาพรู้ฉลาดเรื่องก๊าซ

ภาพศพปริศนา

ภาพประกอบเนื้อหารายการเรื่องจริงผ่านจอ

ภาพสักยันต์ครูเอื้อ

ภาพอารยธรรมโรมัน

ภาพปล้นปั้มราชบุรี

ภาพอุ้มปล้นลาดพร้าว 71

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ – นามสกุล

นางสาวเขมริน จุลมาศ

วันเดือนปีเกิด

27 มกราคม 2526

ประวัติการศึกษา

ปริญญาตรี เกียรตินิยมอันดับ 2 นิเทศศาสตรบัณฑิต สาขา
วิทยุกระจายเสียงและโทรทัศน์ จากมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
ปีการศึกษา 2547